

Dr. med. Augusts Forels
Dr. phil. et jur. h. c.

DZIMUMU JAUTĀJUMS

Četrās grāmatās

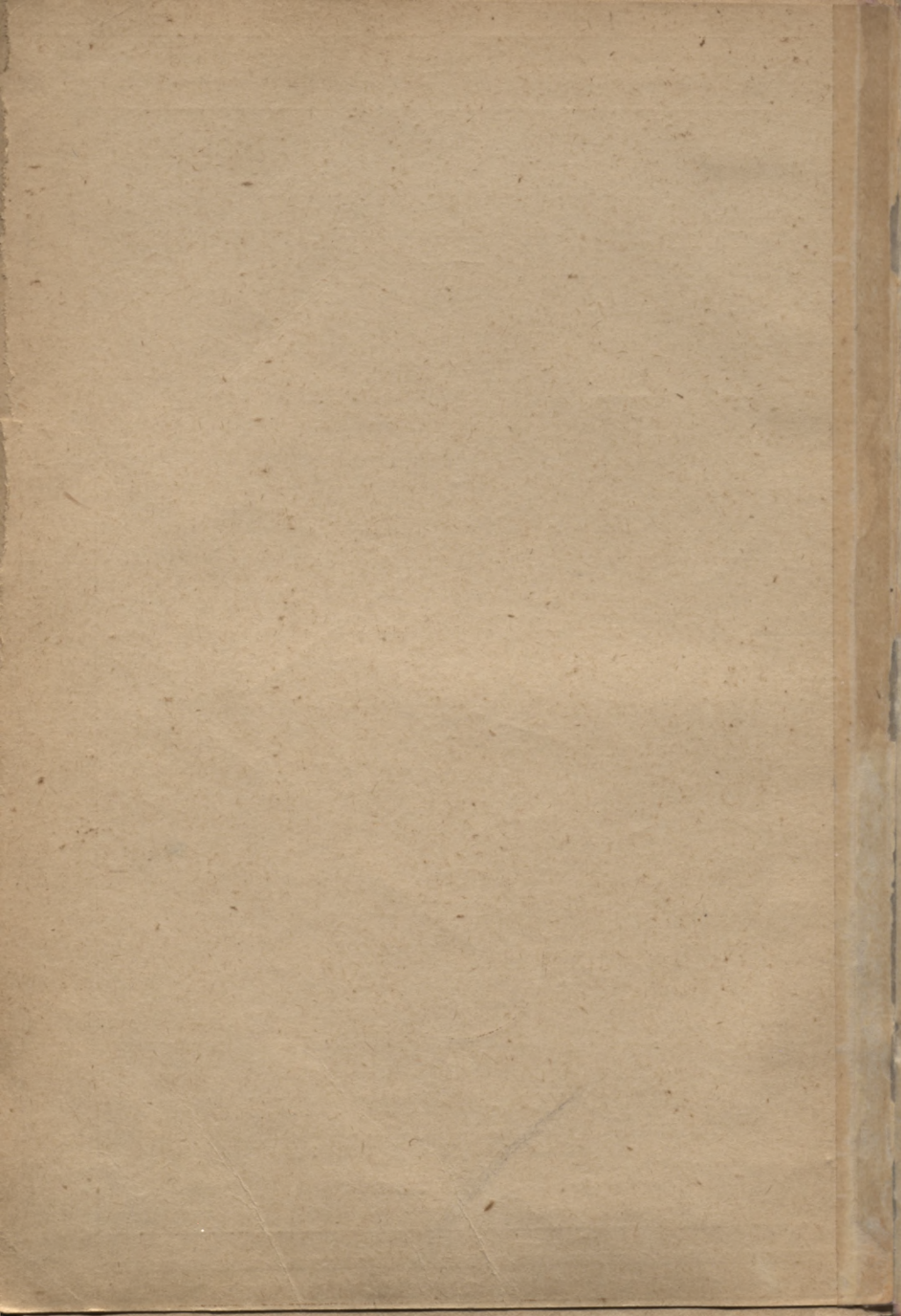
II.

Argonautu izdevums

Rigā, Elizabetes ielā Nr. 16

MCMXXX

61

21

Dr. med. Augusts Forels

Dr. phil. et jur. h. c.

bij. psihiatrijas profesors, Cēriķes un Ivoņas vājsprātīgo iestādes direktors

DZIMUMU JAUTĀJUMS

Dabaszinātnisks, psiholoģisks un higiēnisks
apcerējums līdz ar svarīgu sabiedrisku nākotnes
uzdevumu atrisināšanas mēģinājumiem

*No jaunākā, pārstrādātā
vācu izdevuma tulkojis*

Roberts Kroders

Četrās grāmatās

II

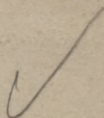
Argonautu izdevums

Rīgā, Eližabetes ielā Nr. 16

MCMXXX

Part. 60

L. V. n.
In. _____

Latv. PSR Valsts Biblioteka
Inv 56-39866

030 9046535

Grūmatrūpniecības Akc. Sab. Golts un Jurjans spiestuve, Rīgā, Mārstaļu ielā № 5.

Cilvēka seksuālās dzīves un laulības etnoloģija, izcelšanās un vēsture

Dzimumu jautājumu apcerot, kā redzējām, sevišķi svarīgi ir objektīvam būt un izvairīties tiklab no sentimentālās plāpības, kā no erotisma zemūdens klintīm. Bet cilvēka seksuālās dzīves vēsturē šīm parādībām ir milzīga loma, un tomēr taisni šī vēsture, ja tā tēlota ar dabaszinātnisku objektivitāti, sniedz drošāko materiālu cilvēku seksuālo attiecību pētīšanai un izpratnei. Tagadējās mežoņu tautas, bez šaubām, daudz tuvākas un līdzīgākas pirmatnējām tautām, nekā mūsu kultūras cilvēki, un modernā pētniecība mums dod par viņām daudz ticamākas ziņas, nekā tos trūcīgos un lielāko tiesu nedrošos, nepilnīgos un bieži vien tīri teiksmainos datus, ko par mūsu senčiem mums var sniegt aizvēsture.

Tomēr Eduards Vestermarks, Londonas profesors, ar savu „Cilvēku laulības vēsturi” mums devis monumentālu darbu, kas saista nevien ar savu domu bagātību un materiāla drošo ticamību, bet arī ar veselīgo kritikas asumu. Es gribu še sniegt šī darba slēdzienu īsu koptvērumu, lai gan viņa priekšmets nav tik tuvs manu personīgo pētījumu laukam. Vestermarks pats gluži dibināti uzsver, cik nepieciešami vajadzīgs ir materiāla plašums, lai izvairītos no aplamiem slēdzieniem. Viņš brīdina arī no tās vieglprātīgās kļūdas, kas tagadējo mežoņu tautu atsevišķos ieradumus bez noteiktiem pierādījumiem grib atzīt par pirmatnējiem ieradumiem vispārī.

Runājot par dažādo tautu bezgalīgo erotikas lauku, es aizrādu uz prof. Otto štolla plašo darbu „Dzimumu dzīve

tautu psiholoģijā". Štolls, dibinādamies uz vēsturi un etnoloģiju, savā grāmatā apraksta tagadējo un senāko cilvēku rāsu seksuālos ieradumus.

1

Smadzeņu svars pēc rāsas un dzimuma.

Vispirms es lūdzu atcerēties manas grāmatas trešo nodaļu (korelatīvās dzimuma pazīmes). Bebels savā „Sievietē” cenšas pierādīt, ka pirmatnējo tautu sievietes bijušas tikpat stipras, kā vīrieši, un ka tām bijušas tikpat lielas smadzenes, kā vīriešiem. Šo uzskatu viņš dibina uz to, ka zemākās mežoņu tautās starpība starp vīrieša un sievietes smadzenēm esot mazāka, nekā kultūras tautās. Bet viss šis uzskats ir aplams jau pats par sevi. Jau pie pērtiķiem (gorillām, orangutangiem) mēs redzam lielu starpību starp sievietes un vīrieša ķermeni un smadzenēm, un, proti: vīriešu kārtas pērtiķiem tiklab ķermenis, kā smadzenes ir lielākas. Prof. Dr. Rudolfs Martins (Cīriķē) skaidri pierāda, ka būtiskas atšķirības starp mežoņu un kultūras tautām šajā ziņā nav un ka visur konstatējama vidēja atšķirība (apmēram 150 gramu apmērā) starp vīrieša un sievietes galvas kausa kapacitāti. Normālas smadzenes gan atrodamas ļoti reti un tādēļ nevar noteikt zinātniski derīgu svaru. Tādēļ jāprobežojas ar galvas kausa kapacitātes izmērīšanu, kuŗa gan nav ikpat vērtīga, bet dod pareizu samēru. Droši var teikt (pēc prof. Martina), ka smadzeņu svars ir 87% no galvas kausa kapacitātes. Pats par sevi saprotams, ka te ir runa tikai par normālām un veselām smadzenēm.

Prof. Martins ar skaitļiem pierāda, ka starpība starp abiem dzimumiem ir visur gandrīz vienāda. Jo lielāki ir absolūtie skaitļi, jo lielākai jātop arī absolūtai (nevis relatīvai) starpībai un variāciju plašākai iespējamībai. Absolūtā starpība starp sievietes un vīrieša kapacitāti kultūras un mežoņu tautās ir ļoti liela (168 pret 138), bet procentuālā, turpretim, ļoti maza (11,2 pret 10,8).

Prof. Martins vēl konstatē, ka ļoti pirmatnējās tautās viņš novērojis tikpat lielu seksuālu atšķirību, kā Eiro-

pas tautās. Tādēļ nevar runa būt par to, ka kultūras vai filogēnijas dēļ dzimumu diferencēšanās pie cilvēkiem vērsās aizvien lielāka.

2

Laulības izcelšanās

Apcerot cilvēku pirmatnējo laulību, mēs drīkstam to tuvāk salīdzināt tikai ar saviem vistuvākiem, vēl šodien dzīvojošiem radniecīgiem dzīvniekiem, antropoīdiem (cilvēkveidīgiem) pērtiķiem.

Lielākā zīdītāju dzīvnieku daļā laulība, ja par tādu tur var runa būt, nav ilgstoša un ir norobežota atsevišķā bērnu radīšanā. Pēc kopošanās tēviņš ļoti maz vairs rūpējas par mātīti, lai gan tomēr kādu laiku to apsargā.

Turpretim cilvēkveidīgie pērtiķi (orangutangi, šimpanzes, gorillas un gibboni), cik bijis iespējams izpētīt viņu ieradumus dabā, dzīvo monogāmā laulībā ar ģimenes dzīvi. Tēviņš aizsargā mātīti un mazuļus. Šādam pārim bieži vien ir dažāda vecuma mazuļi, un tas, bez šaubām, liecina par viņu uzticību laulībā, kuŗa ir daudz ilgāka, nekā prasa mazuļu dzemdēšana un barošana. Kad mātīte ar mazuļiem tup kokā, savā ligzdā, tēviņš lejā pie koka gādā par savas ģimenes drošību.

Vestermarks konstatē, ka tāda pati laulības un ģimenes dzīve bijusi pirmatnējam cilvēkam. Ģimene, kuŗā ietilpst tēvs, māte un bērni, ir vispārīgs instituts, lai tas būtu dibināts vai nu uz viensievību un daudzšievību vai daudzvīrību. Sieviete gādā par bērniem, un vīrietis ir ģimenes sargs. Vīrietis gan daudz neraizējas par sievas un bērnu labklājību, un drīzāk meklē savu seksuālo dziņu un sava lepnuma apmierinājumu, tomēr viņš ģimenei ir derīgs, jo viņš darina ligzdu, resp. mājas mitekli, gādā pārtiku (medībās u. t. t.) un ģimeni sargā no ienaidnieku uzbrukumiem.

Lielākā daļa tautu teiku gan liecina, ka senlaikos cilvēki dzīvojuši promiskuitātē (vīriešu un sieviešu jauktā dzimumu kopībā, bez laulības), un ka tikai kāds ķēniņš vai dievs nodibinājis laulību. Bet šis uzskats, kam pie-

krīt arī daži moderni autori, ir aplams savā pamatā un tam pilnīgi un noteikti pretojas Vestermarks, dibinādams uz neapšaubāmiem faktu materiāliem. Neraugoties uz moderno autoru pretošanos Vestermarkam, es pilnīgi piekritu pēdējam.

Vīra, kā ģimenes uzturētāja, pienākums ir vispārīgs likums mežonim. To apliecina arī tas fakts, ka lielākā daudzsievīgo cilšu daļā vīram tiesības turēt tikai tik lielu sievu skaitu, cik viņš var paēdināt. Savas ģimenes uzturētāja spējas vīrietim jāpierāda ar zināmiem varoņdarbiem un pārbaudījumiem. Ģimenes uzturēšanas pienākums vīrietim bieži vien paliek arī pēc laulības šķiršanas, un šis pienākums var attiekties pat uz mantiniekiem, piemēram: tādos gadījumos, kad brālim jāapprecē mirušā brāļa atraitne. Šis ģimenes uzturēšanas pienākums liekas mantots no tiem zīdītāju dzīvniekiem, kuriem laulības saites ir ilgstošākas, nekā prasa dzimuma dziņas (seksuālās iekāres) apmierinājums. Tas dziļi filoģenētiski slēpts mūsu dabā, un vēlāk mēs redzēsim, ka arī mūsu laikos mēs nesodīti nevaram to pamest novārtā. (Sk. divpadsmito nodaļu).

Kas ir laulība? Vestermarks sniedz šādu, bez šaubām, ļoti plašu definīciju:

Ilgāku vai īsāku laiku pastāvošas saites starp zināmiem vīriešiem un zināmām sievietēm, saites, kas turpinās ilgāk par vienkāršu apaugļošanās aktu, vismaz līdz bērna piedzimšanas pēcstādījai. Sakarā ar to, laulībām ir monogāmijas, poligāmijas, poliandrijas (viensievības, daudzsievības, daudzvīrības) un grupu laulības formas, un ir arī uz norobežotu laiku slēgtas laulības. Tā tad jau minētās augstāko pērtiķu monogamās laulības, saskaņā ar šo formulējumu, jāatzīst par pareizām un īstām laulībām.

Dzīvniekiem, kuriem ir noteikts riesta laiks, laulība nevar dibināties uz dzimuma dziņu, t. i. uz egoistisko erotismu vien, jo tad tā iznīktu līdz ar riesta pārtraukumu. No tā vien jau redzams, ka sugas izlase un mnēma, kalpodama sugu uzturēšanai (sargājot bērnus), no seksuālās dziņas attīstījusi sabiedriskas, t. i. altruistiskas dziņas. Un šīs dziņas ir sugas uzturēšanas līdzeklis (protams, ne jau nu vienīgais līdzeklis). Tā tad ģimene ir laulības sak-

ne, un tādēļ saprotams, ka daudzas tautas tikai tad laulību atzīst par laulību, ja piedzimis vismaz jau viens bērns. To laulību gadījumos, kuŗas slēdz uz sievas pirkšanas tiesību pamatiem, sievietai pat jādod vīram atpakaļ visa pirkšanas nauda, ja nepiedzimst neviens bērns, un dažās mežoņu tautās kāzas svin tikai pēc pirmā bērna piedzimšanas. Bornēo salā un Birmā dzimumu sakars ir pilnīgi brīvs, bet tikai līdz grūtniecībai: grūtniecība nosaka laulības pienākumu.

Laulību cilvēkam vēl nosaka arī tas, ka viņam nav īpaša riesta laika. Dzīvnieku riesta laiks, izdevīgākas piemērošanās dēļ, bieži vien notiek tā, kā mazuļi dzimst taisni tajā gadā laikā, kad tie var atrast visvairāk barības. Piemēram ķirzatas pārojas jūlijā, bet savus mazulus dzemdē augustā, kad jau ienākušies rieksti, bet ziloniem, valzivīm un dažiem pērtiķiem, kuŗi vienmēr atrod diezgan daudz barības, nav noteikta pārošanās laika. Cilvēkveidīgiem pērtiķiem ir riesta laiks. Līdzīga parādība novērojama dažās cilvēku rāsās, piemēram pie kaliforniešiem, indiāņiem un dažiem austrāliešiem, kuŗi pavasarī svin īstas seksuālas orgijas.

Lai gan cilvēkam nav tieša sakara starp erotismu un pārtikas iegūšanu, kad piedzimis bērni, tomēr dzimuma dzīņa parasti visstiprāk iedegas pavasarī un vasaras sākumā. Droši vien ar to sakars ir tam faktam, ka visizturīgākie ir tie bērni, kas piedzimuši ziemā vai rudenī. No tā visa redzams, ka cilvēka laulību nenosaka dzimuma dzīņas satrauktība, jo tā viņam ir pastāvīga parādība, kuŗai nav īpaša laika.

3

Laulības izcelšanās senums

Laulības sākumu radījis droši vien tas fakts, ka augstākie pērtiķi dzemdē tikai vienu nevarīgu bērnu ar ilgu bērnības periodu. Daži (piem. Kautskis) apgalvo, ka pirmatnējo cilvēku bērni piederējuši ciltij. Tas ir maldīgs uzskats. Drīzāk gan ģimene, vai, pareizākī sakot: ģimeņu konglomerats radīja sabiedriskās kopības jeb sa-

dzīves pamatu. Pirmatnējā cilvēka dzīvē svarīgākā loma bija ģimenei un visur tā bija sabiedrības kodols. Pie antropoīdiem (cilvēkveidīgiem) pērtiķiem mēs gan atrodam jau ģimeni, bet ciltis vēl nē. Tāpat droši vien ir bijis ar pitekantropu un citām līdzīgām būtnēm. Un tiešām, mēs redzam, ka rupjākie mežoņi, kas gandrīz līdzīgi gaļēdājiem zīdītājiem, drīzāk dzīvo izolētās, nošķirtās ģimenēs, nekā ciltis, piemēram: Ceilonas mežu veddi, Uguns zemes un Rietumu Austrālijas ciltis, bušmēni, eskimosi un daži mežonīgie Brazīlijas indiāņi, — jo tā viņiem vieglāk iegūt barību. Tāpat droši vien bijis pie alu iemītniekiem. Tā tad pirmatnējā stāvoklī laikam gan būs valdījusi ģimenes dzīve un barība ir iegūta medībās. Tikai izgudrojumu gars, kas atrada bagātākus barības avotus (dzīvnieku lamatas, zemkopību) darīja iespējamu sadzīvi. Tā tad cilvēkam tikai kultūra deva sabiedrisku dzīvi, un Leboks, bez šaubām, maldās, domādams, ka ciltis ir senākas, nekā kultūras pirmsākumi. Vestermarks visu šo jautājumu rezimē tā, savus slēdzienus apstiprinādams ar noteiktiem pierādījumiem:

1. Nekad nav bijis tāds laikmets, kad cilts dzīve būtu valdījusi ģimenes dzīves vietā.

2. Laulība ir mūsu senču, mūsu tagadējiem cilvēkveidīgiem pērtiķiem līdzīgo senču mantojums.

3. Cilvēku dzīvē vienmēr tēvs ir bijis ģimenes aizsargs, lai gan ar bērniem tas nekad nav bijis tik cieši un ilgstoši saistīts, kā māte.

4

Promiskuitātes jeb bezlaulības dzimumu kopības teorijas kritika

Sociologu lielākā daļa līdz ar Leboku, Bachofenu, Mak-Lenanu, Bastianu, Žiro-Telonu, Uilkinsu un citiem domā, ka promiskuitāte bijusi cilvēka pirmatnējais stāvoklis. Bet tās ir gluži maldīgas domas, vismaz, ja pie laulības (līdz ar Vestermarku) pieskaita arī uz laiku noslēgtas laulības, poligāmiju un poliandriju, — jo pie tādām laulības formām beidzot nonāk tie nekārtīgie dzimumu

sakari, par ko runā minētie autori, pat pie Taīti iedzimtiem, kuŗi dzīvo vislielākā seksuālā vaļībā. Vislielāko neskaidrību un jucekli radīja Faizons ar savu dogmātisko teoriju par dienvidaustrāliešiem; viņš atzīst, ka tie reiz dzīvojuši bezlaulības dzimumu kopībā, kaut beidzot pats piekrit, ka tagad šis parādības tur vairs nav. Kerrs, kas daudz labāk pazīst šīs ciltis, pierāda, ka vispāri tās ir monogāmas (vienlaulīgas). Tikpat aplami ir Bastiona, Uilkinsa u. c. dāti par Uguns zemes un citām ciltīm. Nevienā nēģeru ciltī Afrikā nav sievu kopības, gluži otrādi: visi šie nēģeri ir ļoti greizsirdīgi. Ja dažā vietā arī redzamas parādības, kas būtu līdzīgas jauktai bezlaulības dzimumu kopībai, tad nekādā ziņā ne vispirmatnējās tautās, bet drīzāk gan jau ļoti civilizētās ciltīs, piemēram: pie budistiskiem butijiem, kuŗu vīrieši nepazīst ne godu, ne greizsirdību. Mežonīgie veddi ir viensievīgi, monogāmi; viņu reliģija saka, ka sievu no vīra var šķirt tikai nāve.

Ir tikai viens īsts un pilnīgs promiskuitātes veids, un proti: civilizēto tautu prostitūcija, kuŗu tās bieži vien, apmierinādamas pašas savu seksuālo kāri, iepotē verdzinātiem mežoniem. Bet daudzi mežoni ir ļoti noteikti viensievīgi, un katru pavedēju soda ar nāvi, tāpat ārļaulības bērņus un viņu mātes. Ir gan arī tādi, kas dzīvo lielā seksuālā vaļībā pirms laulības, un tādi, kas šādā vaļībā dzīvo pēc laulības. Noteikta likuma te nav.

Bet viens fakts mums jākonstatē kā vispārīga parādība: ka mežonu izvīrtības pamatus rada civilizētās baltās tautas, kuŗu nederīgais elements ieceļo mežonu zemēs un iedzimto ļaužu dzīvē sistemātiski ievieš izvīrtību un netikumību. Baltie kolonisti visrupjākā veidā iegūst mežonu sievas un novirza tās pa prostitūcijas, bieži vien viskļūmākās un rupjākās prostitūcijas ceļu. Baltiem kolonistiem mežoni var pateikties arī par to, ka tie viņu zemēs ievēduši alkoholiskos dzērienus, šos netiklības veicinātājus, kuŗi satricina un beidzot izposta visstiprākos un drošākos tikumības pamatus. Ir dažas arābu ciltis, kas eiropiešu prostitūcijas ieradumu izmanto, prieka namos sūtot savas jaunās meitas, kur tās ar prostitūciju pelna naudu. Un kad tās sakrājušas jau diezgan daudz, tās dodas atpakaļ uz savām mājām un apprecās ar saviem cilts brāļiem. Tāpat dara arī dažas citas tautas.

Tādēļ Vestermarks aizrāda uz to faktu, ka ārlaulības dzemdību skaits un prostitūcija vairojas taisni tajās tautās, kuŗu civilizācija attīstītāka. Eiropas pilsētās ārlaulības dzemdības un prostitūcija ir daudz izplatītāka parādība, nekā uz laukiem. Šie visur redzamie fakti skaidri pierāda, ka smieklīgi ir jaukto bezlaulības dzimumu kopību apzīmēt par pirmatnēju laulības formu. Gluži otrādi: tas ir kultūras vai, pareizāki sakot: puskultūras satrūdējis auglis. Pirmatnējie tikumi visur mēdz būt samērā tīri un skaidri, un tos samaitā tikai kultūra. Eiropā prostitūcija vērsas aizvien jo lielāka, jo zemāk grimst laulība. Un taisni laulība ir normālā un pirmatnējā forma.

Kā jau teikts, Vestermarks tomēr atzīst, ka dažās tautās pirms un pēc laulības ir pilnīgi brīva dzimumu satiksme. Bet viņš uzsver arī, ka šajās tautās tomēr izveidojusies ļoti noteikta un rūpīga izlase, kas šos dzimumu sakarus daŗa samērā ilgstošus. Kā piemēru viņš min Indijas tungtasus, kuŗiem dzimumu sakari pirms laulības ir pilnīgi brīvi, bet gandrīz vienmēr tie beidzas ar laulību. Par prostitūciju šī tauta runā ar riebĵumu. Te mums tomēr jāpretojas Vestermarkam un jāsaka, ka promiskuitāte vēl nebūt nenozīmē prostitūciju, jo prostitūcija ietver savas miesas pārdošanas jēdzienu, bet promiskuitātē tas var arī nebūt. Tomēr spēkā paliek iebildums, ka arī tur, kur abiem dzimumiem ļauta pilnīga brīvība, sievietes monogāmā dzīņa un a b u d z i m u m u g r e i z s i r d ģ b a noved pie laulības. Īsta promiskuitāte būtu realizējama tikai kā obligātorisks iestādĳjums, kā reiz tas arī bijis Ņujorkas valstĳ, Oneidas kolonijā, kuŗas piederĳgie uzņēmas brĳvas dzimumu satiksmes pienākumus.

Pirms Reformācijas laikmeta Skotijā bija dĳvains ieradums, tā sauktais „hand-fasting“, kas jaunekļiem gada tirgos ļāva izraudzĳties sev draudzeni visam gadam. Pēc gada tie atkal abi bija brĳvi un varēja precēties vai nē.

No otras puses Leboks piemin pazĳstamus ieradumus Griekĳjā un Indijā (fallusa kultu), kas jaunām meitenēm lika obligātoriski ļauties visiem vĳriešiem. Bet te nav runa par pirmatnēĳām tautām, gan par civilizētu tautu erotismu. Daŗas meŗoņu tautas saviem viesiem piedāvā savas meitas vai kalpones, retāk savas sievas. Šajās tautās bija (un ir vēl tagad) tā sauktās pirmās nakts tiesĳbas, kas gan pieder

rēja tikai vadoņiem, ķēniņiem un augstākiem priesteriem, un tās viņiem ļāva seksuāli lietot katru jaunu sievu viņas pirmajā laulības naktī, pirms savas tiesības ieguva vīrs. Bet šīs tiesības, tāpat kā citas līdzīgas Eiropas muižnieku un aristokrātu priekšrocības pret saviem dzimtlaudīm un zemniekiem, ir tikai barbarisks ieradums, kas dibināts uz stiprākā varu, un atzīt to par promiskuitāti, kā to grib Leboks, ir aplami.

Daudzās zemēs lielā cienā un godā bija un vēl tagad ir mīļākās un konkubīnes; bet arī tā vēl nav promiskuitāte. Morgāns savu promiskuitātes mācību atvasinājis no dažām mežoņu valodas formām, kuŗas apzīmē zināmas radniecības. Bet viņa slēdzieni ir maldīgi, un Morgānu droši vien maldinājušas šo pirmatnējo tautu valodas neskaidrības. Jau tas fakts vien, ka atzīta ir radniecības esamība, viņa apgalvojumu pārvērš par absurdu. Bachofens reiz domāja, ka senatnē bērniem doti vārdi pēc mātes ciltszara, bet tagad pierādīts, ka šī sistēma gan pastāvējusi daudzās tautās, varbūt pusē no visām tautām, bet otrā pusē (pa daļai pie vispirmatnējākiem mežoņiem) tomēr dominējis tēva ciltszars. Mak-Lenans cenšas no tā sauktām mātes tiesībām (matriarchata) atvasināt promiskuitātes faktu, bet arī tas ir nedibināts slēdziens. Ja kāda sieviete ir māte, to var konstatēt ar tiešu novērojumu. Bet konstatējums, ka kāds vīrietis ir tēvs, prasa zināmus slēdzienus. Tomēr liekās, ka visas tautas beidzot „atradušas“, ka arī tēvs ir līdzdalīgs bērna dzimšanā. Daži pārspilē tēva tiesības, atzīst tās par pārdabīgām. Tādēļ dažās tautās ieviesies dīvainais ieradums, ka pēc dzemdībām tēvs gulstas gultā un gavē. Bet radniecības apzīmēšana pēc mātes ciltszara izskaidrojama daudz vienkāršāk un dabīgāk ar bērnu ciešākām saitēm un attiecībām pret māti. Nepilngadīgie bērni vienmēr iet līdzī mātei, ja tā šķirās no tēva. Uz īsu laiku noslēgtās laulībās, kur sievas maina, un arī daudzsievībā tas notiek pats no sevis, bet monogāmās tautās radniecību dēvē pēc tēva ciltszara. Tur, kur pastāv tēvoča valdonības ieradums, kur sieviete paliek savā ģimenē, kamēr viņai piedzimst bērns, radu līnijas nosaukums pēc mātes ciltszara arī ir ļoti dabīgs. Tajās japāņu ģimenes, kuŗām ir tikai meitenes, vecākās meitas vīrs pieņem viņas uzvārdu. Mežoņu tautās uzvārdam ir milzīgs

iespāids. Tur, kur kārtu un īpašumu manto tikai pēc sievietes ciltszara, bērni vienmēr saucās mātes uzvārdā. Tā tad, kā redzams, te ir runa par ļoti komplicētām attiecībām.

H. Mens pierāda, ka prostitūcija un promiskuitāte ved pie neauglības un bojā ejas.

Piemēram Tibetā, kur valda ļoti savāda un reta poliandrijas (daudzvīrības) forma, vairākiem brāļiem ir viena pati sieva. Bet tikai viens no viņiem zināmā laikā mēdz būt mājās. Piecpadsmitā gadsimtā Kanariju salās katrai sievietei bija trīs vīri, bet ar katru viņa dzīvoja vienu mēnesi pēc kārtas, un tam, kam nākamo mēnesi pienāca kārtā, bija jā rūpējas par viņu pašu un par otriem diviem vīriem. Taisnību sakot, poliandriju radījis sieviešu trūkums un vispirmatnējākās mežoņu tautas pret to jūt vislielāko riebījumu.

Bet visskaidrākais promiskuitātes neiespējamības pierādījums ir vīrieša griezsirdība, kas mūžīgi bijusi un ir vēl tagad. Poliandrija iespējama tikai tajās tautās, kurām sveša griezsirdība. Tā nekad neveicina cilts zelšanu, gluži otrādi: visas tās nedaudzās tautas, kur tā pastāv, lēni izmirst. Mežoņu griezsirdība parasti ir tik liela, ka neuzticīgu sievu tie nokauj lielāko tiesu kopā ar viņas pavedēju. Bieži vien tai nokož degunu vai piespiež citu, vēl bargāku sodu. Kā griezsirdības sekas rodas prasība, lai līgava būtu jaunavīgi šķīsta. Bieži vien ar visu to saistās reliģiski priekšstati (piemēram par aizsaules dzīvi), kādēļ no sievietes pēc viņas vīra nāves prasa pilnīgu šķīstību, un bieži vien viņas pašas nāvi vai arī dažādas mocības. Pat tur, kur atraitnes došanās otrā laulībā ir atļauta, tomēr to noperļ.

Nav jāaizmirst, ka mežoņu tautās lielāko tiesu sieviete ir vīrieša īpašums. Un tādēļ, ja vīrs savu sievu piedāvā kādam viesim, to nevar izskaidrot kā promiskuitāti, bet gan kā viesmīlības balvu. Šo tautu jūtas ir pavisam citādas, nekā mūsu jūtas. Baros dzīvojošo ļaužu stiprākie (vecākie) vīrieši vienmēr iegūva jaunākās un skaistākās sievietes, un viņiem prātā nenāca dalīties ar vājākiem.

Gluži bērnišķīgs ir uzskats, itkā pirmatnējie cilvēki tādēļ būtu dzīvojuši promiskuitātē, ka viņiem nav bijušas nekādas individuālas attiecības un ka tie nav pazīnuši mo-

dero laulības jēdzienu. Monogāmiem orangiem, bez šaubām, nav moderno laulības jēdzienu, un droši vien tie vairāk ļaujas saviem instinktiem, nekā pirmatnējie cilvēki! Bet individuālās attiecības un greisirdību jau pazina visi augstākie dzīvnieki, un pilnīgi to pazina pirmatnējais cilvēks.

Ievērojamais etnologs, mans draugs profesors O. Štolls, runājot par promiskuitātes mācību, pilnīgi piekrīt Vestermarkam.

Kā redzams, šajā jautājumā bieži vien ir runa tikai par vārdu ķildu, jo citi par promiskuitāti dēvē to, ko Vestermarks apzīmē par laulības formām. Mums jāsaprot, ka visos cilvēka kultūras laikmetos promiskuitāte un prostitūcija pastāvējusi līdz laulībai. Bet mēs to atzīstam par sekundāru izvirtības parādību un nevis par pirmatnēju stāvokli, jo visi fakti runā par labu šim uzskatam un neviens fakts neattaisno pirmatnējās promiskuitātes hipotēzi.

5

Laulība un bezlaulība

Dzīvnieku labprātīga seksuālā atturība redzama, varbūt, tikai pie dažiem putniem, kas palikuši atraitņi (pie mātītēm, un arī tad tikai reti). Mežoņu tautās gandrīz ik indivīds dodas laulībā: bezlaulību vai atraitnību sievietē šķiet gandrīz līdzīgu nāvei. Neprecējušos vīriešus un neprecētās sievietes šīs tautas nicina tāpat, kā zagļus vai raganas: neprecējušos vīrieti mežonis nemaz neatzīst par vīrieti. Sakarā ar to, mežoņi dodas laulībā daudz agrāk, nekā iespējama apaugļošana (piemēram grenlandieši). Daži indiāņi precās jau deviņi vai desmit gadu vecumā, bet meitenes parasti dodās laulībā no devītā līdz divpadsmitam mūža gadam. Bezlaulību pat dažas samērā civilizētas tautas nicina tik stipri, ka tās salaulā jaunu un neprecētā stāvoklī mirušu cilvēku dvēseles. Pat grieķi sodīja tos, kas nebija precējušies, un romieši tiem uzkrāva lielus nodokļus. Visās tautās tikumu pagrimšanas laikos novērojama bezlaulības vairošanās. Senie ģermāņi gan precējās samērā vēlu, bet apprecējās gandrīz visi.

Daudzus nabadzīgus vīriešus bezlaulībā dzina sievu augstā pirkšanas maksa un poligāmija. Bet lielāko tiesu viņu stāvoklis tomēr nebija tik kļūmīgs, ka katrs strādīgs un centīgs jauneklis nebūtu varējis iegūt sievu. Lai būtu, kā būdams, bet cilvēces pirmās attīstības pakāpēs bezlaulība bija visretākā parādība; turpretim tagad prostitūcija un poligāmija laupa sievas mežoniem.

Laulībai sevišķi nelabvēlīga ir kultūra, īpaši pilsētās, kur laulībā dodas jau krietnā vecumā, lai gan pie mums Eiropā sievietes ir vairāk, nekā vīriešu. Naudas trūkums un zemās algas mazina laulību skaitu kultūras tautās. Turpretim pie mežoniem sievietes un bērni ir bagātības galvenais avots, jo sievietes ir strādīgas un viņu prasības nav lielas. Tas pats zināmā mērā sakāms arī par mūsu zemniekiem. Bet pilsoņu sieviete prasa lielus līdzekļus un bērnu audzināšana ir dārga. Vīrieša precēšanās laiks lielāko tiesu jāatliek garīgās vai profesionālās izglītības ilguma vai kaŗa klausības dēļ, un tā tad visstiprāko dzimuma dziņas prasību laikā bezlaulība ir gandrīz ar varu uzņēmama. Jo augstāka kultūra, jo vēlāk abi dzimumi dodas laulībā. Rafinētā kultūrā laulības valdzinošo spēku mazina baudu izsmalcinātība un dažādība.

Un beidzot, kultūra tik augstas paceļ ideālās prasības, ka aizvien retāki top tie vīrieši un tās sievietes, kas viens otram piemēroti. Cilvēku prasības vērsas aizvien sarežģītākas un tādēļ piemērošanās ir aizvien grūtāka. Tomēr man aizvien vēl jāatgādina, ka daudzi romānu rakstnieki labprāt tēlo psihopātus ar pārspilētām jūtām un kaislībām, un rāda tos kā normāltipus, jo patiesi normālais cilvēks šiem rakstniekiem liekas pārāk prozaisks un garlaicīgs. Un tā kā viņu audzinātā un iedvesmētā modernā sabiedrībā tiešām nav psihopātu trūkums, tad viņiem arī netrūkst paraugu. Tomēr aplami ir viņus izvīrīt dzīves priekšgalā. Augsti apdāvināti kultūras cilvēki ar skaidru garīgo līdzsvaru ir ļoti spējīgi laulībā piemēroties un ne vienmēr tiem ir pārmērīgas prasības. No otras puses gan tiesa, ka augstākās, lielākās prasības pret laulību ļoti apgrūtina apprecēšanos. Vestermarks ļoti uzmanīgi atstāj neatbildētu jautājumu, vai arī nākotnē mazināsies laulību skaits.

Daudziem mežoņiem ir dīvains priekšstats par dzimumu attiecībām, kuras viņiem liekas kas netīrs un tādēļ šīni cenšas tām virsū uzvest kaunības plīvuru. No tādiem priekšstatiem daudzas reliģijas atvasina bezlaulību. Daudzās tautās šķīstas meitenes tiek izsludinātas par svētām, piemēram, romiešu vaidelotes. Buddas māte ir svēta un tīra, jo Budda iedzēmts pārdabīgā ceļā. Iesvaidīts buddistu mūks nedrīkst seksuāli kopoties „pat ne ar dzīvniekiem“. Ķīnā visi garīdznieki dzīvo bezlaulībā.

Arī jūdiem ir nesatricināms uzskats par laulības netīrību, un tas darijis lielu iespaidu uz kristīgo ticību. Piemēram, Pāvils bezlaulību pasludina par tikumīgi augstāku, nekā laulību. Baznīcas tēvi atzina, ka jūteklības pilnīga nomākšana ir visaugstākais un svētākais tikums, un ka Dievs paradīzē būtu piepildījis savu nodomu: cilvēkus vairoot bez dzimumu kopošanās, ja Ādams nebūtu kritis grēkā. Un tādi cilvēki būtu nemirstīgi. Zemes virsū valda laulība, debesis — šķīstā jaunavība (Jeremija). Uz tādām idejām dibināta garīdzniecības bezlaulība.

Vestermarks domā, ka jēdziens par seksuālo sakaru netīrību varbūt radies no instinktīvā riebējuma pret vienas un tās pašas ģimenes locekļu seksuālu kopošanos. No ģimenes izdzīta, seksuālā kopošanās, pēc viņa domām, apzīmogota par netīrību, kas apvairo kautrību, un ideju asociācijas ceļā šis apzīmogojums pārraidīts arī uz legālo laulību ārpus ģimenes robežām. Bet šis priekšstats gan nav vispārīgs. Es nevaru piekrist Vestermarka izskaidrojumam. Vispirms greizsirdības, tad apgērba sekas ir tās, ka cilvēku seksuālās attiecības sāka piepildīties slepeni, divātā, un nevis atklāti. Bet ideju asociācijas ceļā viss, kas notiek slepeni, viegli top netīrs vai grēcīgs. Man liekas, ka taisni tur meklējams šī jautājuma dabīgākais izskaidrojums.

Vispārīgais dabas likums ir tas, ka vīriešu dīgļšūniņa virzās uz sieviešu dīgļšūniņu, un nevis otrādi. Izņēmumi ir ļoti reti. Sieviešu šūniņas ir lielākas un tās rodās mazākā skaitā. Sakarā ar to pie kopošanās, pie veselu indivīdu savienošanās, tēviņš (arī pie cilvēkiem) gluži dabīgi ir aktīvā, darbīgā puse. Un tomēr ir dažas tautas (Paragvajas ciltis, mokisi, garosi), kur bīdinātāja ir sievietē. Tēviņu cīņas par mātītes iegūšanu (brīžu, gaiļu u. t. t.) ir

vispārīga parādība dzīvnieku valstī. Arī daži indiāņi rīko sacīkstes, kuŗu zaudētājam sava sieva jāatdod tam, kas uzvarējis. Tajā pašā sakarā mināmas seno grieķu sacensības par sievietes iegūšanu (piemēram Penelopes iegūšanu). Līdzīga parādība bija redzama Irijā vēl pagājušā gadsimtā. No otras puses mežoņu un pat dažu putnu mātītes bieži vien grib, lai viņas iegūst ar valdzināšanas mākslu, nevis ar cīņu. Dažās mežoņu tautās notiek arī sieviešu sacensības pēc vīriešiem. Sieviete parasti iekaro un valdzina ar koķetību visās pakāpēs.

Daudzās tautās, varbūt lielākā daļā, sievietes drīkst bīdīnājumu atraidīt vismaz vienu reizi.

Te aizrādam uz mūsu grāmatas ceturto nodaļu: Flirts.

6

Valdzināšanas līdzekļi

Greznība ir cilvēka senākā īpašība. Greznību jau meklē vismežonīgākās un pirmatnējākās tautas. Abu dzimumu savstarpējie valdzināšanas līdzekļi mežoņu ciltīs ir tetovējumi, lūpu, deguna, ausu, roku un kāju gredzeni, izkrāsošanās u. t. t. Santalu sieviete bieži vien valkā līdz trīsdesmit mārciņu smagas rotas. Greznošanās dēļ šie ļaudis dodas visērmīgākās aplamībās, piemēram: bieži vien tie izsit sev zobus. Dažas šādas neprātības cieši saistītas ar reliģiskiem priekšstatiem, lai gan vairāk sekundāriem un būtībā nenozīmīgiem. Īstais pirmcēlonis ir seksuālā patikas kāre, saistīta ar greznības un goda kāri. Arī mežoņu rāsu apģērbs, vismaz karstās zemēs, ir greznības kāres un patikas dziņas radīts. Ar to saistītie reliģiskie ieradumi nebūt nav pirmbūtīgi, bet izauguši no seksuālās dziņas un greznības kāres, un tikai vēlāk, kad tie jau bija iesakņojušies, tos ietina mistika un toš saistīja ar reliģiju.

Tetovējumi nebūt vienmēr nav nejēdzīgi, tie savās līnijās bieži vien ir mākslinieciski. Mežoņu vīrieši visumā ir daudz koķetāki, greznības un rotāšanās kārāki, nekā sievietes. Bet šī parādība nebūt nav sakarā ar sievietes nomākto stāvokli, jo brīvākās no tām bieži vien ir daudz mazāk tetovētas un izkrāsotas, nekā verdzenes; tas izskaidrojams ar to, ka risks palikt ārpus laulības bīstams tikai

mežoņu vīriešiem, un taisni tādēļ tie vairāk cenšas greznoties. Mežoņu sievietes daudz mazāk cenšas greznoties pašas, nekā greznot savus vīrus, kuŗu patikas dziņa vispirms meklē saskaņu ar sievietes gaumi. Vīriešu rotas bieži veidotas no kuŗa trofejām. Civilizētās tautās vīriešiem ir daudz lielāka izvēles brīvība un daudzām sievietēm nelaimējas apprecēties, tādēļ sievietes vairāk izlieto savas valdzināšanas mākslas un vairāk greznojas.

Kur radusies cilvēka kaunība no saviem dzimumorgāniem? Dzīvniekiem tādas nav. Psihologs Vundts apgalvo, ka kaunība ir tikai cilvēka īpašība. Tas nav pareizi. Daudzām tautām nav ne jausmas par šīm jūtām; tās apsedz pavisam citas savas miesas daļas, nevis dzimumorgānus. Dažu tautu ierašas liek gluži kailiem staigāt vīriešiem, citu tautu ierašas to liek sievietēm. Pašā pirmsākumā drēbes bija tikai greznums vai aizsargs pret salu. Masāji vīrieši ļoti kautrējās apslēpt savu dzimuma locekli un viņu pieklājība liek to klaji rādīt. Mežoņu sievu jostām un citiem apģērba gabaliem nav nekāda sakara ar kaunības jūtām, jo tas viss ir tikai greznums un valdzināšanas līdzekļi. Cilvēku sabiedrībā, kur visi staigā kaili, kailums ir gluži dabīga parādība un nemodina ne erotisma, ne kauna jūtas. Gluži otrādi: dzimuma daļu izgreznošanas ieradums ir tiklab vīriešu, kā sieviešu stiprs valdzināšanas līdzeklis. Baleta dejotājas dzidrie, īsie brunciņi tiešām ir daudz kairinošāki, nekā mežoņu sievu kailums. Kāds ievērojams dabas pētnieks saka, ka kailuma apsegšana var kairinošāka būt, nekā atklāšana. Pilnīgi dibināti Snou saka, ka kopdzīve ar kailiem mežoņiem daudz mazāk satrauc jūteklību, nekā elegantās sabiedrības apģērbto vai pusģērbto dāmu tuvums. Rīds pat saka: „Nekas nav tik morālisks un nekas nav tik nespējīgs iededzināt kaislību, kā kailums“. Pats par sevi saprotams, tā tas ir tikai tur, kur kailums jau pārvērties par ieradumu.

Tikumīgi kungi iedomājās, ka ar apģērbiem tie mežoņiem iepotēs kaunības jūtas, bet panāca gluži pretēju rezultātu. Mežoņu sievas savu dzimuma daļu apsegšanu šķīta nekaunīgu un apkaunojošu. Uolless kādā mežoņu cilti saticis meiteni, kuŗai bijuši brunciņi, bet viņa tikpat ļoti kautrējusies tos apģērbt, kā mūsu rāsas sieviete kautrējās izgērbties, svešām acīm redzot.

Kailums sāk radīt seksuāli satraucošu iespaidu līdz ar pieradumu pie apgērba. Tā apgērbšanās ieradums mākslīgi veicina kaunības jūtas, kuņas sevišķi vecākām sievietēm vērsās aizvien stiprākas. Tas nenotiek vis tādēļ, ka šo sieviešu apgērbšanās ieradumam būtu ilgāks mūžs, bet tādēļ, ka viņas apzinas un jūt savu vīstošo skaistumu, un to viņas tādēļ vēl jo rūpīgāk cenšās slēpt. Te zināmā mērā slēptas sievietes instiktīvās estētiskās jūtas.

Mežoņu tautās redzamas orgijas, dzīres un svētki, kuros tie apgērbj dažus drēbju gabalus, sevišķi priekšautus pār dzimuma daļām, un taisni ar to sievietes cenšas kairināt vīriešus. Mežoņu vīrieši tomēr valkā kādas drēbes, bet sievietes bieži vien staigā gluži kailas.

Beidzot, kad apgērbšanās jau bija pārvērtusies par vispārīgu ieradumu, kairinošu iespaidu sāka atstāt kaila miesa, un kailumu sāka atzīt par nekaunību, piemēram: kailu kāju rādīšanu pie ķīniešiem, kailu seju atklāšanu pie muhamedāniešiem. Daži mežoņi kautrējas rādīt pat savus pirkstgalus.

Daži ieradumi, piemēram žīdu, polinēziešu, austrāliešu apgraižšana (priekšādiņas nogriešana zēniem) vai kaunuma lūpu mākslīga izstiepšana hotentotu sievietēm, malajietēm un Ziemeļamerikas nēģerietēm, pēc Vestermarka domām, pašā sākumā radās kā otra dzimuma valdzināšanas, seksuālās dziņas kairināšanas un satraukšanas līdzeklis vai arī kā mainīgas dažādības avots. Tikai vēlāk tie pārvērtās par reliģisku ceremoniju sastāvdaļu. Praktiskie žīdi, varbūt, vispirms domājuši par apgraižšanas higiēnisko lietderību.

Vārdu sakot, katra novērsšanās no ierasta paraduma modina kauna jūtas, nevien seksuālā, bet arī citādā ziņā. Lielākā daļa bērnu kautrējas darīt citādi, nekā dara viņu biedri vai viņu brāļi un māsas. Visām tikumības un kauna jūtām ir konvencionāli objekti. Mežoņu sievas sirsnīgi smējās, kad Livingstona kailie līdzgaitnieki kaunīgi novērsās no tām. Tā tad kauna jūtas dibinātas tikai uz kāda ierasta paraduma neierastu traucējumu, un viena dzimuma (sevišķi sieviešu) neierasta izturēšanās taisni tādēļ daudzos gadījumos kairina otra dzimuma seksuālo dziņu.

Izvēles brīvība

Mežoņu tautās ļoti bieži sievietei nav tiesības piedāvāt vai atraidīt savu roku. Bet dažās mežoņu tautās šīs tiesības viņām nav liegtas. Par to, ka sievietēm šādu tiesību tur nav, nebūtu jābrīnās, jo tur viņas ir tikai pārkauma un pārdodama prece. Eskimosi katru meiteni, tiklīdz tā piedzimusi, atdod glabāt kādam zēnam. Bušmeņi, ašanti u. c. ir pat tik uzmanīgi, ka nākamo meiteni, — ja bērns tiešām piedzimst kā meitene, — jau saderina mātes miesās! Meitenes saderināšanu lielāko tiesu nosaka māte un viņas radi.

Tomēr diezgan bieži prasa arī sievietes piekrišanu, vai arī laulību par tādu atzīst tikai pēc pirmā bērna piedzimšanas; ja sieviete atsakās, tad laulība atzīta par neesošu. Amerikā tā tas ir daudzās ciltīs; tad sieva ar savu mīļāko aizbēg no viņai uzmāktā vīra. Tā sievu laupīšana dažās tautās pamazām pārvērtās par atzītu iestādījumu. Kad 1891. gadā es ceļoju pa Bulgāriju, mans bulgāru ceļa biedrs stāstīja, ka vēl toreiz bulgāru zemniekam sava līgava bija jāpērk no viņas tēva par 200 vai 300 frankiem! Bet ja tēvs prasīja pārāk lielu maksu, tad viņš to aizveda un laupīja tai nevainību. Tad apprecēja to, un tēvs nedabūja nekā. Dažās tautās sieviete savu vīru izraugās no daudziem vīriešiem un viņas sirds tieksme citiem ir likums, un vecāki tur nekā nevar darīt; tāds ieradums ir Celebesā, minahasu ciltī. Bet tādā gadījumā līgavainim jāsamaksā pūra puse. Ļoti līdzīgā veidā laulības slēdz arī tuaregi un daži citi.

Uz visiem šiem faktiem dibinādamies, Vestermarks atzīst, ka cilvēces pirmatnējā stāvoklī sievietēm bijusi daudz lielāka izvēles brīvība, nekā vēlākos laikos. Laulības, kas dibinātas uz sievu pirkšanu, bija vēlāka starppakāpe. Kad pirmie, aizvien sarežģītākos apstākļos dzīvojošie kultūras cilvēki atzina sievietes darba vērtību, tēvi sāka pārdot savas meitas. Tāpat tagad mežoņu tautas baltai rāsai pārdod savas sievas, kuņas kalpo prostitūcijai. Bet pirmatnējā laikmetā, kad nebija ne kultūras, ne naudas, ne arī darba, šī vārda īstā nozīmē, ik indivīds savu

uzturu ieguva tikai cīņā, un tēvam nebija ne iemesla, ne iespējas pārdot savu meitu kā vērzeni, tāpat kā šādu iemeslu un iespēju nav tagadējam orangutangu vai gorillu tēvam. Šo sievu laupīšanas laulību, kurā sievietes, kas iegūtas karā, pārvērš par sievām pret viņu pašu gribu, nedrīkst sajaukt ar to laulību, kas dibināta uz bēgšanu, jo tādā laulībā meitene dodās brīvprātīgi.

Mežoņu tautās arī zēni lielāko tiesu ir tēvu īpašums, un tēvam ir tiesības viņus pārdot vai pat nokaut. Šīs tiesības tēvam vairs nepieder, tiklīdz dēls izaudzis par vīru; tad jauneklis lielāko tiesu var precēties, kā viņš grib, un vecāki viņam nevar uzmākt nevēlamu sievu. Tomēr ir daudzas patriarchālas tautas (daži indiāņi, āziāti), kurās tēvam ir milzīga vara, un jo tēvs top vecāks, jo ceļās augstākā godā un cieņā. Visi viņa bērni un bērnu bērni ar savām sievām ēd pie viņa galda u. t. t. Nevienu viņa pēcnieku laulību nedrīkst noslēgt bez viņa ziņas. Tā patriarchāta sekas ir ļoti kļūmīgas un ļoti netikumīgas. Patriarchs nelietīgi izlieto savu varu, savas vecās sievas atdod bērniem un atņem tiem viņu jaunās sievas. Vistīrākai, tiklākai japāņu meitenei jāpaklausa tēva pavēle un jāiet priekā mājā, kur viss mūžs viņai jādzīvo prostitūcijā. Tādam patriarcham ir vara par savu (arī vīriešu kārtas) bērnu dzīvību un nāvi. Te radies arī senču kults. Šādu netiklību mēs līdz vispēdējam laikam redzam Krievijā, kur zemnieks dzīvo seksuālā satiksmē ar savu dēlu sievām. Tā tad patriarchāta sekas ir ģimenes galvas negantākā tirānija. Dažās romāņu zēmēs vēl tagad spēkā ir likums, kura pamats meklējams še, un pēc kura pat pilngadīgiem vīriešiem un pilngadīgām sievietēm, bieži vien pat trīsdesmit gadu vecumā, nav formālu tiesību doties laulībā bez tēva piekrišanas. Lai savu vēlēšanos piepildītu, viņiem jāsūta tēvam savas tā sauktās „*sommations respectueuses*“.

Tā tad mēs redzam, ka izvēles brīvībā gluži pirmatnējās mežoņu tautas ir visbrīvākas un vistuvākas mūsu modernākiem uzskatiem. No viņiem mūs šķir gadu tūkstošiem ilgs barbarisks malds: sievu pirkšanas laulība, sievietes verdzība un patriarchālā autokrātija. Un šādu kultūras pārejas pakāpju maldu ir bijis un ir vēl daudz. No tiem es minēšu tikai inkvizīciju, verdzību un vēl tagad

neizskausto narkotisko līdzekļu, sevišķi alkohola, lietošanas vispārīgo ieradumu.

8

Dzimuma izlase

Par dzimuma izlasi sauc to parādību, kad tēviņi izmeklē labākās mātītes un mātītes izmeklē labākos tēviņus kopošanās nolūkam. Mugurkaula dzīvnieku pasaulē daudz biežāk izraugās mātīte, nekā tēviņš. Jo tēviņš drīzāk var kopoties ar katru mātīti, nekā mātīte ar katru tēviņu. Droši var teikt, ka tāpat bija pie pirmatnējiem cilvēkiem, sevišķi tajā laikmetā, kad viņiem vēl bija pārošanās laiks, jo dzimuma dzīva tad bija daudz stiprāka. Arī tagad vēl mūsu sievietes ir daudz izvēlīgākas, nekā vīrieši. Jau pie krustošanās tēviņš parasti ir tā puse, kas aktīvi saceļās pret sugas instinktu. Verdzenes bieži aizbēg no saviem brīviem laulātiem draugiem, bet vergi no savām brīvām sievietēm neaizbēg nekad. Mežoņu tautu sieviete visur un vienmēr ir izvēlīgāka. Pie bastardiem gandrīz vienmēr no augstākās rāsas cēlies tēvs, un nevis otrādi. Ļoti reti baltā sieviete dodās laulībā ar nēgeri. Tas pats sakāms par mums: izglītota meitene nekad negribēs neizglītotu vīru, bet pretējā parādība novērojama diezgan bieži.

Sevišķi mežoņu sievietes vienmēr cenšas izraudzīties stiprāko, veiklāko, dedzīgāko un uzņēmīgāko vīrieti. Sapnis par „varoni“ nekad neizdzīst sievietes smadzenēs, jo sieviete labprāt dodās līdz uzvarētājam. Dažu Borneo mežoņu sievu ideāls ir tāds vīrietis, kas nokāvis neskaitāmus ienaidniekus un ieguvis viņu galvas! Šīs īpašības pilnīgi saskaņā ar dabīgo sugas izlasi, jo ar to rodas stiprāki pēcnieki un labāki aizsargi.

No otras puses arī vīrieti valdžina veselīga, labi veidota jauna sieviete. Uz šī pamata grieķu māksla izveidoja Erosu un Afrodīti, kuŗa ir reizē mīlestības un skaistuma dieviete.

Skaistuma jēdziens ir ļoti relatīvs. Austrālieši zobojās par mūsu garšiem deguniem, un indokīnieši smejās par mūsu baltiem zobiem, mūsu rožainiem vaigiem. Mūsu baltos zobus tie salīdzina ar suņu zobiem un rožainos vaigus

ar kartupeļu ziediem. Kādas mežoņu cilts sievietes mēdz apsiet savas kājas zem ceļgaliem, lai tās pietūktu, jo pēc viņu jēdziena tādas kājas ir skaistas. Ķīnieši sajūsminas par izkropļotām sieviešu kājām un platiem žokļiem. Katras tautas skaistuma jēdziens izaug no viņas rāsas abu dzimumu ideālā tipa. Bet vispāri pie vīrieša skaistuma pieder stipri muskuļi, pie sievietes skaistuma — miesas apaļība, un tādēļ daudziem patīk resnas, druknas sievietes. Hotentotiem sevišķi patīk viņu sieviešu ārkārtīgi zemu noļekušās krūtis, kuņas viņas pārmet pār muguru, kad zīda savus bērnus, un tāpat viņiem patīk mākslīgi izstieptās kaunuma lūpas.

Tā tad vienkopēja skaistuma vispārīgo pazīmju nav daudz. Tādas pazīmes ir abu dzimumu rāsas tipa un veselības ideālais veids; un arī sievietes apaļība un vijība, vīrieša spēks un izveicība. Viss cits ir relatīvs un mainīgs, un atkarājas no vietējām ierašām, no rāsas u. t. t. No lokāli estētiskā viedokļa dažādas tautas sajūsminas par tetovējumiem, par bārdas vai matu krāsas dažādību, par deguna, galvas kausa, kāju izkropļojumiem. Tādos gadījumos visi cildinājumi veltīti rāsas īpatnībām. Baltās rāsas eiropietis savas daļavas krūtis salīdzina ar sniegu, bet tumšdzeltenais malajietis tās salīdzina ar zeltu. Koromandēlas piekrastes iedzīmtie savus dievus un savus bērnus zīmē melnus, bet visi ļaunie gari, visi velni tiem ir balti.

Sakars starp seksuālo mīlestību un skaistumu nav dibināts uz estētiskām jūtām, jo šīs jūtas ir nesavtīgas, bet seksuālā mīlestība, kā pirmatnējs sugas instinkts, ir savtīga. Šis sakars drīzāk dibināts uz instinktīvu veselības prasību seksuālā mīlestībā, lai gan, kā redzējām, dažādie ieradumi radījuši daudzus maldus. Ideālo rāsas tipu katra tauta instinktīvi meklē droši vien tādēļ, ka lielāki novirzieni no tā mēdz būt lielākā vai mazākā mērā patoloģiski, un dzimuma izlase cenšās no tiem izvairīties.

Mode savā varā tura arī mežoņus. Bet pie viņiem tā nav tik mainīga, kā pie mums, un viņu gaumes, viņu rotu pārvērtības norisinās viņu ieradumu šaurajā apmetā.

Protams, ka klimāts ļoti stipri iespaido rāsas tipu, un rāsu piemērošanās klimātam ir vispārīga parādība. Tropiskās zēmēs eiropieša āda top tumšāka, un nēģera vai indi-

āņa āda ziemeļos top gaišāka. Ādas krāsu nepārprotami iespaido individuālā un iedzimtā engrāfija, ko sevišķi skaidri pierāda Dr. Kammerera mēģinājumi Vīnes bioloģiskā mēģinājumu iestādē.

Līdzības likums Bastardi

56-3926
Katru sugu gluži instinktīvi atbaida pārošanās ar citu sugu. Tādēļ dabīgi bastardi ir ļoti reti un mazliet biežāk novērojami tikai pie stādiem un mājas dzīvniekiem. Bastardu savstarpēja pārošana aizvien vairāk mazina viņu auglību. Tādēļ saprotami, ka dziņa uz šādām neauglīgām pārošanām pamazām zūd. Morāles jēdzieni parasti seko instinktiem, un tādēļ zināmā laika ilgotnē izveidojās uzskats par sodomiju (kopošanos ar dzīvniekiem), kā par smagu noziegumu. Sodomija sevišķi rodas tur, kur kāds dzimums izolēts, vai arī tā parādās kā patoloģiska izvirzība. Bet arī starp dažādām rāsām ir zināma antipātija tiklab pie dzīvniekiem, kā pie cilvēkiem, piemēram starp dažādām aitu un zirgu sugām, starp baltās rāsas cilvēkiem un nēģeriem vai indiāņiem. Tomēr Dienvidamerikā ir ļoti daudz bastardu; Meksikā bastardu ir pat divas trešdaļas no visiem iedzīvotājiem.

Broka apgalvo, ka cilvēku bastardi, kas rodas no at-tālu rāsu krustojuma (piemēram starp angļiem un nēģeriem vai austrāliešiem), ir ļoti neauglīgi. Vestermarks tam pretojās. Tomēr viņš piekrīt, ka pēc dažām paaudzēm šādas bastardu rāsas novājinās. Arī tas ir fakts, ka jauktās laulības starp žīdiem un eiropiešiem caurmērā ir ļoti neauglīgas. Šis jautājums vēl pilnīgi nav noskaidrots. Bet noteikti var sacīt, ka mulāti jeb nēģeru un balto cilvēku bastardi ir izvirstoša, gandrīz dzīvības nespējīga cilts, ja tie pilnīgi nepievēršas atpakaļ vai nu vienai vai otrai pamatrāsei. Turpretīm metīsi un ladīni, t. i. indiāņu un balto cilvēku bastardi Amerikas vidienā un dienvidos, šķiet dzīvības spējīgi, kaut viņu īpašības nav vērtējamas augstu.

Radu laulību aizliegums

Gandrīz visās tautās seksuālie sakari starp tuviem radiem modina riebējuma jūtas, un tos dēvē par „asinsgrēku”. Izņēmumi ir ļoti reti. Sevišķu riebējumu modina mātes un dēla kopošanās. Un tomēr kaniagmuti, tinnehi un čipevi bieži piekopj seksuālus sakarus starp vecākiem un bērniem, un starp brāļiem un māsām. Vairākas citas tautas pieļauj vismaz brāļu un māsu laulības, pret kurām lielāko tiesu ir gluži dabīgs riebējums. Laulību starp vecāko brāli un jaunāko māsu veddi atzīst par gluži normālu, turpretim jaunākā brāļa laulību ar vecāko māsu tie šķiet pret-dabīgu. Bet tas tikai pierāda, ka par nedabīgu viņi atzīst laulību starp jaunākiem vīriešiem un vecākām sievietēm. Persi, eģiptieši, sīrieši un senēbreji pieļāva laulības starp brāļiem un māsām, sevišķi starp brālēniem un māsīcām. Brālēnu un māsīcu laulības Eiropā atļautas visur, atskaitot Spāniju un bijušo Krieviju. Daudzu mežoņu tautās aizliegtas radu laulības līdz trešai pakāpei. Un bieži vien nedrīkst laulāties pat vienas un tās pašas cilts locekļi, kaut arī tie nebūtu radi. Šo sistēmu dēvē par eksogamo laulību. Visvairāk tā attīstīta Austrālijā, kur laulības atļautas tikai starp attālākām ciltīm. Par to mums būs vēl runa. Tā tad mežoņu lielākā daļa asinsgrēku izprot daudz plašāk, nekā mēs. Kādēļ?

Šis jautājums daudz iztīrāts. Senāk teica, ka radu laulības zaimojot Dievu, apvainojot dabīgās kauna jūtas vai sajaucot radniecības. Tagad saka, ka tās esot kaitīgas pēcniekiem. Bet tautu mācība rāda, ka šīs tukšās runas nekā neizskaidro.

Daudzās mežoņu tautās līdzī eksogamijai, kā pierādījis Mak-Lenans, redzama arī tā parādība, ko dēvē par endogāmiju, t. i. laulību aizliegumu ar svešu cilšu locekļiem.

Spensers un Mak-Lenans šo parādību centās izskaidrot ar dažādiem meklētiem pierādījumiem. Pēc manām domām, Vestermarks arī te iedziļinājies pašā lietas būtībā, sniedzams mums šāds fakts:

Kā redzējām, seksuālo dziņu, sevišķi vīrietim, kairina viss, kas neierasts, un notrulina viss, kas ierasts. Vīrieti un sievieti vienu no otra seksuāli neatbaida vis tas fakts, ka tie tuvi radi, bet tas, ka tie kopš agras jaunības dzīvojuši kopā. Un tiešām, to pašu seksuālo antipātiju mēs novērojam starp adoptētiem brāļiem un māsām un intimiem jaunības draugiem. Un atkal otrādi: kad brāļus un māsas vai citus tuvus radus šķīris kaŗš vai sevišķi liktenīgi apstākļi, bieži vien notiek, ka vēlāk, nejauši satikušies, tie kaislīgi samīlas. Tā tad iedzīmtas antipātijas pret seksuālo satiksmi ar radiem nemaz nav, bet šāda antipācija skaidri novērojama starp tādiem vīriešiem un tādām sievietēm, kas kopā dzīvojuši kopš agras jaunības. Un tā kā kopā dzīvo lielāko tiesu asinsradi, tad šo uzskatu izcelšanās ir saprotama un skaidra. Šis fakts noskaidro arī visas eksogāmijas cēloni, jo vienas un tās pašas cilts locekļi dzīvo pārāk cieši kopā. Un taisni vismazākās, trīsdesmit vai piecdesmit cilvēku lielās dzimtās, ir visbargākie likumi pret asinsradu laulībām. Tur, kur dzimtas dzīvo nošķirtāku dzīvi, katra savā mājā, šādu aizliegumu nav. Endogāmijā maorijs sevišķi lielu nozīmi piešķir personīgām īpašumu tiesībām un viņiem ir ļoti tālu atšķirti ciemati. Radu laulības viņiem pilnīgi atļautas. Tā endogāmija un radu laulības visvairāk redzamas tur, kur nav noteiktas cilts dzīves un kur radi cits citam mazāk pazīstami un kur tie retāk satiekās. Antipācija pret cieši kopā dzīvojošu cilvēku laulībām radījusi radu laulību un vienas un tās pašas cilts locekļu laulību aizliegumu. Tas pats fakts bieži vien radījis adoptētu brāļu un māsu u. c. laulību aizliegumu. Tādās tautās, kas dzīvo ļoti sīkās un šaurās kopībās, endogāmijas laikam nemaz nav. Asinsradu laulībām starp cieši kopā dzīvojošiem radiem ir visur vienāds dabīgs cēlonis: sieviešu trūkums izolēti un nošķirti dzīvojošās dzimtās. To mēs redzam, piemēram, pie ganiem vistālākos Alpu kalnu novados, saistītu ar sodomiju un citām līdzīgām parādībām. Un turklāt tas bieži redzams arī psihopātiski izvirtušās ģimenēs, kur šī parādība dibinās uz psihopātiskām dziņām un priekšstatiem.

Pie dzīvniekiem, kuŗi dzīvo vienatnē un kuŗu dzimtas drīz iznīkst (piemēram kaķu), pārošanās ar tuviem radiem ir gluži ikdienišķīga parādība.

Kā visu šo jautājumu pamato dabas zinātne? No vienas puses mēs redzam, ka labu pēcnieku radišanai vajadzīga sugas vienādība. To pierāda bastardu vājās dzīvības spējas vai pat pilnīga neauglība, to bastardu, kas dzimuši no attālu rāsu vai pasugu krustojumiem. Bet no otras puses mēs tikpat skaidri redzam ilgi turpināta radu krustojuma bīstamo iespaidu. Vairāku paaudžu ilgotnē turpinot dzīvnieku koncentrētu krustošanu, mirstību skaits sasnies divdesmitpiecus procentus, bet parasti šis skaits sasniedz tikai astoņus procentus. Gluži dabīgi var rasties jautājums, vai krustošana taisni tādēļ nav kaitīga, ka tā uzkrāj patoloģiskus trūkumus. No otras puses Vestermarkam jāatzīst, ka ļoti grūti pierādīt cilvēku krustošanās faktisko kaitīgumu. Tur nav iemesla brīnīties. Tie radu krustojumi, kuŗu kaitīgumu mēs varam pierādīt pie dzīvniekiem, attiecās uz vairākās paaudzēs turpinātu kopošanos starp brāļiem un māsām. Bet pie cilvēkiem tādas parādības nav. Dzīvniekus un stādus varētu vairākus gadus vairot pašapaugļošanās ceļā, nenodarot tiem kaitīgas sekas. Persi un ēģiptieši piekopa samērā stipru krustošanu bez bīstamām sekām. Lopkopji apgalvo, ka krustojuma bīstamās sekas var novērst ar vienu lāsīti neradniecīgu asiņu. Bet tādu asiņu lāsīšu cilvēkiem vienmēr būs diezgan daudz, pat visplašākos krustojumos. Ptolomeji, kuŗi gandrīz vienmēr apprecēja savas māsas, savas brāļa vai māsas meitas vai arī savas māšicas, nebija ne neauglīgi, ne ātri izmirstoši. Ceilonas veddi ļoti stipri piekopj radu krustošanu; garā vājo viņiem nav daudz, bet viņi ir mazi augumā, diezgan neauglīgi un ar izmirstības pazīmēm.

Eiropā lielu traci sacēla jautājums par brālēnu un māšicu laulībām un radās aizvien jauni mēģinājumi pierādīt šo laulību kaitīgumu. Bet neaizspriedumaini pārbauījumi tomēr pierāda, ka radu krustojumi tikai tad vienmēr ir bīstami un kaitīgi, ja nepārtrauktos krustojumos uzkrājas zināmi patoloģiski dzimtas trūkumi, piemērām: gara un asiņu slimības un citas kaites. Bet tikpat lielu postu radījušas dažādu, svešu ģimeņu sifilitiķu, garā vājo un citu slimnieku laulības. Tā tad ļaunuma cēlonis nav meklējams

radu krustojumos, kas pie cilvēkiem nebūt nav tik bieži, bet patoloģisko dīgļu turpmākā vairošanās vispāri. Un tiešām, statistiski pētījumi par garā vājiem pierādījuši, ka brālēnu un māsiņu laulībām nav nekādas lomas garā vāju cilvēku radišanā.

Neraugoties uz visu to, un droši vien vispārīgo uzskatu iespaidots, Vestermarks tomēr zināmā mērā grib ticēt instinktīvam riebjumam pret radu laulībām. Ja mūsu tagadējā sabiedrībā notiktu šāda radu krustošana, kā pie dažiem dzīvniekiem, tad es varētu viņam piekrist, jo intensīva un ilgi turpināta krustošana beidzot tomēr sugai kaitīga. Bet šādu riebjumu es absolūti vairs nevaru atrast mūsu kosmopolitiskā un ārkārtīgi sajauktā modernā sabiedrībā, un drīzāk man noteikti jāsaka, ka vēl tagad notiekošās radu laulības ir tik liels retums, ka pašas par sevi tās nerada ne mazākās briesmas. Riebajums pret šīm laulībām ir tikai māņticības paliekas. Daudz vairāk mums jāargājas no tā posta, ko rada blastoforija un bērnu dzimšana no patoloģiskiem indivīdiem. Nav jāaizmirst, ka īstā asinsradu laulība (starp vecākiem un bērniem vai starp brāļiem un māsām) tagad vairs notiek tikai psihopātiski izvirtušās ģimenēs. Acīmredzot, te sajaukts cēlonis (garīga nenormālība) ar sekām.

Vestermarks vēl min ļoti tipisku piemēru. Batsa draudzē, kuņā ir 3300 dvēseles, jau no seniem laikiem visi iedzīvotāji precās tikai cits ar citu. Un tomēr tur nav redzamas nekādas izvirtības pazīmes, un visi šie ļaudis ir ļoti veseli.

No otras puses, mīlestībā gluži instinktīvi kairina divas pretējības, bet pārāk lielas vienādības drīzāk viena otru atbaida. Bernardēns de Sen-Pjers saka: „Mīlestību rada pretējības, un jo tās lielākas, jo lielāks ir mīlestības spēks.“ Un Šopenhauers saka: „Ik cilvēks no otrā dzimuma prasa kādu vienpusību, kas būtu pretstats viņa pašai vienpusībai; vīrišķīgais vīrietis meklē sievišķīgo sievieti, un otrādi: vājie, mazie vīrieši mīl lielas, stipras sievietes; strupdeguņi mīl gardegunes; slaiķi, kalseni vīrieši mīl druknas sievietes, — un tas veicina lielāku auglību.“ Jau šis instinkts vien droši aizsargā pret krustojumiem, jo abi dzimumi instinktīvi meklē pretējības, kuŗas krustojumi vājina.

Jūtu un aprēķina loma dzimuma izlasē

Jaunība, skaistums, veselība, greznība un flirts kairina seksuālo mīlestību. Te pievienojas vēl daudzas citas blakus jūtas, piemēram pielūgšanas, iegūšanas prieka, cienības, līdzietības, paštiksmes jūtas. Piekļāvība ir gan svarīgs, bet nebūt ne obligatorisks seksuālā sakara elements. Cilvēces zemākās pakāpes maigums pret bērniem ir daudz lielāks, nekā dzimuma mīlestība pati. Daudzās mežoņu tautās nemaz vai gandrīz nemaz nav vīrieša mīlestības pret sievieti, un otrādi: nav arī sievietes mīlestības pret vīrieti. Laulība tur dibināta tikai uz savstarpēju saprašanos, uz vēlēšanos, lai būtu bērni un lai varētu apmierināt dzīvniecisko seksuālo instinktu. Bet tajās pašās tautās ir ļoti maiga vecāku mīlestība pret bērniem. Vīrietis drīkst savu sievu sist; bet ja sieviete sit savus bērnus, tad viņu atzīst par zemsirdīgu un noziedzīgu. Ziemeļamerikas indiāņi gandrīz nepazīst mīlestību pret sievieti. Turpretim citās mežoņu tautās (pie tuarēģiem, niam-niāmiem, jaunkaledoniešiem, austrāliešiem) atrodama īsta un dziļa mīlestība, kas vīrieti var dzīt pat pašnāvībā, kad viņa mīlētā sieva mirusi. Vispārī jāsaka, ka mīlestības jūtas rodas ilgā seksuālā kopdzīvē un tās sevišķi stiprina vienkopējā mīlestība pret bērniem.

Laulāto draugu savstarpējā piekļāvība vispārī attīstījusies, tāpat kā altruisms, kultūras attīstībā. Lielākā daļa mežoņu un arī veco kultūras tautu nepazīna moderno, augsti civilizēto tautu mīlestības maigumu un smalkumu. Ķīnā labais tonis prasa, lai vīrs sit savu sievu, un ja nabaga ķīnietis pret sievu ir saudzīgs, tad tikai aiz bailēm, lai viņam nebūtu jāpērk cita sieva. Arābi mīlestību saprot tikai kā dzimuma dziņu, un pa daļai tāpat to saprata arī grieķi. Civilizētā Eiropā kultūra progresē sievietes vienlīdzības virzienā, un vīrietis aizvien vairāk savā sievā redz vienlīdzīgu līdzgaitnieci. Interesu, uzskatu, jūtu, kultūras vienkopība rada labvēlīgus apstākļus simpātijas un labvēlības jūtu attīstībai. Šai attīstībai gan pret darbojas tas, ka mīlestību, kā jau redzējam, modina pretējības. Bet pretējība nedrīkst būt tik liela, ka

atvairā simpātiju. Pārāk liela gadu starpība ir bīstama pieklāvības jūtām, jo tad ir pārāk liela interešu un mērķu dažādība. Arī vienāds izglītības līmenis un sabiedriskais stāvoklis veicina mīlestību. Augstākas kārtas vīriša mīlestība pret lauku meiteni vai amatnieka mīlestība pret dāmu reti ir citāda, kā tīri jūtekliska. Cilvēki lielāko tiesu izvairās no laulībām ar citu rāsu vai citu reliģiju indivīdiem.

Endogāmija (vienas cilts vai vienas cilts grupu locekļu laulības) un eksogāmija (laulības ārpus savas cilts) arī nav tik lielas pretējības, kā sākumā varētu likties. Arī eksogāmās tautās ir noteikta robeža, kuŗu pārkāpt nedrīkst, jo arī tās bieži vien aizliedz laulības ar citām rāsām. Piemēram, arābiem ir tik liels etniskās norobežotības instinkts, ka tā pati beduinu sieva, kas bez ilgām pārdomām būtu par naudu ļāvusies turkam vai eiropietim, justos apkaunota, ja viņai ar vienu vai otru būtu jādodas likumīgā laulībā uz visu mūžu. Tāpat no ierastiem tikumiem rodas kārtu vai šķiŗu endogāmija vienā un tajā pašā tautā, piemēram muižniecībā. Šis princips senāk bija svēts visā Eiropā, sevišķi Romā. Patricietis nedrīkstēja precēt plebējieti. Un tāda pati ir arī reliģiskā endogāmija, piemēram pie žīdiem.

Bērni stiprina laulību. Šveicē divas piektdaļas no visām laulību šķiŗšanām attiecas uz bezbērnu laulībām, lai gan neauglīgas laulības tur ir tikai piektā daļa no visa laulību skaita.

Kā zināms, laulībā dodoties, aprēķins bieži vien nomāc jūtas. Mūsu laikmetā, kuŗa valdiniēks ir Mamons, ļoti bieži tie, kas grib doties laulībā, naudas dēļ nevēro ne spēku, ne skaistumu, ne darba spējas, ne apdāvinātību un izveicību, pat ne veselību. Šis bēdīgais fakts ir sievu pirkšanas laulības jauns, mazliet maskēts, veids.

Sievu laupīšana un sievu pirkšana

Sievu laupīšana notiek daudzās pasaules daļās; dažas laulību ceremonijas rāda, ka senāk šī parādība bijusi biežāka, nekā tagad. Toreiz bieži vien laupītas vienas un

tās pašas ciltis sievas; parasti tās pirktas. Vairākās indiāņu ciltīs līgavas simulēta laupīšana pieder pie kāzu ceremonijas. Un ieradums prasa, lai līgava šķietami pretojas. Spensers domā, ka sievu laupīšana cēlusies no sievietes patiesās vai mākslotās nepieejamības, bet Mak-Lenans šo parādību izskaidro ar eksogamijas valdošo varu. Bet sievu laupīšana notiek arī pilnīgi endogāmās tautās. Vestermarkam liekas, ka sievu laupīšanu radījusi sevišķi antipātija pret šaurās aprindās slēgtām maiņu laulībām. Ja mežonis grib iegūt sievu, viņam ir lielas pūles, samaksājot tēvam pirkšanas maksu, un to visu vēl sevišķi sarežģī viņa paša seksuālā antipātija pret bērnības draudzenēm un aizspriedums pret radu laulībām no vienas puses, un ienaidis pret citām ciltīm no otras puses. Tādēļ mežoni bieži vien piekopa sievu laupīšanu. Bet uz sievu laupīšanu dibinātās laulības nekad nav bijusi vispārīga parādība, un vienmēr pārsvarā ir to laulību skaits, kuŗas noslēgtas uz draudzīgas vienošanās pamata.

Pēc sievu laupīšanas laulībām nāca sievu pirkšanas laulības, kā mazliet jau augstāka kultūras pakāpe, ko radīja maiņu tirdzniecība ar savām maiņu vērtības zīmēm. Sākumā Austrālijā radās maiņu laulības (sievass maiņa pret māsu vai meitu). Tad līgavas bildinātāji savu līgavu no viņas tēva nopelnīja ar kļaušu darbu. Maksu par līgavu noteica viņas skaistums, viņas veselība, viņas kārtā. Par nevainīgu jaunavu maksāja vairāk, nekā par atraitni vai grēkā kritušu meiteni. Sieviešu rokdarbu veiklība arī stipri vairoja maksu par līgavu. Britānijas Kolumbijā sieva maksāja divdesmit līdz četrdesmit mārciņas sterliņu; Oregonā tās apmainīja pret zirgu segām, bifelu ādām u. t. t. Kafri par sievu maksāja piecas līdz desmit govis, kā zemāko maksu, un divdesmit līdz trīsdesmit govis, kā augstāko maksu. Ja sieviete laulībā devās bez maksas, tad viņas vecākiem bija tiesība uz bērniem. Sievu pirkšana un maiņa vēl tagad notiek zemākās rāsās, bet senāk tā notika civilizētās rāsās. Kā jau redzējam, šīs parādības atliekas vēl tagad redzamas piemums.

Dažas tautas Indijā un Āfrikā maksu par līgavu atzīst par lielu kaunu (piemēram padami, Indijā).

Vēsturiski interesants ir tas fakts, ka sievu pirkšanas laulības ceremonijās uzglabājusies simboliskā, šķietamā līgavas laupīšana, kas atgādina šo seno sievu laupīšanas laulību formu, un tajās tautās, kur pirkšanas vietā radās augstāka laulības forma, atmiņas par to vēl paglabātas dažos kāzu simbolos.

Sievu pirkšanas iznikšana. Pūrs

Mēs redzējam, ka augstākā kultūrā sievietes stāvoklis uzlabojas aizvien jo vairāk, jo vairāk attīstas altruisms. Tādēļ, līdzīgu kultūras progresam, sievu pirkšanas parādība pakāpeniski mazinājās Indijā, Grieķijā, Ķīnā, Romā, ģermāņu tautās u. t. t. Pirkšanas maksas vietā nāca kāzu dāvēšanas līgavai, bet vēlāk šo dāvēšanu vietā nāca pat līgavas pūrs līgavainim. Savāds pārejas veids bija simulētā sievu pirkšana, piemēram dāvēšanu veidā, kurās līgavainis deva līgavas vecākiem, bet kurās tiem bija jāatdod savai meitai. Dažās mežoņu tautās līgavas vecāki par sievu samaksāto naudu citā veidā atmaksāja atpakaļ viņas vīram. Daudzos gadījumos šādi atmaksājumi radīja pūra pamatu.

Pie romiešiem pūrs kļuva par laulātā drauga īpašumu. Tur radās modernās laulības tiesības, kurās vīram deva tiesības pārvaldīt savas sievas pūru, kaut pats pūrs palika sievas un viņas dzimtas īpašums.

Jau pie meksikāņiem, kur šķiršana ir diezgan bieža parādība laulāto draugu ķildu dēļ, un pat pie muhamedāņiem, mēs jau redzam mantas šķiršanu laulībā, un laulības šķiršanas gadījumā sievai viņas mantu atdod atpakaļ pēc inventāra.

Tagadējā Eiropā pastāv ačgārņa, Francijā cēlusies, sievu pirkšanas laulība, kāda jau bija Grieķijā, kad vīrus, tā sakot, pirka ar līgavu lielu pūru. Šo nodaļu Vestermarks beidz šādiem vārdiem:

„Mūsu laikā meitenei bez pūra, ja viņai nav sevišķi liela personīgā valdzinājuma, jābīstās, vai savs mūžs tai nebūs jānodzīvo par vecmeitu. Šādam stāvoklim nevai-

rāmi bija jāattīstās tādā sabiedrībā, kur monogāmiju nosaka likums, kur pieaugušu sieviešu ir vairāk, nekā pieaugušu vīriešu, kur daudzi vīrieši neprecās nemaz un precētas sievas pārāk bieži dzīvo dīku dzīvi." Un ja mēs vēl piebūsim: „tādā sabiedrībā, kurā neierobežoti valda Mamons“, — tad visa šī aina pilnīgi saskanēs ar īstenību.

Kāzu ceremonijas un laulību ierašas

Šādas ceremonijas un ierašas nav pazīstamas pirmatnējām tautām, kur sievu gluži vienkārši aizved vai nopērk, lai gan parasti ar viņas pašas ziņu. Vēlāk radušās kāzu ceremonijas izveidojās no senākas, vēlāk atmestas, laulību slēgšanas, pareizāki sakot: seksuālā sakara formas simboliem. Tie lika svinēt dzīres, tiklīdz laulība bija atzīta par pareizu. Ar to bija saistītas dažādas reliģiskas ceremonijas. Mūsu tagadējās laulību ceremonijas cēlušās no tiem pašiem avotiem. Līdz 1563. gadam (Trientas koncilam) laulības reliģiska iesvētīšana nebija obligatoriska. Mārtiņš Lutērs gribēja nodibināt civilo laulību vien; bet savu nodomu viņš nevarēja piepildīt. Tikai franču revolūcija pie mums nodibināja likumīgo civilo laulību, kurā jau senos laikos bija pazīstama peruāņiem, nīkaraguāņiem u. c. Atkarībā no dažādo tautu jēdzieniem, dažas laulības formas atzītas par konkubinātu, un proti tās, kas noslēgtas bez pūra vai bez ceremonijas, bez pirkšanas, vai arī starp dažādu kārtu locekļiem.

Laulības formas

Ja atskaita hermafrodītos gliemežus, kur katram dzīvniekam ir abu dzimumu īpašības un kur katrs dzīvnieks pret otru spēlē reizē tēviņa un mātītes lomu, tad šķirto dzimumu dzīvniekiem ir piecas laulības formas.

1. **Monogāmija** (uz īsu vai ilgu laiku) jeb laulība starp vienu individu no viena dzimuma un otru indi-

vidu no otra, kā, piemēram, ir lielākā daļā putnu, pie dažiem zīdītājiem un arī ļoti daudzās cilvēku rāsās.

2. Poligīnija jeb poligāmija šī vārda šaurākā nozīmē, t. i. viena tēviņa laulība ar vairākām mātītēm. Šī forma redzama pie ragu lopiem, briežiem, vistām un citām dzīvnieku sugām, un arī pie dažiem cilvēkiem, piemēram Islāma tautās, mormonu sektē, pie nēģeriem u. c.

3. Poliandrija jeb vienas mātītes laulība ar vairākiem tēviņiem. Dzīvnieku valstī (pie skudrām), redzama promiskuitātei līdzīga poliandrija, kur katru mātīti parasti apaugļo vairāki tēviņi. Augstāko dzīvnieku lielākā daļā poliandriju kavē tēviņu greizsirdība. Cilvēku dzīvē tā ir retāka parādība, bet, kā redzējam, dažās tautās tomēr novērojama.

4. Grupu laulība jeb vairāku vienu un to pašu tēviņu laulība ar vairākām vienām un tām pašām mātītēm. Šī īpatnējā un ārkārtīgi retā forma redzama kādā mežoņu ciltī (pie todiem). Vai šāda parādība pastāv arī dzīvnieku valstī, man nav zināms.

5. Promiskuitāte jeb visu tēviņu indiferenta, nekārtīga pārošana ar katru sugas mātīti un otri, redzama pie daudziem, sevišķi pie zemākiem dzīvniekiem, kur tēviņa pārošanās instinktu nevada nekādas rūpes par mātīti vai par pēcniekiem. Bet visā pilnībā šī forma var izteikties tikai tad, ja arī mātīte pēc oliņu izdēšanas vairs neraizējas par saviem mazuliem. Tomēr dzīvnieku lielākā daļā mātīte apmierinās ar vienu pārošanos pirms katras oliņu dēšanas jeb pirms katras grūtniecības, tā tad, tuvāk apcerot, tīra promiskuitāte nebūt nav tik bieža parādība, kā varētu likties. Pilnīgākā formā tā izteikta pie cilvēkiem — prostitūcijā, kurā ir gandrīz vienīgā viņas tīrā forma. Bet prostitūcijas sekas sugas uzturēšanas ziņā, t. i. dzimumu satiksmes istā mērķa ziņā, ir iznīcinošas. To skaidri pierādīja oneidi (sk. pirmāk: Promiskuitātes jeb bezlaulības dzimumu kopības teorijas kritika), kuriem radās ļoti maz bērnu.

Poligāmija bija atļauta lielākā seno tautu daļā un vēl tagad tā ir atļauta laulības forma mežoņu lielākā daļā un arī dažās civilizētās tautās. Bet tai ir dažādas variācijas. Meksikā, Perū, Japānā, Ķīnā vīrietim ir tikai viena li-

kumīga sieva, bet tai blakus vairākas liekās sievas, kuru bērni tomēr bauda tās pašas tiesības, kā likumīgās sievas bērni. Žīdu tautā poligāmija bija atļauta līdz viduslaikiem. Kēniņam Sālamānam bija 700 likumīgās un 300 liekās sievas. Vēl tagad musulmāņu zemēs dzīvojošie žīdi ir poligāmi. Korāns visiem ticīgiem atļauj turēt četras sievas un tik daudz lieko sievu, cik tas grib. Liekās sievas tikai zaudē sava tēva aizgādniecību, bet citādi viņas pilnīgi līdztiesīgas likumīgām sievietēm. Arī indusi un persi ir poligāmi. Romieši gan bija noteikti monogāmi, bet arī tiem bija liekās sievas.

Kristīgā Eiropā daudzsievēība dažādos laikos ir atļauta vai, vismaz, ciesta parādība. Svētais Augustīns neaizliedza poligāmiju. Mārtiņš Lutērs atļāva landgrāfam, Hesenas Filīpam, precēt divas sievas, un pēc Vestfāles miera, iedzīvotāju skaita mazināšanās dēļ, Vācijā vispārī bija atļauta bigāmija (divsievēbē). Tagadējās valdnieku metreses ir poligāmijas atliekas. Kristus nekā nav teicis par daudzsievēību, tādēļ Lutērs nav to aizliedzis. Mormoņi poligāmiju ievada savā reliģijā. Cik tālu poligāmija var aizsniegties valdnieku un karavadoņu namos, to rāda nēģeru kēniņš Loangā; stāsta, ka tam bijušas 7000 sievas, bet Fidži cilts vadoņi apmierinājušies ar 20 līdz 100 sievietēm.

Turpretīm mežoņu tautās, pie andamāņiem un nikobāriem, pie tuarēģiem, veddiem, irokēžiem, viandotiem un pat dažās austrāliešu ciltīs valda monogāmija. Dažās citās tautās poligāmija atļauta tikai vadoņiem. Bet poligāmo tautu lielākā daļā nabadzīgās tautas vairums dzīvo monogāmi. Tikai dažās nedaudzās tautās vairākas sievas ir visiem vīriešiem. Indijā 95% islāmitu ir monogāmi, un Persijā pat 98%. Gandrīz visur istā poligāmija ir tikai karavadoņu, valdnieku un bagātnieku priekšrocība.

Bet arī poligāmās tautās ir tieksme uz monogāmiju, un šo tieksmi rāda tas fakts, ka vienai no visām sievietēm, parasti pirmai, ir priekšrocība pret citām, un arī tas, ka poligāms vīrietis īstenībā kopojas tikai ar vienu vai arī tikai ar nedaudzām no visām sievietēm. Un tomēr dažās poligāmās tautās vīrietim obligatoriski seksuāli jākopojas ar katru no savām sievietēm pēc noteiktiem laika sprīžiem, pēc dažām dienām, nedēļām vai mēnešiem. Bet daudzās

citās tautās, gluži otrādi: dažas sievas tiešām paliek šķīstas jaunavas, jo vīrs atsacījies no kopošanās ar viņām. Bet lielāko tiesu vīrietis ņem otru sievu, kad pirmā sieva jau veca, un tā poligāmās tautās bigāmija top par ikdienišķīgu parādību.

Pirms angļu iekarošanas, singalēzieši dzīvoja poliandrijā, un septiņiem vīriešiem bija vienkopēja sieva. Bet sevišķi izplatīta poliandrija ir Tibetā. Arī poliandrijā bieži vien ir otrās šķiras jeb blakus vīri, līdzīgi liekām sievietēm, un arī šajā parādībā noteikti redzama tieksme uz monogāmiju.

Grupu laulība ir sevišķi pazīstama pie todiem, kur visi brāļi ir vecākā brāļa sievas vīri. Bet arī sievas māsas, kā laulātās draudzenes, pieder visiem saviem svainiem. Atskaitot prostitūciju, šī ir vienīgā parādība, kas līdzīga promiskuitātei. Bet grupu laulība ir ļoti norobežota promiskuitātes forma.

Tā tad monogāmija faktiski ir visplašāk pazīstamā laulības forma. Šo parādību rāda turpmāk minētie apsvērumi:

Vīriešu un sieviešu relatīvais skaits. Bieži apgalvots, ka abu dzimumu skaits ir apmērām vienāds, un šo apgalvojumu min kā argumentu par labu monogāmijai. Bet tas ir aplami. Drīz vairāk ir vīriešu, drīz atkal sieviešu, parasti gan pēdējo. Kādā Oregonas ciltī uz 700 vīriešiem bija 1185 sievietes. Punku un dažās citās tautās sieviešu skaits divkārtīgi, pat trīskārtīgi pārsniedz vīriešu skaitu. Koča-Hambā pret 5 sievietēm ir tikai viens vīrietis. Bet ir arī tādas tautas, sevišķi Austrālijā, Taitī un Tasmānijā, kur vīriešu ir vairāk, nekā sieviešu; Taitī salā ir pat pieci vīrieši pret vienu sievieti. Kašmīrā trīs vīrieši pret vienu sievieti. Nēģeru tautās sieviešu pārsvars ir apmēram 3 pret 1, parasti $1\frac{1}{2}$ pret 1.

Eiropā zēni dzimst vairāk, nekā meitenes. 15 līdz 20 gadu vecumā šis skaits izlīdzinās; bet pēc 20. mūža gada sieviešu skaits tomēr ir pārsvarā. Šo samēru radījusi vīriešu lielākā mirstība, un šīs parādības cēloņi meklējami karā, vīriešu profesiju lielākā bīstamībā, bet vispirms vīriešu ieradumā lietot alkoholiskus dzērienus. Tirās mežoņu tautās bieži vien karā iet arī sievietes (piemēram amacones Dehomējā); arī alkoholu lieto vai nelie-

to a bi dzimumi, un tā viņu skaitliskie samēri izlīdzinās. Tur, kur vīriešu skaits pārsniedz sieviešu skaitu, šīs parādības iemesls bieži vien meklējams sieviešu kārtas bērnu nogalināšanā vai sievietes apkraušānā ar viņas spēkiem nepiemērotu darbu. Singalēziešiem zēni tiešām dzimst vairāk, nekā meitenes, turpretīm Mazāzijā dzimst apmēram divas meitenes pret vienu zēnu, Arābijā pat četras meitenes pret vienu zēnu. Arābi saka: „Allah mums devis vairāk sieviešu, nekā vīriešu, tādēļ skaidrs, kā diena, ka daudzas sievas turēt liciš pats Dievs.“

Īsumā apcerēsīm šē jautājumu, kāds iemesls nosaka dzimumu dažādības attīstību. Teoriju, apgalvojumu un mēģinājumu šajā jautājumā nav trūcis, bet mums jāatzīstas, ka līdz šai pašai dienai mēs gandrīz nekā droša par to nezinām. Eksperimentālā ceļā vēl nav izdevies pēc iēgribas radīt dzīvnieku tēviņus vai mātītes. Teorija par to, ka pārbaŗošana rada mātītes, bet gavēšana vai trūcīga barošana rada tēviņus, gan atskanēja ļoti skaļi, bet nebūt nebija tik nesatricama, lai gan dažos gadījumos pie dzīvniekiem līdzīga parādība novērojama. Kā faktoru min arī sugas izlasi, kuŗa it kā radot to dzimumu, kas skaitā mazāks. Arī šim apgalvojumam nav pierādījumu. Ir teikts arī, ka stipri krustojumi labvēlīgi iespaidojot sieviešu dzimšanu, bet radu laulības veicinot vīriešu dzimšanu. Jauktās tautās tiešām redzams diezgan liels sieviešu dzimstības pārākums, turpretīm tajās tautās, kas piekopj stipru krustošānu vai arī poliandriskās ciltīs, dzimst vairāk vīriešu. Bet vislabāk šo jautājumu atstāt klaju, kamēr zinātne mums būs devusi nepārprotamus eksperimentālus pierādījumus. Daži jauni zemāko dzīvnieku pētīšanas rezultāti liek cerēt, ka nākotne šo jautājumu noskaidros vairāk.

Laulību tikumi nebūt vienmēr neizveidojas pēc viena vai otra dzimuma dzimstību skaitliskā pārākuma. Tautas, kuŗās vīriešu skaits lielāks, nebūt vienmēr nav poliandriskas, un nebūt vienmēr nav poligāmas tās tautas, kur lielāks sieviešu skaits. Notiek arī gluži otrādi, lai gan minētais dabiskais iespaids nav noliedzams. Poligāmiju nenosaka sieviešu dzimstības pārākums vai vīriešu mirstības lielais skaitlis vien, bet arī reliģiski priekšraksti (pie mormoņiem, musulmāņiem). Poliandriju nenosaka tikai

krustojumi ar vīriešu skaitlisko pārākumu vien, bet arī nabadzība. Un poligāmiju nosaka arī reliģijas liktā vīriešu seksuālā atturība nevien sievu menstruācijas, bet arī grūtniecības un pat bērna barošanas laikā (barošanas laiks mežoņu tautās bieži vien ilgst divus vai četrus gadus). Sierra-Leonā tas ir noziegums, ja vīrs pēc bērna dzimšanas atjauno kopošanos ar sievu, kamēr bērns nav sācis staigāt.

Lai gan šis ieradums ļoti labvēlīgs sievietes higiēnai, tas tomēr nav radies sanitāru, bet gan reliģisku iemeslu dēļ un ir izaudzis no māņticības. Menstruējošas, grūtas un barojošas sievas daudzas mežoņu tautas šķiet velna apsēstas un nešķistas. Sakarā ar to, ka mežoņu sievas, pret kurām vīri izturās kā pret nastu nesējiem lopiem, ātri top vecas, šis fakts vīriešus dzen poligāmijā. Mēs gandrīz nevaram iedomāties, cik ātri noveco mežoņu sievas. Viss viņu ziedošais jaunības laiks ir ļoti īss: tas ilgst apmēram no trīspadmitā līdz divdesmitam mūža gadam. Divdesmit piecu gadu vecumā viņas ir jau neauglīgas un pēc dažiem gadiem tām ir vecu raganu izskats. Bez šaubām, tas nav tik daudz izskaidrojams ar pāragro seksuālo kopošanos, cik ar briesmīgi grūto darbu un pārmērīgi ilgo bērnu barošanu.

Otrs poligāmijas cēlonis slēpts vīriešu pārvērtības, dažādības dziņā. Angolas nēģeri apmainās ar sievietēm, teikdami, ka mūžam nevar baudīt vienu un to pašu ēdienu. Kā redzējām, te lomu spēlē arī dziņa pēc bērnu radīšanas, pēc slavas un goda, pēc bagātības; zināmā mērā tas izskaidrojams arī ar dažu sieviešu neauglību. Daudzās tautās poligāmija atļauta tikai sievietes neauglības gadījumā vai arī, ja tā dzemdē tikai meitenes. Tā tad šī parādība izaug no vīrieša bailēm nomirt bez savas kārtas pēcniekiem.

Vispārī mežoņu sievietes, piemēram indiānietes, ir neauglīgākas, nekā civilizētās sievietes, ko lielā mērā rada viņu seksuālā atturība trīs līdz četrus gadus ilgstošā bērna zīdīšanas laikā. Šis fakts, savienots ar bērnu mirstības lielo skaitu, poligāmiju pārvērs par ieroci vairošanās cīņā un, sevišķi āfrikāņu tautās, gandrīz par dabas likumu. Centrālāfrikas mežonim nav grūti uzturēt vairāk, nekā simts sievas, jo tās viņu pašu uztura, viņam kalpo-

damas. Īstie strādnieki tur ir sievietes; poligāmija tur ir varenības, bagātības un godības zīme. Poligāmija visvairāk attīstīta tajās ciltīs, kurās nododas zemkopībai un kurās sievietes darbam ir liela vērtība un kur tas nozīmē sakrātu īpašumu. Turpretim, tīri nomadiskās, klejojošās un nabadzīgās ciltīs tā nav iespējama. Tā tad poligāmija atkarīga no pārtikas jautājuma. Dahomējā ķēniņam ir tūkstoši sievu, muižniekam simti, vienkāršam pilsonim desmiti, bet nabaga kareivim nevienas sievas.

Poligāmās ģimenēs ne vienmēr valda greizsirdība un sievu sacensība. Ekvatoriālā Āfrikā sievietes pašas lielāko tiesu vīriešus dzen poligānijā un vīru, kas negrib ņemt vairākas sievas, lamā par sīkstuli. Livingstons stāsta, ko viņam teikušas makalolo cilts sievietes: „viņas negribētu dzīvot Anglijā, kur valda monogāmija, jo cieņamam vīram sava bagātība jāpierāda ar daudzām sievietēm. (Daudziem mežoņiem pilnīgi sveši ir abstraktie ētikas jēdzieni, laba un ļauna jēdzieni vispāri. „Labs“ viņiem ir sinonims bagātam vai stipram, un „ļaus“ — nabagam un vājam.). Taisnību sakot, visas citas sievas, ko uztura šāds mežonis, ir tikai verdzenes, un viņa vara un autoritāte nomāc viņa greizsirdības uzliesmojumus. Tomēr poligāmo tautu sievas ļoti bieži iedegas greizsirdībā, un notiek pat vecu, vīra nonievātu sievu pašnāvības, kurās viņas dodas tādēļ, ka vīrs dod priekšroku jaunām sievietēm; dažreiz māte sev līdzī nokauj savus bērnus; un šīs sievietes atriebjas arī ar to, ka vīru nozāļo. Uguns Zemes mežoņu būdīņa, kurā dzīvo trīs vai četras sievas, bieži vien līdzīga īstam kaujas laukam. Mēs jau minējām, ka Fidži salas sievietes savai sacensonei nokož degunu. Arī musulmāņu un indusu sievas bieži iedegas ķildās un greizsirdībā; tas pats sakāms par abisiniešiem, par zulusiem, par hovāsiem. Hovāsu valodā poligāmiju sauc par „rafy“, tas nozīmē: pretinieks!

Lai izvairītos no sievu greizsirdības, poligāmais vīrs bieži vien katrai sievai ierīko savu namu. Dienvidamerikas indiāņu ciltīs tas redzams diezgan bieži. Man bija izdevība ilgāku laiku kopā dzīvot ar kādu centīgu pētnieku, grāfu de Bretta kungu, kurš, gribēdams labāk iepazīt kādas indiāņu cilts ierašas Kolumbijā, pats bija apprecē-

jis indiānieti un kļuvis par cilts locekli. Goachiru (tā sauc šo cilti) poligāmija ir ļoti interesanta. Ja goachiru jauneklim uznāk dziņa precēties, tad viņš dodas pie līgas vecākiem, līdz ņemdams lielu skaitu ragulopu, kā baidinātāja dāvanu, bet pirms tam viņš jau tomēr centies iegūt izraudzītās meitenes piekrišanu. Pēc šī gājiena viņam jānoliž zemes gabals, jāiedēsta tajā augļu koki u. t. t., un jāuzceļ rančo (būda). Tas viss viņam jāuzdāvā ar tādām pūlēm iekārrotai sievai un turklāt vēl jāpieliek vajadzīgie lopi. Un mājas, mantas īpašniece tad ir sieva, nevis vīrs. Tikai viņa vienīgā visu valda. Te pilnīgi valda matriarchats, bet nebūt ne promskuitāte. Vīram piešķirtas tikai zināmas tiesības uz vīriešu kārtas bērniem. Ja vīrs grib precēt otru sievu, tad viņam tas viss atkal jāsāk no gala, citā, jaunā vietā. Arī otrai sievai viņam jādod saimniecība un lopi, ko viņa nekad nedalās ar pirmo sievu. Tā poligāma goachira sievas ir savstarpēji nevien pilnīgi neatkarīgas, bet viņas šķir arī telpa. Un šāda kārtība gandrīz pilnīgi neiespējamu dara greizsirdību, sevišķi vēl tādēļ, ka šīs sievietes ārkārtīgi bijā savas zemes likumus. Saprotams, ka viņas ir ļoti uzticīgas savam vīram. Tādos apstākļos poligāmija nevar izplatīties pārāk plaši, tā pilnīgi izsmeltu vīriešu spēku, jo viņam ar savu darbu jāpalīdz visu savu sievu saimniecībā. No visa tā redzams, ka dažas poligāmijas formas ļoti labi saskaņojamas ar sievietes samērā augstu sabiedrisku stāvokli, jo goachiru vīrietis spēlē drīzāk gāju pušna lomu, kas klīst no vienas sievietes pie otras, bet sieviete ir vienīgā mājas pavēlniece un valdiniece par bērniem un par visu mājas saimniecību.

Bet lielāko tiesu tur, kur attīstītāks altruisms un kur lielāka cieņa pret sievieti, piemēram Nikaraguā un arī pie daijakiem, andamaņiem u. c., kur sievietei veltīta liela cieņa un kur tai liels iespaids uz politiku, — tur tomēr valda monogāmija un smalkākas ģimenes jūtas. Arī pie santāliem un mudiem sievietē ir mājas valdiniece.

Visā šajā jautājumā lielu lomu spēlē arī laulāto draugu mīlestības kaislības raksturs un veids. Ja mīlestība vērsta tikai uz ārējo, fizisko skaistumu un ja tā tīri jūtēkliska, tad parasti tā nav ilga. Ja, turpretim, tā vairāk vērsta uz garīgām īpašībām un ir dibināta uz domu un jū-

tu saskaņu, tad tā ilgst arī līdz pašam vecumam. Bēns domā, ka citām kaislībām, piemēram, mātes mīlestībai, naidam, varas kārei bieži vien ir vairāki objekti, bet mīlestības jūtām ir tieksme koncentrēties uz vienu objektu, piešķirot tam neaptverami plašas priekšrocības pret visiem citiem objektiem. Tas viss gluži dabīgi rada pamatu monogāmijai. Mēs jau redzējām, ka putni un pērtiķi lielāko tiesu mīlē tikai vienu mātīti; ļoti bieži šādu mīlestības pārišu viena puse nepārcieš otras puses nāvi un nomirst tai līdzī. Tas noteikti un nepārprotami novērots pie pērtiķiem un putniem, pat tādos gadījumos, kad nomirušā tēviņa vai nomirušās mātītes vietā tiem dod citu tēviņu vai citu mātīti. Kāds vīriešu kārtas bizampērtiķis, redzēdams savas mātītes nāvi, abām rokām aizklāja acis, ēdienam vairs nepieskārās un, apsēdies pie viņas līķa, turpat nomira. Mežonņu tautās, kā redzējām, pašnāvība mīlestības dēļ ir ļoti bieža parādība.

Šo jautājumu vēl apcerēsīm, runājot par līdzīgām parādībām cilvēka dzīvē. Vestermarkam neapšaubāma taisnība, seksuālās mīlestības tieksmi koncentrēties uz vienu objektu, apzīmējot par vienu no monogāmijas stiprākiem faktoriem. Viena greisirdības daļa arī, bez šaubām, nav nekas cits, kā šīs parādības ačgārnā puse, t. i. dziļas dusmas par kaislīgi mīlētās būtnes atsvešību vai pat neuzticību. Bet no otras puses mēs jau uzsvērām un mums vēl atkārtoti jāuzsver, ka taisni šī vienpusīgā mīlestības koncentrācija izdevīga gan nošķirti un atsevišķi dzīvojošām ģimenēm, kuŗas dzīvo vientulīgi un nesabiedriski, kā piemēram plēsīgie zvēri, bet pilnīgi nederīga tā lielai, solidāri saistītai sabiedrībai. Nav viegli saskaņot „egoismu divatā“ no vienas puses un sabiedrisko solidaritāti vai cilvēku altruismu no otras puses. Neatrisināma šī problēma nav, bet viegli atrisināt to nevar.

To visu kopā tverot, vispirms mēs redzam monogāmijas attīstību uz poligāmiju. Augstākie pērtiķi un zemākie cilvēki ir monogāmi, bet viņiem nav ne šķiru, ne kārtu atšķirības, un tie dzīvo ļoti sīkās grupās. Kultūra, bagātība, lielākas tautu kopības, zemkopība un šķiru valdonība vēlāk rada poligāmiju. Senie indiāņi bija monogāmi, bet pēcgalā kļuva poligāmi. Pirmās sievas priekšrocība pret citām, nākošām sievietēm, ir monogāmijas atliekas poligāmijā.

Vēl augstākā kultūras attīstībā kaņi top aizvien re- tāki, bērnu zīdīšanas periods aizvien īsāks, izzūd aizsprie- dums pret dzimumu kopošanas grūtniecības laikā un sie- vietes stāvoklis uzlabojās tik lielā mērā, ka tās, briesmīgā darba nenomāktas, vairs pāragri nenoveco. Tas viss atkal atvieglo monogāmijas izcelšanos. Garīgā izglītība sie- vietēm dod arī citas valdzinošas īpašības, nekā viņu mie- sas skaistumu vien. Bērni un sievietes nav vairs bagātība, un šī parādība vājina bērnu radīšanas dziņu. Beidzot ma- šīna aizvien vairāk atvaira sievietes darbu. Visi šie fak- tori augstākā kultūras stāvoklī ved atpakaļ pie monogā- mijas, protams, pie pārveidotas monogāmijas.

Sievietes tieksmes gluži instinktīvi ir monogāmas. Kultūras attīstība nevairāmi paplašina sievietes tiesības, un izsmalcinātām simpātijas jūtām, vismaz modernā cilvē- ka dvēselē, nav viegli saskaņoties ar poligāmiju. Par polian- driju (daudzvīribu) jāsaka līdzī Vestermarkam, ka tā vienmēr bijusi tikai izņēmums un to piekopusas tikai dažas flegmātiskas mežoņu tautas, kuņām svešas bijušas greiz- sirdības jūtas un kuņas jau dzīvojušas zināmā civilizācijā.

Spensers domā, ka nākotne pieder monogāmijai, bet Leiboks atzīst, ka tā pieder poligāmijai; Vestermarks saka, ja kultūra attīstīsies tādā pašā virzienā, un proti: altru- isma attīstības līnijā, un mīlestība kļūs aizvien smalkāka un pašai ziedzīgāka, tad monogāmija izveidosies aizvien noteiktāka un nevairāmāka.

Man liekās, ka veltīgi un lieki te būtu spēlēt pravieša lomu. Ja kultūra tiešām reiz uzvarēs rupjību, barbarismu un muļķību, un attīstīsies aizvien tālāk, tad nevarēs vairs palikt neviena no bijušām laulības formām savā pirmātnē- jā veidā. Pirmātnējā, plēsīgiem zvēriem piemērotā mono- gāmija nav pieskaņojama tagadnes nevairāmajām sabie- driskām prasībām. Sievu pirkšanas laulība un tā poligā- mija, kas sievieti atdod vīrietim kā īpašumu vai kā nevēr- tīgu mantu, — ir puscivilizētu tautu barbariskās ierašas, kuņu laiks arī jau beidzies. Poliandrija ir pretēja cilvēka dabai un vairošanās prasībām; kur tā valda kā likumīga, vispārīga parādība, tur gaidāma nevairāma bojā eja. Par visizdevīgāko nākotnes laulības formu varētu atzīt zināmu labprātīgu monogāmiju un, izņēmuma gadījumos, poligā- miju ar noteiktiem pienākumiem pret bērnu radīšanu un

pret radītiem bērniem. Poliandrija tad varētu palikt kā rets, drīzāk gan patoloģisks izņēmums. Par to visu mums vēlāk būs vēl runa.

16

Laulības ilgums

Putni laulībā dodās lielāko tiesu uz visu mūžu, zīdītāji dzīvnieki tikai reti ilgāk, kā uz vienu gadu, atskaitot augstākos pērtiņus un cilvēku.

Cilvēka laulības ilgums ir ārkārtīgi mainīgs. Andamaniem, veddiem un dažiem papuāsiem ķildas nevar būt par laulības šķiršanas iemeslu, jo laulātos draugus var šķirt tikai nāve. Turpretīm Ziemeļamerikas indiāņi laulības slēdz tikai uz īsu laiku. Viandotiem ir izmēģinājumu laulības, kas ilgst tikai dažas dienas; Grenlandē laulātie draugi bieži vien šķirās jau pēc pusgada. Kriksu laulības vīru un sievu saista tikai vienu gadu. Tā rodās zināma pagaidu poligāmija (maiņu monogāmija), kurā tēvs savus bērnus nemaz nepazīst. Arī botokudi, kuņi savas laulības noslēdz bez kādām ceremonijām, laulību saites atraisa pēc īsa laika un, dažādības dēļ, šķiras visniecīgāko iemeslu dēļ. Tur šķiršanās ir tikpat bieža parādība, kā laulību slēgšana. Tās pats sakāms par Kvinslendu, Tasmanu, Samoa salām u. t. t. Gluži jaunas dajaku, singalēziešu sievietes un tikpat jauni vīrieši jau bijuši vairākkārtīgi laulāti draugi. Bieži vien kāds vīrietis vairāki lāgi precē vienu un to pašu sievieti un atkal no tās šķirās, starplaikā dzīvodams ar citām sievietēm. Mantrasu vīrieši bieži vien precās četrdesmit vai piecdesmit reizes. Persijā sievietei atļauts doties laulībā, kurā var ilgt tikai vienu stundu vai deviņdesmit deviņus gadus. Tādi paši apstākļi ir Eģiptē; tur sievas var mainīt katru mēnesi un divu gadu laikā vīrietis var apprecēties divdesmit vai trīsdesmit reizes. Saharas mauru sievietes labais tonis prasa, lai tās precas biežāk, bet ilga laulības kopdzīve tur atzīta par vulgāru parādību. Abesīnieši, nēģeri u. c. dodās tiklab izmēģinājumu laulībā, kā laulībā uz noteiktu laiku. Grieķiem, romiešiem, ģermaņiem laulību šķiršana bija ļoti bieža parādība.

Mežoņu tautu lielākā daļā un daudzās civilizētās tautās vīram ir neierobežotas tiesības sievu atraidīt. Hovasi laulību salīdzina ar viegli sasietu mezglu. Seniem ēbrejiem, romiešiem, grieķiem un ģermaniem laulātā drauga antipātija pret sievu bija pilnīgi pietiekošs iemesls, lai vīrs sievu padzītu.

No otras puses, ir ļoti daudzas mežoņu tautas (Vestermarks min vārdā divdesmit piecas), kur sievu padzīšana un laulību šķiršana ir ārkārtīgi reta parādība un kur laulība ilgst visu mūžu. Sevišķi reta ir laulību šķiršana, ja ģimenē jau bērni. Gandrīz visās tautās likumīgas laulību šķiršanas svarīgākie iemesli ir sievas neauglība un laulības pārkāpšana.

Civilizētās tautās, arī tālākās zemes daļās, visu mūžu ilgstoša laulība ir daudz biežāka parādība, nekā mežoņu tautās. Ķīniešiem ir septiņi laulības šķiršanas iemesli: 1. Neauglība. — 2. Palaidnība. — 3. Necienība pret vīra vecākiem. — 4. Pļāpība. — 5. Zaglības dziņa. — 6. Īdzīgs raksturs. — 7. Kroniskas slimības. Tādi paši iemesli ir arī Japānā. Tomēr laulības šķiršanas Ķīnā un Japānā ir ļoti retas. Kristīgā ticība laulības šķiršanu senāk atļāva; to aizliedza tikai Trientas koncils. Katolis saka: „Ko Dievs savienojis, to cilvēkam nebūs šķirt”. Turpretim daudzās mežoņu tautās laulību šķiršana ir pilnīgi brīvi ļauta abiem dzimumiem. Drīz tikai vīram, drīz abām pusēm ir tiesības prasīt laulības šķiršanu ļoti dažādu iemeslu dēļ: žūpības, laulības pārkāpšanas, izšķērdības dēļ.

Eiropā, tāpat kā citās zemēs, visparastākais laulības šķiršanas iemesls ir vīriešu dziņa pēc dažādības un maiņas. Turpretim stiprākās laulības saites ir bērni. Atstumta mežoņu sieva līdzī nem nevien pati savu pūru, bet parasti arī daļu no kopējās mantas vai arī to visu. Vīram tikai tādā gadījumā atpakaļ atdod par sievu samaksāto naudu, ja laulības šķiršanas pamats bijis svarīgs: laulības pārkāpšana, neauglība vai citi tikpat nopietni iemesli. Tādēļ laulības šķiršanas ir ļoti retas tur, kur sievas pērk par dārgu maksu. Tiesības uz bērniem pēc laulības šķiršanas dažādās tautās ir ļoti dažādas; vienā tautā tās pieder vīram, citā sievai. Šķirtās sievas bieži vien dodās prostitūcijā, sevišķi Ķīnā un Arābijā. Uz mīlestību dibinātās laulības, sevišķi tādos gadījumos, kad vīrs un sieva viens otru jau

labi pazinuši pirms laulības, mēdz būt ilgstošākas, nekā citas.

Tā kā laulības ilgums ļoti atkarīgs no viņas formas, tad varētu domāt, ka monogāmās laulības ir ilgstošākas, nekā poligāmās. Bet tā tomēr nav. Daudzās tautās monogāmiju nosaka naudas trūkums, un par to vīrieši sevi gandara ar biežu sievu maiņu.

Ļoti iespējams, ka pirmatnējo cilvēku laulība ilgusi tikai līdz bērnu piedzimšanai vai dažus gadus ilgāk. Kultūras attīstība pacēlusi arī laulības ilgumu, jo cilvēkiem radās augstāki laulības pamati, nekā fiziskais skaistums, seksuālais instinkts un bērnu radīšanas dziņa. Sevišķi ētiski (altruistiski) motīvi radīja laulības aizsardzības likumus, kuŗus cilvēka dogmatizēšanas tieksme bieži tomēr izvērtā par kaitīgām ierašām un reliģiskiem absurdiem. Mūsu tagadējās kristīgās monogāmijas formu spaidu ceļā radīja Romas baznīcas despotiskā un tirāniskā, lai gan ideālistisku viedokļu dogma un tā nav saskaņojama ne ar rāsas dabiskiem apstākļiem un dzimumu dzīves prasībām, ne ar faktisko dzīves praktiku. Šis iemesls izskaidro mūsu laika dziņu pēc lielākas brīvības, lai gan kultūras attīstība vairo monogāmās mūža laulības psihiskos cēloņus.

17

Vēsturisks atskats uz dzimumu sakariem ārpus laulības.

Pirmatnējo cilvēku, tāpat kā tagadējo antropoido pērtiķu monogāmo laulību neuzturēja vis mākslīgi likumi, bet iedzimtais instinkts un rupjais spēks, un tā bija dabiskās attīstības tīrs produkts. Kad tēviņu (vai vīru) nejauši nokāva kāds cits, tad uzvarētājs ieguva viņa mātīti (vai sievu). Austošā kultūra daudz vēlāk, kā redzējām, veda no sievu laupīšanas laulības pie sievu pirkšanas laulības, un tikai tad skaidri izveidojās jēdziens par tiesisku, monogāmu vai poligāmu laulību, kā par cilvēka pirmo konvencionālo sabiedrisko iestādījumu daļu. Tā mums, gan rupjās un aprautās līnijās, jāiedomājas šo parādību aizvēsturiskā izveidošanās.

Jēdziens par laulību, tiklīdz tas ieguva sabiedriski tiesisku raksturu, vienalga, vai vīriešu īpašuma tiesību vai, gluži otrādi, vairāk vai mazāk vienlīdzīga abu dzimumu līguma formā, nevarēja neradīt jēdzienu par dzimumu kopošanās ārpus laulības, kā viņa papildinājumu vai acgārno pusi. Katrs mākslīgs ierobežojums, kādā cilvēka pētošais gars iežņaudz dabisko instinktu, modina no šī instinkta izaugošu opozicionālu kustību. Lai pirmatnējo vai augstāko kultūras tautu laulības likumi katru laulības pārkāpumu sodīja, cik bargi sodīdami (ar spīdzināšanu vai ar nāvi), tomēr nekad un nekur tie nevarēja aizkavēt seksuālo kaislību izlaušanos vai nu pret likuma gribu vai arī likuma virzienā. Un gribot vai negribot laulības likumiem bija jārada izņēmumi, iebildumi un piekāpības. Lai tomēr glābtu laulības likumu majestāti, visas dzimumu kopošanās formas ārpus laulības bija jānozaimo kā nevērtīgi un nicināmi ļaunumi. Un šis zaims gandrīz vienmēr piemeklēja vājāko, pasīvāko daļu, proti: sievieti.

Tā kā dažādās tautās šie ieradumi ir ārkārtīgi dažādi, tad katrs pārāk plašs ģenerālizējums var vest dziļā maldā. No otras puses mēs še nevaram apcerēt visus sākumus; tad mēs aizietu pārāk tālu. Tomēr var noteikti apgalvot, ka zemākās tautās svarīgāko lomu spēlē un laulības galvenais pamats ir rupjā vara, bet kultūras vidējās un augstākās pakāpēs svarīgāko nozīmi gūst likumīgas normas, lai bieži vien tās būtu, cik pretrunīgas un nemorāliskas būdamas.

Seksuālā kopošanās ārpus laulības vienmēr izpaudusies divās galvenās formās: prostitūcijā un konkubinātā. Abas formas gan saista daudzas neredzāmas pārejas; bet viņu motīvu dēļ tās principā viena no otras jāatšķir. Prostitūcijā cilvēks par naudu pārdod savu miesu; tas ir amats. Par konkubinātu sauc brīvākas vai nebrīvākas seksuālās attiecības ārpus laulības, kuŗu motīvi mēdz būt dzimuma dziņa, savstarpēja vienošanās vai mīlestība, dažreiz arī varmācība.

Tas, ka šie motīvi var dažādi saistīties ar pirkšanu un pārdošanu par naudu, tas nav apšaubāms. Visos tautu kultūras laikos tiklab prostitūcija, kā konkubināts bijuši likumīgas laulības papildinājumi vai arī viņu acgārņība. Viņu reglamentācija bieži vien radījusi to dīvaino parādību, ka ar šiem institūtiem saistījies zināms reliģisks kults vai arī tos ietinis ētikas oreols.

Babilonijā katrai sievietei vismaz reizi savā mūžā bija Venus templī par naudu jāļaujās kādam svešniekam. Gudrais Salamans nodibināja prieka mājas ar verdzenēm visai tautai, lai laulības svētumu izsargātu no jaunības kaislībām. Arī romiešiem bija savas publiskās (valsts) un privātās prieka mājas vai lupanāri, un arī privātās prieka meitas (meretrices). Vidus laikos, sevišķi sakarā ar krusta gājieniem, prostitūcija ārkārtīgi attīstījās. Stāsta, ka Konstances koncils pulcinājis 1500 prieka meitas. Visur tās gāja līdzī karaspēkam. Indijā jaunas meitenes fiziski ļaujās svētiem priesteriem, kā Dieva vietniekiem, un kā svētnīcu vaidelotes, tās ir lielā cieņā un godā. Fallusa kults Indijā vispārī spēlē ļoti lielu lomu. Prostitūcija ir svētnīcu jaunavu „svēts pienākums“, un vēl nesen šīs jaunavas bija vienīgās kautcik izglītotās indietes. Ķīnas puķu meitenes, Javas deļotājas, Japānas tējas namu meitenes visas ir prieka meitas. Inteligentākās, izsmalcinātākās prieka meitas daudzās kultūras valstīs varēja pacelties vislielākā godā un iegūt vislielāko žēlastību; viņas pārdevās tikai par visaugstāko maksu vai arī, nestaigādamas parasto prieka meitu ceļu, beidzot nodevās viņās samīļjušos vīriešu materiālai izputināšanai.

Ļoti tipiski mežoņu jēdzienus raksturo kāds Ribbes pieredzējums Salomo salās: Kādu dienu jaunu meiteni izsludina par publisku (mangotta). Tad viņa var seksuāli kopoties ar katru vīrieti, balto vai melno, kas grib viņu iegūt. Un jo vairāk viņas kārotāju, jo lielāks viņas „gods“. Bet viņa atrod kādu, kas viņu apprecē. No tās dienas viņas neuzticībai gaidāms nāves sods. (Šīs laulības sekas bija gonorejas epidēmijas).

Konkubināts var brīvāks vai nebrīvāks būt. Dažas zemākas konkubines bieži vien nav bijušas nekas cits, kā verdzenes, kuŗas bagātņieki vai valdņieki turēja savām izpriecām līdzī savai likumīgai sievietai, un šīm verdzenēm bija gluži vienkārši jāpakļausa bez mazākās pretošanās. Mūsu dienās naudas vara bieži vien rada tikpat atkarīgas attiecības. Savā būtībā citāds un augstāks ir brīvais konkubināts, kuŗā abas puses savos seksuālos sakaros ir pilnīgi brīvas un naudas attiecībās lielākā vai mazākā mērā neatkarīgas. Šī parādība dažādos veidos jau bija pazīstama arī senatņē. Grieķu heteras bija ļoti cienītas konkubines, ku-

ņas gan izauga no prostitūcijas un lielāko tiesu vēl pārdevās par naudu, tomēr drīzāk bija ievērojamo vīru līdzgaitnieces un draudzenes. Viņas dzīvoja greznībā, sevišķi Perikla laikā, un arī vēlāk. Daudzas no viņām pacēlās lielā slavā, viņām par godu cēla statujas un viņas kļuva par ķēniņu mīlākām. Frina bija Venus statujas modelis un tebiešiem viņa piedāvāja naudu, lai tie uzceļ savas pilsētas sagrautās sienas. Taīsa bija Aleksandra mīlākā un dzemdēja troņa mantinieku. Grieķu ģimenes sievietes aprobežotā izglītība vēl jo spilgtāk izcēla augstāko hēteru garīgās īpašības.

Visu šo jautājumu attiecībā pret Grieķiju mēs varam aptvert Demostena nedaudziem vārdiem, ko viņš teica par Atenām: „Mēs precam sievieti, lai mums būtu likumīgi bērni un uzticama mājas kopēja; mēs turam mīlākās, lai tās mūs apkalpo un katru dienu par mums gādā; un heteras mums vajadzīgas mīlestības baudai“.

Dažās zemēs, piemēram Japānā, laulātu vīru mīlāko bērniem ir visas likumīgās tiesības, tāpat kā likumīgo sievu bērniem; šī parādība konkubinātu pārvērs par otrās šķiras laulību.

Arī mūsu laikā netrūkst hēteru. Tās mēs atrodam visās tautas šķirās un tās dēvē par kurtizānēm, par metresēm, par mīlākām, par ķēniņu, aristokrātu un bagātnieku favoritēm vai arī par bagātu vārguļu vampīriem.

No otras puses arī bagātām, ar varu un augstu godu apveltītām sievietēm ir savi vīriešu favoriti, kuŗi tā sakot spēlē vīrišķo heteru lomu. Daudzas valdnieku namu sievietes no seniem laikiem sniedz neskaitāmus šādus piemērus.

Pat patoloģija visos kultūras tautu vēstures laikmetos vedusi pie vairāk vai mazāk regulētiem vai neregulētiem seksuāliem sakariem ārpus laulības. Galveno lomu te spēlē homoseksuālā mīlestība, ko tuvāk apcerēsim astotā nodaļā un kas sevišķi augstā godā bija pie ēbrejiem, persiem, etruskiem un citiem. Arī grieķu filosofi bija labvēlīgi pret to, ja tā nepārvērtās par pērkamu prostitūciju, bet bija saistīta ar ideālu mīlestību. Solons, Aristids, Sofokls, Fidijs un Sokrats, kuŗus droši var turēt aizdomās par homoseksuālo urningu mīlestību (sk. VIII. nodaļu),

vīriešu savstarpējo mīlestību atzina par augstāku, nekā seksuālo kopošanos ar sievietēm, t. i. nekā normālo mīlestību.

18

Atskats

Pirmatnējo cilvēku laulība droši vien nebija ilgstoša. Kad vēlāk cilvēks sāka ēst gaļu un tēvam medībās bija jāgādā barība saviem bērniem, laulība kļuva ilgāka. Cilvēku pirmatnējā sabiedrības forma nebija vis cilts, bet ģimene, un laulība viņam bija mantota no augstākiem pērtiķveidīgiem senčiem. Neraugoties uz biežiem, brīvākiem vai nebrīvākiem seksuāliem sakariem pirms laulības un uz biežo sievu maiņu, pirmatnējā cilvēcē droši vien nekad nav bijis īstas promiskuitātes stāvoklis. Tēva godību un patriarchy ar viņa pastošām sekām radīja vīriešu pārspēks. Līdz ar kultūras attīstību tas pats pārspēks radīja sievu pirkšanas laulību un poligāmiju, kuŗa savā barbariskā formā tomēr aizvien vairāk iznīkst. Īstā augstākā kultūra, atbrīvodama sievieti, aiz ētiskiem iemesliem ved pie ilgstošas mīlestības, un tā tad pie brīvākas, relatīvākas monogāmijas.

Laulības attīstība līdz ar kultūras progresu vairoja sieviešu tiesības. Sieviete vairs nebija vīrieša īpašums, un radās laulības līgumi, kuŗi savā modernākā formā aizvien tuvāk veda pie sieviešu un vīriešu vienlīdzības. Un sava darba beigās Vestermarks saka: „Cilvēku laulības vēsture ir tādu saistību vēsture, kuŗās sievietes pamazām uzvarēja vīriešu kaislības, aizspriedumus un egoismu.“

19

Pielikums — Rāsas iespaids uz dzimumu dzīvi

Ja man būtu etnografa zināšanas, es censtos še noskaidrot, vai rāsu atšķirības izpaužas arī cilvēka seksuālā dzīvē, un ja izpaužas, tad — kādā veidā. Bet šis jautājums ir tik grūts, ka to var apcerēt tikai pilnīgi kompe-

tents etnografs. Vestermarka darba koptvērumā mēs tomēr atrodam daudzus pieturas punktus šī jautājuma atrisināšanai. Vislielākā grūtība ir katras rāsas tikumos un ierašās izšķirt tās, ko izveidojuši vēsturiskie ieradumi un vēsturiskās tradīcijas, un tās, kas dibinās uz rāsas īpatnībām. Te var tik viegli maldīties, ka tomēr labāk ir klusēt. Ļoti bieži daudzina dienvidnieku karstās asinis, un vispāri tiešām: karsto zemju tautas ir seksuāli dedzīgākas, nekā vēso zemju tautas. Bet tās nebūt nav rāsu atšķirības. Žīdi, kas savu rāsu uzglabājuši samērā tīru, dzīvodami dažādās zemēs un dažādos apstākļos, ir sevišķi pateicīgs novērošanas objekts. Viņu raksturīgās īpašības izpaužas arī viņu seksuālā dzīvē. Vispāri žīdiem ir ļoti stipra dzimuma dziņa, bet no otras puses tiem ir ļoti stipras ģimenes jūtas. Viņu merkantilā būtne izpaužas arī viņu seksuālās attiecībās, un bieži mēs redzam viņu dzīvo līdzdalību balto verdzeņu tirdzniecībā un prostitūcijā. Arī mongoļiem ir ļoti intensīva seksuālā dzīve. Liekās, ka Tibetas poliandriskās ciltīs greizsirdību nepazīst nemaz. (Vai šis trūkums izskaidrojams filogenētiski vai arī tas ir ieradumu, tikumu iespaidots?) Ka poligāmija nepieder pie rāsu īpatnībām, to pierāda no vienas puses mormoņi, kuŗi izceļušies no monogāmām rāsām, un no otras puses musulmaņu daudzās monogāmās laulības. Katrā ziņā ļoti pamācoši būtu izpētīt šīs attiecības Ziemeļamerikas rāsu jucekļi. Bet pirmā mirklī liekās, ka šī rāsu jucekļa ierašu un tikumu amerikānizācija iespaido arī seksuālo dzīvi, un ka starp amerikānizētiem īriem, skandināvjiem, frančiem, vāciem un itāļiem lielas starpības nav. Tomēr tas varētu būt paviršu vērojumu iespaids un tuvāki pētījumi šo jautājumu noskaidrotu pareizāk. Bet viena parādība liekās noteikta un skaidra, un proti, ka nēģeri atšķirās ar dedzīgāku, neapvaldīgāku seksuālo kaislību, savienotu ar garīgu nenozīmību.

Ļoti pārsteidzošs ir tas fakts, ka Kanādas austrumos dzīvojošā franču rāsa, kas pilnīgi uzglabājusi savas rāsas tīro veidu, tomēr seksuāli ir pavisam citāda, nekā tagadējās Francijas tauta. Franču kanādiešu tikumi vēl ārkārtīgi šķīsti un tīri, un vispāri tie dzīvo sevišķi solīdu dzīvi un viņiem ir ļoti lielas ģimenes, kur piecpadsmit vai divdesmit bērnu nav nekāds retums. Te skaidri redzami

dažādo tikumu un ieradumu, kultūru un klimatu iespaidi uz vienu un to pašu rāsu. Pirmāk minēto iemeslu dēļ es aprobežojos ar šīm piezīmēm, bet atkārtāju, ka tuvāki pētījumi, bez šaubām, gaismā celtu tādas rāsas īpatnības, kuras tikai ārēji apslēpj, maskē tikumi, bet kuras turpina vairoties indivīdu rakstūrā. Pats par sevi saprotams, ka šīs rāsas īpatnības izpaužas jo spilgtāk, jo šī rāsa arī citādi asāk atšķiras no citām rāsām un jo ilgāk un tīrāk tā palikusi etniski nošķirta. Te es aizrādu uz mūsu grāmatas turpmāko nodaļu (VII: Filoģenija).

Tiklab pie cilvēkiem, kā pie dzīvniekiem būtu jāatšķir vieglākās un nepastāvīgākās pasugas no pastāvīgākām, dziļāk atšķirtām rāsām vai pasugām. Un arī tīri individuālās atšķirībās, kas taisni cilvēkam ir tik dažādas un tik augsti attīstītas, nevajaga sajaukt jaunāko filoģenetisko kombināciju (konjugāciju) rezultātus ar dziļākām rāsu atšķirībām. Muzikāli un nemuzikāli indivīdi var atrodami būt, piemēram, ģermaņu vai slāvu rāsā, un tomēr tie var palikt vienas vai otras rāsas īstākie, skaidrākie tipi.

Seksuālā attīstība

Ik dzīvas būtnes attīstība ir divējāda: 1. viņas ontogēnija jeb viss indivīda, kā tāda, attīstības cikls, sākot no dīgļa ieņemšanas līdz dabīgai nāvei vecumā, un 2. viņas filogēnija jeb indivīda attīstība cauri visai viņa senču formu virknei no pirmšūniņas tumšākos ģeoloģiskos laikmetos līdz viņa tagadējai formai. Ontogēniju viņas būtībā enerģētiski nosaka filogēnija pēc iedzimtības likumiem, bet tā nav filogēnijas vienkāršs, īss atkārtojums, kā apgalvoja Hekels. No šī viedokļa apcerēta, mūsu laika cilvēka seksuālā dzīve dibinās uz filogēnetiskiem priekšnoteikumiem. Un turklāt seksuālā sfēra atsevišķās personības dzīvē rāda individuālu vai ontogēnetisku attīstību, kuŗas ceļus viņu galvenās līnijās tomēr jau dīgli noteikušas sugas filogēnetiski iedzimtās enerģijas. Par abām šīm lietām mēs esam jau runājuši, bet šis jautājums mums tomēr vēl jāapcerē dziļākā sakarībā.

A. — Seksuālās dzīves filogēnija

Otrā nodaļā mēs noskaidrojām vispārīgo filogēniju jeb sugas izcelšanās vēsturi, un ceturtās nodaļas sākumā jau īsumā norādījām uz dzimumu dziņas filogēniju. Dzimuma dziņas pirmdīgļis, kā tur redzējām, jau slēpts šūniņu dalīšanās parādībās un viensūniņu dzīvnieku dīgļšūniņu kodolu konjugācijā, kā jau pirmā nodaļā ar šīm parādībām iepazīnāties. Lai dzīvās būtnes varētu stipri vairoties, ir jānotiek dīgļu sajaukumiem, resp. dīgļu krustojumiem un tas var notikt tikai divu dīgļu sugu savstar-

pējas pievilksanas ceļā. Bet kad indivīds pārvēršās par daudzšūniņu organismu, ar sarežģītāku būvi, un sevi nes tikai vienas sugas dīgļšūniņas, tad šim pievilksanas spēkam jeb pievilksanas dziņai jāizraisa visā viņa organismā.

Uz šī pamata visā stādu valstī, bet vēl daudz spilgtāk visā dzīvnieku valstī, kurā vien tikai dīgļu nesēji top kustīgi, neatkarīgi indivīdi, izveidojas dzimumu vairošanās un līdz ar to seksuālā dziņa. No šī paša pamata izauga arī starpība starp vīrieša un sievietes seksuālo dziņu, tāpat kā atšķirības seksuālā mīlestībā un citos dzimuma dziņas izstarpojumos cilvēka dvēseles dzīvē, kā to jau tēlojām ceturta un piektā nodaļā.

Apcerot seksuālās dzīves psiholoģiju un viņas ārkārtīgo komplicētību cilvēkā, kā to jau darijām abās pirmāk minētās nodaļās, pret dzīvnieku pasauli mēs mēdzam izturēties ar zināmu nicību un visu, kas mūsu dzimuma dziņā ir zemāks, mēs paštīksmīgi dēvējam par dzīvniecisku. Bet ar to mēs dzīvniekiem nodaram lielu pārestību. Tas notiek tādēļ, ka cilvēka runātā un rakstītā valoda viņam ļauj salīdzinājumu ceļā diezgan dziļi ietiekties savu līdzcilvēku psiholoģijā un radīt un izveidot cilvēka psiholoģiju vispāri. Bet dzīvniekiem nav valodas, ar kuras palīdzību mēs varētu ar viņiem saprasties un zināmā mērā intīmi iepazīties ar viņu dvēseles dzīvi. Analogiju slēdzieni te ir daudz nedrošāki. Mums neatliek gandrīz nekas cits, kā dzīvnieku darbības veidu vērošana. Pats par sevi saprotams, ja jau dzīvnieku smadzenes (un līdz ar to arī dvēsele) organizētas vienkāršāk un zemāk, nekā cilvēka smadzenes, tad arī viņu seksuālā psiholoģija un mīlestība ir pirmatnējāka un zemāka, un no cilvēka psiholoģijas tai jāatsšķiras jo vairāk, jo nepilnīgāka ir kāda dzīvnieka smadzeņu attīstība. To arī apstiprina dzīvnieku salīdzinošā anatomija un bioloģija.

Bet no otras puses — cilvēka augstā smadzeņu organizācija, gan viņa dzimuma dziņas psihiskos izstarpojumus ārkārtīgi sarežģīdama un daudzveidodama, tomēr nav tos izdaiļojusi, bet bieži vien ievedusi maldu ceļos. Šajā jautājumā es gribu tikai aizrādīt us sesto un arī uz nākošo, astoto nodaļu (par patoloģiju), kur neskaitāmi piemēri mums rādīs cilvēka dzimuma dziņas izvīrtību. No otras puses — dzīvnieku salīdzinošā bioloģija mums sniedz ļoti

dažādas un spilgtas galējības tajā procesā, kuŗā dzimuma dziņa izveidojās par mīlestību. Es novirzītos pārāk tālu, ja gribētu še noskaidrot visu seksuālās dzīves salīdzinošo bioloģiju, tādēļ aprobežošos tikai ar dažiem piemēriem.

Zirnekļa mātīte bieži vien nokauj un apēd savu tēviņu, bet no otras puses mēs redzējam dažu pērtiķu un papagaiļu pārišu intīmo mīlestību, kuŗa sāpēs un bēdās ir pārāka par nāvi. Tur ir brīnišķīgas un noslēpumainas piemērošanās parādības. Pie bitēm un skudrām no sieviešu dzimuma izveidojas trešais, gandrīz neitrāls dzimums, kas vairs seksuāli nekopojas un labākā gadījumā izdēj tikai dažas neapaugļotas olniņas, kuŗas izdevīgā gadījumā attīstās partenogenezes ceļā. Tādu pašu parādību mēs redzam pie termītiem, kuŗiem strādnieki rodās tiklab no tēviņiem, kā no mātītēm; dzimumorgāni tiem pilnīgi atrofējas, totiesu galva attīstās jo lielāka. Šis trešais dzimums (tā sauktie strādnieki) apveltīts nevien ar augstāk attīstītām smadzenēm, nekā dzimumu dzīvnieki, bet arī ar visu dzimuma dziņas sociālo izstarojumu kompleksu (un tādi ir pat no tēviņiem radušies termītu strādnieki), proti: ar rūpību par saviem mazuļiem, ko tie paši taču nav radījuši. Sakarā ar to, šo sabiedrisko dzīvnieku tēviņi (pie termītiem abi dzimumi, ja tie nevar nodibināt kolonijas) pārvēršas gandrīz par idiotiskiem, spārnotiem dzimumorgāniem, kuŗi pēc kopošanās nav spējīgi patstāvīgi dzīvot un vai nu tos nokauj strādnieki (bites), vai arī paši tie nomirst badā un aiziet bojā (skudras, termīti). Turpretim apaugļotās mātītes pārvēršas par nepārtrauktas olniņu dēšanas mašīnām. Pie skudrām tās tikai savas dzīvības sākumā spējīgas ar savas miesas sekretiem (atdalījumiem) barot dažus kāpurus, līdz no šiem kāpuriem izaug strādnieki, kuŗi tad vēlāk visu mūžu gādā par mātīti un par mazuļiem. Tāpat pie termītiem izredzētais tēviņš, kas bijis kolonijas līdzdibinātājs, top par pastāvīgu apaugļošanas mašīnu.

Kas būs redzējis bezdelīgu pāra uzticīgo pieklāvību un to gādību, ar kādu tēviņš un mātīte kopējiem spēkiem baro savus mazuļus, tam šīs darbības, lai tās būtu, cik relatīvi vienkāršas un instinktīvas būdamas, jāatzīst par līdzīgām uzticīgu cilvēku seksuālās mīlestības un ģimenes jūtu parādībai, sevišķi, ja var konstatēt, ka viens un tas

pats bezdelīgu pāritis katru gadu atlido atpakaļ vecajā ligzdā. Tas bezdelīgām netraucē dzīvot sabiedriskā, kaut gan vēl diezgan vājā kopībā pret citiem putniem un zvēriem, kā redzams tajos gadījumos, kad tās visas kopā uzbrūk plēsīgiem putniem un citiem ienaidniekiem. Turpretī mūs, cilvēkus, gluži instinktīvi atbaida citu dzīvnieku ilgstošs uzticības trūkums pret mātīti un bērniem, piemēram suņu un trusīšu uzticības trūkums, — jo mēs netīši un netaisnīgi prasām savas ētiskās jūtas arī no viņiem. Kā sestā nodaļā redzējām, filoģenētiski mums vissvarīgākas ir augstāko pērtiķu un pirmātnējo cilvēku seksuālās attiecības, un tādēļ es šē aizrādu uz minēto nodaļu. Šajā vietā vispirms mūs interesē šāds jautājums: Kas un cik lielā mērā mūsu un mūsu tiešo senču seksuālos ieradumos ir filoģenētiski vecs un dziļi iesakņots, un kas un cik lielā mērā ir filoģenētiski jaunāks, neiesakņotāks, un beidzot — kas un cik lielā mērā ir gluži vienkāršas tikumu un ieradumu sekas? Dziļāk aptverot visu teikto, mēs tūdaļ atzīsim, ka nevien dzimuma dzīņa kā tāda, bet arī lielākā daļa viņas korelātu un psihisko izstarojumu, ir dziļi filoģenētiski slēpta mūsu būtņē. Seksuālo greizsirdību, seksuālo koķetību, mātes mīlestību (sevišķi aklo mātes mīlestību), vīra un sievas uzticību un mīlestību mēs atrodam nevien pirmātnējā cilvēkā, bet jau pērtiķos un pat putnos. Tā tad nav tiesa, ka mēs no saviem dzīvnieku senčiem būtu mantojuši tikai dzimuma dzīņas zemāko elementu; viņiem mēs varam pateikties par dažu ceļu, no dzimuma dzīņas atvasinātu jūtu un instinktu pamatu, kas jau pieder pie augstākās sabiedriskās ētikas. Mēs tikai vispārīgi varam teikt, ka mūsu jūtu un instinktu ārkārtīgi komplicētā mehānismā viss tas, kas dziļāk iesakņots cilvēka dabā, līdz ar to ir arī filoģenētiski vecāks. Šajos dziļi iesakņotos, instinktīvos seksuālās dzīves dzeņulos ir daudz kas ētiski un intelektuāli nevienlīdzīgs; piemēram, no vienas puses, erotiski kairinājumi, libīdo seksualis, ko modina sievietes dzimuma daļu smaršas vai erotisku gleznu skatīšana, un no otras puses augstākā mīlestība un vīra ziedošanās sievietai vai sievas ziedošanās vīram, vai arī viņu abu ziedošanās saviem bērniem līdz

nāvei. Turpretīm prostitūcija, sievu pirkšanas laulība, reliģiskā laulība, ārpus laulības dzimušu bērnu nievāšana, viena vai otra dzimuma laulības un ģimenes tiesības, un daudzas līdzīgas parādības radušās no atsevišķu tautu ārēji iepotētiem ieradumiem un tikumiem. Tas viss pa daļai izaudzis no baudkārā egoisma, no valdonības gara, vai arī no misticisma un liekulības, pa daļai tie visi ir aizvien sarežģītākā gaitā ritošās dzīves pagaidu līdzekļi. Vestermarka pētījumi ir ļoti pamācoši šī jautājuma izpratnei. Visās pretrunās un visās absurdās parādībās, kādas vēsturiski un etnogrāfiski radījuši cilvēka laulības tikumi un netikumi, diezgan skaidri var atšķirt to, kas dibināts tikai uz ieradumiem un uz modi, no tā, kas kā specifiski cilvēcīga īpašība iedzimtības ceļā iesakņota mūsu dabā. Lai izvairītos no atkārtojumiem, es lūdzu, lai lasītājs pats no filoģenetiskā viedokļa pārdomā sestā nodaļā minētos faktus.

Bet tur ir vēl kāds ārkārtīgi svarīgs starpnovads, proti: jaunākās filoģenijas jeb variāciju filoģenijas novads. Tie dziļākie sugas instinkti un dziņas, kas piemīt visiem normāliem cilvēkiem, attiecās uz tālāko filoģeniju, un nupat mēs redzējām, cik tālu var izdibināt viņu saknes dzīvnieku valstībā. Bet ir daudzas īpatnības, kas ārkārtīgi variējās un svārstās, un kas ļoti stipri attīstītas vieniem, bet ļoti vāji attīstītas citiem cilvēkiem, un trešiem to nav nemaz vai gandrīz nemaz, — un tomēr tās nevar atzīt tikai par ieradumiem, jo tās jau kā iedzimtas tieksmes liktas pašā individa dabā. Šī īpatnību vidējā grupa ir jaunākās filoģenijas produkts. Dažiem vīriešiem ir diezgan stipras monogāmās tieksmes, bet lielākai daļai citu vīriešu ir noteikti poligāmas tieksmes. Daži cilvēki ir instinktīvi un iedzimti egoistiski, citi altruistiski; tas savukārt atspoguļojas seksuālā dzīvē un pārvērš mīlestības (nevis dzimuma dziņas) raksturu. Egoistiskais cilvēks var gan savu vīru vai savu sievu mīlēt, bet šī mīlestība ir savtīga un ļoti atšķirīga no altruista mīlestības. Tur ir arī ļoti daudzas nianšes, raugoties pēc individuālām dziņām un tieksmēm. Viens un tas pats cilvēks var mīlošs, pat līdz vājībai lab-sirdīgs un devīgs ģimenes tēvs būt, bet no otras puses — nežēlīgs izmantotājs sabiedriskās attiecībās; turpretim

otrs sabiedrībā ir labdarīgs un pašaieliedzīgs, bet mājās, pret sievu un bērniem, tirānisks un patmilīgs.

Tādus paradoksālus rezultātus rada jaunākās filoģenijas dažādo individuālo iedzimtību kombinācija ar audzināšanas, tikumības, ieradumu, sociālā stāvokļa iespaidiem u. t. t. Jaunākā filoģenija atspoguļojas arī daudzos jau pirmāk minētos dzimuma dziņas dvēseliskos izstarojumos sk. piekto nodaļu, a un b). Drosme, greizsirdība, seksuālā lielība un liekulība, pārspilētā kautrība, pornogrāfiskais gars, koķetība, sapņainība u. t. t. katrā atsevišķā gadījumā, savā vājākā vai stiprākā attīstības pakāpē, dibinās uz individuāli seksuālo iedzimtību kombināciju ar individuālām iedzimtībām citās jūtu, prāta un gribas sfērās. Tā cilvēka seksuālā individuālitate izveidojas ārkārtīgi dažādi un atšķiras no citu cilvēku seksuālās individuālitates, un šo dažādību nosaka cilvēka smadzeņu augstā attīstība un viņu ārkārtīgā pārvērtības spēja. Kautcik pilnīgi attēlot šīs nianšes nav iespējams. Bet ja princips izprasts, tad nav grūti individuālizēt, t. i. pareizi novērtēt katra atsevišķa cilvēka seksuālo individuālitate. No 1898. līdz 1908. gadam es seksuālpсихолоģiski iepazīnos ar ļoti daudziem slimiem un veselīgiem cilvēkiem. Bet, atskaitot ļoti vienādos hipohondriskos onanistus, es neatradu viņu vidū pat ne divus līdzīgus gadījumus. Pat ikviens homoseksuālists ir citāds, un ikviens jādzedina pēc viņa īpatnībām. Ļoti spilgtas iedzimtās tieksmes (rakstura iedzimtību) var jau redzēt agrā bērnībā. Pazīstot kāda cilvēka izcelšanos, šo iedzimtību jaunākās filoģenetiskās saknes var atrast pie viņa senčiem, un te var arī pēc rakstura un pēc seksuālām tieksmēm, pat pēc deguna un žokļa formas vai ādas un matu krāsas izdibināt dažādu pasugu vai rāsu stipro krustojumu, vai otrādi: radu laulību iespaidus. Minētie krustojumi ārkārtīgi vairo jaunākās rāsu un pasugu filoģenijas individuālās dažādības. Tas sevišķi spilgti redzams pie mulātiem, bet arī, piemēram, jauktās laulībās starp semītiem un āriešiem, lai gan daudz neskaidrākā formā. Bieži vien atsevišķā bērnā var skaidri novērot garīgās un miesīgās kombinācijas. Ārkārtīgi svarīgi ir cilvēkiem pazīt pašiem sevi, bet arī vienam pret otru būt lojālam un godprātīgam, lai pirms laulības to visu varētu viens otram izteikt un viens otru pazīt.

Vispāri var teikt, ka tagadējais caurmēra cilvēks atšķiras ar filogēnetiski ļoti stipru seksuālo dziņu, ļoti mainīgu un samērā vāju seksuālo mīlestību (mēs jau redzējām, ka augstākos pērtiķos šī mīlestība īstenībā ir stiprāka, nekā pirmatnējā cilvēkā), turpretim viņa sociālā mīlestība ir nožēlojami vāja. Protams, ka sociālā mīlestība, kā tāda, vairs nepieder pie seksuālās dzīves. Bet kā svarīgākais filogēnetiskais produkts tā jāliek vērā, jo mūsu modernā dzīvē tā iegūst aizvien lielāku nozīmi un turpmāk tai jāattīstās saskaņā ar seksuālo dzīvi. Novērojāt mazu bērnu. Ja viņš būs „labs“, tad agrā bērnībā tam jau izpaudīsies stipras individuālās simpātiju un pienākuma jūtas (piemēram līdzcietība), bet šīs jūtas vēl nebūs vērstas uz sabiedriskiem objektiem. Drīzāk tās attieksies tikai uz pazīstamiem, tieši uztveramiem individiem vai mājas dzīvniekiem. Bet skudra savu dzīvību sāk jau apveltīta ar sociālām pienākuma jūtām. Sociālās jūtas cilvēkam jāieaudzina, jāiemāca, bet lai tās attīstītos, vajadzīgas instinktīvi diezgan stipri iedzimtas simpātiju un pienākuma jūtas. Cilvēks bez tikumiskām jūtām gan iemācīsies sociālās frāzes, bet nevis sociālās jūtas.

Pieminēsim te vēl dažus atsevišķus punktus.

Bez šaubām, monogāmija ir filogēnetiski sena un cilvēkā dziļi iesakņota forma, bet mēs redzējām, ka poligāmija ir varas un bagātības radītas izvirtības sekas. Bet filogēnetiski iesakņotā monogāmija nebūt nav tas pats, kas mūsu tagadējā reliģiskā un formālā monogāmija. Filogēnetiskā monogāmija vispirms paredz agru laulību, tiklīdz sācies seksuālā nobrieduma laikmets. Mūsu kultūra starp seksuālo nobriedumu un laulību, kas kultūras apstākļos iespējama tikai vēlākos gados, radījusi pret dabīgo, netīro prostitūcijas purvu, kas bieži vien apgāna vēl pašu laulību. Un filogēnetiskā monogāmija neparedz vis likumīgas spaidu saites, bet brīvu, dabīgu, instinktīvu abpusēju pieklāvību, ja tā nav dibināta uz vīrieša rupjo spēku. Un zināmos apstākļos tā nebūt neatvairā dažas neilgstošas maiņas un pārvērtības. Cilvēka daba ir citāda, nekā jau minēto instinktīvi un uzticīgi monogāmo papagaiļu un pērtiķu daba. Bezbērnu monogāmijai ir maza nozīme un tā būtu derīga tikai kā pagaidu līdzeklis dzimuma dziņas un mīlestības tieksmes apmierinājumam.

Tas pats sakāms par laulību dažādā, nevienādā vecumā, sevišķi par jaunāka, radīt spējīga vīrieša laulību ar vecāku, radīt nespējīgu sievieti. Kā gluži dabīgi korektīvi te rodas laulības maiņa, šķiršanās un, varbūt, arī bigāmija.

Cik zināms, lielākā daļa astotā nodaļā apceramo seksuālo izvirtību ir cilvēka nožēlojams patoloģisks ieguvums. Bet starp augstāko zīdītāju dzīvnieku tēviņiem, ja viņiem nav pieejama mātīte, tomēr mēs atrodam, ja arī ne īstu homoseksuālu mīlestību, tad vismaz pederastiskas attiecības.

Engrafijas un dabiskās izlases tiešā nozīmē būtu gluži normāli, ja dažādas dzīvnieku sugas cita pret citu justu seksuālu riebjumu, jo vienas sugas asinis un dīgļi saindē otras sugas asinis un dīgļus. Bet, runājot par sodomiju, mēs redzēsim, ka cilvēks, tāpat kā dzīvnieki, dažreiz var zaudēt šo instinktīvo riebjuma sajūtu, vai nu patoloģiskos gadījumos, vai neapmierinātas dzimuma dziņas un ļaunu ierašu gadījumos. Filoģenētiski dibināts droši vien ir arī instinktīvais riebjums pret radu krustojumiem. Tomēr, kā redzējam sestā nodaļā, runājot par radu laulībām, tas grūti pierādams.

Kā piemērs, cik viegli pieņemt par dabīgi filoģenētiskām tādas parādības, kas ir tikai zināmu ārēju apstākļu sekas, var noderēt tagadējā sieviešu precību kāre, sevišķi dažās zemēs. Dziļi filoģenētiski slēpta, kā redzējam, ir vīrieša, kā aktīvā dīgļa nesēja, seksuālās meklēšanas un iegūšanas dziņa. Un tā ir gluži dabīga. Mežoņu dzīvē citas kārtības nemaz nav. Mežoņu vīrietis, kā redzējam, daudz vairāk riskē palikt bez sievas, nekā mežoņu sieviete bez vīra. Tādēļ saprotama ir negantā cīņa, vīriešu neatlaidīgā dziņa iegūt un nezaudēt sievu, un, no otras puses, saprotama arī sievietes pasīvitāte, kāda redzama dzīvnieku lielākā daļā. Kultūra to visu pārvērta. Tā radīja no vienas puses vecmeitu un no otras puses prostitūtu šķiru. Pēdējās mākslīgi un neveselīgi apmierina vīriešu zemāko dzimuma dziņu. No otras puses laulība un ģimene vīrietim nedod bagātību, bet rada viņam pūles un slogu. Prostitūtu poliandrijas dēļ vīrietim nekad netrūkst sieviešu, turpretim sievietei grūti atrast piemērotu vīru. Uz šo attiecību pamata aizvien vairāk attīstījās meiteņu dziņa pēc vīra un arī koķetība, un tagad

mēs redzam, sevišķi Ziemeļamerikā, ka precību kāre aizvien vairāk attīstās sieviešu dzimumā, ja arī ne formāli, tad katrā ziņā faktiski. Bet šo parādību nevar atzīt par augstākas kultūras filoģenetisku sasniegumu. Drīzāk tās ir nenormālu attiecību neveselīgas sekas, tā ir nenovēršamība, kurā sievieti dzen vīrieša seksuālais pārsāts. Bīdamās palikt par vecmeitu, sieviete cenšas iegūt vīrieti. Bet ja novērstu attiecīgos pretdabīgos apstākļus, kas radījuši šo sieviešu precību kāri, tad šī parādība izzāgustu, jo tā, bez šaubām, vēl nav iesakņojusies sievietes seksuālā filoģenijā.

Es negribu šē salīdzināt sieviešu un vīriešu dzimuma dzīves seksuālo filoģeniju viņu atšķirībās, jo ceturtnā, piektā un sestā nodaļā jau apcerējām spilgtākās atšķirības. Pilnīgi normāls, elastīgs caurmēra cilvēks savā seksuālā un arī citādā rīcībā un izjūtā saskaņosies ar ieradumiem un ar modi, un arī laulībā lielāko tiesu piemērosies otrai pusei. Bet šāds normāla caurmēra cilvēks viegli kļūs par pieņemtu tikumu vergu, sastings savā attīstībā un pret jaunām idejām būs nejūtīgs. Tādēļ viņa normalitāte nozīmē mazāku dvēseles elastību (brīvību) jeb spēju piemēroties jauniem apstākļiem, nekā garīgi augstākiem un no aizspriedumiem brīvākiem cilvēkiem.

B. Seksuālās dzīves ontogēnija

Pirmais fakts, ko šē redzam, ir tas, ka visi dzimumorgāni, ārējie un iekšējie, nevien dīglī, bet diezgan ilgi arī bērņā paliek vēl nefunkcionējošu iesakņņu stāvoklī, gan organizētn, bet vēl mazu un neattīstītn. Tikai pēc zināma laika, vai nu agrāk, vai vēlāk pienākušā pubertātes periodā palielinās tiklab dzimuma dziedzeri, kā viss pārējais dzimuma aparāts, un līdz ar to sāk būt darbības spējīgs. Mūsu rāsā pubertātes laiks meitenēm ir starp vienpadsmito un astoņpadsmito, un zēniem starp trīspadsmito un astoņpadsmito mūža gadu. Bet ļoti raksturīgi, ka dzimuma dziņas korelātīvie izstarojumi cilvēka dvēselē, t. i. cilvēka smadzenēs (sk. piekto nodaļu) zināmā mērā daudz agrāk attīstas, nekā dzimumorgāni un dzimuma dziņa pati. Un diezgan bieži notiek, ka dzimuma dziņa

pat agrāk pamostas, nekā ir pilnīgi attīstījušies dzimumorgāni un viņu spējas normāli funkcionēt, bet atkal otrādi (lai gan retāk), dzimuma dziņa nemaz nav attīstījusies pieaugušam cilvēkam, neraugoties uz normāli attīstītiem dzimumorgāniem. Te es norādu uz astoto nodaļu, un sevišķi uz seksuālās anestēzijas, hiperestēzijas un paradoksisijas gadījumiem (uz 7., 16., 17., 28. un 32. dzīves piemēru piektās nodaļas beigās). Protams, ka šīs dzimuma dziņas nesakarības vairāk attiecas uz patoloģiju.

Turpretim gluži normāls ir tas fakts, ka jau pavisam mazām meitenēm un maziem zēniem parādās garīgās atšķirības, pilnīgi saskanošas ar tām, par kurām jau runājām piektā nodaļā (a un b). Meitenēm rodās greznošanās un patikšanas dziņa, koķetība, greizsirdība vai iemilēšanās dažos zēnos un vēl daudzas citas līdzīgas, vispāri pazīstamas īpašības. Šajā ziņā sevišķi raksturīga ir mazo meiteņu mīlestība pret lellēm un šo leļļu kopšanas prieku. Šis fakts skaidri raksturo to, kas pēcgālā izveidojas par mātes mīlestību un bērnu kopšanas dziņu, lai gan vēl nav ne mazāko seksuālo funkciju (piemēram menstruāciju) vai seksuālo jūtu pazīmju. Un zēniem mēs redzam spilgtu neslāpējamu tieksmi meitenēm rādīties par varoņiem, lielīties ar savu spēku, meitenes pārspēt, bet arī viņas sargāt. Seksuālā greizsirdība uzliesmo jau ļoti agrā jaunībā, kad mazi zēni cenšas pēc mazu meiteņu un mazas meitenes pēc mazu zēnu labvēlības un ievēribas, un iedegas greizsirdībā pret tām vai pret tiem, kam dota priekšroka. Meitenēm ļoti agrā jaunībā parādās greznošanās dziņa pret zēniem un pret vīriešiem. Visas šīs parādības dibinās pa daļai uz neapzinātiem (zemapziņas) instinktiem, pa daļai tās saistītas ar seksuālām nojautām, kurām bērnišķīgajās iemilēšanās jūsmās ir ļoti liela loma. Zēniem šādu nojautu un mīlestības jūsmu pilnu sapņu priekšmeti bieži vien ir skaistu sieviešu ģimetnes, zināmas sieviešu miesas vai arī sievietes apģērba daļas, turpretim meitenes vairāk jūsmo par rakstura īpašībām, drosmi, manierēm, bet viņas sajūsmīna arī vīrieša skaistums. Ceturtā nodaļā mēs jau runājām par šīm dzimuma dziņas un seksuālās mīlestības nojautām (jausmām) jaunās būtnēs.

Te es norādu arī uz pirmā nodaļā jau minētiem Šteinacha, Lipšica u. c. mēģinājumiem viena dzimuma pubertātes dziedzeņus mākslīgi iepotēt otra dzimuma jauna indivīda ķermenī. Tas vēlāk rada pilnīgu seksuālās ontogēnijas, pat visu, arī garīgo korelatīvo pazīmju pārvērtību. Kā tas izskaidrojams un kā attiecīgo iepotēto dziedzeņu iedzimtības potences var atdarboties pārējā ķermenī, tas turpmāk jāatrisina nākamajiem pētniekiem.

Un pubertāti nosaka arī zināmi procesi dzimumorgānos. Zēniem ļoti agri parādas erekcijas, lai gan viņu dzimumorgāns (loceklis) vēl ir ļoti mazs. Raksturīgi, ka gluži jaunu, vai nu patoloģiski disponētu vai arī samaitātu zēnu seksuālās jūtas un dzimuma dziņu var modināt sevišķi ar locekļa galviņas trīšanu vai kairinājumu fimozes dēļ (sk. astoto nodaļu). Tas pats var notikt jaunām meitenēm, kairinot viņu klitoru. Tādi kairinājumi rada mazu bērnu onanismu (sk. astoto nodaļu). Tā kā zēnu pauti vēl neatdala sēklu, tad onanisms šajā vecumā rada tikai citu dziedzeņu sekretu atdalīšanos, bet arī šī parādība modina saldkaires jūtas. Vēl brīnišķīgāki, kā redzēsīm, ir tie paradoksijas gadījumi, kad jauni zēni pareizi kopojas ar jaunām meitenēm vai otrādi: jaunas meitenes ar jauniem zēniem, lai gan zēnam nav vēl sēklas un meitenei nav nobriedušu oļiņu, un viņu dzimumorgāni ir vēl embrionālā stāvoklī. Kaut šīs parādības ir neapšaubami patoloģiskas, tās tomēr ir ārkārtīgi raksturīgas, jo viņās redzama relatīva, filogēnetiski caur smadzenēm iegūta dzimuma dziņas neatkarība no dzimuma dziedzeņu nobeigtas attīstības. Protams, ka agrā jaunībā kastrētu vīriešu (einuku) dzimuma dziņa parasti neattīstās. Bet ja tie kastrēti pubertātes laikmetā vai arī pēc tā, tad dzimuma dziņa neizzūd un paliek arī erekcijas un ārējās dzimuma funkcijas.

Svarīgs mums no visa tā ir slēdziens, ka dzimuma kairinājuma vai dzimuma dziņas esamības fakts pats par sevi vēl nebūt nenozīmē viņu normālību. Astotā nodaļā mēs diezgan redzēsīm, ka nevien iedzimtu tieksmju nenormālības, bet arī mākslīgi kairinājumi vai jauni ieradumi veicina dažādas dzimuma dziņas kroplības un dzimuma izvirzības, nenormālības un pārmērības.

Ceturtnā nodaļā mēs jau rādījām abu dzimumu libido seksualis un vīriešu potences ārkārtīgās individu-

ālās svārstības. Mēs redzējam arī, ka dzimuma dziņa dažādiem indivīdiem pamostas ļoti dažādā vecumā. Par šo punktu mums nebūs vairs runa. Vēl es gribu tikai atgādināt, ka ceturtnā nodaļā mēs vecumu no divdesmit līdz četrdesmit gadiem apzīmējam par stiprākās vīriešu potences un visstiprākā libido periodu. Šis periods būtu jāatzīst arī par izdevīgāko laikmetu stipru un veselīgu pēcnieku radīšanai, un visizdevīgākais laiks, bez šaubām, ir drīzāk tas, kad trīsdesmit gadi nav vēl sasniegti, nekā tas, kad tie jau pārsniegti.

Dzimuma dziņas un mīlestības ontogēnētiskā attīstība vīrietī caurmērā ir ļoti īpatnēja parādība. Ievingrinājums un ieradums dzimuma dziņu kā tādu dara rafinētāku, izsmalcinātāku, un tādēļ savā ziņā zemiskāku, jo tā ir aprēķinātāka, bet istā dzimuma mīlestība vecumā attīstas aizvien cēlāka un daiļāka, nekā tā ir jaunībā. Tas izskaidrojams ar to, ka uz vispārīgās psihiskās izglītības pamata izaug un iepotējas cēlāku jūtu komplekss un arī ar to, ka dzimuma dziņas intensivitāte mazinās, un tādēļ nav vairs tik brutāla un valdonīga. Pats par sevi saprotams, mēs te runājam tikai par normālām smadzenēm. Jaunībā pārsvarā ir ar intensīvu libido saistīts mīlestības reibonis, bet pēc remdinātas seksuālās kaislības izlaužas citas vēl neapvaldītas jaunības kaislības un egoistiskas dziņas. Vispārīgi piedzīvojumi rāda, ka normālos apstākļos mīlestība top jo konsekvētāka, vienmērīgāka, jo cilvēks top vecāks. Protams, ja ta vispāri bijusi. Tikai pārāk biežā mīlestības sajaukšana ar libido parasti liek šo faktu neredzēt. Romānu rakstniekus, kuņi spekulē ar publikas erotismu, daudz vairāk valdzina seksuālās kaislības un mīlestības reibuma un viņu radīto konfliktu un katastrofu tēlošana, nekā vecāka mīlestības pāra mierīgās, izlīdzinātas mīlestības tēlošana, kuņa nevar tik pikanta būt, jo šī mīlestība dibināta uz domu un jūtu saskaņu, un augstāko apmierinājumu rod abu laulāto draugu savstarpējā rūpju pilnā piekļāvībā un pašizliedzībā. Vīrieša dzimuma dziņa un seksuālā potence izdziest starp sešdesmito un astoņdesmito mūža gadu. Astoņdesmit gadus veci potenti sirmgalvji gan ir atrodami, bet reti tie spējīgi radīt bērnus. Vispāri potence izdziest agrāk, nekā libido, un tas dažu labu sirmgalvi rosina uz dažādu neatļautu līdzekļu

lietošanu savas potences vairošanai vai vismaz sava libido apmierināšanai.

No minētiem faktiem redzams un saprotams, kādēļ egoistiski vīrieši, kas nekad nav pazinuši īstu mīlestību, vecumā top seksuāli zemiski un rupji. Dzimuma dziņas viltīga rutīne, piedzīvotība viņiem aizvien vairāk attīstas par sistemātisku pavešanas mākslu. Mīlestības frāzi viņi veikli lieto mīlestības jūtu vietā, un šādi veci Donžuanī lieliski prot savos tīklos ievīlīnāt jaunas meitenes. Šie viņiem zināmie fakti ļoti viegli var maldināt, iznīcot uzticību minētam normālam likumam, un proti, ka vīrietim augstākā mīlestība vecuma dienās top smalkāka un cēlāka. Lai saprastu īstenību un lai nemaldītos, ir jābūt pilnīgā skaidrībā par to, ka dzimuma dziņas un mīlestības ontogēniskā turpmākā attīstība nav viens un tas pats, un ka rezultāts var gluži pretējs būt, atkarībā no tā, vai attiecīgās smadzenēs pārsvars ir dzimuma dziņai vai mīlestībai. Pats par sevi saprotams, ka arī te ir dažādi sajaukumi un dažādas nianšes.

Vestermarks atzīst, ka normālos apstākļos rodas vecumu piemērošanās tādā nozīmē, ka vecāki vīrieši drīzāk iemīlas pavecākās sievietēs. Tā tas bieži notiek tajos gadījumos, kad valda prāts un augstākā mīlestība. Bet maldīgi būtu, ja kāds te gribētu ģenerālizēt. Gluži otrādi: ārkārtīgi bieži veci vīrieši iemīlas jaunās meitenēs un, lai tas būtu, cik dīvaini būdams, jaunas meitenes patiesi un nopietni iemīlas vecos vīriešos. Vecās grāmatās lasāms, ka jaunas meitenes apprecas ar veciem vīriešiem tikai viņu vārda vai viņu naudas dēļ, lai tad pēcgālā tos pieviltu. Bez šaubām, ir arī tādi gadījumi. Bet es vienmēr esmu brīnījies par to, cik bieži jaunas meitenes, astoņpadsmit vai divdesmitdivu gadu vecumā, neprātīgi iemīlas vecos, rūdītos izvirtuļos, kad vārds un naudas maks bijis meitenei pašai, tā kā par viņas izmantošanas nolūkiem nav varējusi būt ne runa. Pretējā parādība: veca vīra neprātīga iemīlēšanās jaunā meitenē, protams, ir vēl biežāka un arī saprotamāka.

Te pilnīgi jāpiekrīt Vestermarkam, ka sevišķi pēdējo gadījumu nevar atzīt par normālu un, kā astotā nodaļā redzēsim, šādas parādības bieži vien, pat lielāko tiesu, ir kādas smadzeņu kaites: vecuma plānprātības, sākuma se-

kas. Šajā sākumā pēkšņi atkal uzliesmo izdzisusē dzimuma dziņa.

Mazāk saprotama ir jaunu meiteņu iemīlēšanās vecos vīriešos. Šādu mīlestību var iededzināt gan īstā pieklāvības objekta trūkums, gan vispāri lēnāk novecojošā vīriešu dzimuma garīgās īpašības, un tomēr šādas meitenes pašas droši vien arī nav gluži normālas, tās ir vai nu histēriskas vai ārkārtīgi viegli iedvesmējamas.

Sirmā vecumā, kad divu laulātu draugu seksuālā dzīve savā normālā gaitā izdzisusi, viņiem kā dabīgs mantojums paliek apskaidrotā mīlestība, kas kā skaistas rudens krāsas, izrotā un zeltī viņu mūža vakaru. To pārāk bieži aizmirst tie ļaudis, kas tagad nīrgājas par laulību. Protams, ka ļoti bieži kādas laulības dzīves rietu aptumšo ķildas un naids, ja laulība bijusi slēgta spaidu kārtā vai mīlestības reibumā skaidri neredzot raksturu nesaskanību, vai kādu blakus motīvu, piemēram naudas vai sabiedriskās kārtas interešu dēļ, vai arī patoloģisku attiecību iespaids varā.

Seksuālā ontogenija sievietei ir citāda, nekā vīrietim. Sieviete nobriest agrāk, t. i. ātrāk. Mūsu rāsas sieviete astoņpadsmit gadu vecumā jau sasniegusi nevien dzimuma, bet arī laulības nobriedumu visā savas attīstības ziedošā plaukumā, un laiks no astoņpadsmit līdz divdesmitpieciem gadiem, bez šaubām, ir visizdevīgākais viņas seksuālās darbības sākumam. To pilnīgi pierādījusi ginekoloģija un palīdzība dzemdēšanā. No otras puses, kā zināms, četrdesmito gadu beigās vai piecdesmito gadu sākumā sievietei pienāk klimakteriskais periods un līdz ar to viņai zūd bērnu radīšanas spējas. Tā tad bērnu radīšanas laiks sievietei ir īsāks, nekā vīrietim, un tas daudz agrāk beidzas.

Sakarā ar to arī visa dzimuma dziņas garīgo un dvēselisko izstarojumu attīstība sievietei daudz ātrāka, nekā vīrietim. Sieviete daudz agrāk ir pilnīgi attīstīta un atraisīta visu savu seksuālo spēju gatavībā. Tas izpaužas visā sievietes psihiskā dzīvē, un vecumā tā daudz mazāk spējīga turpmāk attīstīties, nekā vīrietis, un vispāri viņa daudz agrāk fiksējas un automatizējas; ļoti lielā mērā tas atkarājas no mūsu sieviešu trūcīgās garīgās izglītības, bet galvenais cēlonis tas tomēr nav. Te atkal jāatšķir sievietes

dziļākie filoģenetiskie pamati no audzināšanas iespaidiem viņas ontogēnetiskās attīstības gaitā.

Attiecībā uz dzimuma dziņu, mēs jau redzējām, ka sievietes libido seksualis parasti attīstas tikai līdz ar seksuālās darbības attīstību, bet līdz tam laikam viņas libido lielāko tiesu izpaužies tikai nenoteiktās ilgās un tvīksmēs. Tādēļ bieži vien gadās, ka pavecāku sieviešu libido seksualis ontogēnetiski (apmēram trīsdesmit un četrdesmit gadu vecumā) ir visstiprāks. Tad viņas ļoti viegli iemīlas jaunākos vīriešos. Tāpat kā vīriešus, arī viņas piedzīvojumi norūda un izsmalcina, un viņas lieliski prot iegūt jaunu, viegli iejūsamo, nepiedzīvojušu vīriešu mīlestību, un bieži vien pat pavest nepilngadīgus zēnus. Bet tādi sakari, ko visbiežāk nodibina un uztura atraitnes, tomēr reti ir laimīgi, jo tādas sievietes, protams, ir ļoti greizsirdīgas un viņu vīriem drīz jāpiedzīvo vilšanās un apnicība. Vispāri jāsaprot, ka monogama sakara normālākais vecumu samērs ir tas, kurā vīrs ir sešus līdz divpadsmit gadus vecāks par savu sievu; te vēl jāpiezīmē, ka sievietei jānododas laulībā, cik vien iespējams jaunai.

Normālas sievietes seksuālā ontogēnijā grūtniecības, dzemdības, bērnu barošana un viņu audzināšana spēlē daudz lielāku lomu, nekā dzimuma dziņa. Līdzī maigām jūtām pret vīru, šie sievietes seksuālās dzīves lielie un svarīgie akti ir milzīga daļa no viņas smadzeņu darbības, viņas priekšstatu pasaules, un līdz ar to sievietes īstās laimes svarīgākie noteikumi.

Vecākām sievietēm klimakteriskā periodā gluži dabīgi un normāli dzimuma dziņai vajadzētu vājināties vai izbeigties. Bet bieži vien tā tomēr nav. Vecākas sievietes ļoti bieži moca un plosa libido seksualis, kas viņām ir vēl jo mocošāks tādēļ, ka vīriešus viņas nevar vairs kairināt. Lai būtu, kā būdams, bet šādus stāvokļus par normāliem atzīt nevar. Normāli arī sievietei vecuma dienās dzimuma dziņa top vājāka un, tāpat kā vīrietī, arī viņā attīstas pirmāk attēlotā apskaidrotā mīlestība, kas izaug no laimīgām seksuālām attiecībām.

Bieži vien par vecām sievietēm mēdz runāt ar zināmu nevērību un nicību. Gan neremdinātas dziņas un kaislības, apvainotas jūtas, bet vispirms patoloģiska konsti-

tucija, vīstošu, vecojošu sievieti ļoti bieži pārvērš par diezgan nepatīkamu un nemīlīgu būtni. Bet mēs esam pārliecināti, ka sievietes sabiedriskā stāvokļa pacelšana un lielākas rūpes par viņas audzināšanu lielā mērā uzlabos šīs attiecības. Šīs rūpes nebūtu jāvērs uz ārējībām un niekiem, bet uz sievietes audzināšanu nopietnam darbam un uz viņas pasaules uzskata padziļināšanu. Mēs pazīstam diezgan daudzas vecas sievietes, kuŗas ar savu darbību, savu izturību, savu aso, veselīgo sprieduma spēju, savu garīgo skaidrību un jaukumu pacēlušās par etiski-sociālās pašcieņas paraugiem. Kaut sievietes īpatnējā garīgā produktivitāte vispāri izzūd agrāk, nekā vīrieša garīgās darbības un radīšanas spējas, tomēr vēl iespējama svētīga un neatlaidīga, vērīga un jūtīga reproduktīva un praktiska prāta darbība un noskaidrota, cēla dvēseles dzīve. Bet vīra nāvi, šķiršanos no bērniem un citus trūkumus vecojošai sievietei visvairāk atlīdzinās intensīva sabiedriska darbība, kuŗai tā varēs ziedot savu mīlestību. Tas ir vislabākais līdzeklis izsargāties no vecuma īdzības un untumainas ķildības. Var teikt, ka mīlestība, kas ir dzimuma dziņas filoģenetiska atvase un kas dzīves ziedu periodā intensīvi ar to saistīta, pakāpeniski izveidojas aizvien neatkarīgāka no šīs dziņas un sāk sev prasīt jaunus objektus viņas vietā. Tur slēpta mīlestības varenā piemērošanās dzīvei.

Kā bērns, ik indivīds vispāri un vispirms ir dabīgi egoistīgs; viņa dziņas vērstas uz savas patības pasargāšanu. Bet arī bērni ir individuāli ļoti dažādi, un daudziem jau attīstītas stipras pienākuma jūtas un līdzcietība. Vēlāk, kad bērns jau seksuāli nobriedis, cilvēka seksuālā kāre to dzen uz dzimuma mīlestību, uz egoismu divātā, un top par sugas vairošanās galveno faktoru. Beidzot vecumā indivīda pašmērķis zūd. Viņa dzīve būtu tikai slogs visai sabiedrībai, ja savas dzīves atliekas viņš neziedotu vispārīgiem sabiedriskiem mērķiem. Taisni tādēļ dzimuma mīlestība, skaidrodamās un augdama plašumā, gluži dabīgi pārvēršas tīri cilvēcīgā, altruistiskā, sociālā mīlestībā. Tā vismaz vajadzētu būt, un tad Hekeļa biogenētiskam pamatlikumam: „ontogēnija ir filoģenijas saīsināts atkārtojums“, — būtu jauns apstiprinājums, jauna ilustrācija. Filoģenetiski mūsu pirmsencis (viensūniņu dzīvnieks) dzī-

voja tikai pats sevim; vēlāk radās dzimumu vairošanās bez mīlestības, tad ar dzimuma un dzimtas (ģimenes) mīlestību (augstākie dzīvnieki, putni un zīdītāji), un kā augstākā pakāpe attīstījās sociālā mīlestība jeb solidārās pienākuma jūtas: altruisms. Cilvēkā tas gan vēl vāji attīstīts, kā jau pirmāk redzējam, bet daži dzīvnieku valsts atzarojumi (bites, skudras) to uz instinkta pamata attīstījuši un izkopuši daudz noteiktāk. Bet taisni šis pēdējais fakts liecina par kādu dabas likumu, kas saka, ka sabiedriskas organizācijas veicina altruisma, pienākuma jūtu attīstību. Cilvēces vēsture pierāda, ka mūsu sabiedriskās saites attīstījušās gan tieši, gan netieši no ģimenes saitēm, sākumā lēni un gausi, neskaitāmās cīņās. Tagadējie apstākļi, kādi radušies zemes virsū, — sekmē šis attīstības gaitu, kuŗai jāpārspēj cilvēka vēl vājās sabiedriskās jūtas un dziņas. Bet šīm jūtām ir nevairāmi jātop, jānostiprinās, un proti tādā ceļā, ka vispirms tās dibinās uz visdziļākām filoģenetiskām saknēm cilvēka smadzenēs, uz ģimenes, draudzības un cilts altruismu, t. i. uz cilvēkā iedzimti snaudošām simpatiju un pienākuma jūtām pret atsevišķiem, mums tuvākiem cilvēku individiem. No šī pamata jau pakāpeniski izveidojušās vispārīgās cilvēcības jūtas, cilvēces vienkopības apziņa.

Maldīgi būtu sabiedrisko solidaritāti dibināt uz mūsu vēl nepilnīgām, neizkoptām filoģenetiskām simpatiju jūtām, uz tīri ideālām ziedošanās spējām un citām līdzīgām jūtām. Bet tikpat maldīgi būtu to dibināt uz tīro egoismu. Egoismu un altruismu nedrīkst atzīt par antinomijām; tie jāatzīst par diviem cilvēku sabiedrības un arī individa vienlīdzīgi dalītiem faktoriem. Bet fakts ir tas, ka tā sauktais altruists, cilvēks, kas apveltīts stiprām instinktīvām simpatiju un pienākuma jūtām, vienmēr būs priekšzīmīgs sabiedriska strādnieks, bet ētiski defektais, tīrais egoists, turpretīm, ir postošs elements sabiedrībā. Tā tad sabiedriskais pienākums liek seksuālā ceļā kultivēt pirmo, bet otram vēlēt, cik vien iespējams, lielu neauglību.

Seksuālā patoloģija

Te pašā sākumā jau aizrādam uz Krafsta-Ebinga pazīstamo darbu „*Psychopathia sexualis*“, uz Haveloka Ellisa darbiem, uz Hiršfelda „Seksuālo patoloģiju“ u. c. Tur atrodami neskaitāmi novērojumi, kuŗu sīkāks apgaismojums šajā vietā mūs aizvestu pārāk tālu. Mums jau iepriekš jāuzsver, ka atskaitot saslimšanu ar veneriskām slimībām, dzimumorgani paši par sevi šajā jautājumā nespēlē gandrīz nekādu lomu. Gandrīz visi attiecīgie patoloģiskie procesi norisinās centrālā nervu sistēmā un sevišķi dvēseles organā: lielajās smadzenēs.

Un seksuālās dzīves nenormālības gandrīz vai nemaz nepieder pie tām iegūtām akūtām slimībām, kuŗas ārsti var dziedināt ar zālēm vai citiem ārstnieciskiem līdzekļiem. Gandrīz bez izņēmuma tās iesakņotas psihiskā konstitūcijā, galvas smadzeņu iedzimtās tieksmēs, un pa daļai saistītas ar ievainojumiem līdzīgām afekta parādībām. Bet iedzimta dvēseles vai smadzeņu īpašību patoloģija, kā zināms, ir ārkārtīgi plašs un neapveŗams lauks, kur gandrīz nekad nevar skaidri atšķirt robežas starp slimību un veselību. Liela daļa no visām tām parādībām, ko godājamā publika un pat mācīti teologi, juristi un psihiatriski neizglītoti ārsti šķiet noziegumu, grēku, negantību vai zemirdību, dibināta uz patoloģiski iedzimtām tieksmēm. Reiz pie manis, kā pie ārsta, atnāca šāds slimnieks, pilnīgā izmisumā, raudādams; tas bija cilvēks ar neapšaubāmi cēlām dvēseles īpašībām, bet kāds Vācijas ārsts viņu izdzinis no savas mājas, uzkliegdams šādus vārdus: „Tās ir cūcības, jūs esat cūka, ciešat klusu un ejat!“ Un šis ētiski dziļi jūtošais cilvēks tiešām varonīgi cīnījās ar patoloģiskām,

perverzām seksuālām tieksmēm! Bet, retus izņēmumus atskaitot, visa cilvēce domā par mūsu apceramo vielu tāpat, kā šis nejēga ārsts, jo sveša tai šo parādību būtība. Tādēļ, lai šī viela būtu, cik atbaidoša būdama, mēs sniegsim kaut īsu šo parādību pārskatu, jo vairāk vēl tādēļ, ka tās pamācoši apgaismo visu dzimumu jautājumu un palīdz to nōskaidrot.

1

Dzimumorganu patoloģija vispāri

Visas kroplības, slimības vai operācijas, kas iznīcina dzimuma dziedzerus bērnam vai kavē viņu attīstību, rada jau pirmāk minētās kastratu parādības tiklab vīrietī, kā sievietē. Tāda, piemēram, ir ļoti biežā kriptorchijas parādība, kad pauti paliek ieslēpti vēdera dobumā vai cirkšņu kanālā un tur nevar attīstīties. No otras puses mēs redzējam, ka šādi gadījumi, ja tie piemeklē pieaugušus cilvēkus, var aizturēt pat apaugļošanās spējas un seksuālās baudas izjūtu. Raksturīgs trūkums vīriešiem ir tā sauktā aspermija, kad dzimuma dziedzeri gan attīstīti, bet sēklā nav spermatozoidu. Šādiem vīriešiem parasti gan netrūkst erekcijas un kopošanās spēju, un viņi izjūt arī seksuālo baudu, var iemīlēties u. t. t., bet viņu dzimuma funkcijas parasti ir vāji attīstītas. Pats par sevi saprotams, ka bērns radīt viņi nespēj. Turpretim sievietēm, kurām nekad nav menstruāciju, tomēr ir normālas olnīcas, kur nobriest olnīcas; viņas var piedzīvot grūtniecību un dzemdēt. Pautu tuberkulozes, iekaisuma vai satūkuma, un arī attiecīgas olnīcu slimības sekas var radīt neauglību. Centrālās nervu sistēmas, sevišķi gurnu apkārtnes organiski sasīrgumi bieži vien beidzas ar vīrieša seksuālu impotenci.

Dažas vīrieša locekļa kroplības var kavēt pareizu erekciju un tādēļ arī kopošanos (piem. hipospadija un epispadija, t. i. iedzimta rievu izveidošanās, mīzalu kanālam paliekot vaļā uz leju vai uz augšu locekļa augšējā vai apakšējā virsmā). Onanisma, nervozitātes un arī ļoti cieta vēdera dēļ bieži vien sēkla izšļāc gluži nevilus un bez erekcijas, mīzalus izlaižot ar vai bez seksuāli kairinošas

sajūtas (spermatoreja). Šī mīzalu izlaišanas nenormālība bieži vien izdaudzina par briesmīgu slimību, lai baidītu daudzus hipochondriķus un nelietīgi tos izmantotu. Ja tā ir tīra nervu kaite, kā lielāko tiesu mēdz būt, tad tā beigsies jo ātrāk, jo mazāk to ievēros.

Ļoti nepatīkama un ārkārtīgi bieži redzama vīrieša locekļa kroplības parādība ir fimoze, t. i. gandrīz vienmēr embrionāla aizauguma radīts pārāk šaurs priekšādiņas ārējais atvērums, kam galviņa nevar vai tikai ar pūlēm un bieži vien ar sāpīgu saspilētību var iziet cauri. Ja mīzalus izlaižot vai onanējot, priekšādiņa pirms erekcijas pārvelkas pār galviņu, tā locekli saspiež tik stipri, ka rada iekaisumu un satūkumu, un to vairs nevar atmaukt atpakaļ. To dēvē par parafimozī, un tā var kļūt ļoti bīstama. Un fimotiskā priekšādiņā turklāt vēl sakrājas dažādi netīrumi, kas kairina galviņu un mudina onanēt. Katra fimoze būtu laikā jānovērš ar operāciju, un ja citādi nav iespējams, tad ar pilnīgu apgraizīšanu.

Sievietes sasirgst daudz biežāk, un tas var iznīcināt bērnu radīšanas spējas. Tās daudz mazākā mērā ir olnīcu slimības (lai gan arī olnīcas var sagandēt dažādi uztūkumi u. t. t.), bet drīzāk dzemdes un maksts iekaisumi, sevišķi katari, kuņģi iznīcina iekļuvušos spermatozoidus, iekams tie sasnieguši izstumto olnīcu. Menstruāciju traucējumiem ir daudz mazāks iespaids uz dīgļa ieņemšanas spējām. Ir arī tādi gadījumi, kad pieaugušai sievietei dzemde paliek maza, kā bērnam, un arī šī parādība var radīt sievietes neauglību. Citas sieviešu dzimumorganu slimības vairāk attiecas uz vispārīgo patoloģijas sferu un tām ļoti mazs sakars ar seksuālām attiecībām.

Pēdējā laikā ir atrasts kāds operatīvs līdzeklis, kas liekas spējīgs radīt sievietes neauglību bez tām kaitīgām un bīstamām sekām, kas saistītas ar olnīcu iznīcināšanu, un šis līdzeklis ir tas, ka ar olvadu stāvokļa maiņu, izgriezumu vai pārsējumu sarauj saites starp olnīcām un dzemdi. (Vīrieša neauglība viegli sasniedzama ar sēklas kanāla apsējumu.) Dažādi iekaisumu, pārvietojumu (sevišķi dzemdes, bet arī olnīcu pārvietojumu) veidi sievietei rada lielas sāpes, nepatīkamas sajūtas un nervu darbības traucējumus. Menstruācijas bieži vien ir nervu kairinājumu cēlonis. Nevainības plēve tikai retos gadījumos

ir tik stipri attīstīta, ka tā nopietni varētu traucēt kopošanas un tā būtu jāiznīcina operācijas ceļā. Totiesu jaunas sievas ļoti bieži cieš no tā sauktā *vaginisma*, t. i. no sāpīgiem krampjiem, kas rodas, makstī ko iespiežot, piemēram, pirkstu vai vīrieša locekli. Sevišķi rets gadījums ir tā sauktais *penis captus*, kad makstī ievadīto vīrieša locekli maksts krampji saspiež tik cieši, ka tas nav vairs izvelkams. Šajā vietā īpaši jāpiemin cilvēka *hermafroditisms*, kas vienmēr ir patoloģiska parādība. Tā ir ārkārtīgi reta parādība un lielāko tiesu izpaužas nepilnīgā formā, t. i. tikai reti viena miesas daļa ir tīri vīrišķa un otra daļa tīri sievišķa. Lielāko tiesu atrodami nepilnīgi abu dzimumu jaukti produkti un sevišķi sekundāro korelatīvo dzimuma pazīmju nepilnīgi sajaukumi; īsta un pilnīga divdzimumu funkcija notiek tikai pasakās un leģendās. Kādam ievērojamam hermafroditam, ko es redzēju pats savām acīm, Katrinai Hohman, tiešām bija ārkārtīgi īss, gandrīz klitoram līdzīgs vīrieša loceklis, bet kreisajā pusē īsti un pareizi attīstīti, lielā, kaunuma lūpām līdzīgā ādas krokā ietverti pauti. Tā tad no vienas puses tā neapšaubāmi bija vīrietis un viņai bija arī sēklas izšļākumi un seksuāli sakari ar kalponēm; un tā kā viņa bija kristīta kā sieviete, neviens šos sakarus tai netraucēja. Turpretim viņas sievišķā daba bija ļoti problemātiska, apšaubāma; viņai nebija īstas un pareizas maksts, ne arī dzemdes, kaut viņa apgalvoja, ka tai esot menstruācijas, kuŗu esamību droši konstatēt nebija iespējams. Bet ačģārnās korelatīvās dzimuma pazīmes, kuŗu nesējus rāda visai pasaulei kā retumus, piemēram bārdainas sievietes, vīriešus ar lielām un pilnām krūtīm u. t. t., redzamas daudz biežāk. Te man jāaizrāda uz Hiršfelda „Seksuālām pārejām“, un uz mūsu grāmatas pirmo, astoto un trešo (7) nodaļu.

2

Veneriskās slimības

Mūsu uzdevums nav tēlot šī lielā cilvēces posta pilnīgu ainu, šī posta, kas ģimenēs un visā sabiedriskā dzīvē vieš tik bezgalīgu nelaimi. Vispirms mums noteikti jā-

uzsver, ka ir briesmīgs malds, kuŗam par upuri krīt nezinoši cilvēki, iedomāties, ka šīs slimības ir seksuālās kaislības, seksuālo pārmērību rezultāts, kad īstenībā tās rada tikai veneriska infekcija (pielipšana). Veneriskās slimības var pielipt, kaut kultūras tautās gan samērā reti, gluži nevainīgā ceļā no skūpstā, no pirkstā ievainojuma, no mutes pieskāriena glāzei vai citam priekšmetam, ko pirmāk lietojis inficēts cilvēks, no netīras veļas, no atejas vietām, no netīrības vispāri, bet visbiežāk tas notiek tur, kur cilvēkiem jādzīvo nabadzīgā saspīestībā. Šāda infekcija iespējama, ja attiecīgais priekšmets (piem. spalvas kāts) nav bijis nomazgāts un ja tas nav pieskāries veselai ādai, bet kādai gļotādai vai kaut vismazākai rētai. Un atkal otrādi: vislielākais sieviešu pavadējs, kas dodas visbriesmīgākās seksuālās pārmērībās, var izvairīties no pielipšanas, ja viņš tīrīgs un ļoti uzmanīgs, un ja viņam ir laime. Es esmu redzējis cilvēkus, kuŗi savā jaunībā nomaldījušies tikai vienu reizi, bet kuŗiem pielipusi slimība, kas izpostījusi visu viņu dzīvi. Tādas infekcijas visvairāk izplata prostitutas. Ir trīs veneriskās slimības, kuŗu sekas mēs še rādīsim visā īsumā. Te vēl jāpiemin daži parazīti (skuteles, kašķis) un citi kukaiņi, kuŗus var noķert, seksuāli kopojojies ar netīriem cilvēkiem (bet arī bez seksuālās kopošanās). Par šo jautājumu mēs te nerunāsim, jo šo kukaiņu iznīcināšana tagad viegli iespējama ar īpašu dezinfekciju.

1. Tripers jeb gonoreja. Šī slimība ir mīzalu kanāla strutojošs iekaisums, ko rada bacilis, saukts par gonokoku. Ja slimība norisinās labvēlīgi un ja to pareizi dziedina, to var izārsēt četrpadsmit dienās, lai gan slimniekam jāizcieš negantas sāpes. Bet ļoti bieži iekaisums lēni attīstas tālāk, top kronisks un sagandē arī citus tuvākos organus. Tad slimā indivīda mokas un ciešanas ir briesmīgas! Kroniskais tripers bieži vien vīrietim sašaurina mīzalu kanālu, un šis sašaurinājums nebeidzas visu mūžu, vēlāk rodas mīzalu aizturējums, pūšļa katari un citas grūtas, mocošas sekas (piemēram mīzalu pūšļa akmeņi). Un ļoti bieži šī slimība beidzas ar nāvi, jo slimība satver arī nierus vai rada citus sarežģījumus. Reiz izslimots tripers nebūt negarantē pret jaunu saslimšanu. Gluži otrādi: jauna saslimšana vēlāk iespējama

daudz vieglāk. Un ja tripers kļuvis kronisks, tad akuti recidivi (atkārtojumi) notiek arī bez jaunas infekcijas, t. i. ja kādā krogā palikuši gonokoku perēkli.

Tripera sekas sievietei ir daudz grūtākas, nekā vīrietim, un to pilnīgi izdziedināt arī daudz grūtāk ir sievietei. Ar gonoreju slimojoša sieviete, kā ielas meita, var aplaist neskaitāmus vīriešus, un pret to nevarīga ir arī prieka namu ārstnieciskā uzraudzība. Un turklāt gonokoki dzīvo visos sievietes iekšējos dzimumorganu kaktos un stūros, un ļoti bieži rada dzemdes, olvadu un pat olnīcu iekaisumus, kuŗi sagandē arī citas tuvākās vietas un dažreiz beidzas ar saaugumiem vēderā. Tādas sievietes parasti top neauglīgas, izcieš briesmīgas mokas un dažreiz vairākus gadus nevar atstāt slimības gultu. Turpretīm mīzalu kanāla sašaurinājumus un pūšļa slimības tripers daudz retāk rada sievietei. Bet tripers neaprobežojas ar šiem posta darbiem vien, t. i. ar abu dzimumu sakropļošanu. Nevainīgs bērns, kam dzimstot jāiziet cauri ar gonoreju slimojošas mātes dzimumorganiem un jāpiedzīvo gonorejas kristības, parasti manto acu triperi, tā saukto jaundzimušu bērnu blenoreju; tā ir postoša ar to, ka bieži vien radzenē atstāj baltus, rievainus plankumus, kuŗi beidzot var radīt pilnīgu aklumu. Bet no šī acu iekaisuma nav izsargāti arī tie gonorejas piemeklētie vīrieši un sievietes, kas savām acīm neuzmanīgi pieskaŗās ar tripera sekretu aptraipītām rokām.

Tripers rada arī dažādus locītavu iekaisumus, sevišķi pautu un piepautu iekaisumus, kuŗu sekas var pilnīga neauglība būt.

2. Sifiliss ir vēl briesmīgāka veneriska slimība, kuŗas mikrobs, kas rada infekciju, mums vēl nav pilnīgi droši zināms. Šaudinns gan jaunākā laikā par tādu apzīmējis tā saukto *spirochetu*. Pilnīgi noskaidrots šis jautājums vēl nav; tomēr liekas, ka *spirochaete pallida* tiešām ir sifilisa radītāja. Bet šīs slimības gaita ir labi zināma. Tā ir daudz gausāka, apslēptāka un mocošāka slimība, nekā tripers, un sākas ar bieži vien nepamanītu vātīti (ar sacietējušām malām), vai nu, kā lielāko tiesu mēdz būt, dzimumorganu daļās, vai arī citās vietās, piemēram uz lūpām, no skūpstiem vai lūpu pieskārieniem otra inficēta indivīda dzimumorganiem. Sifilisa

inde nav lokalizēta noteiktā miesas daļā, kā gonokoki, bet ar asiņu un limfa trauku palīdzību izplatās visā organismā. Pēc dažām nedēļām parādās izsitumi sejā un visā miesā, un tad sākas īstais posts; slimniekam jāārstējas visu mūžu, nekad droši nezinot, vai slimība jau izārstēta, jo sifiliss nevien mēnešus, bet daudzus gadus var palikt latentā (apslēptā, snaudošā) stāvoklī, un tad pēkšņi radīt jaunu postu kādā miesas audā vai organā. Pēdējos gados gan atrasta tā sauktā Vasermana reakcija, kurai, ja tā pozitīva, jāpierāda, ka asinīs vēl ir spirochetas un tādēļ sifiliss vēl nav izdziedināts, vai arī otrādi: ja reakcija negatīva, tad šī slimība jāatzīst par izdziedinātu. Bet arī negatīvas reakcijas gadījumā šī lieta gluži droša vēl nav.

Sifiliss rada vātis visās miesas daļās, ādā un visās gļotādās, bieži vien saēd kaulus, izposta iekšējos organus (piemēram aknas), rada plaušu sacietējumus, asinsvadu slimības, kuņģi top cieti un trausli, un dažādas acu slimības, sevišķi varavīksnenes un tīklenes slimības. Smadzeņu tūkumi un arī daudzas nervu triekas bieži vien ir sifilisa sekas.

Viens no sifilisa seku briesmīgākiem veidiem ir tā sauktais metasifiliss jeb parasifiliss, t. i. mugurkaula smadzeņu dilonis (tabes) un vispārēja progresīvā smadzeņu trieka (jeb aplami saukta par smadzeņu atmiekšķēšanos); pirmā gadījumā pamazām sacietē un iznīkst mugurkaula smadzenes, otrā gadījumā tas cietē un notiek ar galvas smadzenēm. Abas slimības piemēklē tikai bijušus sifilitiskus un parasti rodas tikai pēc pieciem vai divdesmit gadiem, visbiežāk desmit vai piecdesmit gadus pēc sifilitiskas infekcijas, lielāko tiesu tādiem cilvēkiem, kas iedomājušies jau pilnīgi izdziedināti. Mugurkaula smadzeņu dilonis, savienots ar dažādām mokām un sāpēm, pēc vairākiem gadiem beidzas ar nāvi. Galvas smadzeņu paralīze rada lieluma māniju un vispāri garīgus traucējumus, pamazām paralīzē smadzeņu un nervu funkcijas, sajūtas, kustību, valodu un intelektu, cilvēku pārvērš par nožēlojamāko drupu kaudzi, līdz beidzot nāve iežēlojas par šo garīgi sen jau mirušu, gandrīz jau nedzīvo ķermeni, kam nav vairs cilvēka līdzības. Šajā slimībā var tieši un pakāpeniski novērot, kā cilvēka dvēseles un nervu

darbība pilnīgi iznīkst līdz ar smadzeņu audu progresīvo pamirumu.

Sifiliss savas apslēptās gaitas dēļ bieži vien paliek nepamanīts, sevišķi, ja savā pirmā periodā tas izpaužas vajākos simptomos; mazos, nenozīmīgos izsitumus ļoti viegli var sajaukt ar citiem ādas izsitumiem. Ar dzīvsudrabu un citiem līdzekļiem var novērst vismaz sifilisa sākuma perioda spilgtākās parādības. Šādi „izārstēti“ sifilitiķi tomēr nekad nav droši no triekas, no mugurkaula smadzeņu diloņa un citām vēlākām parādībām. Pirmo divu vai trīs slimības gadu vātis ir ļoti lipīgas, bet kopošanos tās tomēr netraucē, jo tās ne sāp, ne arī niez. Ja vispāri slimīgās parādības izpaužas, tad tikai vēlāk. Pēc trim vai četriem gadiem, vismaz caurmērā, slimība nav vairs lipīga. Bet šāds sifilitiķis, šajā slimības stadijā apprecējies, ar savu sēklu var radīt sifilitiskus bērnus, slimību nepielaižot sievai (kaut gan par to ir dažādas domas); sifilitiski bērni dažreiz mirst jau mātes klēpī vēl dzimšanas brīdī, bet ļoti bieži iedzimtais sifiliss dzen viņus nāvē daudz vēlāk. Neļaimīgs bērns ar iedzimtu sifilisu var bojā aiziet savā desmitā vai divdesmitā mūža gadā, smadzeņu triekas vai mugurkaula diloņa sagandēts, kā es pats to vairākos gadījumos esmu novērojis. Ir ļoti grūti saskaitīt tos iedzimtā posta gadījumus, ko vecāku sifiliss pārraida saviem bērniem. Sifilitiķu bērnu mirstība ir ārkārtīgi liela. Daži speciālisti, piemēram Furnjē u. c., izpētījuši dažādus attīstības traucējumus līdz trešaj paaudzei. Pat ekzemu un citas līdzīgas parādības daži zinātnieki atvasina no vecāku un senču sifilisa. Pēc mūsu domām, tā būtu īsta blastoftorija. No relatīvi izdziedinātu sifilitiķu laulībām lielāko tiesu tomēr piedzimst veseli bērni, lai gan šādas laulības ļoti bieži ir neauglīgas. Sifilitisku vīriešu ir daudz vairāk, nekā sifilitisku sieviešu. Par to viņi var pateikties prostitūcijai un dzīvei priekā mājās. Prostitūcijai kalpojošo sieviešu skaits samērā ar prostituēto sieviešu apmeklētāju (vīriešu) skaitu, ir samērā niecīgs, un viena vienīgā prostituētā sievietē savu slimību var pielaiest ārkārtīgi daudziem vīriešiem. Jauni vīrieši, kas izlieto prostitūciju, bieži vien savām sievām laulībā pielaiž triperi un sifilisu, un tā šī briesmīgā sērga satver visu sabiedrību, radīdama savu baigo postu.

Mikstais šankrs ir venerisko slimību trešā forma. Par cieto šankru sauc pirmo sacietējušo sifilisa infekcijas vietu. Mikstais šankrs nav tik bīstams, kā citas veneriskās slimības, bet tas ir samērā retāks. Tas rada tikai lokāli norobežotas parādības, ja tikai tas (kas gan bieži gadās) nav kombinēts un sajaukts ar sifilisu. Tas gluži vienkārši ir lielāka vai mazāka vāts, kas savā apkārtnē, dzimumorganu tuvumā, saēd miesas audus. Attiecīgās vietas slimība saēd un iznīcina; tad parasti sākas izveseļošanās un sagrauztā vietā rodas rētas. Mikstā šankra cēlonis ir sevišķs bacilis, kas iekļūst miesā, īpaši ārējos dzimumorganos.

Veneriskās slimības ir dzimuma dziņas kļūmākās, briesmīgākās blakus parādības. Vēlāk redzēsim, cik viegli cilvēki būtu varējuši no tām izvairīties, ja nebūtu tik vientiesīgi un nesaprātīgi. Pagaidām medicīna, savienībā ar vīriešu baudkāri, radījusi vienu no absurdākiem un nekārtīgiem iestādījumiem, cik absurdu vien ko var iedomāties, un proti: valsts iecietību pret prostitūciju, viņas organizāciju un šķietamo uzraudzību. Kā iemeslu minot sanitāru līdzekļu nepieciešamību, valsts liek prostitūcijai kalpojošām sievietēm pierakstīties policijā vai apmesties prostitūcijas namos, kur šīs sievietes kārtīgi uzrauga ārsts, kam itkā jā rūpējās par saslimušo prostitūtu „izņemšanu no apgrozības“ un viņu nodošanu slimnīcā, no kurās tās nedrīkst atsacīties. Pats par sevi saprotams, ka priekšmāju ārsta šaubīgo uzdevumu lielāko tiesu (atskaitot dažus izņēmumus) izpilda nevērtīgākie ārsti, kuriem nevar pilnīgi uzticēties. Bet vēlāk vēl redzēsim, ka visa šī sistēma nenasniedz savu mērķi. Venerisko slimību ārstēšanas nozīme ir stipri pārspīlēta. Nemākulīga ārstēšana bieži vien, piemēram triperam, drīzāk kaitē, nekā dara labu. Vienīgā un pilnīgi uzticamā venerisko infekciju ārstēšana (sk. četrpadsmito nodaļu) ir izsargāšanās no pielipšanas!

Ir gandrīz neticami, ka „cēlas“ un „augstas“ dāmas, domādamas savas meitas izsargāt no vīriešu baudkāres, iedrošinas vēl aizstāvēt tik barbariskus institūtus, kā prostitūciju un viņas reglamentāciju un arī savedēju veikalus. Tas izskaidrojams tikai ar sugēstīju, kurās varā sievietes bieži vien paļaujas vīriešiem. Un kā daudzi vīrieši, pat ārsti, šo sistēmu aizstāv, tas izskaidrojams ar aklu

konservatīvismu, ticību autoritātei un sprieduma nespējību no vienas puses, un maskotu, bieži vien neapziņošu erotismu no otras puses. Visu šo jautājumu mēs sakarīgi apcerēsim desmitā nodaļā.

Venerisko slimību traģiskākās sekas ir tās, ka no tām jācieš nevainīgiem bērniem un nevainīgām precētām sievietēm, kurām visa viņu tīrā, šķīstā dzīve ir brutāli apgānīta un kurām visas ideālās nākotnes cerības, visi nākotnes sapņi ir rupji izpostīti. Precētas sievietes, bet dažreiz arī vīrus, šāda negantība var iedzīt izmisumā un sašutumā par visu dzīvi un savu likteni. Šāds izmisums un sarūgtinājums pilnīgi saprotams. Pēdējā laikā daudzi rakstnieki, sevišķi franču, savās drāmās un savos romānos tēlojuši venerisko slimību traģiskās sekas un viņu iedzimtības iespaidu uz ģimeni un visu sabiedrību. No pilnīgi ticamiem avotiem es zinu, ko Vīnē un arī citās vietās saka tautas mānticība; tā iedomājas, ka veneriski slims vīrietis var izārstēties no savas kaites, ja tas seksuāli kopojas ar nevainīgu, vienpadsmit vai divpadsmit gadus vecu meiteni. Šīs šausmīgās mānticības sekas ir tās, ka aizvien vairojas nevainīgu bērnu neskaitāmi izvarošanas un inficēšanas gadījumi. Grūti ticēt, ka būtu atrodama vēl spilgtāka cilvēku negantības un muļķības ilustrācija.

3

Seksuālā psihopatoloģija

Atskaitot homoseksuālītāti un patoloģisko mīlestību, kā īstos garīgos traucējumus, seksuālā psihopatoloģija galvenā kārtā attiecas uz dzimuma dzīvi un ir radniecīga fetišismam (sk. piekto nodaļu, c), pareizāki sakot: ir no tā cēlusies. Bet vispirms mums jāapcerē daudzas nenormālības, pa daļai atkarīgas no zemākām nervu funkcijām.

Vispirms man jāsaka, ka visi tā sauktie nervu sistēmas, un līdz ar to dvēseles, funkcionālie traucējumi sadalās trijās grupās: 1. normālas funkcijas patoloģiskā kāpinājumā jeb pārāk stiprā reakcijā pret kairinājumu; 2. attiecīgo funkciju patoloģiskā novājinātībā līdz pilnīgam sa-

brukumam, resp. pārāk vājā vai nemaz neesošā reakcijā pret attiecīgiem kairinājumiem; 3. neadekvatā (nenormālā) funkcijā resp. kvalitatīvi neadekvatā reakcijā pret kairinājumiem.

Neiropātija un psihopātija neko pašu par sevi jaunu nerada. Visām viņu parādībām, pat kvalitatīvi neadekvāto reakciju lielākai daļai, attiecīgās saknes jeb sākumi atrodami normālā smadzeņu un nervu dzīvē, un tas pats sakāms arī par seksuālo psihopātiju.

Iepriekš apcerēsīm jautājuma vispārīgo daļu, ko es atzīstu ļoti svarīgu. Mēdz izšķirt divus seksuālo nenormālību veidus: iedzimtās vai iemantotās un (netiklā dzīvē) iegūtās nenormālības. Pat Krafts-Ebings savā ievērojamā grāmatā par seksuālo psihopātiju diezgan asi atšķir abus šos veidus un par pēdējo veidu runā ar diezgan lielu morālistisku sašutumu. Mums šī atšķirība gan jāatzīst, bet noteikti jāpretojas tai formai, kā to attēlo, un tur mums jāuzrāda divas principiālas kļūdas.

Pirmkārt, starpība starp iedzimtām un iegūtām seksuālām nenormālībām ir tikai relatīva un graduāla (t. i. cik lielā pakāpē), un ļoti jāargājas tās vienu otrai pretīm likt kā absolūtas pretējības. Ja seksuālā nenormālība jau izpaužas līdz bērna dvēseles pirmām kustībām kā nevairamība, kas attīstas no iekšienes, tad pats par sevi saprotams, ka tā ir dziļas iedzimtas konstelācijas izteiksme, ne jauši savienojušos (konjugētu) vecāku diģļšūniņu enerģiju nelaimīgas kombinācijas upuris. Tādos gadījumos samērā viegli atšķirt iedzimti slimīgo un no individa grības neatkarīgo. Bet starp kādas dziņas vai kādas nenormālības tīro un pilnīgo iedzimtību un viņas tīri mākslīgo kultivēšanu un iegūšanu ir nepārtrauktas pārejas pakāpes no vājākām vai stiprākām iedzimtām tieksmēm līdz tai nenormālībai vai arī līdz citām nenormālībām un īpatnībām, kuŗas tās tikai rada. Tā stipra iedzimta iedvesmējamība var kāpināt mērenu un normālu dzimuma dziņu vai arī novirzīt to nenormālību virzienā, dodot tai attiecīgus iespaidus. Vāju, nenozīmīgu tieksmi uz homoseksuālītāti var veicināt nejauša satikšanās ar kaislīgu urīngu (sk. turpmāk), bet tas pats vīrietis, ja tas būtu laiīgi iemilējies sievietē, bez šaubām zaudētu šo nenormālo tieksmi. Un vārbūt šādu gadījumu milzīgam vairumam ir

vieta nupat minētās pārejas pākāpēs. Ja nenormālā iedzimtā tieksme ir ļoti stipra, tad visniecīgākais iemesls liks tai izpausties ar varenu spēku. Ja tā mērenāka, tad kopā jādarbojas dažādiem labvēlīgiem apstākļiem, lai to veicinātu. Bet ja tās nav nemaz, tad to nevar attīstīt pat visstiprākie kārdinājumi un kļūmākie iespai. To vērā liekot, jāatzīst, ka vārdu „iegūts“ lielā mērā nelietīgi un velti valkā, apzīmējot ar to daudzas īpašības, kuru saknes par trim ceturtdaļām, par pusi vai par trešo daļu jau bijušas slēptas iedzimtās tieksmēs. Netiklība un slimība ir divi lozungi, kurus mēdz aklā patiesības neizpratnē mest vienu otram pretīm kā pretstatus. Īstenībā lielākā daļa netikumu dibinas uz lielākā vai mazākā mērā slimīgām vai vismaz vienpusīgām iedzimtām tieksmēm, kuras tad dzīves ilgotnē vai nu veicina vai apvalda un nomāc labi vai ļauni apkārtnes iespai.

Otrkārt, no šiem pamatfaktiem izriet, ka atsevišķā individa iegūtos netikumus nevar gluži vienkārši atzīt par viņa ļaunās un netiklās brīvās gribas izteiksmi, bet tie jāatzīst par apkārtējās pasaules ļauno tikumu, kļūmīgo apkārtnes iespaidu veidotu un audzinātu kļūmīgo tieksmju nelaimīgām un postošām sekām. Bet tā kā „apkārtne“ atkal izveidojas no cilvēkiem, tad no visa tā savēlka ceļoņu un seku nevairāms burvju gredzens. Individu iedzimtās enerģijas pakāpeniski rada tikumus, un kļūmie tikumi izveido netiklas individuālas tieksmes un blastoflorijas ceļā rada pat jaunas. „Sabiedrība“ ir tas, kas ir individi, no kuriem tā izveidota. „Tikumiskais sašutums“ man vienmēr liekās līdzīgs maza bērna dūsmām, kad tas sit un dauza krāsni, pie kuras apdedzinājis pirkstus.

Man jābrīdina no to cilvēku ekstremiem, pārmērīgiem apgalvojumiem, kuriem „viss ir patoloģisks“ vai „viss ir normāls“. Kāda baudu līdzekļa mākslīgas kultivēšanas dziņa cilvēkā pati par sevi nav patoloģiska, un tā daudzas perverzās seksuālas darbības ir tikai kļūmīgi ieradumi. Bet ja tāds autors, kā Sigismunds Freids, kam, neraugoties uz viņa nopelniem, patīk izveidot galīgi ekstremus uzskatus, seksuālās perverzijas tieksmes apzīmē par cilvēka dzimuma dziņas pirmbūtīgo vispārīgo dabas dotību, no kuras attīstas normāla seksuāla rīcība ontogenētiskās nobriesmes laikā, tad tas, es apgalvoju, ir tīrais neprāts un

liecina par cilvēku filoģenijas neizpratni. Iedzimto tieksmju sfērā normālitate un patoloģija pilnīgi un gluži nemanot saplūst kopā. Bet pilnīgi normālajam vienmēr jābūt piemērotam sugas tipa uzturēšanas un vairošanas prasībām. Seksuālās perverzijas tās nebūs nekad un ne mūžam. Kā iedzimtas tieksmes tās pieder pie iedzimtās mņēmas patoloģijas, un aplami ir normāla bērna pirmās neskaidrās seksuālās kustības dēvēt par perverzijām. Dibinādamies uz lieliem personīgiem piedzīvojumiem, es varu vēl apgalvot, ka absolūti lielākai seksuāli perverzu cilvēku daļai (atskaitot tos, kuŗi seksuālām perverzītātēm ļaujas tikai maiņas prieka vai trūkuma dēļ) arī citās sfērās ir vēl citi psiho-pātiski un neiropātiski traucējumi. Un šie piedzīvojumi stipri pabalsta manu uzskatu.

Un vēl es atkārtuju, ka no ļoti daudziem seksuālo nenormālību gadījumiem, ko esmu izmeklējis, nav ne divi, kas būtu viens otram līdzīgi, pat homoseksuālistu vidū tādu nav. Tādēļ šajā nozarē, cik vien iespējams vairāk, nekā pārējā psihopatoloģijā, principā jāizvairās no visām šablonām, visām pedantiskām normām, visām tēzēm. Ik atsevišķs gadījums jāpētī individuāli, jāizstudē viss cilvēks un visa viņa dzīve (bieži vien divi cilvēki!) un dziļi jāielūkojas viņa dvēseles izjūtās. Un jāizdibina arī iedzimtās tieksmes. Tikai tad var saprātīgi rīkoties un palīdzēt.

Pievērsīsimies faktiem.

1. **Refleksu traucējumi.** Mēs jau runājām par sievietes v a g i n i s m u, slimīgām maksts spazmām (krampjiem), iebāžot tajā kādu priekšmetu, sevišķi vīrieša locekli. Līdzīga parādība ir priapisms pie vīriešiem. Tas ir erekcijas nervu pārmērīgs reflektorisks kairinājums, erekcijas nervu centru pārāk lielas iritabilitātes (jūtības) dēļ. No tā rodas nemitīgas, bieži vien sāpīgas vai vismaz nepatīkamas un ar baudas izjūtu nesavienotas erekcijas. Tās var beigties pat ar sēklas izšķākumu bez kairās baudas. Otrs refleksu traucējums ir viegla un vāja sakairinātība, kad jūtekliski kairais uztraukums sākas pārāk ātri pēc nepilnīgas vai neilgas erekcijas un tam līdzīgi notiek pāragsrs sēklas izšķākums. Tai līdzīga parādība ir sievietes ļoti neilgs un pāragsrs orgasmus venericus. Tā sauktais tenesms (tūpļa zarnas krampji) un

citas sāpes dzimumorganu un tūpļa apkārtnes nervos arī var reflektoriski izpausties sakarā ar orgāsmus vai ar seksuālo satrauktību. Šādi traucējumi, kas ļoti bieži piemeklē „nervozus“ cilvēkus, mums nav sevišķi svarīgi un nozīmīgi, jo tie drīzāk attiecas uz iekšējo medicīnu; mēs pieminējam tos tikai kā piemērus, nepretendējot uz pilnību.

2. Psihiskā impotence. Psihiskā impotence vīrieti piemeklē dažreiz gluži normālos apstākļos un ļoti bieži seksuāli nenormālā stāvoklī. Tas ir ļoti svarīgs simptoms, un te mēs pieminām to tādēļ, lai vienmēr nebūtu pie ta jāatgriežas, turpmāk apcerot šīs parādības atsevišķās formas.

Citādi gluži normālā seksuālā mechanismā erekciju centrs, kāda pretēja priekšstata iespaidots un kavēts, nevar asins traukus sagatavot erekcijai vajadzīgā stāvoklī, un tādēļ erekcija nav iespējama. Piemēram: kaislīgi iemīlējies vīrietis, kam nupat vēl bijušas stipras erekcijas, tasni tajā brīdī, kad viņš šķiet savu ilgu mērķi sasniedzis un grib piepildīt coitus (kopošanās aktu), pēkšņi ļaunas kopošanās akta neiespējamības vai smieklības vai citam kādam priekšstatam, kas rada locekļa sašļukumu, un kopošanās nav vairs iespējama. Atmiņa par šo neveiksmi, saīgums un apkaunojums, kas ar to saistās, atjaunotā kopošanās mēģinājumā cenšanās ar apziņas palīdzību ierosināt erekciju, tas viss rada daudzus citus momentus, kas uz brīdi nomāc seksuālās kaislības tieksmi, citiem vārdiem sakot: ar savu iejaukšanos tie traucē dzimuma dzīņas automātisko gaitu un tādēļ kavē erekcijas piepildīšanos. Jo lielākas ir bailes no neveiksmēm, jo nevairamāka būs nespēja. Dažreiz tā var aprobežoties kopošanās nespējībā tikai ar kādu zināmu sievieti; bet visbiežāk ta ir vispārīga; un bieži vien erekcija notiek nepilnīga, nenobeigta. Pret šo vājību var cīnīties ar hipnotismu, ar suģestijas terapiju, dziļāk iesakņotos gadījumos kopā ar psihoanalīzi. Savas nespējas apziņa ļoti nomāc vīrieša garu, un šī nomāktība vājību dara vēl lielāku. Bet ļoti bieži ta pāriet, izbeidzas pati no sevis.

Vienu no psihiskās impotences variantiem rāda tie gadījumi, kad erekcija gan izdodās, bet vīrieti tik stipri satveļ domas par to, vai ejakulācija (sēklas izšļākums)

izdosies, kā tās kavē tiklab baudas izjūtu, kā mīlestības jūtas, un sēklas izšļākums notiek bez vai gandrīz bez saldkairās izbaudas vai arī erekcija izbeidzas, pārtraucas sievietes makstī.

Ir arī pakāpeniska erekcijas spēju izdzišana nervozi pārgurušiem cilvēkiem, vai veciem onanistiem u. t. t., bet šīs parādības cēlonis nav noskaidrots. Libido viņiem var palikt vai arī izgaist.

No otras puses: ir veci cilvēki, kuŗu sēklā sen vairs nav spermatozoidu, bet kuŗi tomēr vēl ir pilnīgi potenti, t. i. erekcijas spējīgi, un izšļāc tikai prostata sekretu. Pie vīriešiem ļoti bieži novērojamā pārāgras ejakulācijas parādība sievietē modina gan libido sākumu, bet nesniedz viņa apmierinājumu. Tas ļoti daudzām precētām sievietēm liek stipri ciest, viņām rodās nervozitāte u. t. t. Vienīgā palīdzība te tikai tā, ka vīrs, kas vainīgs pats pret savu gribu, pirms vai tieši pēc kopošanās akta sev palīdz ar sievas klitora kairināšanu, un tā savu sievu apmierina.

Piespiesti dzīvotas seksuāli nevainīgas dzīves sekas (protams, tikai retos gadījumos) var būt tās, ka dzimuma dziņu tā nomāc vai arī aprobežo tikai ar polūcijām miegā. Tas bieži vien veicina kopošanās nespējību, t. i. savienošanās brīdī ar sievieti erekcija ir nepilnīga un nepietiekoša vai arī tās nav nemaz. Dažos gadījumos attiecīgais vīrietis vispāri nezina, kas ir polūcija nomoda stāvoklī. Tādus gadījumus es esmu ārstējis ar hipnotismu.

Normālas dzimuma dziņas nomākšana ar varu tiklab vīrietī, kā sievietē, var radīt seksuālas perverzijas, riebumu pret kopošanos vai citus nervu traucējumus. Daudzi šķietamas seksuālās vienaldzības gadījumi, sevišķi pie sievietēm, bet arī pie dažiem vīriešiem, rodās tikai no šādas seksuālās dziņas nomākšanas (sk. ceturto nodaļu, 2.). To man apstiprinājuši daudzi gadījumi.

Šie ar daudziem citiem traucējumiem savienotie, bet ļoti bieži paši par sevi pastāvošie simptomi pie citādi normāliem vīriešiem met spilgtu gaismu uz dvēseles dzīves attiecībām pret dzimuma dziņu un kopošanās aktu.

Pats par sevi saprotams, ka sievietei impotence nav iespējama. Bet tie paši psihiskie traucējumi un priekšstatī piemeklē arī viņu un laupa saldkairo izbaudu un visu

orgasmu, bet daudzos gadījumos modina pat riebjuma jūtas, kā jau pirmāk minējām.

3. Seksuālā paradoksija. Par seksuālo paradoksiju sauc dzimuma dziņas, varbūt arī mīlestības, uzliesmošanu gluži nenormālā vecumā. Bērna gadu un sirmgalvja gadu paradoksija tomēr ārkārtīgi atšķiras viena no otras.

Bērna gadu seksuālo paradoksiju nedrīkst sajaukt ar dažām onanisma formām, par kuŗām mums būs vēl runa. Dažādas tautas, sevišķi karstās joslās, seksuāli attīstas daudz agrāk par citām, sevišķi vēso joslu tautām. Bet ar rāsu tām visām tomēr lielāks sakars, nekā ar klimatu. Dažās tautās zēni seksuāli nobriest divpadsmit līdz četrpadsmit, meitenes deviņu līdz desmit gadu vecumā, bet citās tautās zēni ir seksuāli pilnīgi attīstīti tikai divdesmit un meitenes tikai septiņpadsmit vai astoņpadsmit gadu vecumā. Tomēr vienā un tajā pašā rāsā dzimuma nobriedums ir ļoti svārstīgs, raugoties pēc katra individa. Ir gadījumi, lielāko tiesu gan uz iedzimtas satiriāzes vai nimfomānijas pamata, kad septiņus vai astoņus, pat trīs gadus veciem bērniem jau, bez kāda ārēja ierosinājuma, izpaužas ārkārtīgi un neticāmi attīstīta dzimuma dziņa. Lombrozo piemin kādu trīs gadus vecu meiteni, kuŗa jau nodevusi neapvaldāmi stipram onanismam. Ginekologs Vinkels (Minchenē) savā ginekoloģijā stāsta par nepilnu gadu vecu meiteni ar jau novērotu seksuālu kairību. Es pats esmu novērojis divus šādus (arī vēl citus līdzīgus) gadījumus:

Kādas savedējas un seksuāli ārkārtīgi kaislīga un pārmerīga vīrieša septiņus gadus vecs dēls pilnīgi pats no sevis, neviena nemācīts un nemudināts, sāka pavest tikpat vecas un vēl jaunākas meitenes, ar saldumiem ievāļinādams tās krūmos vai citās apslēptās vietās, un pilnīgi pareizā formā ar tām seksuāli kopojās. Un to viņš darīja ļoti rafinēti. Visi mēģinājumi atradināt viņu no tā, bija veltīgi, un viņu ielika manis vadītā psihiatriskā klīnikā, kur viņš ar saviem seksuāliem varoņdarbiem atkal uzmacās kādam mazliet vecākam zēnam un vispāri bija neapvaldāms, melīgs un slinks, un prāts viņam tiecās uz visādām neķītrībām. Ar pieaugušām sievietēm vai pieaugušiem vīriešiem kopoties viņš tomēr neiedrošinājās. Viņa dzimumorgani bija kā daždien bērnam un nebija nenor-

māli attīstīti. Tā tad paradoksija izauga tikai no smadzenēm. Blakus minot, viņš bija ētiski kropls cilvēks un vēlāk izauga par noziedznieku.

Kāda deviņus gadus veca meitene centās seksuāli kairināt visus pazīstamos zēnus savā vecumā un arī jaunākus. To viņa darīja tik slepeni, ka vienu no saviem jaunākiem brāļiem lēni iedzina nāvē, plosīdama un maitādama viņa dzimumorganus, un otram sagandēja mīzalu kanālu un pūsli. Ar kādu vecāku zēnu viņa seksuāli kopojās krūmos. Šajā gadījumā es nevarēju izdibināt drošus pierādījumus par iedzimtības varbūtību. Tādi indivīdi vēlāk parasti izaug par noziedzniekiem vai vismaz ļaunas visnekatrīgākai prostitūcijai vai onānismam.

Sirmgalvju vecumā dzimuma dziņa, kā jau teicām, var izņēmuma gadījumos uzglabāties ilgi, un, lai gan reti, iemīlēšanās stāvoklī var atkal uzliesmot, vismaz uz īsu laiku, un atkal pamodināt potenci.

Bet parasti sirmgalvju vecuma paradoksija dibinas uz galvas smadzeņu grūta sasirguma sākumu, un tā ir tā sauktā vecuma plānprātība (*dementia senilis*). Tādā seksuālas satrauktības periodā šis sasirgums, šī slimība ir vēl tik maz attīstīta, ka bieži vien to nemaz neievēro un šādus slimniekus viņu seksuālo nedarbu dēļ atzīst par noziedzniekiem un tiesa tiem piespiež sodu. Es redzēju reiz briesmīgu satiriāzes gadījumu, kad slimnieku atveda manis vadītā psihiatriskā slimnīcā, kur tas onānēja pat ļaužu priekšā. Bet slimnieks atveseļojās un varēja vēl šaubīties, vai tas bija īsts *dementia senilis*, lai gan satrauktība bija savienota ar bailēm un garīgu nomāktību. Lielāko tiesu vecu vīru seksuālā paradoksijā dzimuma dziņa vērsta uz bērniem vai gluži jaunām meitenēm, kas tiesas priekšā vainu vēl pavairo. Daudzos gadījumos šī patoloģiskā vecu vīru dzimuma dziņa ir perverza, izvirtusi, un tā izpaužas kādā no tām nenormālībām, par kurām mums runa būs vēlāk. Dažreiz šādi sirmgalvji vēl ir potenti, bet ļoti bieži gan vairs nē, un tādos impotences gadījumos viss izvēršas savstarpējās manipulācijās, kuŗu mērķis ir dzimumorganu kairināšana; te jāliek vērā, ka sirmgalvis cenšas pats sevi kairināt un satraukt ar meitenes orgasmu. Tādi gadījumi ir ļoti bieža parādība skandalozās tiesas prāvās un šos slimos sirmgalvjus pā-

rāk nekautrīgi izmanto zemsirdīgas šantažistes vai viņu vecāki. *Dementia senilis* sākumā sirmgalvji bieži iemīlas arī skaistās jaunās sievietēs ar šaubīgu raksturu un diezgan aizdomīgu godprātību, un tās šo nelaimi savtīgi izmanto, dzīdamās pēc laulības, lai iegūtu vecā vīra mantu. „Personīgās brīvības un vīrieša brīvās gribas aizsardzības“ vārdā likumi un tiesas lielāko tiesu pašas sankcionē šādu izmantošanu.

4. **Seksuālā anestēzija jeb dzimuma dziņas vai seksuālo jūtu iedzimts trūkums.** — Es gan atšķirīgu seksuālās jūtas un dzimuma dziņu, bet tās ir tik cieši saistītas, ka grūti tās vienu no otras šķirt. Gan pieaugušiem cilvēkiem, kā jau redzējām, vēlāk darbojas zināma dziņa bez sald-kairās baudu izjūtas; bet tā tomēr drīzāk ir sekundāra parādība.

Pilnīga seksuālā anestēzija vīriešiem ir ļoti reta. Tādas parādības tipisks gadījums aprakstīts mūsu grāmatas nodaļā „Dzīves piemēri un pieredzējumi“, 7.*). Gadījums 8. un zināmā mērā arī 5. un 9. gadījuma vīrieši (tajā pašā nodaļā) ir gan nepilnīgi, bet spīlgti šī veida piemēri. Psihiskā seksuālā anestēzijā nav runa par kādu īpašu nenormālību, bet par normālu jūtu novājināšanos līdz nullei. Šo gadījumu īpatnēja un raksturīga zīme, pretēji einukiem un minētās nodaļas 10. piemēram, ir visu korelatīvo dzimuma pazīmju pilnīgi normāla attīstība: bārda, vīrieša balss, vīrišķīgs raksturs, gara spējas, gribas spēks u. t. t.; vismaz tas viss attiecas uz tādiem piemēriem, kāds ir 7. — Šie ļaudis tikpat maz cieš no sava trūkuma paša par sevi, kā krāsu aklais no savas nespējas atšķirt zināmas krāsas. Bet tāpat kā krāsu aklais sava trūkuma dēļ var nokļūt kļūmīgā stāvoklī, tā anestēzijas piemeklētais var ciest no tiem konfliktiem, kas tam rodas ar līdzcilvēkiem, sevišķi, ja šāds cilvēks apprecas, neraugoties uz viņa liktenīgi aplamo un maldīgo jēdzienu par laulību (sk. 7. un 8. piemēru).

Ir tādi seksuālās anestēzijas gadījumi, kas, acīmredzot, dibinās tikai uz vīrieša locekļa galviņas anestēziju, attiecībā pret saldkairo baudu izjūtām. Es pazīnu kādu

*) Sk. mūsu izdevuma pirmo grāmatu, 155. lapp. Tulk.

vīrieti, kam kailu sieviešu attēlus redzot, vai uzlūkojot skaistas, koķetas dāmas, vai arī sapņojot par šādiem attēliem, radās erekcijas un sēklas izšļākums līdz ar baudas izjūtu, ko viņš nepiedzīvoja nekad, ja viņam trina un berzēja locekļa galviņu. Onanisms viņam visu mūžu bija un palika neaptverama parādība. Orgasms viņam norisinājās bez pieskāriena loceklim un bez locekļa berzēšanas, arī bez kopošanās akta kustībām, pilnīgā nekustībā; viņa sēklā atradās dzīvi spermatozoidi. Locekļa galviņai bija normāla taustes sajūta, un bija arī fimoze. Tā tad dzimuma dziņa šim cilvēkam bija, bet ļoti mērenā, ar bailēm savienotā seksuālās baudkāres sajūta bija tikai niecīgā mērā lokalizēta pavēderē un tūpļa apkārtņē.

Sievietēm, kā jau redzējām, seksuālā anestēzija ir ārkārtīgi bieža parādība. Prof. Krafts-Ebings maldās, teikdams, ka tādos gadījumos vienmēr ir runa par neiro-pātiskām sievietēm. Ir ārkārtīgi daudz normālu un veselīgu sieviešu, kuŗas visu savu mūžu paliek seksuāli gluži vienaldzīgas, vēsas. Ļoti augsta libido seksualis pakāpe vispāri nepieder pie sievietes seksuālās normālības, kas ir pasīva, bet drīzāk tuvojas patoloģijas robežai. Sievietes normālās dzimuma jūtas, kā redzējām, saistas drīzāk ar augstāko mīlestību, glāstu ilgām un tieksmi pēc bērniem. Tādēļ erotiski vīri bieži vien gaužās par savu sievu seksuālo vienaldzību, un nevar noliegt, ka šāda vienaldzība, pat kopošanās aktā, vīram nav patīkama, jo viena dzimuma baudas izjūta paceļ otra dzimuma baudas izjūtu. Šādas vienaldzīgas sievietes kopošanās aktam ļaujās „tikai pienākuma dēļ“ vai arī sava vīra glāstus izjūt tikai savā dvēselē, bez jūtekliskās baudas.

Seksuālā anestēzija normāli sākas vecumdienās. Bet tā var sākties arī pārāk agri, kā dzimuma dziedzeŗu sagandējuma, pārmērīgu seksuālu ekscesu, vai gluži otrādi: kā pārāk ilgas seksuālas atturības sekas. To var veicināt arī fiziskas vai garīgas slimības.

5. Seksuālā hiperestēzija jeb dzimuma dziņas nenormāla pastiprinātība. — No visa, kas līdz šim teikts, skaidri redzams, ka šī nenormālība var iedzimta būt, un tas visaugstākā mērā parādas bērnu paradoksijā. Abu dzimumu, Donžuanu un Mesalīnu dzimuma dziņas pārmērīgā pastiprinātība ir vispāri zināms fakts; sievietei tā, bez šaubām,

ir retāka un nenormālāka, kā vīrietim, bet ja tā vispāri ir, tad nav vājāka, kā vīrietim. To mēs pirmāk jau redzējām. Tā izpaužas seksuālā kārībā, ko modina nevien otra dzimuma redzējums un vispāri jūtekliska uztvere, bet arī visas lietas, kas tam pieder un ar to saistītas, un tādēļ hiperestēzija bieži vien saistas ar pirmāk minēto fetišismu. Un turklāt hiperestēzijai gandrīz svešas ir pārsātinātības jūtas vai arī tās mēdz būt tikai īsu laiku pēc notikušas kopošanās, pēc notikuša orgasma. Tāds satīrs vai tāda nimfomane tvīkst neremdināmā dziņā, kas bieži vien savienota ar baiļu jūtām. Tādu hiperestēziju, kā jau teicām, zināmā mērā var radīt un uzturēt neatlaidīgi turpināta mākslīga kairināšana, pat tad, ja tā nav iedzimta.

Libido vispāri un arī seksuālā hiperestēzija sievietēm mēdz būt visstiprāka vai nu menstruāciju laikā vai arī pēc tā. Bet dažiem individiem arī citā laikā.

Seksuālās hiperestēzijas sekas ir tās, ka dzimuma dziņa traucas pretīm visam, kas vien var to apmierināt. Ja otra, pretējā dzimuma nav, tad parastākais atvietoījums ir onanisms. Bet šādus indivīdus var valdzināt visdažādākās gļotādas (tūpļa, mutes u. c.) un nedzīvi priekšmeti, kas var kalpot viņu slimīgi satrauktās baudkāres remdēšanai. Tādos gadījumos viskrietnākie un godīgākie cilvēki aizraujas trakākās un briesmīgākās neprātībās. Dzīvniekus izlieto abi dzimumi saviem seksuāliem kairinājumiem. Sievietes, sava klitora kairināšanai, makstī iebāž dažādu priekšmetus. Vīrieši ļaujas visdažādākiem ekscēsijiem, kādus vien var iedomāties, un ieraugot katru sievieti, kas nav pārāk neglīta, iedegas pilnīgā neprāta kvēlē. Dažus vīriešus dienu un nakti vajā neķītri erotiski priekšstati, kas bieži vien top par uzmācīgām idejām un pārvēršas par īstām mokām. Tas pats dažreiz piemeklē arī sievietes. Seksuālās hiperestēzijas augstāko pakāpi pie vīriešiem sauc par s a t i r i ā z i un pie sievietēm par n i m f o m ā n i j u. Pie sievietēm es esmu novērojis divas ļoti dažādas seksuālās hiperestēzijas variācijas. Pirmās, īstās nimfomānes, uz vīrieti tiecas ar pirmatnēju spēku, reizē ar miesu un dvēseli. Tīri sievišķīgi te smadzenes saskaņotas ar dziņu, ar instinktu. Turpretīm citas sievietes sajūt tīri perifērisku, labāk sakot: inferiori seksuālu tieksmi uz onanismu, viņām rādas erotiski sapņi, savienoti ar or-

gasmu, kas viņas gan drīzāk moca, nekā ielīgsmo, bet šādas sievietes nebūt nav tās, kas viegli iemīlas, un pret vīriešiem tās var pat īsti vienaldzīgas un izvēlīgas būt. Viņu lielo smadzeņu dvēsele paliek gluži sievišķīga, smalkjūtīga, turpretīm viņu zemākie nervu centri reaģē drīzāk vīrišķīgi, bet pilnīgi patoloģiski. Tomēr ir daudzas pārejas starp šīm abām ekstrēmām, galejām formām. Tādi cilvēki bieži vien ir nelaimīgi, tie meklē ārsta palīdzību pret mocošo seksuālo kairību un satrauktību, cenšas paši sevi ierobežot un dažreiz tos nomāc dvēseles un nervu pagurums. Bet ļoti zīmīgs ir tas fakts, ka daudzi, kas cieš no seksuālās hiperestēzijas, ja tikai tos nav piemeklējušas veneriskās slimības un alkoholisma posts, var nodzīvot sirmu mūžu un palikt fiziski un garīgi spīgti.

Ja šāda seksuālā hiperestēzija ir mākslīgi iepotēta, tā bieži vien dziedināma ar sugestiju (iedvesmi), ar psihanalīzi un ar sistematisku atradināšanu. Šādos gadījumos, kad tā drīzāk ir iegūta, dziedinošu iespaidu dara arī gara novirzīšana no seksuālās atmosfēras uz citām lietām. Bet ja nenormālība ir iedzimta un tai ir dziļi pamati, ja tā saistīta ar bērna paradoksiju vai ar citu nenormālu garīgu tieksmi, tad gluži kļūmīgos gadījumos, kad nav vairs citu cerību, ieteicama kastrācija, jo to prasa tiklab individa, kā sabiedrības intereses. Sprototams, ka ar kastrāciju tikai jaunībā var novērst dzimuma dziņu, bet viņas novājības pakāpe (novājības ar kastrācijas palīdzību) pieauguša cilvēka vecumā, vēl pārāk maz izpētīts jautājums.

6. Onanisms (masturbācija jeb pašapgānīšanās).

Onanisma nosaukums cēlies no Jūdasa un Suas dēla un Jēkaba dēla dēla Onana vārda. Viņa tēvs, kā bībelē (Vecā Derībā) rakstīts, prasījis, lai viņš pēc likuma dzīvo ar sava brāļa atraitni un rada bērnus no tās, bet Onans nav to gribējis, un lai nu no tā izvairītos, viņš savu locekli trinis pie zemes un izlējis savu sēklu, lai no kopošanās ar svaineni nerastos bērni. „Un tas nu nepatika tam Kungam un raugi: Viņš nokāva to“.

Jau pirmāk mēs redzējām, ka tumšā un dažādu nojautu pilnā dzimuma dziņa ir savienota ar neskaidrām sajūtām dzimuma daļu (sevišķi galviņas) sakairināmās vietās (erogenās joslās). Ja jauns cilvēks nevar dabīgi

apmierināt savu dzimuma dziņu, kas raisas aizvien lielākā spēkā un izpaužas aizvien biežākās erekcijās, tad šī dziņa, ja tā ir stipra, atrod savu ceļu vai nu nakts polūcijās, savienotās ar erotiskiem sapņiem, vai arī ar galviņas mākslīgu kairināšanu rada saldkaires sajūtas un beidzot arī sēklas izšļākumus. Šo pēdējo veidu sauc par onanismu jeb pašapgānīšanos. Virietis to dara, savu locekli berzēdams ar roku vai to trīdams pret mīkstāku priekšmetu; sevišķi pēdējā gadījumā viņam, tāpat kā sapnī, rādās kailu sieviešu vai sievietes dzimuma daļu erotiski priekšstati. Šo onanisma formu var dēvēt par vajadzības onanismu, jo tas neizaug no kādas nenormālības, bet ir tikai zināmas pašizpalīdzēšanās veids. Ir daudzas manipulācijas, kas notiek tā paša iemesla dēļ un ved pie tā paša mērķa, un kas, bez šaubām, ir vajadzības onanisma psihiski ekvivalenti. Nošķirtos kaņaspēka garnizonos, pavirši uzraudzītos vecāku skolnieku internātos daži skolnieki savu dzimuma dziņu bieži vien apmierina, savstarpēji onanēdami, vai pat savu locekli ievadīdami jaunāku vai druknāku, sievietēm līdzīgāku skolas biedru tūplī. To dēvē par pederastiju. Tā pati neiespēja savu dzimuma dziņu dabīgi apmierināt bieži vien ierosina kopošanās ar dzīvniekiem, piemērām govīm, kazām u. t. t. Lieki būtu minēt vēl citus līdzīgus pašizpalīdzēšanās veidus, mēs pieminējam tikai parastākos. Tie, kas šos līdzekļus izlieto, nebūt nav „tikumiski zuduši cilvēki“, kā tos raksturo aplamais, bieži vien liekulīgais sašutums; ļoti bieži tie gluži vienkārši ir seksuāli satraukti, bikli, bet godīgi ļaudis, un dažreiz sieviešu apsmieti un izjokoti plānprātiņi vai vārguļi, kuņi savā satrauktībā izlieto šādus līdzekļus, lai beidzot gūtu sev mieru. Vajadzības onanisms ir ārkārtīgi izplatīta parādība, bet lielāko tiesu to nevar atrast un vainīgie paši neatzīstas, jo tas viegli aplēpjams. Paša Onana onanisms arī bija vajadzības onanisms, ko ierosināja tēva neatlaidība. Vajadzības onanisms samērā nav bīstams, bet tas apkauno, garīgi nomāc un bieži vien rada zināmu fizisku un garīgu pagurumu; tā kā onanīstam pārāk viegli savu dzimuma dziņu apmierināt, tad viņš bieži un pārmērīgi ļaujas savai dzimuma kairībai. Arī olbaltuma zaudējums, ko veicina stipri un bieži sēklas izšļākumi, zināmā laika ilgotnē laupa onanīstam spēku, lai

gan šādos ekscesos daudz vairāk izšļācas prostata dziedzera sekrets, nekā sēkla. Bet šīs parādības kļūmākās sekas ir gribas pretestības novājināšanās, un šī akta nepārtraukti atkārtojumi aizvien vairāk salauž un paralizē gribu. Nenovājinās gan onanista griba vispāri, bet tikai tie priekšstatī, kas pretdarbojas onanisma dziņai. Arī šie bieži sajauc cēloni un sekas. Tā kā vājas gribas cilvēki vieglāk top par onanistiem, tad mēdz domāt, ka onanisms ir viņu vājās gribas cēlonis. Onanisma radīts vienreizīgs sēklas izšļākums pats par sevi nav bīstamāks, kā nakts polūcijas; bet abas šīs parādības bieži vien savienotas ar nepatīkamām nervu sajūtām un tādēļ nervu veselības ziņā tās, bez šaubām, novājinošākas, nekā normāla kopošanās. Man noteikti jāuzsver, ka seksuāli pieaugušu cilvēku mēreni piekopta onanisma sekas līdz neiespējamībai pārspilē vai nu savtīgi un mantkārīgi ārsti vai vīriešu vilinātāji prostitūcijas purvā un viņu izmantotāji, vai beidzot tie, kas onanisma cēloņus sajauc ar tā sekām. Vajadzības onanisms, kā jau teicām, ir ārkārtīgi bieža un izplatīta parādība. Onanisms, tāpat kā prostitūcija, ir dzimuma dziņas dabīga apmierinājuma mākslīgu apgrūtinājumu sekas, to mākslīgo apgrūtinājumu, ko rada kultūra, aizspriedumu pilnā morāle un tā sauktā tikumība.

Mēs redzējam, ka normālo vīriešu dzimuma dziņa ir daudz valdonīgāka, brāzmīgāka un neklusināmāka, nekā normālu sievietes dzimuma dziņa. Un turklāt vēl sēklas sakrāšanās rada kairo baudu jūtu satrauktību un rosina sēklas izšļākumu. Pēdējā parādība sievietei ir pilnīgi sveša; viņai nav nakts polūciju, kas varētu atraisīt baudkāres sajūtas un spontāni modināt dzimuma dziņu. Šī iemesla dēļ vajadzīga tiešām patoloģiska seksuālā kairība, lai sievietei spontāni rastos baudkāri sapņi vai onanisma tieksme. Tā pašā iemesla dēļ nevar būt runa par sievietes tā saukto vajadzības onanismu, kas viņu atvieglotu ar sēklas vai spermai atbilstoša šķidrums izšļākumu. Sievietes nebūt neanonē reti, tomēr daudz retāk, nekā vīrieši. Sievietes onanisms ir vai nu mākslīga vai nejauša lokāla kairinājuma vai arī nenoliedzami patoloģiskas kairības sekas. Bet vēlāk šīs parādības atkārtošāšanās, tāpat kā pie vīrieša, dibinas uz pieradumu pie baudkāriem kairinājumiem. Sievietes onanisms norisinās ar klitora ber-

zēšanu, ar ieapaļu, gludu priekšmetu iebāšanu makstī, un šo priekšmetu kustināšanu uz iekšu un uz āru, kas atdarina kopošanās akta kustību; bieži vien sievietē onanē, gluži vienkārši trīdama abas sakrustotās kājas vienu pret otru. Garā vāju sieviešu onanisms nav aizkavējams nekādiem līdzekļiem. Notiek arī, ka sievietes, onanēdamas, dažādus priekšmetus iebāž savā mīzalu kanālā un rada grūtas pūšļa slimības. Kāda cita kairināšanas forma, kas bieži funkcionē normāla seksuāla kairinājuma vietā, ir tā sauktais c u n n i l i n g u s, kad klitoru kairina ar mēli, ar laizīšanu. Tie visi ir dzimuma dzīšanas izvirtības veidi, lai gan ne tik bīstami, kā daudzi apgalvo, un mums nebūt nav lieki jāuzsver, ka katram cilvēkam, gluži vienkārši jau savas pašcieņas dēļ, no tiem jāizvairas. Vīrietim, kam nav iespējams normāli kopoties ar sievieti, jāprobežojas ar nakts polūcijām, bet sievietei jau sevišķi jāargājas no mākslīgiem kairinājumiem. Te man tūdaļ gribētos uzsvērt, ka visu prostitūcijas jeb tā sauktās pērkamās „mīlestības“ (kurai ar mīlestību nav nekādu sakaru) briesmīgo zaņķi es gribētu pieskaitīt pie kļūmīgākām vajadzības onanisma variācijām. Kopošanās ar samaksātu prieka meitu, kurā ik brīdī atkal pieņem jaunu klientu, ir tikpat maz saistīta ar normālu mīlestību, cik ar dzimuma dzīšanas normālu mērķi, un tādēļ tā nebūt nav augstāka par onanismu, gan gluži otrādi: daudz zemāka.

Kāds cits onanisma veids rodas pie maziem bērniem, nejauši viņus kairinot, zēniem lielāko tiesu kā fimozes sekas (sk. pirmāk) un meitenēm kā pavisam sīku, mazu tārpiņu (oxyuren) sekas, kuri ložņā tūpļa un dzimumorgānu apkārtņē, kutinot un kairinot to. Pats par sevi šāds onanisms nav kaitīgs, bet kā ieradums, tas var bīstams kļūt, tādēļ nopietna vērība veltījama fimozēm un šādiem tārpiņiem, un kur tie atrodami, tie jāiznīcina visiem līdzekļiem. Kā pirmāk jau redzējām, fimoze viegli novēršama ar nekaitīgu operāciju (apgraizīšanu).

Onanisma trešo veidu rada bērnu savstarpēja iemācīšanās un atdarināšana. Skolās un vispāri tur, kur bērni dzīvo kopā, tas ļoti viegli var notikt, un tas var radīt pārargrus seksuālus kairinājumus un pārvērsties par briesmīgu ieradumu, kas pēcgalā ārkārtīgi grūti novēršams. Mazu, seksuāli vēl nenobriedušu bērnu onanisms, bez šaubām, ir

daudz bīstamāks, nekā vecāku bērnu onanisms. Tas var bērnu darīt glēvu, laisku un bailīgu, traucēt barošanu un gremošanu, un vēlāk tas var traucēt arī dzimuma dziņu un veicināt impotences parādību vai vienu no tām nenormālībām, par kurām vēlāk mums būs runa. Dažos gadījumos šis onanisms uzvarāms ar zināmu uzraudzību, ar bērna kustību svaigā gaisā, ar viņa domu novirzīšanu uz citām parādībām; tad tas beidzas bez turpmākām sekām. Ierasta onanisma labākais dziedināšanas līdzeklis, bez šaubām, ir mīlestība un normāla seksuāla kopošanās.

Kā ceturto onanisma formu var minēt pirmāk apcerēto parādību, kas nosaukta par paradoksiju; te onanisms rodas gluži spontāni, kā sekas no nenormāli iedzimtas tieksmes uz psihiski-seksuālu pāragru nobriedumu un uz satiriāzi vai nimfomāniju.

Atskaitot uz vispāri nedziedējamas seksuālas kairības dibināto paradoksālo formu, visi līdz šim minētie onanisma veidi sekmīgi apkaņojami nevis ar sodiem un draudiem, bet ar laipniem iestāstījumiem, savienotiem ar prāta novirzīšanu uz citām lietām, sevišķi uz darbu, un varbūt līdzēt var arī iedvēsme. Jaunākā laikā dibinātās reformētās skolas (sk. septiņpadsmito nodaļu) šajā ziņā dara ļoti labu iespaidu, jo bērns no paša rīta līdz gulēt iešanas brīdim nevienu mirkli nav paļauts slinkumam un pats sev. Vakarā guldamies, viņš ir tik noguris, ka miegs aizden onanēšanas prieku. Un šādas skolas gars un virziens ir stiprs līdzeklis pret šādām ierašām. Un tomēr visi internāti prasa lielu uzmanību un neatlaidīgu uzraudzību seksuālā ziņā.

Urningu onanisms jāapzīmē par onanisma piekto formu. Te ir runa par cilvēkiem, kuriem nav dziņas uz otru, tikai pašiem uz savu dzimumu. Tos dēvē par homoseksuāliem, un onanisms viņiem ir dzimuma dziņas dabīgs apmierinājums. Te mēs šo jautājumu neapcerēsim, jo par to runāsim, rakstīdami par homoseksuālitāti. Ja vajadzības onanisma dabīgākā un racionālākā dziedināšana ir normāla dzimumsatiksme, tad to, kā vēlāk redzēsim, par to nevar būt ne runa. Te mums tikai jāuzsver, ka spriežot par onanismu, vienmēr jāzina un jāpārliecinās, ar kādiem erotiskiem priekšstatiem tas saistīts. Ja šie priekšstati vīriešiem ir sievišķi vai sievietēm vīrišķi, tad

runa ir par vajadzības onanismu vai citu līdzīgu parādību; ja tie ir homoseksuāli, tad runa ir par urningiem; bet ja otras būtnes priekšstatu vispāri nav, tad ir dibinātas aizdomas par nenormālību, varbūt pat par maskētu homoseksuālismu. Bet onanisms ir ļoti bieža parādība pie maziem bērniem, kuņiem psicho-seksuālu izstarojumu vēl vispāri nav.

Onanisma attiecība pret hipochondriju (grūtsirdīgu gara nomāktību). — Šķietami liels onanistu skaits pats gaužas un vaimanā par savas dzīves izpostīšanu. Ārstiem un saviem tuviniekiem viņi apsūdz paši sevi un, rokas lauzīdami, sauc pēc glābiņa. Viņi paši sevi iedomājas par nabaga grēciniekiem, kas gan savas, gan citu cilvēku vainas dēļ izpostījuši savu dzīvi, un viņiem liekās, ka visi viņu „netikumu“ redz jau viņu sejās; viņi lasa sensacionālus rakstus vai šarlatānu un krāpnieku brošūras, kuņu autori izmanto vāju cilvēku erotiskās kārības, un iedomājas uz visu mūžu beigti un zuduši, un tiešām viņu sejās lasāma nožēlojama vārgulība. Šādus cilvēkus tad arī izlieto kā paraugus un tematus briesmu pilnām grāmatām par onanismu. Un tie nu ir fiziski un garīgi aplosītā un salauztā onanista tipiskie tēli.

Bet te tikai aizmirsta viena lieta (tāpat kā pasakā pērtiķis, kas gribējis ar burvju lukturi rādīt brīnumus, aizmirsis iededzināt pašu lukturi), un proti: te aizmirsts no attiecīgiem indivīdiem sīki un noteikti izpētīt, vai viņu izdaudzināti briesmīgais onanisms tik briesmīgs tiešam ir. Ja to dara bez aizspriedumiem, tad rezultāts ir šāds:

Bieži vien tie ir iedzimtības ceļā nomākti psihopāti, kopš savas jaunības bikli, bailīgi, sevi noslēgti, par sevi vien domājoši un hipochondriski disponēti, t. i. disponēti katrā savā sajūtā vai katrā visniecīgākā fiziskā traucējumā jau redzēt grūtas un bīstamas slimības, kas bojā dzen visu viņu dzīvi, posta viņu veselību un saista visu šāda cilvēka uzmanību. Šī viņu garīgā nenormālība redzama jau sen pirms onanisma, ja tie vispāri par onanistiem top, kas bieži vien nebūt nenotiek. Šādu nabaga slimnieku vidū, ko esmu dziedinājis, daudz bija arī tādu, kuņus pubertātes laikā gluži vienkārši piemeklēja normālas polūcijas, un viņi iedomājās, ka tas jau ir onanisms, kas posta viņu dzīvi un veselību. Protams, ļoti daudzi no tiem ir

vajadzības onanisti, un taisni tādēļ, ka savas biklās, vientulīgās, bailīgās dabas dēļ atturas no prostitūcijas un citām seksuālām pārmērībām; un tādēļ viņi jo vieglāk ļaujas onanismam, ko sevišķi veicina viņu tieksme mūžīgi raknāties savās sajūtās. Bet lielāko tiesu viņi ir tik bailīgi, ka nebūt nepieder pie pārmērīgiem onanistiem. Savai vājībai tie ļaujas, varbūt, reizi vai divas reizes nedēļā, bieži vien arī vēl retāk, tā kā agrāk minēto Mārtaņa Lutera mēru par normālu kopošanos viņi bieži vien pat nesasniedz un tikai reti to pārsniedz. Tikai mazākā šo ļaužu daļa ir pāragri vai pārmērīgi onanisti. Tomēr mēs, kā jau teikts, pilnīgi piekritam tām domām, ka hipochondriskā garīgā konstitūcija un dvēseles jutoņa zināmā mērā predisponē uz onanismu.

Bet sevišķi noteikti mums jāuzsver, ka šī onanisma kategorija nebūt nav šīs parādības pārmērīgākā vai izplatītākā forma. Pārmērīgākie onanisti, kas bieži vien katru dienu vairāki lāgi provocē sēklas izšķākusumus, pieder pie seksuālo hiperestēziķu kategorijas un parasti nebūt nesaskan ar populāro jēdzienu par onanistu, kā par nožēlojamu būtni. Bieži vien tie drīz izvēršas par pārgalvīgiem un nekaunīgiem Donžuaniem, var tikpat pašapzinīgi un fiziski izveicīgi un žirgti būt, kā citi cilvēki, un tāpat var doties visādās dēkās un neprātībās. Tā tad gluži vienkārši nav tiesa, ka „katru cilvēku, kas onanē, var jau pazīt pēc viņa sejas un viņa manierēm“, ko bieži vien mēdz apgalvot. Bet šādi *par force* onanisti tomēr sevi daudzējādi maitā, kā to jau rādījām, runājot par seksuālo hiperestēziju. Bet par hipochondriskiem onanistiem runājot, vienmēr notiek viena un tā pati kļūda: sajauc cēloņus un sekas. Seksuālā hipochondrija nebūt nav onanisma sekas, tā redzama pirms onanisma un ir viņa cēlonis. Bet tā kā onanisms savā būtībā ir apkaunojošs, tad tas, protams, ir īsti izdevīgs mocošu refleksiju, pašmocību objekts, ko hipochondrija bagātīgi izmanto.

No šiem faktiem izriet divi slēdzieni: pirmkārt tas, ka seksuālie hipochondriķi dziedināmi kā hipochondriķi un no viņu hipochondrijas, bet nevis kā onanisti; otrkārt tas, ka visbriesmīgākie onanisti jāmeklē pavisam citur, nevis psihiski slimu cilvēku nožēlojamā kategorijā.

Sievietēm un sevišķi jaunām meitenēm hipochondrija ir diezgan reta slimība. Sakarā ar to, seksuālās hipochon-

drijas gadījumi ar gaudām un pašapvainojumiem, pašpāretumiem par savu onanismu pie viņām ir ārkārtīgi reta parādība. Onanējošas sievietes savu kļūmīgo ieradumu lielāko tiesu veikli apslēpj un labprāt tam ļaunas bez lielām bēdām un nožēlām. Tomēr ļoti maldīgi būtu domāt, ka viņām šis ieradums nav tikpat bīstams, kā vīriešiem. Ja arī viņām nav sēklas izšķākuma un ar to savienotā sulu zaudējuma, totiesu nervu kairinājuma atkārtotība un intensivitāte ir jo lielāka, un vispāri tas ir kaitīgāks ļaunums, nekā sulu zaudējums. Ļoti raksturīga parādība ir tā, ka onanējošas sievietes daudz mazāk kaunās par savu nedarbu, nekā onanējoši vīrieši, tādēļ garīgā nomāktība, kas liekās šī ieraduma lielākais ļaunums, viņām ir daudz niecīgāka. Varbūt, tas zināmā mērā savienots ar to, ka viņām nav sēklas zaudējuma. Šis sēklas zaudējums bez mērķa sevišķi nomāc vīrieti, jo onanistam tas skaidri un noteikti rāda onanisma nenormālību, no dzimuma dziņas istā mērķa novirzīto kroplību. Sievietes dzimuma dziņas kairībai, pat tādos gadījumos, ja tā ir nenormāli liela un stipra, pašai par sevi nav nekāda sakara ar citām viņas rakstura īpašībām, un tā var ļoti labi saskaņoties ar augstāko etisko, estētisko un intelektuālo attīstības pakāpi, pat ar stipru gribu. No otras puses etiski trūkumi un gribas vājums var iet roku rokā ar seksuālo vienaldzību un, kā jau teicām, — ievērojot sievietes jūtu īpatnību, — dzīt seksuālās pārmērībās bez saldkairās baudas izjūtas. Tā mēs aizvien skaidrāk redzam, cik ārkārtīgi sarežģīti ir tie seksuālās dzīves komponenti, no kuriem izveidojas galīgā summa.

7. Dzimuma dziņas perverzijas jeb seksuālo sajūtu parestēzija. — Šis parādības būtība slēpta dzimuma dziņas virzienā uz neadekvātiem (neattieciīgiem) objektiem. Šo jautājumu visdziļāk izpētījis Krafts-Ebings; mēs pieturēsimies pie viņa iedalījuma.

A. Dzimuma tieksme uz otra dzimuma personām dzīņas perverzā izpausmē.

a) *Algolagnija* jeb sāpju baudkāre (*sadism* un *mazochisms*). Ar šo vārdu Šrenks-Notcings apzīmē seksuālās baudkāres kairinājumu ar nodarītu vai izciestu fizisku vai garīgu sāpju jūtām.

Dr. F. Šenenbergera un V. Zīgerta populārā grāmatā „Dzimumu dzīve“ kāds vīrs, kas pats cieš no algolagnijas un cenšas šo parādību analizēt, attēlo to un definē tā (atskaitot tikai dažus redakcionālus grozījumus):

„Kā izskaidrojams seksuālais kairinājums ar nodarītām vai izciestām sāpēm? Negantībai un pašmocībai, vienalga, kādi tām abām būtu garīgie izejas punkti, vienkopējs ir tas, ka viņās abās valdošo, pašizjusto vai dzīvi līdzizjusto prieka jūtu izteiksmes līdzeklis slēpts pašizjustā vai dzīvi līdzizjustā sāpju vai baiļu satraukumā. Tā tad tiši radīto sāpju un baiļu pakāpe tiek izjusta kā apmierinājuma pakāpe. Te nāk seksuālās baudu līgsmes (baudu reiboņa vai baudu baismas) jūtekliskās parādības, jo tās ir spēka ziņā vienīgās sāpēm atbilstošās dabīgās prieka jūtas. Neierobežotās varas reibonis — pašizjusts sadismā, līdzizjusts mazochismā — vai sāpju izciestības bailes — pašizjustas mazochismā, līdzizjustas sadismā — savās jūtekliskās blakus parādībās atbilst baudkāres reibonim un baudkāres bailēm. Dziņa tiši radītu sāpju stipruma pakāpi pārvērst par apmierinājuma stipruma pakāpi, rada tādus pašus nervu uztraukumus, kā seksuālā dziņa. Šī dziņa nav cits nekas, kā dabīgās pamatdziņas brāzmīgs satraukums, rosinājums meklēt prieka jūtas — pie kuņģam pieder arī varas izjūta, — un šāds satraukums rodas tad, ja šai pamatdziņai uzbrūk ar varu. Izciests pazemojums rada kaislīgu „varas gribu“; izmocīta jūteklība rada neierobežotu jūteklisku kārību, kā to rāda viduslaiku šaustošo brāļu piemēri un reliģiski pārspīlētu personu šaustības.

Fiziskā baudkāres sajūta kairina dvēseles satrauktību (cietsirdību vai pašmocības dziņu) un tā kāpina viņu pašu. Parasti gan paliek tikai pie attiecīgām fantāzijas pārmērībām; tikai reti tas tiešām piepildas īstenībā.

Protams, ka attiecīgā individa iedzimtais vai ieaudzīnātais raksturs nosaka, vai algolagniski satraucošie priekšstati ir lielākā vai mazākā mērā estētiski vai morāliiski riebiģi, un vai tie izdevīgā gadījumā piepildās vai nē. Ir arī algolagniskas satrauktības pret pašu gribu un pret individuālo raksturu. Ja sevišķi uz to disponējošos apstākļos tās reiz notikušas, piemēram, ja sāpināšanas un mocīšanas iespaidi vai priekšstati sagādījušies reizē ar pirmo stiprāko

seksuālo satrauktību, tad tas pats vai līdzīgs iemesls var regulāri tās piepildīt, ja tās tiek gaidītas; tad ir runa par pašiedvesmi, kas dibinas taisni uz to, ka pie iedvesmei klausīgām, t. i. stiprai pretestībai nespējīgām personām gaidīti fizioloģiski iespaidi noteikti tiecas piepildīties. Piemēram, ja seksuālās pārķairinātības stāvoklī kāds, redzot pēršanas vai sišanas ainu, sajutis seksuālu satrauktību, tad pašiedvesmes ceļā viņš viegli nonāks pie tā, ka arī citas varmācības un nežēlības viņu seksuāli satrauks pret viņa paša gribu.

Pirmo seksuālo satrauktību bieži vien rada sitieni pa dibenu, un šo sitienu uztraucošo iespaidu franču ārsti tādēļ atzīst par algolāgnisma kodolu, varbūt saskaņā ar Ruso piemēru, kuŗš savā grāmatā „Confessions“ stāsta, ka sitieni, ko audzinātāja viņam devusi pa šo miesas daļu, viņu jūtekliski satraukuši, un ka tikai kauna jūtas viņu atturējušas no lūguma šo procedūru atkārtot biežāk.“

Šis attēlojums, bez šaubām, ir patiess un vispāri tas laikam būs pareizs. Bet subjektīvi tēlojumi vienmēr ir atkarīgi no subjektīvo sajūtu varas, un tie vienmēr attiecas tikai uz atsevišķu gadījumu. Tādēļ te noteikti jāatšķir starpība starp tēlojumu un teoriju.

Pēc maniem piedzīvojumiem, kuŗi saskan ar Krafta-Ebinga atziņām, algolāgnija caurmērā attiecināma jau uz bērniību. Es pats neesmu redzējis nevienu gadījumu, kad šī parādība būtu vēlāk iegūta un kad pirms tās būtu jau bijusi normāla seksuālā dziņa. Attiecīgās personas atceras (cik tālā pagātnē sniedzas viņu atmiņa), ka viņas bijušas seksuāli satrauktas līdz orgasmam ar sitieniem, sevišķi pa dibenu, (vai nu citus sitot vai pašiem sitienus panesot), ar sišanas scenu redzējumiem, ar attiecīgām fantāzijas ainām, ar pašu izciestām vai citiem nodarītām ciešanu pārestībām. Te ir ļoti dauzi starpgadījumi, bet ir arī ļoti daudz pilnīgu vai gandrīz pilnīgu sadīstu un mazochistu. Dažreiz šī parādība savienota ar vingrošanas vai kāpšanas radītām erēkcijām, kuŗām līdzī izpaužas baudu prieks.

Daudzu algolāgnijas parādību izcelšanās gadījumos nenoliedzami ļoti svarīgs faktors ir kāds seksuāls efekts, kas izpaudies bērniībā, ieperinājies smadzenēs kā tā sauktais komplekss, un būtu dziedināms ar psihoanalīzi (Breiers, Freids, Greters, Fogts, Franks u. c.). Kāds notikums

ierosina bērnam bailes, šausmas un līdz ar to arī baudkāri. Ar to pietiek, lai visu asociāciju, kā efekta rētu fiksētu neapziņošā smadzeņu sfērā, un tā viņa paliek un valda pār turpmāko seksuālo dzīvi. Mūsu pirmāk minētais algolagniķis to dēvē par pašiedvesmi. Bet to nedrīkst saprast kā pretstatu iedzimtībai. Gluži otrādi; gandrīz visi, ja ne gluži visi algolagniķi ir lielākā vai mazākā mērā psihopāti. Lai tādas efektu rētas vēlāko seksuālo sajūtu novirzītu uz šādiem maldu ceļiem, tad vajadzīga patoloģiski-histēriska smadzeņu dispozīcija.

Mūsu minētais algolagniķis mazochismu izprot kā zināmu fetišisma veidu, kā vīrieša fetišisku patīku, ko tas vēltī sievietes sadismam. To var uztvert arī tā; iznākums būs viens un tas pats.

Ļoti svarīgs ir tas fakts, ka algolagnijas ieskaņas bieži vien novērojamas arī normālā dzimuma dziņā. Afekts, ekstāze un baudkāre ir radniecīgas parādības (sk. piektās nodaļas beigās: Mīlestības attiecības pret reliģiju). Es vēl uzsveru, kā algolagnija redzama tiklab normālā (heteroseksuālā), kā homoseksuālā dzimuma dziņas virzienā. Visa šī algolagnijas jautājuma svarīgums ir ļoti nepareizi un nepilnīgi novērtēts un seksuālo elementu pie ekstatikiem, flagelantiem, pie miesas sodiem skolās ilgu laiku neviens nav redzējis pareizā gaismā. Sadīsku skolotāju un mazochīsku skolnieku skaits ir daudz lielāks, nekā parasti mēdz domāt; šos vārdus es sevišķi saku miesas sodu un pērienu aizstāvētājiem.

Dibinādamies uz šē minētiem datiem, attēlosim divus algolagnijas veidus:

Sadīsmis jeb baudkāres satraukums ar negantību. — Vīriešu un sieviešu kārtas sadīstu nav vēsturē trūkums: tāds bija Nerons, Kaligula, Tibērijs, Jānis Briesmīgais, Katrīna di Mediči (Bērtuļa nakts, viņas galma dāmu pērsana), Krievijas cariene Elīzabete u. c. Sadīsmas vārds cēlies no franču markīza de Sade vārda; viņa neķītrie romāni ir pilni baudkāres un cietsirdības, bet šis cilvēks bija apdāvināts un sadīsmas parādību izprata un attēloja diezgan pareizi. Ir dažādas sadīsmas variācijas: pērsana un fiziska mocīšana, spīdzināšana un plosīšana, gan fiziska, gan garīga, gan kopvienota, un beidzot tikai šādu mocību iedomas. Briesmīgākie (lielāko tiesu etiski defektīvie) sadīsti

moca un spīdzina savus upurus līdz baudkāres pilnai slepkavībai. Šādi slepkavas izjūt vislielāko baudu, savus paslēptuvēs ievīlīnātos upurus sagrauzdami un sakropļodami. Daži pat iedegas tik briesmīgā baudkāvē, ka aprij savu upuru miesas daļas vai dzeļ viņu asinis.

Lombrozo rāda, ka kaujās un karā iededzinātas slepkavošanas prieka satraukti, kaņēvji nonāk zvēriski negantās seksuālās pārmērībās. Tas ir ačgārns sadisma veids, jo te baudkāri iesveļ eksaltācija un cīņas dusmas afekta reibumā.

Sadiskas ieskaņas atrodamas tiklab vīriešos, kā sievietēs, jo kopošanās akta augstākā baudkāres satrauktībā vīrietis vai sieviete aiz tīras mīlestības (t. i. baudkāres uztraukumā) kož un skrāpē pie savas miesas piekļauto partneri. Gluži nevainīgas un ļoti biežas ir šādu darbību tīri simboliskās noģiedas.

Turklāt vēl, sevišķi vīrietī, pievienojas tas, ka viņam, kā aktīvai pusei, uzglabājušās instinkta ataviskas atliekas, atliekas no viņa senču konkurences cīņām ar citiem tēviņiem un no varmācīgā mātītes iekarošanas instinkta, un tādēļ, pilnīgi sev piekļaudams savas seksuālās kārības objektu, viņš izjūt zināmo kaislības baudu.

Daži sadisti kopošanās aktu savieno ar savām negantībām; tie kopojās ar saviem upuriem pirms vai pēc slepkavības vai cita briesmu darba. Daudz lielāks sadistu skaits tādā gadījumā gluži vienkārši onanē šo upuru saplosītā miesā. Vairums, varbūt, nedara ne vienu, ne otru; šo upuru asinis un ciešanas skatot vien, viņi izjūt baudkāri un orgasmu. Savās slepkavībās šie ļaudis sasniedz īstu virtuoziātāti un neviens nevar sadzīt viņu pēdas. Cinisms, ar kādu dažs labais no viņiem attēlo savas sajūtas, savā baigumā pārsniedz visas robežas. Krafts-Ebings apraksta daudzus šādu briesmu gadījumus, un diemžēl pārāk bieži mēs tādus atrodam laikrakstos un tiesu prāvās. Visiem zināmā leģenda par Zilbārdi, bez šaubām, dibināta uz sadisma gadījumiem. Daži sadisti nokauj bērņus. Bet ir arī tādi, kuŗu baudkāres pilnais slepkavības prieks vērstas uz vīriešu dzimumu, jo šie sadisti ir lielākā vai mazākā mērā homoseksuāli.

Bet sadisms nebūt vienmēr nav vērstas pret dzīviem cilvēkiem. Daži sadisti (nekrofili) jūt sevišķu kaislību uz

cilvēku liķu apgānīšanu un sagraizīšanu, jo tas visvairāk satrauc viņu baudkāri. Citi nonāvē un spīdzina dzīvniekus, nevis cilvēkus, un savu baudkāri remdē ar viņu asiņīm. Un vēl citi savu kaislību apmierina ar to, ka šauš vai līdz asiņīm dursta prieka meitas. Dažiem vislielāko baudu dod savu upuru lēna, sistemātiska mocīšana un spīdzināšana. Ir arī tādi sadisti, kuŗus remdē pazemības scenu skatīšana: kad sievietē viņus dievina vai lūdz viņu žēlastību, — vai arī matu nogriešana, savienota ar asiņojošām rētām u. t. t. Sievietes pazemošana spēlē lielu lomu vīrieša sadismā un atkal otrādi: vīrieša pazemošana sievietes sadismā. Daži sādi gadījumi izvērsās par fetišismu. Bieži vien sadisti savu kaislības baudu kāpina, ar onanismu vai normālu kopošanās aktu savienodami asiņainas un tiraniskas jedomu ainas. Citi savu baudkāri apmierina ar to, ka „mīlēto“ sievieti apgāna un aptraipa ar izkārnījumiem.

Šādā fetišiskā vai simboliskā sadismā sēklas izšļākums un baudu sajūta bieži vien, bet varbūt lielāko tiesu, sasniedzama bez vīrieša locekļa pieskāriena sievietes miesai. Lai gan sadisku vīriešu skaits ir lielāks, nekā sieviešu, tomēr, kā jau teikts, arī sievietei nav sveša šī izvirtība. Sieviešu sadisms gan parādas maigākā formā: vīriešu sakošanā līdz asiņīm u. t. t.

M a z o c h i s m s (izciestas negantības vai šausmu savienojums ar kaislību baudu). Šo perverzijas veidu Krafts-Ebings nosauca mazochisma vārdā pēc rakstnieka Zacher-Mazocha vārda, jo tas savos romānos šo parādību noskaidrojās un attēlojās visā viņas dažādībā. Formāli mazochisms ir sadisma pretstats, un tomēr, kā redzam, ir radniecīgs tam un bieži ar to savienots. Mazochists sajūt seksuālu kaislības baudu, ja to pazemo, sit vai dara tam sāpes. Tāpat kā sadisms, arī šī perverzija var parādīties pilnīgā vai nepilnīgā formā. Pilnīgā formā attiecīgais mazochists ir psihiski impotents, t. i. nespējīgs normāli kopoties. Tikai nupat minētās pārestības un mocības var viņā modināt kaislības jūtas, savienotas ar erekcijām un sēklas izšļākumiem. Tāpat kā sadismā, arī konzekventi izturētas attiecīgu priekšstatu virknes un pazemošanas komēdijas var izpildīt faktisko mocību vietu un panākt vēlamo rezultātu.

Jau kā bērns, kad veidojas pirmās seksuālo jūtu kustības, mazochists kaislīgi ilgojas pēc padošanās valdonīgai sievietei, kas viņu moca un spīdzina. Viņš sapņo, ka ir ceļos nometies pie savas valdones kājām, ka tā viņu samīn un spārda, ka viņš ir važās iekalts vai pat cietumā iemests. Un savos sapņos viņš priecājas, ka valdniece par viņu smejas un pazemo viņu aizvien dziļāk. Miesas sodi, kuņu nopietnais mērķis ir labošana, īstu mazochistu neapmierina. Ruso savā „Atzīšanās“ grāmatā parādas kā diezgan īsts mazochists. Dīvaini redzēt, ka mazochistam poetiski-romantiski priekšstati savijas ar seksuāliem priekšstatiem, kad viņš sapņo par valdonīgas un negantas sievietes ideālo tēlu, kam viņš grib ļauties savu sapņu mīlestības pilnā tiekmē un dievinošā pazemībā. Normāla kopošanās viņā nemodina ne kaislību, ne baudkāri. Pats par sevi saprotams, ka mazochisku priekšstatu provocētās erekcijas bieži vien rada sēklas izšļākumus, kopojoties ar valdnieces dievišķībā iedomātu sievieti vai izlietojot onaniskas manipulācijas.

Mazochisti bieži vien pārvēršas par tā sauktiem *flagellantiem*, kad viņi prieka meitām ļauj sevi sist, pērt un kājām mīdīt. Tomēr bieži viņiem jāpiedzīvo vilšanās un kaislību baudas vietā jāizjūt sāpes, kad pēkšņi viņiem prātā iešaujas domas, ka tas viss ir tikai viņu pašu ierosināta komēdija un ka sieviete viņus nemoca un neplosa pati savas dziņas, bet tikai maksas dzīta. Citi mazochisti izjūt baudu, iedomādamies, ka sievietes viņus nodur ar nazi vai pat sagriež gabalos. Daži seksuālās kopošanās vietā savām sievietēm liek izezpēt savu seju un sevi skūt, un arī tādus gadījumos viņus vada mazochiskas idejas. Bagāti mazochisti rīko krāšņas teātra izrādes, kurās tie valdonīgām sievietēm liek spēlēt soģu lomu un savām pavēlniecēm liek sevi kailu važās siet, sist un pazemot, un pat uz nāvi notiesāt. Citiem pilnīgi pietiek ar to, ka tādas ainas kopošanās akta vai onanisma brīdī, vai arī bez šīm blakus parādībām, tie tikai iedomājas savā fantāzijā. Apdāvinātā, dažā ziņā pat ģeniālā, kaut arī ļoti manierīgā franču dzejnieka Bodlera dīvanās fantāzijas, kurās viņš tēlo pats savu pie karatavām Citeras salā pakārto un maitu putnu plosīto līķi (sk. Bodlera: *Fleurs du mal, Un voyage à Cythère*) droši vien, kā pareizi saka Krafts-Ebings, dibinas uz

mazochisku un sadisku tieksmju sajaukumu, ko dzejnieks savieno ar zināmu pasīvi-seksuālu nekrofiliju (sk. vēlāk) pats pret sevi. Kopošanās aktā viņš izraudzījās visu rāsu riebīgākās sievietes: ķīnietes, nēģerietes, pundurītes, milzenes, mākslīgas un nedabīgas modernās sievietes, un vispāri viņš bija pilnīgi patoloģiskas dabas cilvēks. Ļoti tipisks ir šāds gadījums Hammondā, ko citē Krafts-Ebings:

„Kādam X., laulāta vīra paraugam, tikumīgam cilvēkam, vairāku bērnu tēvam uznāk periodi un lēkmes, kad viņš dodas uz prieka māju, izraugās divas vai trīs lielākās un stiprākās prieka meitas un ar viņām kopā ieslēdzas atsevišķā istabā. Viņš atklāj kailu sava auguma augšdaļu, nogulstas uz grīdas, sakrusto rokas uz vēdera, aizver acis un prieka meitām liek mīdīt savas kailās krūtis, savu kaklu un seju, un lūdzas, lai tās, ik soli sperot, jo stiprāk viņa miesā iespiež savu kurpju papēžus. Dažreiz viņš prasa vēl stiprākas un miesās smagākas prieka meitas vai citus paņēmienus, kas visu šo procedūru darītu vēl negantāku. Pēc divām vai trijām stundām viņš jūtas apmierināts, prieka meitas pamieļo ar vīnu, samaksā tām honorāru, paberzē zilumus savā miesā, sagērbjas, samaksā, ko tērējis, un dodas atpakaļ savā dienas darbā, lai pēc nedēļas atkal ļautos šim dīvainam priekam”.

Par „maskēto mazochismu” Krafts-Ebings dēvē tos fetišisma gadījumus, kuŗos fetiša (elka) raksturs, kas rada seksuālo satrauktību, un viņa manieres pierāda, ka fetišīstiem ir dziņa pazemoties pret sievieti un līdz ar to arī ilgu pilna tieksme izbaudīt sievietes nodarītās sāpes. Te vispirms mināms apavu un kāju fetišisms. Šīs specialitātes priekšstāvji kaislības baudu vispirms izjūt tad, ja tos mīda sievietes kājas un kurpes. Šādi indivīdi sapņo tikai par skaistu sieviešu kurpītēm un citām līdzīgām lietām. Daži liek savās kurpēs iesist naglas ar aso galu uz iekšu, jo tādā veidā radītās sāpes satrauc viņu baudkāri. Un beidzot viņiem pietiek ar sievietes kurpēm un sava locekļa pieskārieniem pie tām, lai sevi seksuāli kairinātu. Vēl citi maskēti mazochisti satraucas, redzot sievietes sekretus, pat izkārnījumus. Pie manis bija reiz atnācis ārstēties kāds tipisks mazochists, ļoti reliģisks cilvēks, pārliecināts, ka viņa perverzā seksuālā dziņa ir tikai viņa paša grēku vaina. Tādēļ, kādu laiku sevi sa-

valdīdams, viņš apprecējās, domādams un cerēdams, ka Dievs un viņa paša grēku nožēlošana to labos. Bet kad nu viņš apprecējās, viņš, protams, bija pilnīgi impotents un nespējīgs kopoties ar savu sievu.

Vīrietim mazochisms ir bieža parādība, bet sievietei tas izpaužas drīzāk viņas normālo dzimuma jūtu sfērā, jo bieži vien tas ir saskaņā ar viņas normālo pasīvo lomu. Sieviete necieš vājo, pazemīgo vīrieti; viņa grib, lai tai būtu stiprs, valdonīgs kungs, kuŗu tā varētu uzlūkot ar bijību. Vispāri arī normālām sievietēm patīk, ja vīrs pārāk bieži neprasa viņu padomu, nešaubas un nesvārstas, bet noteikti pavēlē un rīkojas pat mazliet kundziski, tikai ne dusmīgi un pikti. Daudzi saka, ka sievietes pašas grib, lai vīri viņas sit, un ka tās ir ļoti neapmierinātas, ja viņi to nedara. Sevišķi bieži tas notiekot Krievijā. Vispāri jāsaka, ka spilgti izteiktas mazochisma patoloģiskās formas pie sievietes ir ļoti retas.

Mazochisms skaidri rāda zināmu līdzību faķīru, flagelantu reliģiskai ekstāzei. Šos ļaudis, droši vien, aizrauj zināma ekstātiska jūsma, jo viņi domā, ka ar savām pašmociņām tie būs patīkami Dievam, iemantos debesu svētlaimību u. t. t. Es pats personīgi pazīnu kādu vecu, ļoti izglītotu kungu, ko visu viņa mūžu varēja baudkāri kairināt tikai ar sitieniem. Tādēļ viņš savos zēna gados ar visādām viltībām un nerātņībām centās panākt, lai viņu soda ar sitieniem (tāpat kā Ruso). Kad viņš izauga jau lielāks un viņu vairs nepēra, viņš rafinētā veidā savus skolas biedrus ierosināja uz savstarpēju plūkšanos, pats izlikdamies par to dusmīgs un viņus rādams. Gluži dabīgi, ka skolas zēni sāka inscenēt mākslotu plūkšanos, lai viņu kaitinātu un ķircinātu. Tikai tā viņam visu mūžu izdevās sasniegt baudkāres erekcijas un sēklas izļākumus. Citus seksuālus kairinājumus viņš nepazīna tāpat, ka seksuālo mīlestību.

Kādā augstāko aprindu (!) sadistes vēstulē to pašu aprindu mazochistam lasāmas šādas raksturīgas vietas:

„Vergs! Pienākusē atbilde rāda to, ko es jau pareizi biju paredzējusi: es zīnu, ka manā priekšā ir sunisks vergs, un varbūt tāds viņš man patīkams. Jo šāds radījums rāda parasto verga dabu, kas paklausīgi ļaujas prostituēties, un kā daždien suns, dara tikai to, kas tam

pavēlēts. Bet man patīk apzināties, ka mans vergs ir mācītāks, un proti tādā garā, ka viņš pazemīgi izpilda katru nekaunīgu pavēli un ir izlietojams nevien kā splanjamais trauks, bet ir spējīgs uzņemt arī citus miesas atdalījumus no manis, no sevis vai no citiem, un ka viņa suņa mēle var veikli izpildīt visus laizišanas pienākumus, lai tie būtu, cik ilgi būdami.

Mani līdzšinējie, no manu tieksmju avotiem smeltie piedzīvojumi mani māca, ka šādas izveicības un mākslas visātrāk sniedz man kairo kutelību, un vergi, kuriem šāda māksla dota vai kurus es pati esmu izskolojusi vajadzīgā augstumā, man dod visas tās baudas, kas man patīkamas. Savā dresūrā es līdz šim esmu atturējies no pātagas lietošanas, jo citi mani līdzekļi un rīki, kas pierādījušies par visātrāk mērķi sasniegšanai un jūtīgākiem, pātagu darījuši nevien pilnīgi lieku, bet savu iespaidu uz maniem vergiem atstājuši daudz lielākā mērā un ir tos izsmalcinājuši un devuši tiem daudz lielāku izdomu. Sākumā spītīgus un nepaklausīgus radījumus ar ļoti vājām spējām es esmu pārvērtusi tik paklausīgus un padevīgus, ka vēlāk tos es izlietoju nevien atsevišķi, bet arī pāros, un dažādības dēļ pat kopā ar kādu verdzeni, ja man patīk savu perverzītāti apmierināt šādā virzienā . . . U. t. t. Kundze un pavēlniece“.

Tālāk rakstīdama, šīs vēstules autore ar savu tīri sievišķīgo rokrakstu ciniskā un šajā vietā neatkārtojamā formā minētām mazochistam raksta, ar kādām manipulācijām tam jākairina viņas dzimumorgāni.

Vispirms šī vēstule rāda, cik ļoti atšķirīgi bieži vien ir sadisti no mazochistiem. Un tā rāda arī, cik tālu var sniegties sievišķīgās pārmērības un šādu patoloģisku sieviešu érotiskās kaislības, un cik nežēlīgs un negants var izvērsties viņu cinisms.

Fetišisms (baudkāres satraukums, redzot sievietes atsevišķas miesas daļas vai apģērba gabalus, vai arī tos skatot tikai iedomās). — Par šo simptomu mums jau bija runa un mēs redzējām to sevišķo lomu, kādu tas spēlē sadismā un sevišķi mazochismā. Un mēs redzējām arī, ka zināms fetišisms piemīt pat normālai dzimuma dziņai, cik lielā mērā zināmas miesas daļas, apģērba gabali, smaršas u. t. t. daudzi sajūt kā sevišķi stipru dzimuma dziņas

kairinājumu. Tādēļ tās miesas daļas, kuŗas normāli rada seksuālo kairinājumu, piemēram sievietes krūtis un dzimumorgani vai arī viņu iedomāta skatīšana, nevar pie-skaitīt pie patoloģiskā fetišisma, tāpat pie tā nevar pie-skaitīt arī parasti apgērbto sievietes miesas daļu atseg-šanu.

Ists fetišists ir pilnīgi patoloģisks cilvēks, kam visa dzimuma dzīņa bieži vien pat kopā ar šīs dzīņas izstaro-jumiem augstākās mīlestības jūtās, cik par to šajā vietā var runa būt, paliek aprobežota uz zināmiem priekšmetiem, saistītiem ar sievietību. Visparastākie fetiši ir sieviešu nēzdodziņi, dāmu kurpītes un cimdi, sevišķi samta drēbes, un tāpat arī sievietes miesas daļas, piemēram kāja, roka, mati u. t. t. Bet nedrīkst domāt, ka šie priekšmeti, kuŗi darbojas kā fetiši, te spēlē to pašu lomu, ko tie spēlē normālā mīlestībā, kur ideju asociācijas ceļā tie rada priekšstatu par mīlāmo sievieti. Pie fetišistiem par to nevar būt ne runa. Fetišists mīlē tikai savu fetišu un nevis sievieti, kuŗai tas pieder. Fetiša skatīšana, pieskā-rieni tam, un arī viņa spiešana pie sirds vai pie dzimum-organiem, fetišistā jau rada ērekcijas, kaislības baudu un sēklas izšļākumu. Ir pat tādi fetišisti, kuŗus seksuāli satrauc tikai zināmi sievietes trūkumi: greizas acis, līkas kājas u. t. t. Sievietes matu nogriezēji ir vispāri pazī-stami; šādi indivīdi ļaužu barā cenšas nogriest sievietēm matus, ja tie gaŗi, un ar tiem onanē. Šādi matu fetišisti var iedegties tik kvēlošā jūsmā, ka sāk par sieviešu ma-tiem pat dzejot. Fetišu lomu spēlē arī zināmi sievietes tualetes piederumi un tādēļ tos tura prieka mājās, lai apmierinātu tos indivīdus, kuŗi pēc tiem ilgojas. Par ma-zochismu runājot, minētais kurpju fetišisms ir vēl biežāka parādība, nekā drēbju un nēzdodziņu fetišisms. Krafts-Ebings piemin kādu tipisku kurpju fetišista psihiskā iz-starojuma gadījumu: dāmu kurpīšu izstādīšanu veikalu skatlogos viņš teicis vislielāko netikumību. Citi, šādus skatlogus redzot, gan neiekaist sašutumā, bet vismaz no-sarkst. Turpretīm kaila sievietes mīesa viņiem pilnīgi vienaldzīga. Berlīnē reiz bija apcietināts kāds sievietes matu fetišists, kuŗa galda atvilktnē atrada ne vairāk, ne mazāk, kā trīsdesmit vienu jaunu meiteņu bizi un dažas matu cirtas, ko tas bija nogriezis ļaužu drūzmā. Jau zēna

gados viņš nogriezis savas māsas bizi. Fetišisms ir sevišķi vīriešu izvirtības veids. Bet tas vērojams arī pie sievietēm. Es esmu redzējis sievietes, kuŗas fetišiski izjuta orgasma augstāko pakāpi, domādamas par dzemdību aktu vai redzēdamas grūtas sievietes.

Nekrofilija. Daži indivīdi seksuāli apgāna liķus, kuŗus, kā jau pirmāk minēts, tie saplosa un sagraiza, ar to satraukdami savu kaislību. Šādu indivīdu vidū ir daudzi idioti un garā vāji. Pie dažiem ir runa par simbolisku vai fetišisku sadismu, kas viņiem atvieto dzīvu cilvēku mocīšanu.

Ekshibicionisms. Ir daudzi indivīdi, sevišķi vīrieši, kuŗu vienīgais seksuālais apmierinājums ir tas, ka sieviešu klātbūtnē tie onanē. Viņi nostājas kādā vientulīgākā, ļaužu atstātākā vietā vai ar atpogātu bikšu ķīli paslēpjas krūmos. Kad garām iet kāda sieviete vai vairākas sievietes, tie atstāj savu paslēptuvi, uzsauc kādu vārdu garāmgājējam vai citādi vērs uz sevi viņu uzmanību un rāda tām savus dzimumorgānus, visā sparā onanējot. Savu apmierinājumu viņi izbauda tikai tad, ja attiecīgās sievietes viņus ievēro un viņi to jūt. Zinādami, ka par viņiem būs tūdaļ ziņots policijai, viņi cenšas tūdaļ pēc sēklas izšļākuma aizbēgt, un te nu viņi sasnieguši apbrīnojamu virtuozitāti. Nekad viņi netiecas sava seksuālā satraukuma objektu aizskārt. Viss norisinas iztālim. Šādi gadījumi nebūt nav reti un, protams, tos drīz vien izdaudzina. Tādēļ šādi nabadziņi reti var izvairīties no policijas vajāšanām. Tiesas sodi nevar šādus ļaudis atturēt no viņu dziņas piepildīšanas, kas viņiem pašiem rada daudz vairāk neērtību, nekā sievietēm, kuŗas tie apgrūtina un baida. Protams, šie indivīdi bieži vien nekautrējas arī no nepieaugušiem bērniem. Un tā vīriešu kārtas ekshibicionisti gandrīz visi krīt par upuri tiesai.

Sieviešu ekshibicionisms pie garā vājiem nav nekāda retā parādība; es pats esmu redzējis divus ļoti tipiskus gadījumus. Vai tas mēdz būt arī pie garīgi veselām sievietēm, es nezinu; bet lai būtu, kā būdams, veselām sievietēm diezin vai iespējams nodoties šādām dziņām, nebaidoties no lielākām briesmām. — Ekshibicionisms vienmēr ir dziļas un smagas psihopātijas pazīme, ko bieži vien veicina alkoholisms, bet lielāko tiesu tas ir iedzimts. Nor-

māla kopošanās un laulība nevar to dziedināt. Daudzi ekshibicionisti ir precējušies vīri. Šī dziņa ir tik nevairāma, ka es esmu redzējis daudzus citādi garīgi ļoti attīstītus, krietnus un izglītotus cilvēkus, kuriem šī nelaime izpostījusi visu dzīvi un sabiedrisko stāvokli.

B: Dzimuma tieksme uz sava paša dzimuma personām (homoseksuālā mīlestība un izvirtušās jūtas).

Lai līdz šim apcerētie dzimuma dziņas un viņas patoloģisko izstarojumu nenormālie novirzieni būtu, cik briesmīgi un absurdi būdami, tomēr viņu pirmavots ir normālas attiecības pret otru dzimumu.

Turpmāk apceramām parādībām ir tā īpatnība, ka nevien instinktīvā dzimuma dziņa, bet visi šīs dziņas dvēseliskie izstarojumi vērsti uz savu dzimumu, pie kam seksuāls riebjums pret otru dzimumu nav mazāks, nekā normālu cilvēku riebjums pret savu dzimumu. Bet šis riebjums, protams, attiecas tikai uz seksuāliem un nevis citiem sakariem. Tā tad te ir runa par vīrieša dzimuma dziņu un seksuālo mīlestību uz vīrieti un sievietes dziņu un mīlestību uz sievieti. Tam, ko mēs še apcerēsim, nav nekā kopīga ar vienkāršu atvietošanu vai pašizpalīdzību, par ko mums bija runa, apcerot vajadzības onanismu, kad, piemēram, vīrietis nododas pederastijai, ja viņam nav sievietes, un sievietes nododas savstarpīgai seksuālai kairināšanai, ja viņām nav vīriešu. Pēdējās parādības ir tikai samaitātības un normālas satiksmes izdevību neiespējamības, vispāri seksuālu pārkairinātību vai kļūmu ieradumu sekas. Kāda parādība var dvēselē modināt zināmu riebjumu un tomēr onaniski „apmierināt“ tīri perifērisko (mugurkaula smadzeņu) dzimuma kairinājumu, t. i. tādā ceļā, ļoti bieži bez kāda prieka, var atpestities no šī kairinājuma, sevišķi, ja tas sācis jau pārāk apgrūtināt.

a) *Vīrieša homoseksuālā mīlestība.* Lai kāda vīriešu kārtas individa seksuālā kaislība un mīlestība, kas kopš viņa visagrākās jaunības un visu viņa mūžu vērsta tikai uz viņa paša dzimuma individiem, būtu, cik absurda būdama, tomēr ir pierādīts, ka šī patoloģiskā parādība, diemžēl, ir ļoti bieža un kā to no viņas psiholoģiskās un etiskās puses tiklab publika, kā tiesību zinātnieki sapratuši pilnīgi nepareizi, līdz šo jautājumu noskaidroja daži slimnieki paši un vēlāk psihiatri. Viens no

tādiem slimniekiem, asesors Ulrichs, klaji centās presē aizstāvēt homoseksuālo mīlestību, un šādus vīriešus no tā laika dēvē par urningiem. Šis vārds tiem ir palicis. Ulrichs un viņam līdzīgie ļaudis centās pierādīt, ka urningi esot sevišķa normāli fizioloģiska cilvēku suga, lai gan tas, pats par sevi saprotams, ir absurds, un viņi tiecās panākt šīs mīlestības līdztiesības atzīšanu līdzī normālai mīlestībai. Normālos cilvēkus Ulrichs dēvē par dioningiem. Lai normāli jūtošam un domājošam cilvēkam šis uzskats liktos, cik smieklīgs likdamies, un lai šāds mēģinājums tik absolūti bezmērķīgu dzimuma dziņu izdaudzina, nāt par normālu, būtu, cik veltīgs būdams, tomēr tas spilgti raksturo urningu psihiku, viņu domāšanu un jušanu.

Urningu pirmās bērnišķīgās seksuālo jūtu kustības ir tādas, ka viņi, ja tie ir vīrieši, pret citiem vīriešiem jūtās kā sievietes. Viņi izjūt ko līdzīgu pasīvas pazemības tieksmei; viņi ļaujas sapņainībai, viņiem patīk nodarboties ar sieviešu rokdarbiem un sievišķīgi gērbties, un ļoti labprāt viņi satiekās ar sievietēm, kā savām draudzenēm un radniecīgām dvēselēm, kas viņus saprot. Parasti (bet ne vienmēr) viņi ir sīkumaini sentimentāli, svētulīgi, koķeti un greznošanās kāri, un viņus ielīgsmo viss, kas ir spožs, krāšņs un grezns. Atkarībā no apstākļiem, spilgtāk izpaužas vai nu viena, vai otra, vai cita no šīm īpašībām. Dzimuma dziņa, parasti ļoti stipra un savienota ar neapjaušamiem mīlestības sapņiem, viņiem pamostas ļoti agrā jaunībā un tiecas uz noteiktiem vīriešu kārtas indivīdiem. Es pats personīgi pazīstu daudzus šādus urningus un ikreiz esmu brīnījies par viņu neprātīgo iemīlēšanās dedzību. Es minēšu tikai vienu gadījumu: Kāds slimnīcas uzraugs bija tik neprātīgi iemīlējies savā darba biedrā, ka desmit metrus garo linu audeklu, lemtu slimnieku veļas šūšanai, bija pierakstījis pilnu ar sava mīlākā vārdu. Kvēlākās jūtās kaistošas mīlestības vēstules, uzticības zvērsti līdz nāvei, liesmaina greisirdība pret savas iemīlēšanās objekta draugiem, pat laulības ceremonijas, ir ļoti bieža parādība urningu dzīvē. Parasti daudz vieglāk urnings iemīlas normālā vīrietī, nekā otrā urningā. Normālais vīrietis to sevišķi valdzina un tas gribētu būt par „viņa sievu“. Bet tā kā parasti to atraida ar riebjumu, baida ar saukšanu pie tiesas, bet visbiežāk izmanto dažādiem šantāža nolū-

kiem, tad viņam bieži vien jāapmierinas ar sev līdzīgiem. Un šie kungi brīnišķīgi cits citu pazīst, nodibina slepenas kliķes, savā ziņā līdzīgas brīvmūrnieku brālības savienībām. Sākumā, kad tikai vēl mostās homoseksuālā dzīve ar savām pirmām naivām kustībām, visa pasaule, laime un mīlestība urningam rādas pavisam īpatnējā gaismā, ko nosaka viņa seksuālo jūtu virziens. Savu dzīves laimi urnings iedomājas tikai kopdzīvē ar mīlamu vīrieti. Kad seksuālās prasības vērsas aizvien stiprākas un pamazām viņš sāk redzēt, ka cilvēku vairums jūt citādi, nekā viņš, ka cilvēce vairojas divu dažādu dzimumu savienošanās ceļā u. t. t., tad urnings ir ļoti nelaimīgs un sarūgtināts. Viņš redz, ka savu dvēseli pasaulei atvērt būtu smieklīgi un arī bīstami, un tādēļ parasti nododas onanismam. Bet reti viņš var apvaldīt savas kvēlās jūtas pret zināmiem jaunekļiem, ar savu neapvaldību modina citu cilvēku riebījumu un šausmas, un tādēļ ir notiesāts uz mokām mūžīgi, kā noziedzniekam, slēpt savas degošās kaislību tieksmes un dzīvot nebeidzamās bailēs, ka tomēr reiz viss nāks dienas gaismā. Tādēļ viņi ir laimīgi, kad izdibina citu urningu slepenas sakarus, un ja viņu etiskā modrība nav visai liela, tad pievienojas tiem.

Kad viņiem laimējas atrast pieļāvīgu mīlāko, viņi parasti nesteidzas panākt kopošanās aktam līdzīgu situāciju ar sava locekļa ievadīšanu tūplī. Viņu kaislība tos drīzāk dzen gluži vienkārši uz savstarpēju onanismu. Tomēr viņu lielākā daļa izbauda savu augstāko kaislības tīksmi, kad otrs vīrietis savu locekli ievada viņu tūplī, t. i. kad viņi spēlē tā saukto pasīvo pederastu lomu. Daži gan apmierinas ar aktīva pederasta lomu.

Urninga ideāls būtu divu vīriešu laulības likumīga atļautība. Tomēr šie kungi parasti nav diezin cik uzticīgi savā mīlestībā un stipri tiecas uz vīriešu „poligāmiju”. Visaugstākā mērā viņi nicina seksuālo mīlestību ar sievietēm, tā viņiem liekas netīra un zemiska, un derīga tikai jaunu urningu radīšanai! Par dažām vēstures ievērojamām personām (Fridrichu Lielo, Platonu) urningi apgalvo, ka arī tās bijušas viņiem līdzīgas, kas tomēr nav pierādīts. Šis apgalvojums gan pareizs attiecībā pret Safo. Un tomēr homoseksuālā mīlestība spēlējusi pasaules vēsturē daudz lielāku lomu, nekā parasti domā.

Līdzī Kraftam-Ebingam mēs noteikti atzīstam, ka homoseksuālā mīlestība ir slimīga parādība, un ka gandrīz visi urningi arī citādā ziņā ir lielākā vai mazākā mērā psihopāti, sevišķi histēriķi, kuŗu dzimuma dzīve ir nevien nenormāla, bet lielāko tiesu arī pārmērīga. Šī atziņa pilnīgi saskan ar maniem pieredzējumiem. Garā vājie urningi, piemēram Bavārijas karālis Ludvigs II., daudzi slimnieki, kas sirgst ar pseudologia phantastica, un līdz ar to ir homoseksuāli, daudzie homoseksuāli jūtošie algolagnīķi pierāda uranisma (urningu mīlestības) tuvo radniecību ar citām psihopātiskām parādībām.

Te man atkal jāatgādina pirmā nodaļā minētie Šteinacha, Lipšica u. c. klasiskie eksperimenti par pubertātes dziedzeru (pautu un olnīcu) iepotēšanas iedarbību. Līdzī iedzīmtām tieksmēm, (iegūtām) izvīrtības formām, onanismam u. t. t., šie eksperimenti ceļ gaismā līdz šim nezināmu, ļoti svarīgu homoseksuālītātes izcelšanās faktoru, ko varētu dēvēt par iekšējo hermafroditismu. Atvairot citas Dr. Otto Veīningera aplamības, ir jāatzīst par dibinātu viņa atziņa, ka katrā cilvēkā, protams visdažādākās pakāpēs, atrodas vīrieša un sievietes sajaukums (pareizāk būtu: kombinācija). Iepotēto pubertātes dziedzeru savādā atdarbība uz visu indivīda autoģenētisko seksuālo iedzīmtību — fizisko un garīgo — noteikti runā par labu Veīningeram.

Var piekrist Hiršfeldam, ka izvīrtušās seksuālās jūtas līdz ar homoseksuālo mīlestību atbilst zināmam partiālam hermafroditismam, kuŗā dzimuma dziedzeriem un kopošanās orgāniem ir viena dzimuma pazīmes, bet galvas smadzenēm un bieži vien citām miesas daļām, piemēram gūžām, krūtīm u. t. t. lielā mērā ir otra dzimuma pazīmes. Bet tādēļ visa šī parādība nav mazāk patoloģiska. No otras puses mēs jau redzējām, ka visas seksuālās psihopātijas, tāpat kā vispāri visas konstitucionālās psihopātijas, dibinās uz hereditāra (iedzimta) pamata. Ļoti daudzi gadījumi, ja ne lielākā daļa, ir cieši saistīti ar histēriju. Tas attiecas arī uz homoseksuālītāti. Tagad nu skaidri redzams, ka būtnei ar asi nošķirtiem dzimumiem (kāds ir cilvēks), abu dzimumu īpašību sajaukums (kaut arī tikai korelatīvās pazīmēs) vienā un tajā pašā indivīdā, pieder pie iedzīmtās mnēmas patoloģijas, tāpat kā citu orgānu

(ne galvas smadzeņu) citas iedzimtas psihopātijas vai izveidošanās nenormālības.

Tie urningi, kas lielāko tiesu redzami slimnīcās vai tiesas zālēs, tie ir ciniķi un izvirtuļi, lai arī diezin kā viņi daudzīnātu savus ideālus. Bet netaisnīgi būtu šo uztvērumu generalizēt. Ciniķi tikai tādēļ vairāk redzami, ka viņi nekautrējas. Savā privātā praksē es esmu redzējis daudzus krietnus, pat tikumīgi un garīgi ļoti augsti attīstītus un ģeniālus urningus, kuŗus kauns un bēdas par savu izvirtību un psihopātiju bija pārvērtušas par pesimistiem. Tādi bieži vien savu dzīvi beidz pašnāvībā, jo savas dvēseles dziļumos viņi izcīna izmisuma pilnu un varonīgu cīņu pret savām slimīgām dziņām, un tie labāk dodas nāvē, nekā šīm dziņām pajaujas. Tie ir traģiski gadījumi un tie pelna visu mūsu līdzcietību, un bieži vien pat mūsu bijību. Tādi cilvēki lielāko tiesu izvairas no pirmāk minētām urningu kliķēm.

Uranismam (urningu mīlestībai) ir divas ļoti kļūmīgas ēnas puses, kas galvenā kārtā ir bargās tiesu vajāšanas konzekvences, jo gandrīz visu zemju likumdošana ir nesaudzīga pret šiem nenormāliem cilvēkiem: pirmkārt, tiklīdz urnings apzinās savu nošķirto un bīstamo stāvokli sabiedrībā un jūtas kā pārijs, viņš bieži vien šķiet savu pienākumu paklausīt nesaprotošu draugu un bieži vien, diemžēl, arī nezinošu ārstu padomu, un viņš mēģina savu nenormālību dziedināt ar laulību. Dažos gadījumos šādi cilvēki pirms laulības bieži apmeklē prieka mājas. Dažiem urningiem kopošanās akts ar prieka meitām izdodas tādēļ, ka savā fantāzijā tie prieka meitas iedomājas par vīriešiem. Bet riebumu, ko viņi šādos brīžos izjūt un tikai lielām pūlēm pārspēj, viņi izskaidro ar to, ka šī mīlestība ir pārākama, viņiem riebīga, un tādēļ viņi ļaujas pierunāties un dodas laulībā. Tā ir vislielākā neprātība un tas ir viskļūmākais darbs, ko šie ļaudis var darīt, jo viņu sievas tad dzīvo īstu mocekļu dzīvi un drīz jūtas pieviltas, nicinātas un pamestas. Urnings pret savu sievu izturas, kā pret kalponi vai savas mājas saimnieci, kopojas ar viņu ļoti reti vai nemaz, mājās ved savus vīriešu kārtas mīlākos un šādu laulības nesaskaņu un grūtību dēļ bieži vien ļaujas žūpībai. Godīgi, precējušies urningi arī dzīvo moku pilnu dzīvi, vai nu tādēļ, ka savu slimību tie sievietai slēpj.

vai arī tādēļ, ka tai atzīstas. Tādas laulības senākos laikos bija daudz biežākas, nekā tagad, jo visu šo parādību toreiz nepareizi saprata un izskaidroja tikai ar vīra kļūmīgu un ļaunu ieradumu. Lielāko tiesu šādas laulības beidzas ar tragiskām nesaskaņām vai ar šķiršanos, un apzināti tās veicināt ir taisni noziedzīgi. Šādas „laulības“ ilgotne iespējama tikai tad, ja vīrs un sieva var pacelties lielā garīgā saskaņā un draudzībā vai arī savstarpējās iecietības cēlumā. Likumam būtu jāvajā šādas laulības, nevis jāsoda pieaugušu vīriešu urningiskas mīlestības attiecības.

Otrkārt homoseksuālās mīlestības kļūmās sekas ir tās, ka urningus bieži vien izmanto dažādi izspiedēji un krāpnieki. Viena no ierastākām urningu satikšanās vietām ir publiskie klozeti, pirtis u. t. t. To ļoti labi zina profesionālie šantāžisti, labprāt ļauj urningiem aizskārt savus dzimumorganus un par maksu ielaižas ar viņiem sakaros. Bet tiklīdz tie izdibina urninga vārdu un sabiedrisko stāvokli, tie baida viņu ar tiesu, ja viņš tiem negrib maksāt prasīto naudu. Ja urnings ir bagāts, tad viņi to izmanto kā slaucamu govī. Tā daudzi bagāti urningi aiziet bojā un dzīvo mūžīgās bailēs un mokās, jo viņu instinkts tos dzen pie seksuāli normāli jūtošiem vīriešiem.

Molls, Krafts-Ebings un Hirsfelds ir ļoti daudz rakstījuši par uranismu. Likumi ir pārāk bargi un šo jautājumu uztver no gluži aplama viedokļa. Beidzot taču homoseksuālā mīlestība, kamēr tā nepiemeklē nepilngadīgus un tādus, kas par savu rīcību nevar būt atbildīgi, ir diezgan nekaitīga, jo pēcniekus tā nerada un pati sevi izdeldē. Ja abi indivīdi labprātīgi vienojušies, tad šī mīlestība nav kaitīgāka par likuma aizsargāto prostitūciju, gan gluži otrādi: tā ir daudz mazāk kaitīga. Ja urnings uzmācas normālam vīrietim, tad viņam nav grūti to atraidīt; tas viņam daudz vieglāk iespējams, nekā jaunai meitenei izvairīties no uzmācīga izvirtuļa.

Pavisam citāds top šis jautājums, tiklīdz urnings uzbrūk nepilngadīgiem zēniem, vai arī, ja viņa uranismis savienots ar citām bīstamām seksuālām parestēzijām, sevišķi ar sadismu. Pirms daudziem gadiem Eiropas civilizēto pasauli uztrauca briesmīgs, droši vien urningisks, sadisma gadījums: skolotājs Dippolds bija ļāvis vaļu visbai-

gākām negantībām pret diviem viņa audzināšanā uzticētiem zēniem, no kuriem vienu tas beidzot nomocīja līdz nāvei. Abu dzimumu likumīgai aizsardzībai pret seksuāliem uzbrukumiem noteikti vajadzētu sniegties līdz jaunekļu septiņpadsmitam, vai pat astoņpadsmitam mūža gadam.

Uranismam ir ļoti daudzas dīvainas sekas, par kurām pārāk maz domā. Cilvēku sabiedrība atzīst par gluži dabīgu, nekaitīgu un pieklājības jūtas neapvainojošu to parādību, ka viena un tā paša dzimuma personas kopā peldas, guļ, dzīvo u. t. t. Trako mājās vīriešus apsargā vīrieši, sievietes apsargā sievietes. Katolu garīdznieku un mūķeņu nevainības zvērasts arī prasa dzimuma nošķirtību. Un šajā jautājumā neviens nav domājis par uranismu. Tādēļ nav jābrīnās, ja urningi šo stāvokli izmanto un centīgi uzmeklē tādas situācijas, kurās viņi var diezgan droši cerēt lielākā vai mazākā mērā nesodīti apmierināt savas perverzās kaislības. Sevišķi labprāt viņi izraugās, piemēram, katolu garīdznieku, skolotāju, uzraugu, īpaši trako namu uzraugu profesiju. Pēdējā gadījumā viņi spekulē uz garā vājo cilvēku prāta aptumšotību un uz viņu nespēju sūdzēties. Publiskās pirtīs un peldu vietās viņi bez briesmām var savas acis mielot pie kailu vīriešu miesām, kurās viņi citur nevar tik brīvi skatīt. Sevišķi bīstami urningi ir skolās un internātos, kur viņi paved sava dzimuma normālus bērnus.

Līdz šim mēs esam runājuši tikai par tīro, pilnīgo urninga tipu. Pats par sevi saprotams, ka visiem šādiem individiem nebūt nav tik spilgti homoseksuālas tieksmes. Daudziem ir neitrālas, nenoteiktas seksuālās tieksmes, un dažreiz tos var seksuāli satraukt arī sievietes. Krafts-Ebings runā pat par psihoseksuāliem hermafroditiem, kurus diezgan vienādā mērā valdzina abi dzimumi un kuri maiņus kopojas ar abiem. Es pazīnu kādu precējušos vīrieti, kas ar savu sievu bija pilnīgi potents, un tomēr bija tai neuzticīgs tiklab ar sievietēm, kā vīriešiem, un vairāki lāgi tiesa viņu sodīja par pederastiju ar vīriešiem un nepieaugušiem zēniem. Viņš vairākkārt man teica, ka viņam labāk patīk seksuāli kopoties ar vīriešiem, nekā ar sievietēm, bet ka vispāri seksuālu prieku viņam dod abi dzimumi. Kāds nepilnīga tipa ur-

nigs man atzinās, ka viņa ideāls būtu vīrietis ar sievietes maksti. Šādi gadījumi runā atkal par labu Veiningeram.

Bet līdzī šiem urningiem ir daudzi tādi, kuŗu homoseksuālitāti apzīmē par iegūtu. Tiem sākumā ir normāla dzimuma dziņa pret sievietēm. Bet ja nejauši viņi ir pavesti uz savstarpēju onanismu vai pederastiju, tad tā viņus ļoti uztrauc un pēkšņi viņiem rodas (sk. iedvēsmi) vai pakāpeniski izaug riebījums pret sievietēm un paliek tikai seksuālā tieksme uz vīriešiem. Bet īstenībā tikai niecīgākā šādu gadījumu daļa attiecas uz iegūto uranismu. Atskaitot tīri suģestīvus un psihiski traumatiskus gadījumus, te ir runa par latentu (apslēptu) vai maskotu uranisma iedzimtību, ko modina pirmais izdevīgais gadījums un kas izlaužas ar varenu spēku. Nav grūti pierādīt, ka vīrietis ar seksuāli normālām tieksmēm, pat tādos gadījumos, ja tas ar pavešanu, ļauniem piemēriem vai ieradumu nonācis pie savstarpēja onanisma vai pederastijas, tūdaļ to atmet, ja viņam rodas izdevība seksuāli normāli kopoties ar sievietēm. Tādēļ aplami ir urningu jūtas izskaidrot ar samaitātību un netikumību. Šīs jūtas ir un paliek nenormālu seksuāli psihopātisku iedzimtību patoloģisks produkts, vismaz neapšaubāmi lielākā daļā. Es pats reiz redzēju grāmatā iespiestu romānu (Rubi), ko bija sarakstījis urnings un kas sumināja urningisko mīlestību. Šī grāmata bija ļoti vājš literārisks nedarbs, bet diezgan skaidri attēloja urningu mīlestības jūtas.

Urānisms ir tik plaši izplatīta parādība, ka dažās zemēs, piemēram Brazīlijā, un arī dažās Eiropas pilsētās, ierīkotas pat vīriešu prieka mājas*).

Savā ļoti vērtīgā un pamācošā „Gada grāmatā“, kas veltīta seksuālo starppakāpju jautājumam, Magnuss Hiršfelds cenšas pierādīt, ka urningi savā miesas būvē ir starppakāpe starp vīrieti un sievieti. Nav noliedzams, ka vīriešu kārtas urningiem bieži vien ir sievietes somatiskās (ķermeniskās) pazīmes, un sieviešu kārtas urningiem ir vīriešu ķermeniskās pazīmes. Bet gluži tādas pašas ķer-

*) Ļoti interesanta ir Kaspara Virca grāmata «Urnings baznīcas un rakstniecības gaismā». Grāmatas autors apkaŗo homoseksuālās mīlestības sodīšanu, pret kuŗu viņš cīnās no baznīcas viedokļa.

meniskas pazīmes redzamas arī pie pilnīgi heteroseksuāli jūtošiem cilvēkiem, un tāpat arī lielākai daļai urningu, varbūt, ir pilnīgas sava dzimuma ķermeniskās pazīmes. Homoseksuālitāte vispirms ir tīri psihiska parādība. Bet visa starppakāpju teorija sabrūk pret to, ka īstai seksuālai starppakāpei gluži loģiski taču vajadzētu just biseksuāli vai hermafroditiski, bet nevis homoseksuāli. — Un tā tad, ja kāds cilvēks ar nenoliedzami raksturīgiem viena dzimuma dzimumorganiem un citām pazīmēm seksuālo dziņu jūt tikai pret savu dzimumu — un tāds ir tipiskais urnings — tad, kā jau teicām, neraugoties uz visiem pretargumentiem, tā ir patoloģiska parādība, vai, ja gribat, kroplība un nenormālība, un kā tādu, to nevar apzīmēt par normālu starppakāpi. Arī biseksuālās jūtas vienveidīgu dzimuma dziedzeņu gadījumā ir nenormālas. Pie dzīvniekiem līdz šim urningi nav konstatēti, bet tikai hermafroditu, kuri vienīgie pierāda īstas un skaidras starppakāpes. Tas ir viegli saprotams, jo pie dzīvniekiem slimīgi izvirtušie indivīdi aiziet bojā savā pašuzturības cīņā. Tikai cilvēks ar saviem humanitāriem un konvencionāliem institūtiem kultivē šos indivīdus, tāpat kā daudzas citas nenormālības un kroplības.

Ļoti interesants ir kādas Hirsfelda anketas rezultāts par homoseksuālo, biseksuālo un heteroseksuālo vīriešu relatīvo skaitu no visiem iedzīvotājiem. No 3916 vīriešiem ir: 94,6% heteroseksuāli (normāli) jūtošu, 3,9% biseksuāli un 1,5% homoseksuāli jūtošu vīriešu. Pēdējie ir īstie urningi.

Pubertātes vecumā abiem dzimumiem ļoti bieži uznāk biseksuālitātes lēkmes; tad dzimums arī korelatīvi nav vēl tik asi atšķirts (piemēram nav bārdas), un daži savstarpēja onanisma, sapņainas pieklāvības, pat pederastisku lēkmju gadījumi izskaidrojami ar to; vēlāk tie lielāko tiesu beidzas paši no sevis.

Ļoti dīvains seksuālās personības tīri psihiskas izvirtības vai tīri psihiskas homoseksuālitātes gadījums, vērā liekot liktenīgu seksuālu anestēziju, ir šāds:

Kādam A. M., divdesmit divi gadi vecam lauciniekam, dzērāja dēlam, ir vājprātīga māsa. No mazotnes kusls un vārīgs, bet ļoti inteligents un dzīvs, ar gluži normāli vei-

dotiem vīrieša dzimumorganiem, kas arī pubertātes laikmetā attīstījušies pilnīgi normāli, viņš kopš bērnības jūtās par meiteni. Viņš ienīst zēnu sabiedrību, necieš vīriešu darbu, toties u kaislīgi un dedzīgi nodarbojas ar vārīšanu, šūšanu, lāpīšanu, mazgāšanu, gludināšanu, izšūšanu, un vispāri viņam patīk sieviešu mājas darbi. Nevairāma dziņa to mudina valkāt sievietes drēbes. Zogatlības un sodi nelīdz. Viņš gluži vienkārši saka, ka šis esot meitene un gribot strādāt sievietes darbu. Mēģinājums aizvest viņu uz lielāku pilsētu un dot viņam vīrieša darbu, beidzās nesekmīgi. Viņa sievišķīgās manieres kļuva tik aizdomīgas, ka policijai tas likās vīrieša drēbēs pārgērbta sieviete un tā dzīrās viņu apcietināt. Tā viņš bija piespiests valkāt vīrieša drēbes, bet zem tām viņš tomēr apgērbta sievietes apakšdrēbes, pat korseti.

Šo gadījumu es izpētīju sīki un rūpīgi. Interesantākais bija tas, ka A. M. bija seksuāli pilnīgs anestēziķis. Viss, kam sakars ar dzimuma dziņu, tam iedvesa šausmas. Domas par seksuālu kopošanos ar vīriešiem, no kuriem viņš baidījās, viņam bija vēl briesmīgākas, nekā domas par normālu kopošanos ar sievietēm. Viņam nekad nebija ērekciju, lai gan pauti un dzimuma locekļi, kā jau teikts, bija attīstīti pilnīgi normāli. Balss viņam gan bija smalka un augsta, un visa viņa būtne bija līdzīga einukam. Te ir runa par seksuālu anestēziju, savienotu ar personības tīri psihisku seksuālo irradīciju (izstarojumu) novirzienu. Šis ļoti pamācošais gadījums rāda, ka psycho-seksuāla personība var no dzimumorganiem neatkarīgi, galvas smadzenēs vien, hēreditāri predeterminēta (iedzimtības ceļā jau nolikta) būt un funkcionēt pat bez seksuālām jūtām vai dzimuma dziņas. Gadījumā ar A. M., bez šaubām, ir runa par alkoholisku blastofloriju un nevis par vienkāršu iedzimtību (jo dīgļa ieņemšanas laikā tēvs bijis briesmīgs dzērājs).

J. Blochs piemin līdzīgus gadījumus, kad dzimuma dziņa ir nenoliedzama un vērsta uz sievietēm, bet „junori” (kā Blochs tos dēvē) psihiski jūtās par sievietēm un tiecas gērbties sieviešu drēbēs. No otras puses, es še atkārtoti aizrādu uz to, ko pirmā nodaļā un vēlāk esam teikuši par Lipšica u. c. darbiem, t. i. par dzimuma dziedzeru iepotēšanas sekām.

Krafts-Ebings savā grāmatā sniedz šādu raksturīgu tēlojumu:

„Turpmākā ziņa no kāda Berlīnes laikraksta, kas nējauši gadījās man rokā, šķiet labi raksturojam urningu kliķes dzīvi un ierašas.

Sieviešu ienaidnieku balle. Gandrīz visiem Berlīnes sabiedriskiem elementiem ir savas biedrības: resnvēderiem, plikpauriem, vecpuišiem, atraitņiem — kādēļ tad tādas lai nebūtu arī sievietu ienaidniekiem? Šī psiholoģiski zīmīgā un sabiedriski ne visai iepriecinošā ļaužu suga reiz bija sarīkojusi balli. „Lielu Vīnes masku balli“ — kā bija teikts afixās; biļetes izdalīja resp. pārdeva ar lielu izvēli; šie kungi gribēja būt tikai paši savā pulkā.

Viņu satikšanās vieta ir pazīstams liels dejas lokāls. Ap pusnakti mēs ieejam zālē. Laba orķestra muzikas skaņās viesi nepiekuzdami dejo. Biezie tabākas dūmi, kas miglā ietin gāzes lukturus, pirmā acumirkli neļauj saskatīt viļņojošā ļaužu bara detales. Tikai dejas pauzē mēs visu varam tuvāk apskatīt. Viesu vairums maskās; tikai reti redzamas melnās frakas un balles tualetes.

Bet kas tad tas? Dāma, kas nupat mums aizsalca garām rozā tarlatana ģērbā, lūpu kaktiņā tura degošu cigāru un elso, kā dragūnis. Un viņas seju pušķo gaišmatina bārdiņa. Drīz viņa sarunājas ar dziļi dekoltētu „eņģeli“ triko uzvalkā, un šis „eņģelis“ stāv, rokas uz muguras salicis, un arī smēķē. Mēs noteikti dzirdam divas vīriešu balsis, un arī viņu sarunas temāts ir ļoti vīrišķīgs. Tā tad divi vīrieši dāmu ģērbā.

Pie kāda pīlāra maigā pozā stāv visur esošais klauns un mīlīgi tērzē ar balerīnu, savu roku apvijis ap viņas burvīgo viduci. Viņai ir gaiši mati, asi cirsts profils un, acīmredzot, daiļas, krāšņas formas. Zaigojošie auskari, vizošās krelles ar medaljonu ap kaklu, apaļie pleci un liegi veidotās rokas ne mirkli neliek šaubīties par viņas īsto sievišķību, te pēkšņi tā strauji atraisas no rokas, kas to apņēmusi, un žāvādamās izdveš nopūtu visdziļākā basā: „Emīl, šovakar tu esi nāvīgi garlaicīgs!“ Nezinātājs netic savām acīm: arī daiļā balerīna ir vīrietis!

Aizdomīgām acīm mēs raugamies tālāk. Mums gandrīz jau liekas, ka te visa pasaule ačgārnī apgriesta;

tur aiziet vīrietis — bet nē, tas droši vien nav vīrietis, lai gan valkā labi koptas ūsas. Eleganti iefrizētas matu cirtas, pūderēta un smiņķēta seja ar stipri iekrāsotām uzacīm, zelta auskari, pie kreisā pleca piesprausts dzīvu puķu pušķis, kas vieglā vijā nokarājas uz krūtīm, rotādams elegantu, melnu trēnu, zelta rokas sprādzes un graciozs vēdekļis smalkā rokā, kas tērpta baltā cimdā, — tie taču nav vīrieša atributi! Un cik koķeti tas vēdina vēdekli, cik graciozi līgojas un griežas dejā, cik milīgi nīrbina kājas un cik liegi čukst! Un tomēr? Un tomēr labvēlīgā daba šo lelli radījusi par vīieti. Viņš ir kāda liela drēbju veikala pārdevējs, un skaistā balerīna ir viņa darba biedrs.

Pie stūrgaldiņa kūšā jautrība, tur laikam garlaicība sveša. Vairāki pavecāki kungi drūzmējas ap dziļi dekolētētu dāmu grupu, kas sēd pie viņa glāzēm un, spriežot pēc smieklu joniem, viņus uzjautrina ne visai pieklājīgas asprātības un ne visai nevainīgi joki. Kas ir šīs trīs dāmas? „Dāmas!“ atsmaida mans zinošais pavadonis. „Tā viena, pa labi, brūniem matiem, pašā fantāzijas kostimā, ir frizieris; un otrā, gaišmate šansonetes kostimā, ar pārļu krellēm ap kaklu, pazīstama vārdā „miss Ellā uz drāts“, pēc profesijas dāmu drēbnieks; un trešā — nu, tā ir visiem pazīstamā „Lote“.

„ . . . Tas taču ne mūžam nevar vīrietis būt! Šis vīdūcis, šīs krūtis, šīs klasiskās rokas — un visa šī būtne taču ir absolūti sievišķīga!“

Bet man pateica, ka „Lote“ senāk bijis grāmatvedis. Bet tagad viņa, pareizāki sakot viņš, ir tikai „Lote“, kas savu prieku atrod vīriešu maldināšanā, lai tie, cik vien iespējams ilgi, nevar izdibināt viņa dzimumu. Lote sāk dziedāt diezgan nekautrīgu dziesmiņu, dzied to ilgu gadu izkoptā alta balsī, ko varētu apskaust daža laba dziedātāja. „Lote“ jau „darbojies“ arī kā komisku dāmu tēlotājs. Tagad bijušais grāmatvedis jau tik ļoti iejuties dāmas lomā, ka arī uz ielas iziet gandrīz tikai sievietes drēbēs, valkādamš pat izšūtus dāmu nakts kreklus, kā stāsta viņa dzīvokļa saimniece.

Vērīgāki ielūkojoties balles viesos, es izbrīnēts ieraudzīju arī dažus savus paziņas: savu kurpnieku, par kuŗu es būtu varējis domāt visu, tikai to ne, ka viņš ir „sieviešu ienaidnieks“; šodien viņš ir „trubadūrs“ ar zobenu pie

sāniem un ar spalvu pie cepures, un viņa „Leonora“, līgavas tērpā, citas dienas man cigāru veikalā pasniedz „Bock“ un „Upmann“. „Leonoru“, kas starpbrīdī nolika savus baltos cimdus, es tūdaļ pazinu pēc viņa lielām, mūžam nosalušām rokām. Tiešām! — tas jau mans kakla saišu piegādātājs! Tas aizdomīgā Bakcha kostimā skraida apkārt un grozas ap riebīgi izgreznotu Dianu, kas citas dienas kalpo kā sulainis kādā alus lokālā. Kas ir īstās „dāmas“, kas figurē šajā ballē, to neizdibina neviens. Tās turas kopā tikai savā pulcīnā un vairas tuvoties sieviešu ienaidniekiem, bet tie tikpat konzekventi turas kopā, pilnīgi ignorēdami „burvīgās sievietes“.

b) Sieviešu uranisms jeb sieviešu homoseksuālā mīlestība nebūt nav reta parādība, bet publiski tā izpaužas daudz mazākā mērā un daudz retāk, nekā attiecīgā vīriešu nenormālība. Sieviešu homoseksuālo mīlestību dēvē par amor lesbicus jeb safismu. Sieviešu urningus dēvē par tribadiem. Tie ir pazīstami vēsturē, bet arī mūsu modernās pilsētās, un savu dzimuma dziņu tie apmierina ar savstarpēju onanismu, sevišķi ar abpusēju cunnilingus (no latīņu cunnus: sievietes kaunums). Tīrā tipa sieviešu urnings labprāt gērbjas kā vīrietis un pret citām sievietēm jūtās arī kā vīrietis. Tādas sievietes labprāt nogriež īsus matus, jāļ un vispāri kaislīgi nododas vīriešu darbam. Ļoti bieži šie urningi ir seksuāli stipri baudkāri un pārvēršas par īstiem sieviešu kārtas Donžuaniem. Es pats pazīstu šādas sievietes; tās rīko īstas orgijas un paved daudzas normālas meitenes, resp. pārvērš tās par savām mīļākām vai sievām. Tāpat kā vīrieši, arī viņas tiecas saderināties, laulāties un zvērēt mūžīgu uzticību. Viņas svin slepenas vai arī publiskas saderināšanās ceremonijas (publiskas ceremonijas tās svin sevišķi tādos gadījumos, kad sieviešu urnings uzstājas kā vīrietis un arī gērbjas kā vīrietis, vai arī bez visas šīs maskarādes, bet izlietojot slepenas, tikai ieinteresētām personām zināmus simbolus), apmaina gredzenus u. t. t. Arī te alkohols bieži vien ierosina seksuālās orgijas. Es pazinu kādu sieviešu urningu, kas savu mīļāko dēvēja par savu Veneru. Šo urningu pārmērības savā intensivitātē pārspēj vīriešu urningu pārmērības; dažos gadījumos orgasms notiek pēc orgasma, dienu un nakti,

gandrīz bez pārtraukuma; tomēr šādas urningiskas nimfomanes nebūt nav tik pārāk bieža parādība. Viņu greizsirdība ir gandrīz vēl dedzīgāka, nekā vīriešu urningu greizsirdība.

Kāda ļoti raksturīga sieviešu uranisma īpatnība dibinas uz jau pirmāk attēlotu sievietes dzimuma dziņas psihiskā izstarojuma savādību, dziņas, kuŗa, kā jau redzējām, parasti daudz mazākā mērā lokalizēta dzimuma daļās un virzīta uz norobežotu baudkāres sajūtu, nekā vīrietim. Ja sieviešu urnings grib pavest normālu meiteni, tas šādam indivīdam izdodas viegli, jo tas iekairina meitenes romantisko mīlestību, kuŗa sievietes dabā nebūt nav tik nedabīga arī attiecībā pret citām sievietēm. Skūpstī, apskāvieni, kopā gulēšana vienā gultā, maigi glāstī u. t. t., ir daudz biežāka parādība pie meitenēm, nekā pie zēniem, un arī normālā sievietē, kuŗa cita sieviete izraudzījusies par šādu maigu jūtu objektu, nepadara ne antipātiju, ne riebumu. Veiklī satraukdama un kairinādama savu upuri, urningiska sieviete bieži vien tajā iedezina kaislību jūtas, skūpstīdama sava upuŗa krūšu galus un kutinādama klitoru. Bet visbrīnīšķīgākais ir tas, ka šādas sievietes mīļākā parasti vai vismaz ļoti bieži īsti labi neapzinās šādas rīcības nenormālību un nebūt nezaudē savas romantiskās iemīlēšanās jūsmību. Minēšu vienu šādu piemēru. Jaunu meiteni pievīla kāda par vīrieti pārģērbta urningiska sieviete un ievīla to mīlestības tīklā, kas beidzās ar formālu saderināšanos. Viltņieci tomēr beidzot apcietināja un ielika psihiatriskā klinikā, lai to novērotu. Bet normālā meitene arī pēc šī atmaskojuma bija vēl iemīlējusies un apmeklēja savu „mīļo“, kas, jau sievietes drēbēs, metās tai ap kaklu un skūpstīja to tik erotiski baudkāŗā dedzībā, visiem ļaudīm redzot, ka grūti to pat attēlot. Es pats to redzēju savām acīm un veselīgai, spirtai meitenei (restorāna īpašnieka meitai) izteicu savu izbrīnu par to, kā gan viņa var vēl mīlēt šo viltņieku, kas viņu tik neganti pievīlīs. Atbilde bija īsti sievišķīga un ļoti raksturīga: „Ak, doktora kungs, ko lai es daru, ja viņu mīlu un citādi nevaru!“ Tāda psihiska mīlestība vīrieti gandrīz nav iespējama. Bet, dziļāk ielūkojoties šajā parādībā un pazīstot sievietes būtību, ir saprotams, ka zināmi sievietes sapņi, zināmas iejūsmas gluži nemanot

var pakāpeniski pārvērsties mīlestībā un beidzot arī seksuālā mīlestībā. Sākumā viss ir „tik labi, tik bezgala labi“, tad rodas dziļas simpatiju jūtas, un tad jau sākās mīļvārdiņi, skūpstī, skaujas, dažādi glāsti, un lēni kāpinot šīs jūtas, nemanot ir izspēlēti visi glāstu reģistri, līdz beidzot, bieži vien negribot un nezinot, jau atraisījusies seksuālā tīksme. (Kāda urningiska sieviete man atzinās, ka esot pavadusi un samaitājusi divpadsmit normālas meitenes, kas visas neprātīgi iemīlējušās savā pavadējā). Un tā sieviešu urnings var sistēmātiski pavest normālu sievieti, kuŗa viņā iemīlas līdz ausīm un vairākus gadus ar to ļaujās neķītrām seksuālām pārmērībām, tādēļ vēl nebūdamā patoloģiska. Patoloģiska šī parādība top tikai tad, kad ilgā ieradumā, kas viegli var sākties sievietes dabīgās mīlestības jūtu izturētības dēļ, izvirtība ir fiksēta. Krafta-Ebinga minētie gadījumi (piemēram sieviešu urnings „grafs Sandors“ un viņa upuri) liecina par tādu pašu parādību. Arī tur redzamas urningisku sieviešu pavestas jaunas meitenes, kuŗas krīt izmisumā, grib doties pašnāvībā, ja viņu pavadēja tās atstātu. Bet ja normālu vīrieti urnings pavad uz onanismu vai citām līdzīgām parādībām, tad vīrietim tas paliek periferi lokalizēts kairinājums un nerada nekādus psihiskus mīlestības izstarpjumus. Tos izjūt tikai pats vīriešu kārtas urnings, tā kā viņa „upuris“ katru brīdi var viegli no tā atraisīties un pret to nodrošināties. Tādēļ šie „upuri“, atskaitot mazus bērņus un vēl nevainīgus jaunekļus, gandrīz vienmēr ir vai nu izspiedēji vai arī par naudu pērkami vīrieši. Vārdu sakot:

Normālais vīrietis ļoti asi atšķir garīgo iejūsma un simpatiju jūtas pret otru vīrieti no katras jūtekliskas aizrautības un nejūt ne mazāko dziņu skupstīt, glāstīt kaut savu vismīļāko draugu, nemaz nerunājot par seksuālu tuvošanos viņam. Gandrīz vienīgais izņēmums ir internāti un citas vīriešu kopdzīves iestādes, kur nav sieviešu, un kur pavešanas, ieraduma vai nepieciešamas vajadzības ceļā ieperinas onanisms un pederastija. Tādēļ vīriešu savstarpēji jūtekliski glāsti modina aizdomas, ja ne vienmēr par homoseksuālītāti, tad neapšaubami par kļūmīgām seksuālām ierašām.

Turpretim normālā sievietē, kā jau teicām, aizrautīgas simpātiju jūtas bieži vien modina dziņu skūpstīties, glāstīties un apskauties. Un ne visai reti viņa, to darot, izjūt zināmu, kaut arī ne lokalizētu, jūteklisku baudu. Ja nu šī bauda rada vēl lielāku intimitāti un beidzot izvēršas savstarpējā onanismā vai līdzīgā parādībā, tā tomēr paliek cieši saistīta ar dvēseles aizrautību un simpātiju, un nav tik viegli no tām šķirama, kā vīrietī. Šo attiecību mēs pirmāk jau pieminējām; bet visspilgtāk šī parādība izpaužas sievietes kārtas urningu mīlestības attiecībās pret viņu upuriem.

Šo attiecību sekas ir tās, ka sievietē iedzimta tieksme uz homoseksuālitāti katrā atsevišķā gadījumā grūtāk atšķirama no ieraduma vai pavešanas ceļā sekundāri iegūtas lezbiskās mīlestības (kuŗa var arī platoniska būt), nekā vīrietī. Prostitūtām un erotiskām, vieglprātīgām sievietēm ierastais safisms nebūt nav reta parādība, tas katrā ziņā ir biežāk novērojams (kad nepieciešamas vajadzības nebūt nav), nekā seksuāli normāli disponētu vīriešu pederastija.

Īstai urningiskai sievietei domas par seksuālu koposanos ar vīriešiem iedvēš šausmas. Tā labprāt gērbjas vīrieša drēbēs un piesavinas vīrieša ieradumus. Šādi individi, pārgērbušies par vīriešiem, vairākus gadus kalpo armijā (protams, nenarastos, ārkārtīgos apstākļos) kā ka-reivji.

c) Dzimuma dziņa uz nepieaugušiem bērniem (pedofilija jeb pederoze). Par to varētu ļoti dažādi domāt, vai šī kategorija vispāri pelnījusi, ka tai veltī sevišķu vērību, jo varbūt lielākā daļa seksuālu uzbrukumu nepieaugušiem bērniem ir vai nu vecuma plānprātības sekas vai arī dibinas uz bērna nevainības ļaunprātīgu izmantošanu, kuŗas mērķis ir citādi normālas dzimuma dziņas apmierināšana. Bet es pats esmu redzējis pārāk daudzus gadījumus, kad dzimuma dziņa vērsta gandrīz vai pilnīgi tikai uz bērniem, tādēļ man ir negrozāma pārlicība, ka arī šajā virzienā ir īpaša iedzimta patoloģiska tieksme. Protams, ka lielākā daļa bērnu apgānītāju ir spējīga normāli kopoties ar sievietēm vai arī tie līdz ar to ir urningi vai algolagniķi, sadisti u. t. t. Bet daudziem šī dziņa uz bērniem ir tik spilgta un nevairāma,

ka tā liecina par sevišķu tieksmi. Tādēļ es ieteicu šo kategoriju dēvēt par pederōzi. Krafts-Ebings šo parādību cenšas izskaidrot tikai kā izvirtuļu netikumu un tādēļ to dēvē paedophilia erotica. Es nevaru piekrist šim uzskatam. Jau pedofilijas nosaukumam par sevi ir pārprotama nozīme, jo tas neietver seksuālo elementu. Tikai uz bērniem vērstas dzimuma dzīņas tipisks gadījums ir šāds:

Apdāvinātu mākslinieku, ar augstām ētiskām īpašībām un ļoti lielu smalkjūtību, no agras jaunības seksuāli kairina tikai mazi bērni, īpaši mazas meitenes, piecu līdz desmit gadu vecas. Viņu ārkārtīgi valdzina un kairina meiteņu īsie svārciņi, kājiņas u. t. t.; šī dzīņa, protams, vērstā sevišķi, ja ne pilnīgi, uz meitenēm. Tiklīdz tās izaugušas mazliet lielākas (kaut nebūt vēl nav seksuāli nobriedušas), tās viņu nekairina vairs nemaz. Arī pret sievietēm un vīriešiem viņš ir seksuāli absolūti vienaldzīgs un savu mūžu nav ne reizi kopojies. Viņa stiprā un kaislīgā dzimuma dzīņa dažos gadījumos tam psihiski modinājusi īstu iemīlēšanos atsevišķās pieci līdz desmit gadi vecās meitenēs. Tā kā viņš ļoti agri jau atskārta un saprata savas dzīņas nenormālību, tā visu mūžu viņu nomāca. Viņš apmierinājās tikai ar to, ka atsevišķos gadījumos gluži dabīgi un nepārmērīgi glāstīja mazās meitenes, sēdināja tās savā klēpī un viegli kļāva pie savas miesas, un tā viņš piedzīvoja erekciju un sēklas izšļākumu, bet meitenēm, protams, nebija ne jausmas par to. Viņa ētiskās jūtas un ētiskie principi bija tik stipri, ka atturēja viņu no tālākas rīcības, un viņš onanēja, lai sevi apmierinātu un apvaldītu, bet daudz tas viņam nelīdzēja. Šis stāvoklis viņu pamazām dzina aizvien lielākā nervu satrauktībā un garīgā nomāktībā, kas nebija vairs tālu no izmisuma.

Kādā citā gadījumā iedzimtā dzīņa vērsās tikai uz divpadsmit līdz sešpadsmit gadus veciem zēniem, lai gan īsu laiku šīs dzīņas objekti bija tikpat vecas meitenes.

Ar citām seksuālām dzīņas nenormālībām, sevišķi ar homoseksuālītāti un sadismu, bet arī ar ekshibicionismu un fetišismu pederōze ir saistīta ļoti bieži, kad attiecīgās dzīņas vērstas uz bērniem.

Gadās, kaut gan retāk, ka arī sievietēm ir nenormāla seksuālā tieksme uz maziem zēniem.

d) Dzimuma dziņa uz dzīvniekiem (sodomija jeb bestialitāte). Patoloģiska dzimuma dziņa, kas vērsta tikai pret dzīvniekiem, nav bieža parādība. Kopošanās ar dzīvniekiem parasti notiek dzimuma dziņas normāla apmierinājuma izdevības trūkuma vai pārķairinātības un pārvērtību tieksmes dēļ. Visbiežāk es esmu to novērojis pie vājprātīgiem cilvēkiem un plānprātiņiem, kuŗi, visu meiteņu izsmiēti un nozaimoti, savu apmierinājumu klusībā meklē govju kūtī, kur tie kopojas ar govīm un tādēļ izcieš spaidu darbu mokas. Dažādi izvirtuļi savu perverzo un pārķairināto kaislību remdēšanai izmanto kazas, lielākus putnus, trusīšus u. t. t. Un tomēr ir gadījumi, kad dzimuma dziņa patoloģiski vērsta tikai un vienīgi uz dzīvniekiem. Ļoti zīmīgi, ka šādi izvirtuļi lielāko tiesu izraugās sīkākus dzīvniekus: trusīšus, vistas, zosis, kas pēc šādas kopošanās nobeidzas, bet lielākiem dzīvniekiem, piemēram suņiem un kazām, par govīm nemaz nerunājot, šāds akts, pats par sevi saprotams, ir gluži vienaldzīgs. Pret dzīvniekiem bieži vien vērsta arī sieviešu dzimuma dziņa, sevišķi pret suņiem, kuŗus dresē un māca kopoties un laizīt klitoru.

Šajā „briesmīgākā no visiem Sodomas grēkiem“ mēs, raudzīdamies no objektīvāka viedokļa (atskaitot lopu mocišanu, ja ir runa par mazākiem dzīvniekiem), mēs nevaram ieraudzīt ne briesmīgā grēka, ne nozieguma. Cilvēciski un tiesiski skatoties, tas ir viens no nevainīgākiem dzimuma dziņas patoloģisko kroplību veidiem. Tikai cilvēka fantāzija tai uzspiedusi elles šausmu un baigākā nozieguma zīmogu. Pirmkārt, no sodomijas ar lielākiem dzīvniekiem neviens necieš, arī paši dzīvnieki ne; otrkārt, šāda kopošanās nevar radīt pēcniekus; un treškārt, tā caurmērā pasargā arī no infekcijas. Šādi akti var apvainot tikai estētiskās jūtas, kaut Ledas kopošanās ar gulbi ierosinājusi daudzus ievērojamus mākslas darbus; cilvēku sabiedrībai, bez šaubām, ir labāk, ja kāds idiots vai plānprātiņš seksuāli kopojas ar govi, nekā grūtu dara jaunu meiteni un rada idiotus; govys mierīgi gulēs un gremos tālāk, un nekāds ļaunums nebūs noticis. Šādās tiesu prāvās es vienmēr esmu atzinis, ka īstais grēcinieks un īstais vai-

nīgais nav vis sodomists, bet viņa denuncētāji un tiesātāji, kas šādu nābaga vārguli iesloga ilgu gadu spaidu darbos un dzen viņu bojā. Reiz kristīgi tiesneši nosodīja kādu turku par sodomiju ar kazu. Kad viņu rāja par šo darbu, viņš mierīgi atbildēja: „Kāda jums tur daļa? Kaza ir mana, es nopirku to pats par savu naudu.“ Ar musulmaņa fatalismu viņš savu sodu izcieta. Bet kādēļ viņš nosodīts, to nekad viņš nevarēja sajēgt.

Pavisam citāds stāvoklis ir sadistisku komplikāciju gadījumos, kad cilvēka baudkāri iesvel dzīvnieka ciešanas un asinis (sk. sadismu).

e) Ir ārkārtīgi daudzi dzimuma dziņas slimīgas izvirtības veidi, bet visus tos pieminēt mēs še negribam. Minēsim, piemēram, to slimīgo kairinājumu, kad sieviešu statujas dažus vīriešus ierosina uz onaniskām manipulācijām. Ir ļaudis, kuņus seksuāli uztrauc citu cilvēku dzimuma akta skatīšana vai kuņiem ir sevišķs prieks savu vīrieša locekli berzēt pie apģērbtas sievietes miesas u. t. t. Bet šādas parādības bieži vien ir tikai pārkairināta normāla erotisma izvirtības formas. Raksturīgs ir arī šāds gadījums: kādu kungu, veda tēva un vecas mātes dēlu, seksuāli kairināja tikai ķēves; erekcijas un orgasmu viņš piedzīvoja tikai jādams; sievietes viņam derdzās; un kopoties ar tām viņš nevarēja nekad.

8. **Garīgi slimo un garīgi nenormālo (psichopātu) seksuālās nenormālības.** Tuvāk iepazīstoties ar kādas psihiatriskas slimnīcas iedzīvotājiem, mums vispirms jākonstatē dīvaina un ļoti pārsteidzoša parādība seksuālā laukā: lielākā daļa sieviešu kārtas pacientu ir ārkārtīgi stiprā seksuālu kairinājumu, satrauktību varā. Dažai slimniecei šīs satrauktības izpaužas pārmērīgā onanismā, citai — neķitrās runās, bet visbiežāk jūtekliskā vai tīri psihiskā vai iedomātā iemīlēšanās dedzībā, un bieži vien tās no saviem ārstiem prasa kopošanos, mūžīgi iedegas nevaldāmā greizsirdībā un seksuālā aizdomībā pret citiem. Vārdu sakot, visi sievietes dzimuma dziņas varianti parasti visriebīgākā izķēmotībā parādas taisni vājprātīgo namos: koķetība, dziņa greznoties ar visādām lupatām un seksuālā satrauktībā aptraipīties ar saviem izkārņījumiem un savu urinu, un sevišķi bieži neķitri lamāties par iedomātiem seksuāliem uzbrukumiem vai netikliem piedāvājumiem viņām.

Garīgi slimas sievietes sevišķi iedomājas par kāda ķeizara, Kristus vai Dieva līgavu vai sievu. Grūtniecība, dzemdības te spēlē svarīgāko lomu. Dažas slimnieces murgu par savu grūtniecību un saka, ka viņas slepus apaugļotas, narkotiski iemidzinātas un ar varu piespiestas dzemdēt, bet ka piedzimušais bērns viņām nolaupīts. Kāda no manām bijušām pacientēm, neganti lamādamās, kļiedza, ka naktīs es slepeni ejot pie viņas un ar viņu nododoties izvirtībai. Un tā viņai no manis piedzima vismaz katru nedēļu viens bērns, kādēļ viņa mani iesauca par „ātrmīli”. Un visus tos bērnu simptomus, kuŗi tādā ceļā itkā nāca pasaulē, es slepeni viņai nolaupot, ieslogot slimnīcas sienās un spīdzinot, un viņai mūžīgi esot jāklaušās savu bērnu vaidos. Kāda cita slimniece, kuŗa sirga ar izdziedināmu māniju, slimības laikā bija tik nevaldāmi erotiska, ka katru ārstu, kas viņai tuvojās, aicināja kopoties. Viņas galva bija tik pilna erotisku tēlu, ka vēlāk, kad bija jau izdziedināta, viņa baidījās, vai nav mātes cerībās, lai gan visu slimības laiku viņa bija neatlaidīgā sieviešu uzraudzībā, nemiernieku nodaļā, un beidzot, pašai visu ar prātu apsverot, bija jāatzīst, ka viņas grūtniecība nav bijusi iespējama. Pat visatturīgākās un tiklākās, normālā stāvoklī seksuāli vienaldzīgākās sievietes var gara vājības stāvoklī iedegties neprātīgākā erotismā un bieži vien izturēties, kā palaidnīgākās prostitūtas, kā tas bieži novērojams periodisku hipomāniju gadījumos. Ir zināma parādība, ka psihiatriskās slimnīcas nemierīgo sieviešu nodaļā ārstiem vienmēr uzmācas erotiskas sievietes, skrāpē un knaiba viņus, un bieži vien viņiem nav iespējams izvairīties no ne visai patīkamiem mīlestības apliecinājumiem, skūpstiem u. t. t., vai arī otrādi: no negantas griezširdības uzbrukumiem, ar kādiem šīs sievietes viņus aplaimo. Turpretīm lielākā daļa garīgi slimo sieviešu ir seksuāli gandrīz vai arī pavisam indiferenta, vienaldzīga. Bet no otras puses, staigājot pa kādas psihiatriskās slimnīcas vīriešu nodaļu, pat jaunu sieviešu pavadībā, es vienmēr esmu brīnījies par garā vājo, garīgi slimo vīriešu trulo vienaldzību un dziļo seksuālo indiferentismu. Tikai daži no viņiem ir erotiski un apmierinas ar onanismu, un citi savu dzimuma dziņu remdē ar pederastiskiem mēģinājumiem. Atskaitot nemierīgākos, visi citi netraucētas gaŗām laidīs pat skaistas, jaunas dā-

mas, kurām nebūs jābaidās no viņu uzmācībām. Kāda jauna, fiziski stipra asistente, Dr. G. jaunkundze, bez šaubām, ļoti pādroša, Ciriķes vājprātīgo namā viena pati izstaigāja visas, pat nemierīgākās vīriešu nodaļas un viņai neuzmācās neviens slimnieks, bet sieviešu nodaļā to apstāja erotiskas sievietes tikpat neatlaidīgi, kā vīriešu kārtas asistentus, kaut viņa pati bija sieviete. Šo faktu es pieminu tādēļ, ka daži ļaudis iedomājas, itkā garā vājo sieviešu seksuālo satrauktību var modināt tikai vīriešu kārtas ārstu apmeklējumi.

Šie fakti ir visaugstākā mērā pārsteidzoši un, varbūt, vislabāk pierāda, ka sievietes dzimuma dziņa daudz lielākā mērā koncentrēta galvas smadzenēs, turpretim vīriešiem tā drīzāk slēpta zemākos smadzeņu centros, kā to jau pirmāk rādījām. Garīgi traucējumi dibinas uz lielo smadzeņu kairinājumiem, un te arī atrodams iemesls, kādēļ sievietē tie modina tik stipru seksuālo priekšstatu satrauktību, kas pie vīriešiem tik bieži nenotiek. Garīgi slimo cilvēku svarīgākās patoloģiskās īpatnības seksuālā laukā ir šādas:

a) Erotomānija (satiriāze un nimfomānija) t. i. dzimuma dziņas nenormāls pastiprinājums. Erotomānija, kā pārejoša vai ilgstoša parādība novērojama akūtu māniju gadījumos, progresīvās triekas un vecuma plānprātības sākumā, un arī dažās citās psychozēs. Tā izpaužas seksuālos ekscesos, neķītrās runās, iemīlēšanās dedzībā un neapvaldāmā onānismā. Par konstitucionālo nimfomāniju un satiriāzi mēs jau runājām, apcerot seksuālo hiperestēziju.

b) Depresijas (nomāktības) stāvokļi un daži notrukināšanās procesi, tāpat kā paralizes un vecuma plānprātības vēlākās stadijas, gluži otrādi, bieži rada seksuālo anestēziju un impotenci. Progresīvās paralizes (triekas) sākumā bieži vien izpaužas nenormāls libido sexualis, saistīts ar faktisku impotenci vai novājinātu potenci. Tas pats bieži notiek arī alkoholisma gadījumos.

c) Briesmīgus seksuālus ekscesos var izdarīt garīgi slimie, kuŗi sirgst ar lieluma un vajāšanas māniju; bieži vien tie ir seksuāli ārkārtīgi satraukti un šausmīgi tiranizē un moca sievietes, savus

upuŗus. Neprātīgā erotisma kļūmākie izteiksmes veidi izpauŗas neprātības reliģiskās formās, kur tas, sajaukdams ar reliģiskiem murgiem un fanatiskas ekstāzes stāvokļiem, bieŗi vien izvērŗas riebīgākās seksuālās orgijās. Es pazinu kādu gara slimnieku, kas vārdos bija reti dievbijīgs un tikumīgs, un dēvējās pat par pravieti, bet ar savu varu tik neganti un briesmīgi nomāca kādu nabaga strādnieci un viņas māti, ka gulēja ar abām vienā istabā, abas izlietoja saviem seksuāliem nolūkiem un beidzot meitai lika viņas menstruāciju asinis sajaukt ar savu sēklu un dzert to kafejā. Viņš iestāstīja tai, ka šādai rīcībai esot reliģiska nozīme un ta veicinot stipru pēcnieku radīšanu. Beidzot viņš vēl aizdedzināja nabaga sievietes māju. Daŗi gara slimnieki ar savām reliģiski-asketiskām frāzēm sagroza nabaga sievietēm galvu, lai tad vēlāk tās seksuāli izmantotu. Visļauņākie ir tie gara slimnieki, kuriem prāts nav aptumŗots un kuŗi savu slimību rūpīgi slēpj un tautai ārēji imponē kā veseli cilvēki un pat kā svētie. Reiz es medicīniski izmeklēju kādu dievbijīgu mācītāju, ko cienīja un godāja pat garīdzniecības aprindās un kas teica ortodoksālus, asketiskus sprediķus, bet mājās spīdināja savu sievu, bieŗi vien to ŷpaudza gandrīz līdz nāvei, prasīja no viņas visneķītrākos seksuālos pakalpojumus, izšķieda pats savu un arī sievas mantu, un tomēr viņa ārprātība nebija tik spilgta, lai vācu juristi to tieŗām kā tādu atzītu, un viņa sievai cita ceļā nebija, kā bēgt. Ja mēs gribētu attēlot visas garīgi slimo cilvēku seksuālās negantības, mums būtu jāraksta lielas grāmatas.

Bet mums tomēr vēl jāpiemin kāda no visbieŗākām garīgi slimu sievieŗu patoloģiskās mīlestības formām, proti: seksuālie murgi. Šādas sievietes kombin savas mīlestības jūtas pret kādu vīrieti ar trakākiem murgiem un halucinācijām. Viņu mīlestības objekts pārvērŗas, piemēram, par Kristu vai kādu ķēniņu; pati slimniece sevi ŷķiet Kristus līgavu vai ķēniņieni, pasaules valdnieci u. t. t. Murgos un halucinācijās ŷis „Kristus“ un ŷis „ķēniņš“ tad guļ ar viņu vienā gultā. Un slimniece jūt viņa tuvumu (jūtu halucinācijas), un turklāt ļoti konkrēti, miesīgi, viņa jūt, kā tas ar viņu kopoŗas, lai gan tas var notikt ar vai bez baudas sajūtām. Protams, arī sekas nav ilgi jāgaida. Viņa iedomājas, ka ir mātes cerībās, un de-

viņus mēnešus savā klēpī nes iedomātu bērnu. Halucinācijas iztēlo pat dzemdību ainu. Tad viņai liekās, ka bērnu tai nolaupa ar varu, spīdzina un moca to, viņu pašu pieviļ u. t. t. Neskaitāmas ir šādas murgu iedomas, saistītas ar centrālās nervu sistēmas seksuālās sfēras patoloģiskiem procesiem (sk., piemēram, pirmāk minēto gadījumu).

No tā visa redzams, ka šādi seksuālās patoloģijas psihiskie izstarojumi rada mocošus un līdz negantībai satracinošus priekšstatus, kas savienojas ar attiecīgām slimīgām sajūtām un sāpēm (parestēzijām) un halucinācijām. Lielu lomu te spēlē atmiņas ilūzijas (maldinājumi), jo daudz ko, par ko šie slimnieki gaužās, viņi nemaz nav izjutuši un tās visas ir tikai atmiņas ilūzijas. Teiksim tepat, šajā vietā, ka arī veselīem cilvēkiem seksuālās un citas kaislības ļoti veicina atmiņu izkropļojumus, un daudzi aplami īstenības minējumi vēlāk tiem liekās kā skaidri un noteikti fakti. Kur abpusēji ir tikai atmiņu ilūzijas, tur viens otru apšūdz par meliem un par neuzticību.

d) Viena no garīgi slimo cilvēku kļūmākām seksuālām nenormālībām ir patoloģiskā greizsirdība, sevišķi pie vīriešiem un vēl jo vairāk pie garā vājiem vīriešiem, kuŗu sievas tādos gadījumos ir īstās mocēkles. Bieži vien viņu mocības beidzas tikai tad, kad vīrs viņas nokauj. Arī garīgi slimo sievietē, tāpat arī alkoholiķu dzīvē, greizsirdība spēlē briesmīgu lomu. Greizsirdības iedomas vai laulātā drauga (varbūt arī laulībā nesaistītas seksuālās mīlestības) neuzticības murgs šo iedomu apmātos cilvēkus satrako līdz negantības piktumam. Ik nevainīgs vārds, ik skatiens, ik vienkāršs notikums šādam slimniekam šķiet viņa sievas neuzticības „neapšaubāms pierādījums“. Viņa var visiem spēkiem vairīties no visniecīgākā sīkuma, kas varētu ierosināt greizsirdību, tomēr viss velti. Sievas atturību un apvaldību šāds vīrs (vai mīļākais) atzīst tikai par liekulību. Viņš sievu uzraudzīs, lamās, pulgos, vajās dienu un nakti, un bieži vien pat svešu cilvēku klātbūtnē teiks tai savas aizdomas, savus apvainojumus, zaimus. Viņš izlikts tai visviltīgākās lamatas. Un to visu dēvē par sevišķi lielu „mīlestību“! Diemžēl, šādu gadījumu skaits ir leģions, un dzērājiem tie ir gandrīz nebeidzami.

e) Pats par sevi saprotams, ka pirmāk minētās seksuālās parestēzijas: sadisms, mazochisms, fetišisms, homoseksuālā mīlestība u. t. t. redzamas arī pie īstiem garā vājiem, šī vārda tiešā nozīmē.

f) Visbriesmīgākos seksuālos noziegumus vai riebi-gākās seksuālās nenormālības sevišķi bieži izdara idioti, īpaši morālie idioti, jo tiem nav nekādu ētisku un bieži vien arī estētisku pretpriekšstatu. Izvarošanas, bērnu apgānīšanas, baudkāres vadītas slepkavības, nekrofilija, bestialitāte u. t. t. lielāko tiesu ir vājprātības un īpaši morāliskas vājprātības produkti, sevišķi, ja ta savienota ar dzimuma dziņas izvirtības veidiem vai viņas pārkairinātību.

g) Arī hipochondrija dod savus augļus seksuālā laukā (seksuālā hipochondrija). Mēs jau pieminējām hipochondriķu iedomātās onanistiskās pārmērības. Citi ir pārliecināti, ka viņi ļaujas seksuāliem ekscesiem, kas viņus briesmīgi novājina, kaut īstenībā tādas parādības nemaz nav. Es pazinu kādu fiziski stipru un spēcīgu, precējušos hipochondriķi, kas iedomājās, ka viņš dzen sevi bojā ar seksuālām pārmērībām, jo ik pēc diviem vai trim mēnešiem reizi viņš kopojās ar savu sievu. Daži hipochondriķi zaudē savu potenci tikai tādēļ, ka paši iedomājās impotenti. Citi izposta savu dzīvi, iedomādamies veneriski slimī (kaut īstenībā ir veseli) — u. t. t.

h) Ļoti īpatnēja un brīnišķīga ir histērisko sieviešu un vīriešu seksuālitate. Histēriju rada slimīga pašiedvesme vai garīgās un sevišķi afektīvās darbības dissociētība. Bieži pietiek ar vienu vienīgo priekšstatu vai sajūtu, lai histēriķim radītu iedomātības vai sajūstības piepildījumu. Fantāzija var viņu dzīt no viena uzskata otrā, gluži pretējā, no vienas darbības otrā, pretējā, un bieži vien viņš skaidri vai arī vispāri nemaz neapzinas šo pretrunību. Mīlestība un naids viņā ātri mainās un naids viegli pārvēršas mīlestībā, mīlestība — naidā. Viena un tā pati histēriska sievietē var kļūt par labo vai par ļauno garu, atkarībā no tā, kādu iespaidu varā viņa dzīvo. Tās pašas galējības pārsteidzoši izpaužas arī seksuālā sfērā. Histērisku sievieti var aizraut briesmīgākās erotiskās pārmērībās, ja tā iedegusies mīlestības kvēlē, un atkal otrādi: tā var seksuāli pilnīgi vienaldzīga un salta

būt. Pret savas mīlestības objektu viņa var just viskarstāko seksuālo kaislību un tajā pašā laikā būt salta, kā ledus, pret citiem vīriešiem. Ta gan, bez šaubām, ir normāli sievišķīga parādība, bet nekur tā nav tik spilgta, kā histēriskā sievietē.

Bieži ir jautāts, vai sievietē vispāri var divreiz mīlēt. Bez šaubām, daudzas sievietes ir tik monogāmas, ka mīlēt var tikai reizi savā mūžā, bet tikpat neapšaubāms ir tas fakts, ka histēriķe nevien dažādā laikā var mīlēt vairāki lāgi un vairākus, ļoti dažādus cilvēkus, bet bieži vien vairākus vīriešus reizē viņa var mīlēt karsti un dedzīgi, jo viņas personība šķēļas ārkārtīgi viegli. Bet arī to, ko viņa mīlējusi, viņa var tikpat kaislīgi ienīst, un otrādi: atkal mīlēt to, ko kaislīgi ienīdusi, atkarīgi no tām iedvesmēm, kuŗu varā viņa atrodās. Tas viss gluži tāpat attiecas arī uz histērisko vīrieti.

Tā paša iemesla dēļ histēriska individa mīlestības jūtu īpašības var pārvērsties un mainīties dažādu iespaidu varā un drīz var, piemēram, perverzas, drīz normālas būt. Kādā man zināmā gadījumā ļoti izglītota histēriķe savā pirmā jaunībā iemīlējās otrā meitenē. Toreiz viņas jūtas bija tikai homoseksuālas; viņas mīlestība pret minēto meiteni bija tīri urningiska, savienota ar intensīvu libido seksualis, un vīrieši viņai bija gluži vienaldzīgi. Vēlāk viņā iemīlējās vīrietis, un savas jūtas viņa tam sniedza drīzāk līdzcietības un sievietes pasivitātes dēļ. Bet vēl pēc kāda laika viņa tikpat kaislīgi un dziļi iemīlējās citā vīrietī, cik kvēloši bija iemīlējusies jaunā meitenē. Šī pēdējā mīlestība bija tīri romantiska, sapņaina, bet tikpat intensīvi jūtekliska, ar stipru libido. Tā tad dzimuma dziņa gluži spontāni bija atguvusi normālu virzienu. Līdzīga pārvērtība notiek arī histēriskos vīriešos, bet vīrieša seksualitātes rakstura dēļ gan ne tik viegli, jo šajā seksualitātē dvēsele un dziņa (instinkts) ir labāk atšķirti. Histēriskā fantāzija un disociācija viegli var sievietes dzimuma dziņai dot sievietē samērā reti iemītošu poliandrisku virzienu, kas viņu attālina no vidējā seksuālā sievietes normāltipa un tuvina vīrieša tipam. Turpretīm histēriskus vīriešus sieviešu tipam tuvina tikai lielāka jūtu un domu disociācija, nevis poligamiskais (poliginiskais) instinkts. Daudzi no tiem ir homoseksuāli vai biseksuāli. Es vienmēr esmu

brīnījies, cik daudzi no tā sauktajiem patoloģiskiem šarlatāniem (ekstrēmiem histēriķiem) ir homoseksuāli.

i) Viena no garīgi nenormālo cilvēku patoloģiskās mīlestības variācijām ir iedomātā mīlestība, kura neizaug no murgu idejām. Daudzi psihopāti (sievietes un vīrieši) iedomājas, ka tie kādu mīlē un vēlāk, vai nu pēc saderināšanās vai arī pēc kāzām, pēkšņi redz, ka ir maldījušies un attiecīgo personu nekad nav mīlējuši. Šādi pašmaldināšanas gadījumi nebūt nav reti. Tie bieži vien rada saderināšanās atsaukumu, laulības šķiršanas un laulības postu.

k) Vēl cita mīlestības patoloģijas variācija ir ļoti daudzu psihopātu mīlestības tirānija, kad tie moca, tirānizē savus mīlestības objektus un sarūgtina tiem dzīvi ar greisirdības pārmetumiem, pārspīlētām prasībām, bezjēdzīgām pretrunām, apvainotu jūtību, neprātīgu jūtu uzliesmojumiem, aizdomību un apvainotību. Šis briesmīgais mīlestības veids nav svešs ne vīriešiem, ne sievietēm, lai gan sievietes tā mīlē biežāk, nekā vīrieši.

l) Psihopātu mīlestība vispāri ir nebeidzams temāts. Ja cilvēku sabiedrība to pazītu labāk, tad izgaistu daudzi laulības pārrautumi un daudzas nelaimes. Nupat apcerētā mīlestības tirānija pie psihopātiem var izaukt taisni baigās dimenzijās. D) piemērā minētā greisirdība var izvērsties tik neprātīga, ka laulātā drauga nevainīgākā rīcība šādam slimniekam var likties jau laulības pārkāpšana. Es pazinu kādu sievieti, kura savam vīram neļāva ieslēgties atejas vietā, mūžīgi baidīdamās, ka vīrs tur varētu ieslēgties kopā ar istabas meitu. Kāda cita sieviete ārkārtīgi uztraucās, kad pie restorāna galda viņas vīram pretim sēdēja sieviete un uzlūkoja to. Nabaga vīrs nezināja ne uz ielas, ne restorānā, kurp vērst savus skatienus, lai izvairītos no sievas aizdomām. Vēl nelaimīgākas ir sievietes, kurām vīri slimo ar šādu greisirdību. Citi psihopāti mīlēto cilvēku nomoca ar mūžīgām veltīgām rūpēm, dienu un nakti bez iemesla ļaudamies dažādu briesmu iedomām un uztraukdamies par katru, pat visniecīgāko neveselības gadījumu. Vēl citi cieš no hiperestēzijas (pārjūtības), viņus satrauc ik stiprāks jūteklis iespaids un kopdzīve ar tiem ir moka viņiem pašiem un arī citiem. Vēl kļūmāka

ir dvēseles pārjūtēlība, kuŗā slimnieks visu sajūt kā sāpinājumu, kā apvainojumu, kā ļaunu nodomu u. t. t.

Nesaskaņa starp mīlestību un dzimuma dziņū arī ir mocoša daudziem psihopātiem, vai nu tad, kad patiesā garīga mīlestība savienojas ar seksuālu vienaldzību, impotenci, anestēziju, vai pat ar sāpēm un riebījumu kopošanās aktā (sevišķi pie sievietēm, kuŗām kopošanās bieži vien ir sāpīga vaginisma dēļ), vai arī, kad — gluži otrādi: intensīva dzimuma dziņa savienojas ar mīlestības trūkumu vai arī rupju egoismu (sevišķi pie vīriešiem). Daži psihopāti šķiet patiesi iemīlējušies, bet pret savu mīlestības objektu bieži vien izturas kā tīrie zvēri. Lielāko tiesu tie ir tie varoņi, kas savu mīļāko sievieti uz pēdām nošauj, nožņaudz vai nodur, ja tā nepretodamās pilnīgi nepaļaujas viņiem, vai arī tie vājākie cilvēki, kuŗi tūdaļ biedē ar pašnāvību, ja viņiem jāpaliek bez pretmīlestības. Un citi psihopāti, kuŗus plosa patoloģisks erotisms, neatlaidīgi vajā godīgas un krietnas meitenes ar saviem apvainojumiem, pat ar pornografiskām rupjībām. Es redzēju šādu pusē vājprātīgu vīrieti, kas godīgai jaunkundzei sūtīja vēstules un pat atklātnes, kuŗās bija zīmēti sieviešu dzimumorgani.

Sieviete iedegas naidā un atriebībā, savienotā ar greizsirdību, sevišķi aklā un neatlaidīgā, saskanošā ar sievietes gribas izturību, tādos gadījumos, kad līdzdarbojas psihopātijas kroniskais afekts. Tāda sieviete ar savām rafinētām intrigām, ar saviem kaislības izķēmotiem, bet ar drāmatisku komediantismu izspēlētiem apliecinājumiem, kuŗi ir tikai ilūzionāru atmiņu auglis, var spēlēt tiešam sātānisku lomu tiesas zālēs un apburt un pilnīgi maldināt visus tiesnešus. Vērīgi izpētot šādus gadījumus, parasti viņu īstais un patiesais, dziļākais cēlonis ir seksuālā kaislība, kas tikai vēlāk skaisti izkrāsota un apslēpta ar dažādiem neapzinošī liekuļotiem, cēliem motīviem. Šādas psihopātes (arī psihopāti) apmelo citiem līdzī arī pašas (paši) sevi.

Arī citiem slimīgiem simptomiem, uzmācīgiem impulsiem un uzmācīgām idejām, ir sevišķa nozīme dzimuma dziņā un mīlestībā. Mīlestība vai antipātija, tāpat kā dažādi seksuāli priekšstati, var kļūt par mocošu uzmācīgu ideju objektu. Šādos gadījumos citi cieš mazāk, jo uzmācīgās idejas mēdz būt pasīvas un lielāko tiesu moca un

plosa tikai tos, kas ir šo ideju apsēsti. Tās mūžīgi iekaro pirmo vietu apziņā un nabaga slimniekam neļauj mieru ne brīdi. Turpretim uzmācīgie impulsi var kļūt bīstami un var novest pie seksuāliem atentātiem, jo šādos gadījumos slimīgas iedomas dzen uz darbību. Tādi stāvokļi var savienoties tiklab ar normālu dzimuma dziņu, kā ar perverzām tieksmēm.

m) Viena no vīriešu vecuma plānprātības seksuālās patoloģijas īpatnībām, kā redzējām, ir iemīlēšanās bērnos (sk. paradoksiju). Ta ir garīgās satrauktības atsevišķa parādība slimības sākumā un ļoti bieži var rosināt uz mazu bērnu apgānīšanu. „Morāliskam sašutumam“, ko publika un diemžēl arī daudzi nezinoši tiesneši, par dažu labu psihiatru nemaz nerunājot, jūt pret šādiem „izvirtušiem veļiem“, bieži vien sekas ir tās, ka krietniem, līdz šai smadzeņu slimībai, kuŗa tos piemeklējusi vecumā, nevainojamiem un godīgiem cilvēkiem jāizbaida sabiedrības nicinājums vai pat smags cietuma sods.

9. **Narkotisko līdzekļu, sevišķi alkohola, iespaids uz dzimuma dziņu.** Funkcionālā smadzeņu trieka, ko rada narkotiskie līdzekļi, savā psiholoģiskā un fizioloģiskā izteiksmē, kā zināms, ir ļoti līdzīga organiskai triekai, ko rada smadzeņu mizas lēnas sakrunkošanās procesi, kā tas novērojams pie progresīvās smadzeņu triekas: svētlaimības jūtoņa, kustību gausākums un nedrošība līdz pilnīgai triekai, nespēja orientēties laikā un telpā, garīga disociācija jeb pāreforija vispāri ir abu šo parādību simptomi. Līdz ar to cilvēks zaudē pareizo novērtējumu par savu personu un ārpasauli; slimnieks iedomājas garīgi un fiziski ļoti stiprs, kad gluži otrādi: viņa spēki ir pilnīgi zuduši, un pat visklūmākā stāvoklī viņam viss šķiet rožainā gaismā. Viņš jūt sevī ārkārtīgi lielu muskuļu spēku, kad īstenībā viņš ir tik salauzts, ka viņa soļi grīļojas. Narkoza sākumā visas parādības ir mazliet citādas, nekā beigās. Sākumā pārsvarā ir zināma satrauktība, uzņēmības priekš un instinktu saspīlētība, bet vēlāk galveno lomu spēlē sagurums, glēvums un miegainība. Seksuālā sfērā narkotisko līdzekļu iespaids ir tāds pats, un proti: vispāri potences novājības laikā seksuālā tieksme un libido, vismaz pašā sākumā, pastiprinās. Šekspirs par to saka: „Reibums veicina pavešanas prieku, bet arī nomāc

to. Tas stiprina tieksmi un apgrūtina viņas piepildīšanu." (Šekspira „Makbets“, otrais cēliens, pirmā scena, vārtu sargs). Protams, ka visi narkotiskie līdzekļi nav vienādi un katrai sugai ir savas sevišķas īpašības. Tomēr šajos nedaudzos vārdos būs izteikts narkotisko līdzekļu dziļākais iespaids uz dzimuma dziņu: vispirms libido satrauktība, kavējošo ētisko un intelektuālo priekšstatu zudums un uzņēmības prieka kāpinājums; tad potences progresīvā trieka un beidzot sākuma kairības un satrauktības izdzisums.

Ārkārtīgi svarīgas šīs parādības ir pie alkohola narcoza, kas kultūras tautās spēlē vislielāko lomu. Sākuma satrauktība te ir ļoti spilgta un stipra. Bet sīkāk to izpētot, redzams, ka jau pašā sākumā izpaužas seksuālās darbības un sevišķi jūteklisko kairinājumu pagausinātība. Kopošanās aktā erekcijas ir gausākas; baudas sajūta gan subjektīvi ir ļoti intensīva, bet attīstās arī gausāk, un sēklas izšļākums parasti notiek vēlāk. Šī pagausinātība paldzina kopošanās aktu un līdz ar to lielākas rada infekcijas bailes, ja viens no abiem kopošanās akta dalībniekiem ir veneriski slims. Pagurums, kas tūdaļ nāk, ir ļoti liels, un pat tikai mazliet iereibis cilvēks nevar tik ātri un tik bieži piepildīt kopošanās aktu, kā gluži skaidrā stāvoklī. Aizvien lielākam narcozam līdzī pamazām sākas pilnīga impotence. Pretēji reāliem faktiem, piedzēries cilvēks, laudamies ilūzijai, kuņā viņu iešūpo narcozs, tomēr sajūt milzīgu potenci.

Visiem zināms, cik tūlīgs, rupjš, nejdzīgs un ar savu nebeidzamo atkārtotību apnicīgs ir flirts, ja to iespaido alkohols. Iereibušu vīriešu nepieklājīgās manieres dzelzceļa vilcienos, publiskos lokālos u. c. pret sievietēm nav nekas cits, kā alkoholisks flirts (sk. ceturto nodaļu).

Vēl cita dzimuma dziņas īpatnība alkohola narcozā ir viņas zvēriskā rupjība un nežēlība. Dzimuma dziņas augstākie mīlestības izstarojumi te lielāko tiesu ir pilnīgi paralizēti, un kaila, neapvaldīta izpaužas tīrā jūteklība pat tādiem cilvēkiem, kuņi skaidrā prātā atšķiras ar smalkām un augstām mīlestības jūtām. Tādēļ alkohola postošais iespaids uz dzimuma dziņu nav aprēķināms. Bet tas, kas te jau teikts, vēl nebūt neaptver alkohola kļūmākās sekas; mums vēl sevišķi jāuzsver divi fakti:

Alkohols neapmierinas ar to vien, ka ļauj visplašāko vaļu zvēriskām dziņām, paralizēdams augstākos ētiskos priekšstatus un prāta darbību, bet vēl sevišķi tiecas patoloģiski virzīt pašu dzimuma dziņu. Ļoti daudzus ekshibicionisma, homoseksuālu tieksmju, patoloģisku dziņu gadījumus uz maziem bērniem vai dzīvniekiem un daudzas citas nenormālības alkohola iespaids ārkārtīgi pastiprina vai pat (vairāk vai mazāk latentu, apslēptu, iedzimtu tieksmju gadījumos) tieši rada. Es esmu dziedinājis daudzas šādas seksuālas parestēzijas, kad šiem pacientiem skaidrā prātā bija gluži normāla dzimuma dziņa, bet perverza kļuva tikai iereibuma stāvoklī. Es esmu pārliecināts, ka šiem faktiem veltījot lielāku vērību, varētu konstatēt daudz vairākus gadījumus, kad alkohols pastiprina perverziju vai liek tai izpausties.

Vēl svarīgāks ir tas fakts, ka tiklab akūtā, kā kroniskā saindēšanās ar alkoholu dara augstākā mērā postošu iespaidu uz radītāju dīgļa plazmu. Te es aizrādu uz to, kas pirmās nodaļas beigās teikts par blastoftoriju.

Pēc visa tā mēs varam minēt šādus individuāli un sociāli postošus narkotisko līdzekļu un sevišķi alkohola iespaidus seksuālā sfērā:

a) Neapdomāti seksuālie sakari dzīvnieciskās dziņas pastiprinātības un ētisko un intelektuālo kavekļu zuduma dēļ: tā tad jaunu meiteņu pavešana, prostitūcija, bērnu radīšana no nevērtīgiem radītājiem kļūmos, neveselīgos apstākļos.

b) To pašu iemeslu dēļ venerisko slimību vairošanās. Statistika, ko es pats esmu savācis, rāda, ka no 200 saslimšanas gadījumiem ar veneriskām slimībām apmēram kādi 75% notikuši zem alkohola iespaids, un sevišķi vieglā iereibuma un sakāpināta uzņēmības prieka stāvoklī.

c) Un atkal to pašu iemeslu dēļ dažādas nelaimes un katastrofas, piemēram: ārlaulības grūtniecības, izmisums, pašnāvības u. t. t., kā neapdomātu seksuālu sakaru sekas.

d) Seksuālo noziegumu lielākās daļas izcelšanās arī jāatzīst, kā neapdomības un sakāpināta erotisma sekas, savienota ar tūlīgu motorisko satrauktību. Te lielu lomu spēlē arī greizsirdības dziņas. Stitistika rāda, ka lielākā puse (līdz trijām ceturtdaļām) noziegumu pret personām notiek alkohola reibumā. Šajā skaitā noziegumi pret ti-

kumību jeb seksuālie noziegumi, kā to liecina ievērojamākie un uzticamākie stitistiķi, sasniedz 75 līdz 80%.

e) Seksuālu izvirtību vairošanās un bieži vien tieša izceļšanās.

f) Iedzimtās alkoholiskās blastoftorijas rašanās, tiklab vienreizīga norebuma, kā ierastas žūpības dziņas, un pat mērenas, ierastas dzeršanas dēļ (sk. pirmo nodaļu). Alkoholiskas blastoftorijas radītie pēcnieki arī cieš no daudzām psihiskām nenormālībām, kuņģa ētiskie defekti un seksuālās izvirtības spēlē svarīgāko lomu.

g) Greizsirdības murgi ir specifisks kroniskā alkoholisma simptoms un tiem ir briesmīgi augļi, sevišķi baigas un zvēriskas fiziskas un psihiskas varmācības un slepkavības.

h) Un alkohols ir gandrīz neatlaidīgs prostitūcijas un savedēju līdzgaitnieks, jo bez alkohola šīs parādības, vismaz savā tagadējā rupjā formā, nemaz nevarētu pastāvēt.

i) Alkohola ierosinātais erotisms rada publiskās vietās un arī intimās attiecībās augstākā mērā uzmācīgu un neciešamu flirta formu, kas bieži vien izvēršas taisni piedauzīgs, katras pieklājības jūtas rupji apvainojošs.

Viss, kas līdz šim te teikts, vispirms attiecas uz vīriešiem. Sievietes, vismaz pie mums, kontinentālā Eiropā, alkoholismam ļaujas daudz retāk. Anglijā gan tas plosas ārkārtīgi un rada visklūmākās sekas. Bet prostitūcijai kalpojošās sievietes alkoholismam ļaujas gandrīz visur. Jaunas meitenes parasti uz prostitūciju paved ar alkoholisku dzērienu palīdzību, jo pavedēji tās piedzirda ar vilcīgu aprēķinu un tad izlieto tās savām vajadzībām. Vēlāk viņas bieži vien turpina dzeršanu, lai apreibinātos un aizmirstu savu postu.

Ļoti pārsteidzošs ir alkohola iespaids uz sievietes dzimuma dziņu. Parasti tas kāpina tieksmi, bet, ievērojot sieviešu dzimuma pasivo lomu, par potenci te nav ne runa. Bet psihisko kavekļu un izstarojumu (mīlestības, kauna jūtu u. t. t.) zudums alkohola reibumā vispirms sievietei laupa pretošanās spēju pret vīrieša libido. Tādēļ piedzērusi sieviete viegli krīt par laupījumu katram seksuāli sastrauktam vīrietim. Šajā ziņā man zināmi daži ārkārtīgi

pamācoši gadījumi, un vienu no tiem es gribu šē pieminēt.

Jauna, skaista, spirta un pārtikusi meitene apprecējās ar diezgan vāja un nesmalkjūtīga rakstura cilvēku, kurš gan nebija ļauns. Abi dzēra mazliet pārmēri. Grūtniecības laikā ārsts lika viņai dzert diezgan daudz vīna, un viņa kļuva kaislīga dzērāja. Viņai radās draugi un paziņas, kas sāka ar viņu lakstoties, un pamazām viņa sāka izturēties kā īsta prieku meita, mūžīgā alkohola reibumā seksuāli laudamās katram vīrietim, kas tuvumā gadījās. Sākumā vīram nebija drosmes to visu likvidēt un no sievas šķirties viņš negribēja naudas dēļ. Sievu ievietoja manis vadītā psihiatriskā klinikā, kur to dziedināja ar pilnīgu alkohola aizliegumu. Es cerēju ieraudzīt cinišku, seksuāli satrauktu sievieti, kas kairina un viņa vīriešus. Bet tāda viņa nebija. Tiklīdz viņa atzīlba no sava mūžīgā reibuma, tā bija tikla, krietna un uzcītīga. Viņas kauna jūtas bija ļoti attīstītas. Dziļāk ielūkojies viņas psihiskā būtībā, viņas senākā dvēseles dzīvē, es pārlicinājos, ka vīriešiem viņa bija ļāvusies daudz mazāk stipra l i b i d o s e x u a l i s, bet gan psihiskas vājības un vienaldzības dēļ, kas bija alkohola iespaids sekas. Viņas izturēšanās bija teicama. Viņa iestājās atturības biedrībā, aizgāja atpakaļ pie sava vīra un no tā laika dzīvoja ar viņu laimīgu, tikumīgu un mierīgu dzīvi, pilnīgi atturēdamās no alkohola, un nekad vairs nepaļāvās savai senākai seksuālai neuzticībai. Es satiku viņu pēc vairākiem gadiem, laimīgu, pateicīgu, spirtu un ziedošu, kopā ar viņas vīru.

Šo gadījumu es pieminēju, lai rādītu, ka seksuālas pārmērības pašas par sevi nebūt vēl nesamaitā pat sievietes raksturu, gribu, kauna jūtas u. t. t. Viss atkarājas no viņu cēloņa. Ja šis cēlonis slēpts rakstura iedzimtā vājībā, tad ļaunums, protams, gandrīz nav vairs labojams. Bet ja tas iegūts un laikā novērsts, tad arī sekas novēršamas uz visiem laikiem.

Protams, ir arī tādas sievietes, kas žūpo, bet seksuāli ir vienaldzīgas. Citās sievietēs, turpretīm, erotisms riebigā veidā savienojās ar žūpību un sniedzas līdz nimfomānijai.

Kam dārga vēl cilvēce un viņas nākotne, un kas redz nevien šē rādītos apstākļus, bet arī citus posta darbus, ko alkohols nodara sabiedrībai, tam beidzot būtu jāpaceļas sava spēka apziņā un mēģinājuma dēļ — teiksim, kādu pusgadu — jāatsakas no visiem alkoholiskiem dzērieniem, lai sabiedriskam alkohola postam pretdarbotos ar savu paraugu, nevis ar frāzēm. Tad viņš redzēs, kā jau redzējuši visi, kas pievērsušies atturībai, ka pat vismērēnāk lietotais alkohols viņam nav bijis derīgs, bet tikai kaitīgs, un tad viņš no tā atsacīsies uz visu mūžu. Tad viņš aizvien mazāk sapratīs alkoholizējošās cilvēces neprātību un aplamību, un arī to, kā viņš pats bija senāk varējis citiem līdzī lauties šai sociālai nejēdzībai.

10. **Seksuālās nenormālības un izvirtības kā iedvesmes un pašiedvesmes sekas.** — Afektu patogenā iedarbība. — **Dziedināšana ar psychoanalīzi.** — Hipnotisko parādību, t. i. sugestijas loma seksuālā dzīvē ir daudz lielāka, nekā parasti domā. Par to mums būs vēl runa atsevišķā nodaļā. Bet te man jāsaka, ka sevišķi ievērojama dažādu seksuālu izvirtību un nenormālību kategorija, kuŗas nav iedzimtas, bet ir iegūtas, un kuŗas, piemēram Krafts-Ebings, lai gan pats piemin pārsteidzošus gadījumus, gluži vienkārši attiecina uz seksuālu ekscesu un izvirtības vai vienkāršas psihopātijas sekām, nav nekas cits, kā stipras afektīvas sugestijas (iedvesmes) vai autosugestijas (pašiedvesmes) tiešas sekas. Te es pieskaitu visus gadījumus, kad agrāk seksuāli normāls cilvēks pēkšņi, kāda stipra iespaida varā, top patoloģisks. Piemēram kādā prieku mājā vai citā vietā vīrieti seksuāli satrauc erotiska sieviete skaidstās kurpītēs. Viņa satrauktība neviļus sasniedz augstāko potenci, ieraugot šīs kurpītes. No šī brīža sākot, sugestīvas asociācijas ceļā, sievietes kurpītes viņu nevairāmi seksuāli kairina, un šis kairinājums pārspēj visus citus iespaidus un pārvērš viņu par kurpju fetišistu; seksuāli viņu nekairina vairs sievietes miesa, bet tikai sievietes kurpes. Tāpat var sugestīvi iegūt arī izvirtušas seksuālās jūtas, piemēram, ja senāk seksuāli normāls cilvēks, izvirtušu, pederastisku vai onanistisku darbību vai gluži vienkārši kāda priekšstata dēļ, kas intensīvi, afektīvi-sugestīvā ceļā darījis stipru iespaidu uz viņa psihiku,

pēkšņi zaudē savu libido pret sievietēm un seksuālo dziņu vairs jūt tikai pret vīriešiem.

Pats par sevi saprotams, tas notiek sevišķi ar patoloģiski-sugestējamiem vai hysteriskiem, bet arī vispāri ar tādiem cilvēkiem, kuri stipri ļaujas iedvesmei; te slēpta atslēga uz lielas daļas iegūto seksuālo nenormālību izpratni un izskaidrojumu, un līdz ar to arī norādījums uz viņu dziedināšanu. Tā tad visos šajos gadījumos runa nav ne par morālisku izvirtību, ne par iedzimtu, kaut arī latentu, snaudošu predispozīciju, bet tikai par afektīvi-sugestīvu iespaidu, parasti pēkšņu un vienreizīgu, bet dažreiz arī atkārtotu. Es pats esmu no daudziem līdzīgiem gadījumiem pieredzējis tādu, kur savā jaunajā sievietē kaislīgi iemīlējies un augstākā mērā godīgs cilvēks, kas gan bija ļoti viegli sugestējams, pēkšņi, gluži vienkāršu iedomu dēļ, kļuva impotents un seksuāli izvirtis. Savai iegūtai patoloģiskai tieksmei viņš gan neļāvās tik tālu, ka būtu jau sācis seksuāli kopoties ar vīriešiem, bet viņu plosīja pilnīgs izmisums. Es esmu pārliccināts, ka vēlīgāk un rūpīgāk pētot, varētu atrast aizvien vairāk šādu seksuālās psihopātijas gadījumu, kas iegūta afektīvas sugestijas vai autosugestijas ceļā.

Tādi gadījumi var izveseļoties paši no sevis, spontāni. Saprotams, ka tur pilnīgi lietojama sugestijas terapija un tai ir panākumi tiklab vienai pašai par sevi vai arī kombinētai ar psychoanalīzi. Gluži lieki būtu te vēlreiz apcerēt visus nenormālību veidus, ko jau aprakstījām šajā nodaļā, jo visas funkcionāli psihiskās parādības var sugestijas ceļā rasties un tāpat var tās novērst.

Bet svarīgi ir še uzsvērt, ka visos gadījumos, kur seksuālas nenormālības lielākā vai mazākā mērā pēkšņi vai šķietami tieši rodas senāk normālos cilvēkos, kad tās nav pamazām iegūtas ilgu kļūmīgu ieradumu ceļā, ka šādos gadījumos vienmēr jādomā par sugestīvu vai autosugestīvu. Abi šie sugestijas un autosugestijas jēdzieni diezin vai šķirami viens no otra, jo tas, ko tādos gadījumos iedvēš, parasti ir jutekļu uztveres (redzes, osmas, taustes, dzirdes uztveres), asociētas ar noteiktām situācijām un stipriem afektiem, un tā tās dziļi un cieši iesakņojas smadzenēs. Tie var arī tīri priekšstati vien būt. Tikai ārkārtīgi retos gadījumos ir runa par apzinātu, t. i. ar tīšu

nolūku sugestējošu hipnotiķi. Tā tad parasti tās ir ne-tīšas, no personām vai objektiem izejošas sugestijas, situācijas vai afektīvi iespaidi, kas kairina atdarināšanas dzīņu u. t. t., bet tas viss ļoti tuvu saskarās ar autosugestiju (pašiedvesmi). Apzinātas iedarbības gadījumus apcerēsim vēlāk.

Breiers un Freids bija pirmie, kas pierādīja, ka nervozas iedzimtības bērniem afekti, sevišķi baiļu un īpaši seksuāla satura afekti (seksuāli atentāti, onanisms u. t. t.), ja attiecīgās bailes bērnu samulsina un lielākā vai mazākā mērā apstulbo, zemapziņā atstāj tā sauktās psihiskās rētas, tāpat kā katrā attiecīga kairinājuma gadījumā paliek sāpoša rēta. Tad šīs bailes nekad vairs neataust vai tikai nepilnīgi ataust apziņā, lielāko tiesu tās pat aizmirst, bet viņas rada dažādus nervozi-garīgus traucējumus, sevišķi fobijas, piemēram bailes no kādas vietas (telpas), histeriskas lēkmes u. t. t., kas ilgu gadus moca slimniekus un bieži vien nav vairs dziedināmas. Pirmējo situāciju (tā saukto kompleksu) liekot atkārtoti pārdzīvot, sevišķi hipnozē, kā dara Franks Ciriķē, K. Greters Bāzelē un O. Fogts Berlīnē, rada resp. papildina pirmo reizi nepilnīgi notikušo asociatīvo aptveri, un tā nelaime ir izdziedināma. Tā ir psihoanalītiskā jeb katartiskā dziedīnāšanas metode. Šādu kompleksu meklēšana prasa lielu pacietību. Šie kompleksi nebūt vienmēr nav seksuāli un vienmēr tie nav meklējami arī otrā vai trešā mūža gadā, kā to grib Freids. Bet Franks domā, ka ļoti daudzus seksuālus perverziju gadījumus iegūst šādā ceļā vai arī tie rodās, ja ir attiecīga iedzimta tieksme. Es pilnīgi viņam piekrītu un domāju, ka arī stostība dibinas uz traumatiski iedarbīgiem bērniības afektiem. Stostība nav nekas cits, kā valodas fobija.

Baiļu afektu traumatiskā iedarbība un viņas iespēšanās lielo smadzeņu darbības neapzinošā sfērā īstenībā pieder pie histeriskās pašiedvesmes jēdziena. Tie ir tikai citi vārdi, bet apzīmē vienu un to pašu. Breiera un Freida pētījumos jauns ir tas, ka viņi atrada psihoanalītisko metodi, gaismā cēla un lika no jauna pārdzīvot (vislabāk hipnotiskā miegā) patogenos (traucējumu radošos) kompleksus, un jauns ir arī konstatējums, ka šādas patogenas iedarbības ļoti bieži meklējamās agrā bērniībā (3 līdz 8 gadu vecumā).

Tas ļoti apgrūtina fakta konstatējumu, cik, piemēram, kāda seksuāla perverzija ir iedzimta vai iegūta. Tīrai iedzimtībai vienmēr var pretīm likt afekta iedarbības varbūtību visagrākā bērnībā. Bet tā tomēr ir tikai vārdu ķilda, jo piedzīvojumi rāda, ka tikai uz to disponētus psihopatus, sevišķi histeriskus, šādi traucējumi (fobijas, perverzijas u. t. t.) piemeklē afektu ceļā. Un vēl šajā vietā jāuzsver, ka psicho- resp. neiropatiskās iedzimtības iedarbība neaprobežojas kādā noteiktā patoloģiskā formā, bet attiecas uz lielāko daļu vai uz visām formām. Tāpat kā vājprātīga tēva dēls var kļūt histerisks vai maniaks, tā viņš var kļūt arī homoseksuālists vai algolagnisks. Un algolagniķa dēls var kļūt homoseksuālists vai fetišists, vai hipochondriķis (un beidzot arī seksuāli normāls). Tā tad traucējuma formu iedzimtā psihopatā var noteikt kāds traumatiski seksuāli vai citādi iedarbīgs afekts. Redzams, ka iedzimtība un afektīvais ievainojums te bieži vien darbojas kombinētā veidā. Te slēpjas svarīgs norādījums dziedināšanai. Proti: ar pārspīlētu psychoanalīzi var pre-disponētā individā fiksēt vai radīt kompleksus (suģestēt).

11. Seksuālās izvirtības ieraduma ceļā. — Gandrīz pie visām dzimuma dziņas perverzijām (izvirtībām), kuŗas esam apcerējuši šajā nodaļā, var pierast ar to, ka mākslīgi kairināta dzimuma dziņa apmierinājumu meklē dažādību maiņā un neparastību tieksmē, kaut izvirtība nebūt nav iedzimta un nav arī dibināta uz kādu sevišķu iemantotu tieksmi ar vai bez patogeniem afektiem vai pašiedvesmes. *Variatio delectat.* Un turklāt dažus dzimuma dziņas perverzus apmierinājumus bieži vien meklē vai nu tādēļ, ka ar tiem nav saistīta bērna radīšana (piemēram onanisms, kopošanās locekļa ievadīšana mutē vai tūplī), vai arī, lai izvairītos no veneriskas infekcijas, vai, beidzot, tos izlieto kā izpalīdzību vajadzības brīdī (sevišķi onanismu), lai izvairītos no iespējamā soda. Un, kā jau teikts, seksuālās izvirtībās dzen arī pārāk plaši izlietotā alkohola bauda. Skaidri saprotams, ka sistematiskā, valsts atļautā un cīestā tirgošanās ar sievietēm, kāda ir ar koncesionētiem savēdēju veikalēm saistītā prostitūcija, izlieto visdažādākos līdzekļus savu klientu valdzināšanai un kairināšanai. Tā prostitūcija pārvēršas par izsmalcinātāko seksuālo izvirtību augstāko skolu. Tā savu preci

pieāvā nevien iedzimti seksuāli perverziem indivīdiem, bet tā mākslīgi iepotē dažādas izvīrtības formas normāliem cilvēkiem. Pārmērībās novājinātas dzimuma dzīņas kairināšanai izlieto pat sadiskas un mazochiskas manipulācijas. Impotences piemēklēti indivīdi bieži vien cenšas satraukties ar citu indivīdu kopošanās akta skatīšanu u. t. t. Vārdu sakot, uz baudas mērķu labā mākslīgi kultivētas bezmērķīgas dzimuma dzīņas pamata rodās nešķīstības un cūcības zaņķis, un par to, lai šis zaņķis neaizietu bojā, sevišķi gādā Mamona un Bakcha pielūdzēji, t. i. peļņas kāre un alkohola kults, — peļņas kāre tiecas pēc naudas un alkohola kults paralizē visus etisko jūtu un saprātības kaveķļus, lai radītu patoloģiskus kairinājumus un izvīrtību.

Lai viss, ko esam teikuši, būtu īsti labi un skaidri saprotams, aptversim to visu un konstatēsīm:

a) ka pederastija ļoti bieži ir bez homoseksuālas dzīņas un mīlestības. Tā izpaužas arī pret sievietēm (paedicatio mulierum);

b) ka onanisms ļoti bieži ir tikai pašizpalīdzības un vajadzības akts, un beidzas pats no sevis, tiklīdz rodās dzimuma dzīņas normāla apmierinājuma iespējamība;

c) ka to pašu iemeslu dēļ ir arī sodomija;

d) ka mazu bērnu apgānīšana nebūt vienmēr, un varbūt pat ne lielāko tiesu, nav dibināta uz dzimuma dzīņas iedzimtu izvīrtību;

e) ka ir amor lesbicus un cunnilingus, tāpat kā kopošanās akts mutē (fellatio) bez homoseksuālās mīlestības vai citām dzimuma dzīņas iedzimtām izvīrtības formām.

To visu piekopj sevišķi prieka mājās (vispāri ar prostitūtām), kazarmēs, internātos, klosteros, vientulīgās vietās, kur vīrieši (dažreiz arī sievietes) dzīvo kopā, nošķirti no otra dzimuma.

Sadisms, mazochisms un fetišisms, un tāpat arī ekshibicionisms, savā būtībā daudz retāk ir šādu ieradumu sekas, jo viņu objekti un priekšstati, ar ko tie saistīti, reti kairina normālu dzimuma dzīņu. Te man jāpretojas Kraftam-Ebingam, kas ekshibicionismu atzīst drīzāk kā pārmērībām ļāvušos indivīdu impotences sekas vai kā epileptiķu neapzinošu rīcību. Varbūt, dažos gadījumos tiešām

tā ir; bet dažādie gadījumi, ko es pats esmu redzējis, tomēr visi dibinājās uz iedzimtu perverzu dziņu, atskaitot divus vai trīs gadījumus, kurus bija radījis alkoholisms vai kuņģos alkohols vismaz atraisīja iedzimto dziņu.

Lai izvairītos no pārpratumiem, par „seksuālām perverzītātēm” būtu jādēvē tikai tās perverzijas, kas iegūtas erotiskā dažādības maiņu kārē un ieradumā. Kaut iegūto izvirtības veidu kategorija pati par sevi pilnīgi atšķiras no tiem veidiem, kas mantoti iedzimtības ceļā, tomēr mēs redzējam, ka lielākā vai mazākā mērā attīstītas latentās (snaudošās) iedzimtās tieksmes rada nepārtrauktu parādību virkni, kas apgrūtina atsevišķu gadījumu pareizu izpratni.

Mums jāuzsver, ka no tām seksuālām perverzijām, kas tīri iedzimtas un iemantotas, ļoti daudzi gadījumi attiecas uz pilnīgi godīgiem un krietniem, pat garīgi augsti apdāvinātiem un etiski smalkjūtīgiem cilvēkiem. Protams, tie gandrīz vienmēr arī citādi ir lielākā vai mazākā mērā psihopati. Bet par savu seksuālo kropību viņi jūt tik lielu kaunu un tik lielas šausmas, ka bieži vien viņi labāk kapā līdzī aiznes savu dziļo un sāpīgi mocošo noslēpumu, nekā uztic to kaut vai ārstam. Dažs tomēr ārstam to atklāj, un tad nu bieži vien atveŗas īsta mocekļa un cietēja dzīve, tāda mocekļa, kas ilgojas nāves un mūžam domā par pašnāvību. Turpretīm vājāki raksturi, ciniķi, egoisti un etiski idioti paļaujas šādām perverzām tieksmēm, un tie tad nu ir tie gadījumi, kas top zināmi tiesās vai citādi. Vieglprātīgi ģeneralizēt un apgalvot, ka seksuāli perverzi cilvēki vispāri ir ciniķi un zemi izvirtuļi, ir gluži vienkārši sakot: rupja kļūda. Diemžēl nevar spriest, cik daudz seksuāli perverzu cilvēku slēpjas abu dzimumu, sevišķi vīriešu, pesimistu, vecpuišu, savādnieku lielajā skaitā.

Man liekas, es nemaldīšos, ja teikšu, ka seksuālā perverzija ir novēršama ar sugēstiju un psychoanalīzi, ja tā nav ne iedzimtības ceļā mantota, ne latentu, apslēptu tieksmju atbalstīta un veicināta, ne alkoholisma attīstīta un cieši nostiprināta smadzeņu un sevišķi gribas alkoholiskas novājinātības dēļ. Tā tad nelabojamie recidivisti seksuālo perverziju sfērā, pēc manas dziļākās pārliecības, ir vai nu iedzimti perverzi, vai iedzimtības ceļā uz perverziju stipri disponēti, vai ar afektu rētām sabojāti vai

alkoholiski deģenerēti indivīdi. Protams, ka seksuālo attiecību sabiedriska atveseļošana varētu normāli iedzimtu un nenarkotizētu cilvēku perverzitātes reducēt līdz minimumam, kas nebūtu bīstams. Alkohola radītās perverzitātes apkarojamas un lielāko tiesu novēršamas tikai ar alkoholisko dzērienu aizliegumu likuma ceļā, un iedzimtās tieksmes uz perverzitāti apkarojamas tiem pašiem līdzekļiem, savienotiem ar konzekventu, veselīgu cilvēku sugas izlasi. Tā kā sugēstīvi un autosugēstīvi radītās perverzijas bieži vien iegūtas prieka mājās vai uztverot citu indivīdu perverzijas vai patogenu afektu ceļā, tad tās apkarojamas gan ar aizsargu līdzekļiem sabiedriskās atveseļošanas ceļā, gan terapeitiski, ar sugēstīvu vai psihoanalītisku dziedināšanu. Un pats par sevi saprotams, ka seksuāli perverziem indivīdiem pilnīgi jāatturas no alkohola.

Sugestijas loma seksuālā dzīvē Mīlestības reibonis

Ljebo un Bernheima sniegtais sugestijas jeb hipnotisma izskaidrojums bija liels atradums cilvēka psiholoģijā. Diemžēl, publika un arī lielākā daļa ārstu un juristu to nesaprata, pareizāk sakot: pārprata. Vēl tagad tur lielāko tiesu atrod vai nu kādu burvību un mistiku vai māņticību, blēdību un šarlatanismu. Tas notiek tādēļ, ka cilvēku vairumam nav psiholoģiskas un filosofiskas domāšanas, pareizas pašnovērošanas un mūsu dvēseles un smadzeņu darbības savstarpējo attiecību skaidras izpratnes spēju*). Nevarēdams še apcerēt visus sīkumus, es aizrādu uz savu grāmatu „Hipnotisms un sugestīvā psihoterapija“ (astotais izdevums, 1919.). Tomēr man jācenšas lasītājam izskaidrot sugestijas iespaida būtība, lai saprotama būtu viņa attiecība pret seksuālām jūtām.

Sugestija ir priekšstatu un afektu iedarbība uz mūsu smadzeņu darbību vispāri un uz atsevišķām viņu darbībām īpaši. Ik priekšstats vai ik afekts, kas parādās mūsu apziņā, līdz ar to ir smadzeņu darbība. Mūsu apzināto priekšstatu (mūsu domu virkņu) spēles attiecību

*) Te man jābrīdina arī no daudzu tagadnes ārstu pārāk bieži redzamā malda, un proti, ka šie ārsti, hipnotismu nepazīdami, domā to kā pretējību psihoterapijai un nomoda sugestijai. Hipnotisms un nomoda sugestija ir viens un tas pats, bet tas, ko šie ārsti (piemēram prof. Dibuā) par tādu atzīst, nav cits nekā, kā no aplami izprastām psiholoģiskām parādībām konstruēta karikatūra. Mēs redzējam, ka patogene afekti un psychoanalīze pieder pie sugestijas mācības un psihoterapijas kā sevišķa nodaļa.

pret tā saukto neapzinīgo smadzeņu darbību es gribu izskaidrot ar piemēru. To iemeslu dēļ, kuŗu noskaidrošana mani novirzītu pārāk tālu no temāta (sk. manu grāmatu par hipnotismu), es visu, ko mēdz dēvēt par neapziņošo, dēvēju par „z e m a p z i ņ u”, jo es apgalvoju, ka droši vien, lai neteiktu bez šaubām, mūsu nervu darbībā nav nekā neapziņoša par sevi, un kā to, kas mums šķiet neapziņošs, arī pavada introspekcija (t. i. apziņa), kaut attiecīgi padota, atkarīga *). Mūsu augstākā parastā apziņas virkne, kas saskan ar apercepcijas (vērības) procesu, gan to nepazīst. Totiesu mums ir daudzi novērojumi, sevišķi hipnotiskos procesos, kas analogisku slēdzienu ceļā pierāda zemapziņas esamību priekš šķietami neapziņošās smadzeņu darbības.

Es domāju par savu sievu. Šīs domas tūdaļ modina domas par ceļojumu, kuŗā es līdz ar viņu gribu doties pēc astoņām dienām, un ceļojuma priekšstats savukārt tūdaļ atkal modina domas par ceļa somu, kas ņemama līdz. Un tā gandrīz zibeņa straujumā rodas trīs priekšstati cits pēc cita: 1 — priekšstats par manu sievu, 2 — par ceļojumu, 3 — par līdzī ņemamo ceļa somu. Liekas, un tas saskan arī ar scholastikas mācību, — ka ceļojuma priekšstatu modina priekšstats par manu sievu (kuŗai jāceļo man līdz), un priekšstatu par ceļa somu modina un līdz ar to nosaka priekšstats par ceļojumu. Bet drīz jau jāredz, ka mūsu apzināto priekšstatu kārtība nav nebūt tik vienkārši izskaidrojama, jo bieži vien paceļas arī tādi priekšstati, kas nav nekādā loģiskā sakarā ar iepriekšējiem, vai arī vispāri tie nevar būt ne viņu vien, ne ārēju jūteklisku uztveru noteikti. Nepazīstot mūsu smadzenes un viņu darbību, ir taču pieņemtības ceļā iedomāta arī brīva, li-dojoša dvēsele un brīva griba, kas dzīvo neatkarīga no kauzalitātes (cēlonības) likuma un vada mūsu gara dzīvi. Bet šī iedomātība dibinas uz nezināšanu. Paliksim pie mūsu piemēra:

*) Katras introspekcijas (apziņas stāvokļa) sintētiskā kvalitāte atbilst tam smadzeņu darbības kompleksa veidam, kas ir tai pamatā. Tieši mēs pazīstam tikai mūsu lielāko tiesu ļoti kompleksās domāšanas un uztveres introspektīvās sintezes. Līdz ar to vienkāršākām, elementārākām smadzeņu un vispāri nervu funkcijām jābūt saskaņā ar attiecīgi vienkāršām introspekcijām, kuŗas es še apzīmēju par «padotām».

Kādēļ priekšstats par manu sievu nosaka priekšstatu par ceļojumu? Tas varēja modināt (ekforēt) arī citas domas. Īstenībā „ceļojuma“ priekšstata izcelšanos iespaido daudzi citi zemapziņas priekšstati, t. i. citas manu lielo smadzeņu zemapziņas darbības. Šis ceļojums jau bija mans nodoms, iekams es tajā brīdī par to domāju, un šis nodoms atstāja manās smadzenēs zemapziņā snaudošos iespaidus (engrammas), piemēram aizceļošanas dienu, ceļojuma ilgumu, viņa mērķi un uzdevumu, rūpes par mājas kārtību mūsu abu prombūtnes laikā, lietas, kas vedamas līdz, ceļa izdevumus u. t. t. Ārkārtīgi īsajā laikā, kad manā apziņā parādījās priekšstats „ceļojums“ starp priekšstatiem „sievā“ un „ceļa soma“, to visu es nemaz ne apzinājos. Un tomēr tie ar šo priekšstatu ir tā sauktā asociatīvā sakarā, tas nozīmē, ka latentas (apslēpti snaudošas) zemapziņas smadzeņu dinamikas tūkstots pavedieni tos saista ar „ceļojuma“ priekšstatu, un taisni tādēļ to paceļ vērības apziņošanā laukā, bet ar savu dažādo iekļaušanos līdz ar to klusina un nomāc tīro ceļojuma izjūtu intensivitāti un tādēļ kavē dažādu tiešāku ceļojuma blakus jūtu un blakus priekšstatu stiprāku izpausmi pašu par sevi. Tas, kas vispārī tik strauji parādas manā apziņā, vispirms ir miglains vispārīgs priekšstats par manu ceļojumu, priekšstats, ko simbolizē vārds „ceļojums“. Valoda ar saviem vārdiem ļāva man tik saīsinātā, noteiktā formā ietvert sarežģītus, vispārīgus priekšstatu. Tā tad šo smadzeņu zibeni: „ceļojums“, kas sekoja priekšstatam par manu sievu, īstenībā nebūt nenosaka šis pēdējais priekšstats vien; drīzāk tas bija ar neskaitāmiem zemapziņas pavedieniem izvilktis virsapziņas gaismā un līdz ar to noteikts savā kvalitātē. Bet līdz ar to šie zemapziņas pavedieni, man nezinot, ļoti stipri nosaka turpmāko, itkā tikai „ceļojuma“ priekšstata viena paša atraisīto līdzī vedamās ceļa somas priekšstatu sevišķo raksturu. „Ceļojuma“ priekšstats tikpat labi būtu varējis atraisīt citas domas, piemēram domas par paziņām, kurus es satikšu, par pilsetu, kurp es braucu u. t. t. Kādēļ taisni par ceļa somu? Tādēļ, ka zemapziņīgi manā galvā rūpes par līdzī vedamām lietām, par vietu un telpu, cik tām ceļā vajadzēs u. t. t., kļuva ļoti intensīvas un taisni tādēļ uzveica visas citas asociācijas.

Šis vienkāršais mazais piemērs mums rāda, ka faktiski šie trīs priekšstati: sievā, ceļojums un ceļasoma daudz mazāk cits citu nosaka cēloniski (kaut manā zemapziņā tie cits citam seko laikā), bet gan visi trīs rodās zemapziņas jūtu, priekšstatu un senāku gribas apņēmību iespaidoti, un arī šos iespaidus savukārt bija noteikušas manu smadzeņu pirmākas ļoti sarežģītas, dažādas darbības.

Centīsimies to vēl konkrētāk noskaidrot ar kādu salīdzinājumu. Kāds cilvēks stāv kustīgā, biežā ļaužu drūzmā. Viņš skaļi ko klieudz, lai vērstu uz sevi ļaužu bara vērību. Tuvākā apkārtnē viņa balss gan sadzirdāma, bet bez turpmāka iespaيدا izgaist satrauktā barā. Šo cilvēku, pret viņa pašu gribu, aizrauj drūzmā, uz to pusi, kurp traucas viss bars. Viņa pretošanās ir veltīga. Bet ja ļaužu bars ir kluss un nomierinājies, tad šis pats cilvēks var iekarot bara vērību, tad bars viņu uzklausa, varbūt viņš izlauzīsies tam cauri un visus, vai arī kādu daļu aizraus sev līdzī ar savu vārdu un savas balss iespaيدا spēku. Tādā pašā stāvoklī būs atsevišķa priekšstata iespaids, atkarīgi no tā, vai tas rodās stipri asociētās, darbīgā nomoda stāvoklī esošās vai otrādi: mierīgās, snaudošās smadzenēs. Stipri asociētas, nomodā darbīgas smadzenes ir līdzīgas satrauktam ļaužu barām, kas visu aizrauj līdzī savā brāzmā. Atsevišķais priekšstats (tāpat kā atsevišķais cilvēks) te var kliegt, cik skaļi kliegdam, izpausties, cik intensīvi izpaudamies, bet ja tam jau pirmāk pār ļaužu baru (smadzenēm) nav bijusi liela vara, ko atmiņa atkal atmodina un līdz ar to vēl stiprina viņas iespaidu, tad to aizraus līdzī, t. i. noslāpēs un nomāks viņa atsevišķā iedarbībā. Un otrādi: mierīgas vai pat snaudošas, t. i. vāji ekforējamas (tikai parekforējamas) vai nedarbīgas smadzenes ir līdzīgas mierīgam ļaužu barām. Tādās smadzenēs priekšstats, kaut tas būtu jauns un nebūtu vēl iesakņojies bara atmiņā, var atstāt dziļāku iespadu, izlauzt sev ceļu un viņa garā modināt īpašas kustības. Bet es atkārtoju: ja tas, turpretim, jau senāk bieži vien sev līdzī aizrāvis baru (t. i. stipri ekforējamo smadzeņu darbību vienkopību), un ja tādēļ šis bars jau ieradis tam sekot, tad, varbūt, tas varēs likt sevi uzklausa arī satrauktības troksnī.

Vēl es aizrādu uz to, kas pirmajā nodaļā teikts par mnēmu (sk. 26. lappusi un turpmāk). Zemona mnēmas

teorija arī šē ļoti palīdzēs noskaidrot mūsu jēdzienus. Es ceru, ka nupat minētais salīdzinājums būs saprasts. Ta cilvēka uzdevums, kurš suģestē otru, t. i. viņu hipnotizē, ir hipnotizējamā cilvēka smadzenes vispirms veikli un lietpratīgi ievadīt relatīvā miera stāvoklī, kas radīs labvēlīgu pamatu iedvesmējamo priekšstatu uztverei. Tad ar sagatavojošu suģestiju palīdzību viņš cenšas pastiprināt miera vai snaudas vai arī miegam līdzīgo stāvokli, lai vājinātu pirmāk minētās nomoda darbības ekforijas. Beidzot viņš, cik vien iespējams, imponējoši un pretrunas atvairoši uzsver to suģestiju (t. i. to priekšstatu), kurā iespaidu viņš grib radīt hipnotizētā cilvēka smadzenēs. Te viņam jāizlieto viss; viņa pašā izveicīgi radītās parekforijas (asociācijas), patīkamās vai — gluži otrādi: nepatīkamās jūtas, afekti, gribas apņēmības u. t. t. Nekas nevar kādas suģestijas iespaidu tik ļoti paralizēt, kā jau esošie afekti, jūtas, tieksmes, kas darbojas tam pretim, vienalga, vai šie afekti ir bailes, izmisums, naid, skumjas, prieks, mīlestība vai vispāri kāda satrauktība. Vienas un tās pašas smadzenes var dažādākām suģestijām pieejamas būt, bet kādai noteiktai, vienai suģestijai tādēļ tās nav pieejamas, jo tās jūt dziļas simpātijas pret ko pretēju. Velti būtu censties mīlestības kvēlē degošai jaunavai iedvest naidu un riebjumu pret viņas mīļāko, jo seksuālās mīlestības jūtas ir daudz stiprākas par svešas suģestijas iespaidu.

Bet, kā nupat minētā salīdzinājumā jau aizrādījām, reiz jau sekmīgi izdevusies suģestija atstāj nedzēšamas pēdas smadzenēs. Tā izlauzusi sev ceļu un atstājusi svārstīgu līniju, ko pēcgālā, vēlāk daudz vieglāk būs iekustināt (ekforēt). Tādēļ, lai suģestijai izlauztu ceļu, sākumā vajadzīgs liels smadzeņu miers, bet vēlāk, dažreiz pat ļoti augstā satrauktības pakāpē un stipri asociētas smadzeņu darbības stāvoklī, pirmāk sekmīgi izdevušās suģestijas savu iespaidu var vēl attīstīt.*)

*) Kāda persona, ko es senāk biju hipnotizējis, pēkšni, briesmīgas nelaiemes dēļ (jo viņas māte un māsa bija kritušas par upuri ugunsgrēkam), palāvās pilnīgam izmisumam un sāka jau domāt par pašnāvību. Man izdevās to hipnotizēt un tik ļoti apmierināt, ka viņa bija vienīgā visā savā ģimenē, kas nezaudēja līdzsvaru un kas mājā visu kārtoja un vadīja.

Sugestīva (iedvesmēta) priekšstata raksturīgākā īpašība ir tā, ka tas izlauž z e m a p z i ņ a s ceļus un mūsu apziņu (vīrsapziņu) pārsteidz ar mulsinošām nejaušībām. Es sugestēju kādu cilvēku, ka viņam niezēs piere. Kad viņš sajūtis niezi, pats nevarēdams apjēgt, kā no mana paredzējuma varēja izcelties patiesa niezēšanas sajūta, viņš būs ļoti izbrīnēts. No ta brīža viņš tic manai varai pār viņu, t. i. viņa smadzenes ir pieļāvīgākas, pieejamākas maniem vārdiem; tās tik stipri vairs nepretojas, jo ir pārliecinājušās un piedzīvojušas, ka mani paredzējumi piepildās, gluži vienalga, vai mani paredzējumi attiecas uz šī cilvēka jūtām vai viņa kustībām (dažreiz arī uz viņa asins kustībām, piemēram nosarkšanu un nobālēšanu, saģestējamu menstruāciju u. t. t.). Un tā šis cilvēks top pieejamāks manai sugestijai; tas nozīmē, ka viņa smadzenes pierod paklausīt manis iedvestiem priekšstatiem un ļauj pārēkforējoši iejaukties viņu darbībā. Šī ticība, t. i. šī pieļāvība, paklausība sugestējamiem priekšstatiem ir ļoti „lipīga“ ar saviem piemēriem. Ja A ir sekmīgi sugestējis B, un ja C, D, E, F, G to redzējuši, tad A būs daudz vieglāk sugestēt viņus pašus, un tā joprojam. Te slēpjas masu sugestijas būtība.

Vai miega subjektīvā sajūta hipnozē ir stiprāka vai vājāka, tas ir gluži vienalga. Šī sajūta vispirms atkarājas tikai no stiprākas vai vājākas anekforijas esamības atmošanās brīdī (anekforija nozīmē tikai pārejošu atmiņas zaudējumu). Bet anekforija rodās tikai no bieži vien nejausa un nesvarīga atmiņu virknes pārtraukuma apziņā. Sugestijai pieļāvīgākos hipnotizētos (tā sauktos somnambulos) cilvēkos var pilnīgi pēc patikas, ar vienu iedvesmētu vārdu, anekforiju radīt vai pārtraukt, resp. iedvesmēt aizmirstību vai atmiņu. To es uzsveru tādēļ, ka jaunākā laikā ārsti dogmatiski cenšas atrast principiālu atšķirību starp nomoda sugestiju un hipnotismu, bet ta ir tikai visas parādību sakarības rupja nesapratne. Es vienmēr centīšos atkārtoti uzsvērt, ka nomoda sugestija un hipnotisms ir viens un tas pats, t. i. tās atšķiras tikai ar anekforijas (resp. subjektīvās miega sajūtas) vai, ja gribat, subjektīvās miega atmiņas sugestiju, kā pretējību atmiņai par nomoda stāvokli, bet citādi abas šīs parādības var attiekties uz vienu un to pašu stāvokli!

Par autosugēstiju (pašiedvesmi) dēvē tās spontāni radušos priekšstatu (t. i. ne tikai citu cilvēku iespaidotās) iedarbības, kas ir vienādas ar svešas sugēstijas iedarbībām. Autosugēstija rodas no kādu domu vai jūtu lielas varas pār mūsu smadzenēm, no visu asociēto pretspēku resp. pretpriekšstatu pārspēšanas, kas, tāpat kā sugēstija, kādā nervu sistēmas daļā, protams, noteiktos virzienos, rada stipru iespaidu. Bieži vien pietiek ar priekšstatu, ka miegs nenāks, lai rastos bezmiegs. Seksuālas impotences priekšstats pēkšņi var vīrieša locekli viest ļeganību vai aizkavēt erekciju un tādēļ kopošanās aktu darīt neiespējamu. Žāvu priekšstats var radīt žāvas, domas par kopošanos var radīt erekciju un bieži vien arī baudu jūtas, kauna jūtas var radīt nosarkumu, baiļu jūtas — nobālējumu, līdzietības jūtas var acīs viest asaras.

Bet vērā liekot, ka cilvēks bieži vien gluži neapzinīgi sugēstīvi iespaido otru cilvēku, piemēram: žāvādamies tas arī otrā cilvēkā modina žāvas, un ka to var sugēstīvi iespaidot kādas lietas skatīšana vai kādas skaņas dzirdēšana, piemēram: mīlētai meitenei piederīgas apģērba daļas skatīšana vien jau var radīt erekciju, un ēdiens, kas senāk radīja vēdergraizes, ar savu smaršu vien jau var modināt šķebumu, — to visu vērā liekot, jāatzīst, ka starp autosugēstiju un svešu sugēstiju ir neskaitāmas pārejas objektu jeb priekšmetu sugēstiju un netīšu svešu sugēstiju veidā, kurās izdzēš šīs robežas. Īstās jeb tīši gribētās svešas sugēstijas jēdzienā ietilpst pārdomāts nolūks citu cilvēku sugēstīvi iespaidot; tas ir vienīgais kritērijs. Vai ar nolūku sugēstējošā cilvēka mērķis ir sugēstīvi iedvēsmētā cilvēka labklājība (resp. viņa dziednāšana) vai arī, gluži otrādi, viņš grib darīt tam ļaunu vai izmantot to kā rīku, tas ir pavisam cits jautājums.

Mums svarīgs ir sevišķi tas fakts, ka sugēstijas iedarbība lielā mērā atkarīga no prasmes iedvēsmētā cilvēkā modināt pašāvēības un simpatiju jūtas. Ja sugēstētājs to pievil, tas tomēr var viņam pašauties, līdz tas atzīs un sevišķi jutīs, ka ir pievilts. Bet te jāliek vērā kāds svarīgs moments. Cilvēks var ar prātu un loģiku ko atzīt; viņš var atskārst, ka tas viņam kaitīgs, viņš savās pārdomās var pat nolādēt to, un tomēr instinktīvas zemapziņas jūtas viņu dzen uz to, kā tauriņu uz gaismu

vai kā grieķu jūras braucēju uz sirēnu. Vislabāk to noskaidros divi piemēri un līdz ar to būs viegli aptvert mūsu jautājumu:

Apdāvināts aktieris iemīlējās precētā histeriskā sievietē. Tā bija neuzticīga nevien savam vīram, bet arī aktierim un citiem. Viņš pilnīgi to apzinājās un ar visu sava prāta spēku tiecās atpestīties no šīs sirēnas valgiem. Bet spēks, kas valdzināja viņa dzimuma dziņu, bija tik liels, ka nelīdzēja nekas un viņš vienmēr padevās. Savā izmisumā viņš atnāca pie manis un lūdza, lai šo mīlestību viņam izdzēs ar hipnotismu. Es tūdaļ redzēju, cik veltīgas bija šādas pūles, bet visiem spēkiem, kaut arī bez cerībām, centos piepildīt aktieŗa vēlēšanos. Bet manas suģestijas, lai gan tās darbojās savienībā ar viņa prātu, tomēr satrieca no viņa dzimuma dziņas izaugušās jūtas, kas viņu vilka pie histeriskās kārdinātājas; es nepaņācu nekā.

Kāda ļoti izglītota neprecēta dāma tik kaislīgi iemīlējās tikpat izglītotā kungā, kas arī nebija precējies, ka viņas mīlestība to dzina bojā un viņa kļuva vārga un zaudēja miegu un ēstgribu. Bet, garīgi viņu izpratusi, dāma ar savu prātu, savām domām skaidri redzēja, ka viņu abu raksturi nesaderas kopā un ka viņu laulībā ķildām un nesaticībai nebūs gala. Viņa pretojās visiem saviem spēkiem, bet izmisumā atnāca pie manis un lūdza, lai viņas mīlestību izdzenot hipnotiskā ceļā. Pirmāk minētās neveiksmes dēļ es savu uzdevumu sāku ar vislielākām šaubām. Tomēr es centos, cik vien varēdams, un gribēju sasniegt iecerēto mērķi. Bet mana neveiksme bija tikpat liela, kā ar aktieri. Beidzot mums bija jāatsakās no šī mēģinājuma. Tikai šķiršanās un ilgāks laiks varēja pakāpeniski atjaunot dāmas līdzsvaru.

Abi šie piemēri ir ļoti pamācoši. Pret stiprām jūtām suģestija var cīnīties tikai, pakāpeniski un veikli modinot citas simpatiju jūtas, kuŗas, iedegdamās aizvien kvēlākas un dziļākas, pamazām pārspēj senākās jūtas, un tas mums liek runāt par kādu vārīgu un grūtu jautājumu.

Lai suģestīvi iedarbotos uz citiem cilvēkiem, vispirms jācenšas viņos saistīt suģestējamos priekšstatus ar simpatiju jūtām un modināt viņos iesaŗidu, itkā tie uz savu iecerēto mērķi tiecas, nevien klausīdami hipnotiķa pavēli,

bet arī tādēļ, ka šis mērķis pats par sevi ir patīkams un valdzinošs, vismaz kas nenovēršams, kam nevar pretoties. Uzvarēts cilvēks, sevišķi sieviete, bieži vien izbauda arī zināmu pazemības prieku, ļaujoties uzvarētāja dusmām un žēlumam. Šādas jūtas bieži saistās ar pasīvām seksuālām mīlestības jūtām, sevišķi sievietēm, bet arī homoseksuāliem vīriešiem. Tā tad hipnotizējošam ārstam jāmodina hipnotizētā cilvēkā simpatiju jūtas, lai, šo jūtu pabalstīts, tas varētu apkarot novēršamo postu. Vispāri šī tieksme nav bīstama, ja hipnotiķis un hipnotizējamais cilvēks seksuāli nevaldzina viens otru, proti: ja normāls vīrietis hipnotizē otru normālu vīrieti, normāla sieviete otru normālu sievieti, vai arī urnings urningisku sievieti. Citādi var bīstami atrīstīties seksuālās jūtas, kas nav vairs tik viegli novēršamas, ja nav vērā likta vajadzīgā uzmanība. Šīs seksuālās jūtas var satvert tiklab hipnotizēto, kā hipnotizētāju, un radīt fatālus mīlestības sarežģījumus. Šāds sarežģījums slēpts, piemēram, notikumā ar Činsku, kad hysteriskā baronese, ar hipnotisma palīdzību seksuāli satraukta, pilnīgi palāvās Činska mīlestības varai. Te baronesei radās suģestēta mīlestība, kurai viņas prāts pretojās, bet hipnotizētājs pats, iemīlējies līdz nemaņai, zaudēja jēgu. Tādos gadījumos var teikt, ka suģestija pastiprina tikai tās ļoti cilvēcīgās jūtas, kas ikdienišķā dzīvē izpaužas katrā iemīlēšanās gadījumā. Te ir neskaitāmas, bezgalīgas nianses, kas izdzēš visas robežas starp normālu un suģestētu iemīlēšanos. Protams, hipnotiķis savu suģestijas varu vienmēr var nelietīgi izmantot, lai viņa paša radīto hipnotizētās sievietes (vai vīrieša) iemīlēšanos izlietotu savā labā. Es zinu kādu gadījumu, kad veca, riebīga spiritiste ar hipnotisma palīdzību tik ļoti savaldzināja bagātu, jaunu vīrieti, ka tas pameta savu ģimeni un viņu apprecēja. Šī vecene, tāpat kā Činskis, nelietīgi izmantoja savu suģestijas vara. Šis gadījums bija vēl nejēdzīgāks, jo veco sievieti dzina tikai naudas aprēķins, un, lai nezaudētu savu suģestīvo iespaidu laulībā, viņa pati savam jaunajam vīram piegādāja jaunas sievietes, rūpēdamās par vīra seksuālās baudas remdēšanu; vecenei tā bija tikai naudas spekulācija, bet Činskis vismaz pats bija iemīlējies. Vispāri var teikt, ka tur, kur mīlestības reiboņa izcelšanās

līdzī rada tīša nolūka vadīta sveša sugestija, tur sugestīvi iemilējies cilvēks izjūt zināmas spaidu jūtas, kuras tas vēlāk, varbūt kādā tiesas prāvā, attēlo ļoti raksturīgās krāsās. Viņš izjūt savas personības divatnību. Viņš redz, ka viņa dzimuma dziņas kairinājumā un viņa tieksmē slēpts kāds spaidis, un viņš cenšas tam pretoties. Protams, šīs pretošanās spējas bieži vien atraisās vēlāk, pakāpeniski, kad sugestijas simpatiskais iespaids sāk jau izgaist. Arī te ir dažādas nianse, un ļoti jāsargājās arī šo parādību dogmatizēt, jo tādos gadījumos, kad hipnotiķis ir ļoti izveicīgs un savu sugestijas nolūku prot aplēpt, svešā spaida subjektīvā sajūta var arī nebūt, t. i. tā neiesniedzās apziņā. Bet ja hipnotiķis ir neveikls un hipnotizējamā persona ir histeriska, tad viņas mīlestība, kā tas bieži vien notiek ar šādiem slimniekiem, var pārvērsties naidā, un autosugestijas ceļā tā savu senāko mīlestību var pēcgalā atcerēties kā mākslīgu mīlestības spaidu un tā to arī attēlot, kaut īstenībā tā nekad nebūtu bijis, t. i. kaut tā gluži vienkārši būtu bijusi iemilējusies, kā daždien histeriska persona.

Savā būtībā citādi ir tie gadījumi, kad hipnotizētu sievieti hipnotiķis iemidzina dziļā somnambulismā un, viņai nezinot, to seksuāli izvaro. Te upurim pilnīgi laupīta griba un pretestība. Par šiem pēdējiem gadījumiem daudz vieglāk spriest ir sevišķi juristiem.

Bet mums svarīgāki ir pirmie gadījumi. Libido seksualis radītie mīlestības izstarojumi atkal satraucoši atdarbojas uz libido; tie modina abpusīgas simpatiju jūtas un darbojas kā magnētiski spēki, kas viens otru pievelk. Bet nupat mēs redzējām, ka sugestijas iespaids dibinas uz stipri asociētu zemapziņas pretpriekšstatu pārspēšanu, un no otras puses mēs redzējām radniecību starp seksuālām sajūtām un simpatiju jūtām; šīs pēdējās taču ir pa daļai tiešie, pa daļai netiešie seksuālo jūtu filogēnetiskie pēcnieki. Šis vienkāršais pielīdzinājums rāda, cik dziļa radniecība saista sugestiju un mīlestību. Es saku: radniecība; bet ir noteikti jāvairās šo radniecību dogmatiski pārvērst par līdzību, jo tas būtu ļoti aplami. Mīlestība un sugestija nebūt nav viens un tas pats. Par laimi lielākā daļa slimnieku, protams, cik tie ir dziedināmi, droši var vieglāku simpatiju jūtu modināšanas un

hipnotizētāja un hipnotizējamās personas vienotu centienu ceļā uzveikt slimīgās parādības un izdziedināties, neradot un nemodinot neko citu, kā hipnotizētās personas draudzības un pateicības jūtas pret hipnotizētāju. Un arī otrādi: divi cilvēki var seksuāli patiesi un dziļi viens otru mīlēt, un tomēr viens otru nevar hipnotizēt; pēdējā parādība sevišķi novērojama tādos gadījumos, kad divi cilvēki (piemēram laulāti draugi) jau ilgu gadu vienu otru pazīst vai arī, kad viņu augstākā inteliģence nav pārāk atkarīga no libido sexualis, t. i. no viņu seksuālām attiecībām. Tas noteikti jākonstatē, lai aplami, pārsteidzīgi ģeneralizējumi manus slēdzienus nesaprot ačģārnī un maldīgi. Turpretim, sevišķi tādos gadījumos, kad stipri asociētas smadzenes vājākām otra dzimuma smadzenēm suģestē simpatiju jūtas un veikli tās saista ar libido sexualis atmodinājumu, var rasties suģestēta iemīlēšanās, kas parastam, dabīgam mīlestības reibonim tikpat līdzīga, kā viena ola otrai. Ja tad suģestijas iespaids hipnotizētā personā sāk vājināties vai pat izgaist, vai nu tādēļ, ka gaismā celta tīša maldināšana vai hipnotiķa varas nelietīga lietošana, vai gluži vienkārši to vājinājis laiks, tad hipnotizētā persona atžilbst. Tad vilšanās, dusmas, nožēlas viņas mīlestību var pārvērst naidā. Vai arī rodās tā īpatnējā cīņa starp libido un pievilto mīlestību, ko kā ikdienišķās cilvēku mīlestības traģisko momentu traktē tik daudzos romānos un tik daudzās drāmās.

Salīdzināsim nu šīs parādības ar tām ikdienišķās dzīves parādībām, kuŗas gluži vienkārši dēvē par mīlestības reiboni. Vīrietis un sievietē satiekās un viens otram patīk. Skatienu, vārdu, pieskārienu, vārdu sakot: visa jūtekliskā un garīgā sakara iespaidi abos līdzī modīna simpatiju jūtas un seksuālo libido, un abi šie spēki arī viens otru savstarpīgi stiprina. Libido sexualis ietin katru mīlās būtnes soli un kustību aizvien lielākā spožumā, burvības un dievišķības staru vainagā, un šis seksuālo jūtu radītais izdaiļojums atkal stiprina simpatiju jūtas. Un arī otrādi: simpatiju jūtas ļoti stipri iespaido libido. Šo lavīni aizvien lielāku un varenāku vērs savstarpīga suģestija, un tā var pacelties tajos augstumos, ko parasti dēvē par „mīlestības neprātu“. Bet tas ir tikai savstarpīgs apžillboinājums. Jo

neprātīgāka, drudzaināka, nenosvērtāka, neapjaustāka un pēkšņāka ir šāda iemilēšanās un jo ciešāk tā saistīta ar abpusīgu raksturu nepazīšanu, jo vairāk tā dibināta uz ilūzijām, uz maldiem, kas sakrīt un izgaist, kā kārsu nemiņš, tiklīdz sākas atzīlbums, un pēc šādas mīlestības nevairāmi nāk vienaldzība, riebījums un pat naidis. Te skaidri redzams sugestijas elements mīlestībā. Tāpat kā hipnotizēta persona var kāri apēst zaļu tupeni, iedomādamās to par apelsīnu, tā neprātīgi iemilējies var neglītu un jaunu meiteni iedomāties par dievieti, vai neprātīgi iemilējusies jaunava var riebīgu Donžuanu un egoistu dievināt kā virišķīga spēka un bruņniecības ideālu.

Bet vēl spilgtāka šī radniecība ir tur, kur pilnīgi iemilējusies tikai viena puse un kur otra puse spēlē pazīstamo pavedēja lomu, kuŗu gan parasti vada viņa paša libido sexualis (ja pavešanas vienīgais cēlonis nav netīri naudas motīvi), bet savu libido tas izlieto ar gudru aprēķīnu, neļaudams tam satvert visas savas smadzenes, t. i. visu savu dvēseli, un izmantodams to tikai kā palīgu pavešanas darbā. Tādos gadījumos var teikt, ka viens ir pavedējs un otrs ir pavestais. Pavedējs te spēlē sugestējošā elementa lomu, bet pavestais, ja tas nav paļāvies tikai baiļu, vājības un labsirdības dēļ, ir sugestētais. Lielāko tiesu gan arī pavedējs pārdzīvo stiprāku vai vājāku erotisku iespaidu, bet pilnīgu nekad nē. Turpretim pavestais pilnīgi top par viņa objektu un gandrīz viss ir viņa varā. Viņa domas, viņa jūtas, viņa gribu vada pavedēja inspirētie impulsi, un šo varu pavedējs bieži vien iegūst ar libido sexualis un viņa sugestijas spēka palīdzību. Un tomēr ir gadījumi, kad mīlestība un atdošanās rodās tīri sugestīvi un bez libido sexualis; tie ir gadījumi, kuŗus likumi neparedz un kuŗus juristi nesaprot. Ikdienišķā dzīvē pavedēja hipnotiķa lomu parasti spēlē vīrietis. Bet vienmēr nebūt tā nav. Piemēram Romas triumfīrs Antonijs, bez šaubām, bija hipnotizēts, kad tas gulēja pie Kleopatras kājām un pilnīgi paļāvās viņas valdonībai. Tādus Antonijus mēs katru dienu redzam savā vidū. Bet tie nav ne vispārīgais likums, ne normāla parādība.

Nupat minētā sugestijas loma mīlestībā ir ārkārtīgi plaša un tā izskaidro visas mīlestības reiboņa žilbinošā

malda parādības. Nepieskaņoties ne mākslai, kuŗa bieži vien tās sumina, ne svētlaimības jūtām, ar kuŗām tās savienotas, mums tomēr noteikti jāsaprot, ka neprātīgais, nekontrolētais mīlestības reibonis ar savām iluzorām suģestijām cilvēka dzīvē lej drīzāk nāves zāles, nekā laimi. Es gribu censties to izskaidrot vēl saprotamāk. Kad divi cilvēki ar cēlām dvēseles īpašībām, nopietni un godīgi viens otrā iemīlējušies un, cik vien varēdami, objektīvi novērtējuši savu tieksmju tīro jūteklību un kādu laiku no šī jūtekliskā elementa atraisījušies, viens otru jau pazīst tik labi, ka ir pārliecināti (cik tas iespējams) par ilgstošas laimīgas kopdzīves iespējamību, tad viņi, bez briesmām, var ļauties mīlestības reibonim. Tas, ka šis reibonis vienai pusei liek otru redzēt ideālākā gaismā, var tikai stiprināt un uz visu mūžu uzturēt viņu simpatiju jūtas. Bet arī otrādi: divi egoisti, vēsi aprēķinātāji, pat tādos gadījumos, ja tiem ir stiprs libido seksualis, kas tomēr vairāk paliek norobežots dzīvniecisko dziņu sfērā un daudz neaptumšo mierīgo intelekta darbību, arī tādi egoisti uz mierīga konvencionāla aprēķina pamata var nodibināt samērā laimīgu laulību, kuŗā mīlestības reibona suģestija spēlē ļoti niecīgu vai pat nespēlē nekādu lomu. Man sevišķi jāuzsver, ka šie pēdējie gadījumi ir ļoti bieži. Daļrakstniecība, kas tik pārmērīgi aizraujas brīnišķīgu un neparastu romantisku jūtu tēlošanā un sevišķi tiecas uz sensacionālām, meklētām, bieži vien patoloģiskām situācijām, ļoti lielā mērā liek mums aizmirst, ka varbūt lielākā daļa ikdienišķo cilvēku ir diezgan ne-jūtīga pret suģestīvo mīlestības reiboni un ka savām seksuālām baudu jūtām tā ļaujās apdomīgi, atturīgi un mierīgi, apmēram tāpat, kā gārdēdis ļaujās ēdieniem, kuŗus tas meklējis un kuŗi tam iemīloti. Tas gan nav diezin cik poētiski, totiesu jo cilvēcīgāk un sevišķi: vīrišķīgāk; un par tādiem gārdēžiem top arī daudzas sievietes. Protams, no mīlestības reibona poēzijas visā šajā seksuālā sakarā tad nav vairs daudz nekas atrodams. Tā nav vairs mīlestība, tā ir tīri mietpilsoniska seksuāla bauda, piemērota citiem filistriskiem kārību objektiem: naudai, sabiedriskam stāvoklim, veikalam u. t. t. Ja poētiski sapņotāji un ideālisti, vai morāles sprediķotāji man gribētu sašutumā saukt, ka tā ir mīlestības prostitūcija, tad man

būtu jāprotestē. Kamēr seksuālā bauda nav pārākama, tikmēr nevar būt runa par prostitūciju. Un beidzot cilvēkam ir tikpat lielas tiesības pretendēt uz savas dzimuma dziņas patīkamu apmierinājumu, arī bez augstiem lidojieniem, kā uz sava izsalkuma un savu slāpju apmierinājumu, ja ar to viņš citiem nekaitē. Bet, kā jau teikts, ar mīlestības reiboni tam visam nav nekāda sakara. Mīlestības reibonis ir varena, nevairāma satrauktība, visas dvēseles dzīves brāzmīga aizrautība, un ar sugestijas spēku tas satver lielo smadzeņu darbības galvenās strāvas, parasti līdzī iededzinot arī dzimuma dziņu, bet dažreiz darbojoties bez šīs dziņas.

Mīlestības reibonim, protams, ir dažādas intensīvitātes pakāpes un kvalitātes, atkarīgi no cilvēkiem, kurus tas satvēris. Tas var izbrāzties kā varens viesulis vai izšalkt kā maīgs vakarvējš; ideālā raksturā tas var likt ieskanēties smalkākām, cēlākām cilvēka jūtu stīgām, bet zemā raksturā tas mīnājās truli un tūlīgi, kā vērsis. Viņa formas mēs attēlojam jau kādā pirmākā mūsu grāmatas nodaļā. Iemīlējušos cilvēku tas bieži vien dzen uz pārspīlētu mīlestības izteiksmi, kas dažreiz ir taisni smieklīga un bezjēdzīga un ilgst tikai tikmēr, kamēr nav izdzisis jūteklju reibums, lai tad vēlāk, kā jau redzējam, pārvērstos pilnīgi pretējs.

Sugestija iespaido nevien seksuālās jūtas, bet visu dvēseles dzīvi. Estētikā, mākslā tā atstāj ārkārtīgi lielu, nevairāmu iespaidu, kas rada visus mainīgos modes untumus. Viduvējais mākslinieks un sevišķi viduvējais cilvēks, kas cenšas spriest par mākslu, ir šādu māksliniecisku modes sugestiju tīrākais vergs. Daži impresionisti centās publikai apgalvot, ka koku un stādu lapas esot kobaltzilās, kā viņi tās gleznoja. Un tādu nejēdzību ir bijis vēl daudz.

Mēs norādam vēl uz to, kas astotā nodaļā (III, 10) teikts par sugestijas, autosugestijas un patogēno afektu radītām seksuālām nenormālībām un perverzijām. No tā visa redzams, ka ļoti viegli sugestējamiem vai hysteriskiem cilvēkiem dzimuma dziņu var dažādi iespaidot, bet sevišķi tādi jūteklju iespaidi, kas rada perverzus priekšstatus, to var novest uz maldu ceļa. Piemēram, ļoti viegli sugestējama, sevišķi hysteriska zēna erotiskā fantāzija, ja nē-

tieši to satrauks kāda cita zēna erotisms, šo otru zēnu viegli iegūs par savu objektu. Tā var rasties homoseksuāla tieksme un attiecīgas manipulācijas, piemēram onanisms, pederastija u. t. t., to var attīstīt tālāk. No tā spēka, ar kādu perverzs, erotisks priekšstats sugestīvi satrauc dzimuma dziņu, bieži vien var atkarāties viņa ilgums. Tas attiecas, piemēram, uz impotenci, onanismu, seksuālo tieksmi uz dzīvniekiem, un tā joprojām.

Nupat minētās parādībās slēpjās norādījums uz to, kā, no otras puses, sugestija un psihoanalīze var darīt dziedinošu vai vismaz vājinošu iespaidu uz dzimuma dzināšanas nenormālībām. Tāpat kā tās var dzimuma dziņu satraukt un samaitāt, tās var to nomākt un klusināt vai novirzīt atpakaļ uz pareizā ceļa, ja dzināšanas perverzija nav mantota iedzimtības ceļā. Pārāk biežus sēklas izšķākusumus, onanisma ieradumus un perverzās tieksmes gandrīz vienmēr var lielā mērā ar sugestiju klusināt un vājināt, un bieži vien arī pilnīgi novērst. Es atgādinu, ka parasti uz iedzimtu predispozīciju dibinātas perverzijas novēršana ar sugestiju, mums nedod nekādas tiesības (dibinoties uz vienu šādu relatīvi sekmīga izdziedinājuma gadījumu) pielaut laulību vai pat to veicināt (sk. pirmāk). Cik ļoti daudz te atkarājas no hipnotizētāja labās gribas un uzmanības, to ilustrēs šāds, gan ļoti vārīgs gadījums no manas personīgās praktikas. Jaunu, skaistu, krietnu meiteni mocīja seksuālā kairība. Viņa nevarēja pretoties onanisma tieksmei un naktīs viņai rādījās erotiski sapņi par vīriešiem un dzīvniekiem, kuņģi gulēja viņai virsū un skāra viņas dzimuma daļas, un šie sapņi viņu ārkārtīgi satrauca un sniedza pilnīgu seksuālās baudas izjūtu, kā kopošanās aktā. Nevar noliegt, ka šāda gadījuma dziedināšana ar sugestiju vīrietim ir grūts un vārīgs uzdevums. Un tomēr man izdevās ar attiecīgu vārdu sugestiju, savienotu ar lokālu magnēta pielietošanu, kuram arī, protams, bija jādara tikai sugestīvs iespaids (un magnēts to arī darīja), nevien novērst onanismu, bet arī gandrīz pilnīgi atjaunot meitenes darba spējas un izdziedināt viņas nervu pagurumu, un viņa atkal varēja strādāt savu darbu. Ja hipnotizētājs ir izmanīgs un veikls, tad šādus gadījumus var hipnotizēt arī svešu ļaužu klātbūtnē. Tas ir noteikums, no kuņa gandrīz nekad neva-

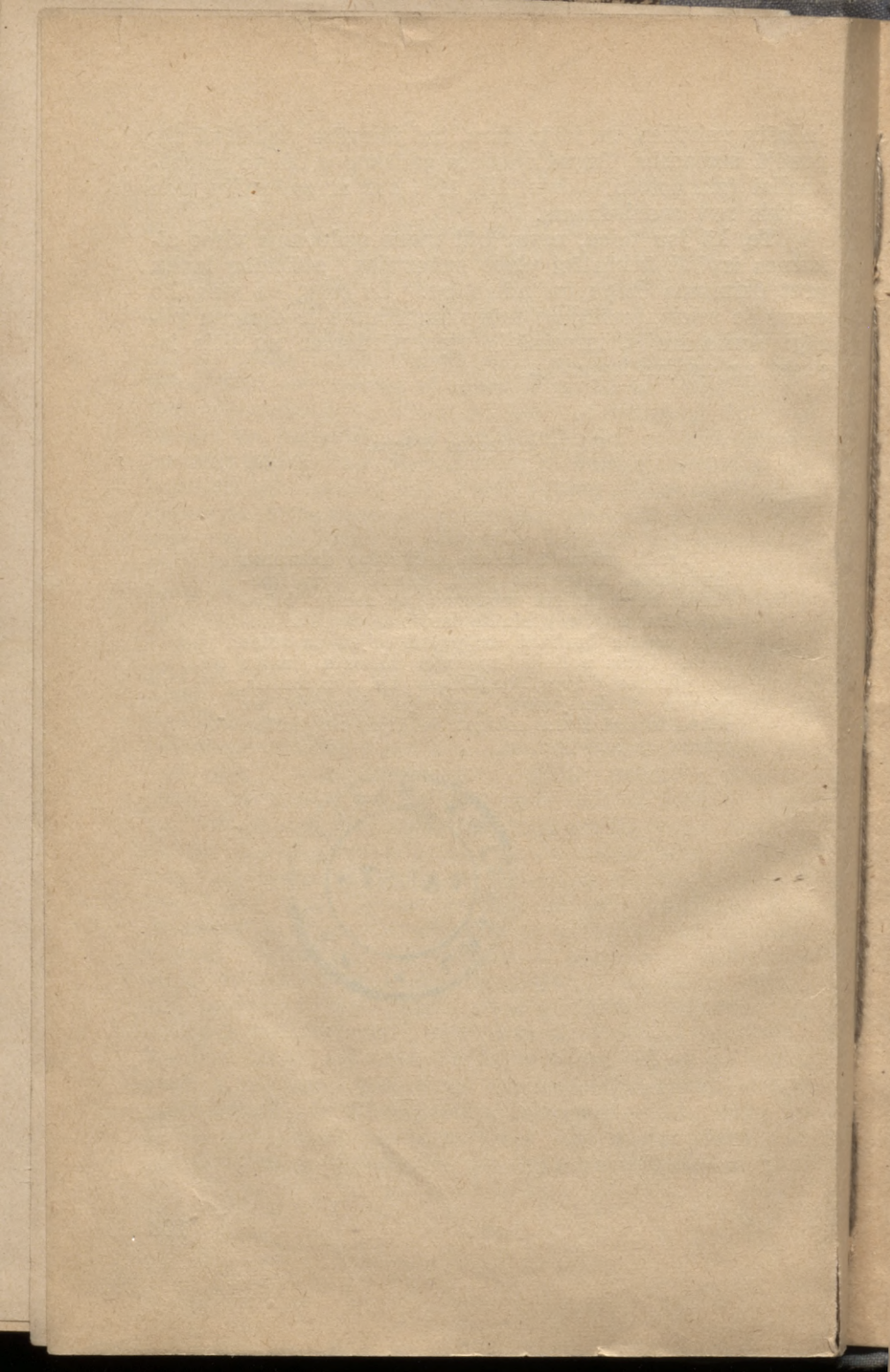
jadzētu vairīties, un ja to dara, tad jāievēro vislielākā abpusējā uzmanība. Tagad daudzos gadījumos izlieto psihanalīzi (sk. astoto nodaļu, III, 10), kur ar sugēstiju vien mērķis nav sasniedzams.

Te, kā jau teicu, nevar būt mans uzdevums visos sīkumos izpētīt ārkārtīgi plašo sugēstijas attiecību lauku pret dzimuma dziņu un mīlestību. Es ceru, ka viss, ko esmu še teicis, lasītājam mūsu jautājumu ir diezgan pilnīgi noskaidrojis, ierosinājis viņa pārdomas un licis izprast sugēstijas iespaidu.

Otrās grāmatas beigas.

Trešā grāmatā autors noskaidro dzimumu jautājuma attiecības pret naudu, privātpatēriņu, karu, iztirzā moderno, uz naudu, brīvo mīlestību u. t. t. dibināto laulību. Sevišķa nodaļa veltīta laulībai un prostitūcijai pasaules kaņā. Citās nodaļās apcerēts klimata, lauku un pilsētas dzīves, bagātības un nabadzības, preses, sludinājumu, profesiju iespāids uz seksuālo dzīvi, un beidzot reliģijas un tiesību sakars ar to.

Otrās grāmatas saturs:

Sestā nodaļa:

Lapp.

CILVĒKA SEKSUĀLĀS DZĪVES UN LAULĪBAS ETNOLOĢIJA, IZCELŠANĀS UN VĒSTURE	5
1. <i>Smadzeņu svārs pēc rāsas un dzimuma</i>	6
2. <i>Laulības izcelšanās</i>	7
3. <i>Laulības izcelšanās senums</i>	9
4. <i>Promiskuitātes jeb bezlaulības dzimumu kopības teorijas kritika</i>	10
5. <i>Laulība un bezlaulība</i>	15
6. <i>Valdzināšanas līdzekļi</i>	18
7. <i>Izvēles brīvība</i>	21
8. <i>Dzimumu izlase</i>	23
9. <i>Līdzības likums. — Bastardi</i>	25
10. <i>Radu laulību aizliegums</i>	26
11. <i>Jūtu un aprēķina loma dzimuma izlasē</i>	30
12. <i>Sievu laupīšana un sievu pirkšana</i>	31
13. <i>Sievu pirkšanas iznīkšana. — Pūrs</i>	33
14. <i>Kāzu ceremonijas un laulību ierašas</i>	34
15. <i>Laulības formas</i>	34
16. <i>Laulības ilgums</i>	44
17. <i>Vēsturisks atskats uz dzimumu sakariem ārpus laulības</i>	46
18. <i>Atskats</i>	50
19. <i>Pielikums: Rāsas iespaids uz dzimumu dzīvi</i>	50

Septītā nodaļa:

SEKSUĀLĀ ATTĪSTĪBA	53
A. <i>Seksuālās dzīves filogenija</i>	53
B. <i>Seksuālās dzīves ontogenija</i>	61

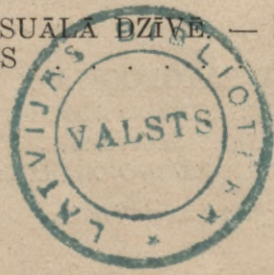
Astotā nodaļa:

SEKSUĀLĀ PATOLOĢIJA	70
1. <i>DZIMUMORGANU PATOLOĢIJA VISPĀRĪ</i>	71
2. <i>VENERISKĀS SLIMĪBAS</i>	73
3. <i>SEKSUĀLĀ PSICHOPATOĢIJA</i>	79
1. <i>Refleksu traucējumi</i>	82

	Lapp.
2. <i>Psichiskā impotence</i>	83
3. <i>Seksuālā paradoksija</i>	85
4. <i>Seksuālā anestēzija jeb dzimuma dziņas vai seksuālo jūtu iedzimts trūkums</i>	87
5. <i>Seksuālā hiperestēzija jeb dzimuma dziņas nenormāla pastiprinātība</i>	88
6. <i>Onanisms (masturbācija jeb pašapgānīšanās)</i>	90
7. <i>Dzimuma dziņas perverzijas jeb seksuālo jūtu parestēzija</i>	97
A. <i>Dzimuma tieksme uz otra dzimuma personām dziņas perverzā izpausmē:</i>	
a) <i>Algolagnija jeb sāpju baudkāre (sadisms un mazochisms)</i>	97
b) <i>Fetišisms</i>	106
c) <i>Nekrofilija</i>	108
d) <i>Ekshibicionisms</i>	108
B. <i>Dzimuma tieksme uz sava paša dzimuma personām (homoseksuālā mīlestība un izvirtušas seksuālās jūtas)</i>	109
a) <i>Vīrieša homoseksuālā mīlestība</i>	109
<i>(Sieviešu ienaidnieku balle)</i>	119
b) <i>Sieviešu urānisms jeb sieviešu homoseksuālā mīlestība</i>	121
C. <i>Dzimuma tieksme uz nepieaugušiem bērniem (pederoze)</i>	124
D. <i>Dzimuma tieksme uz dzīvniekiem (sodomija)</i>	126
8. <i>Garīgi slimo un garīgi nenormālo (psichopatu) seksuālās nenormālības</i>	127
9. <i>Narkotisko līdzekļu, sevišķi alkohola iespaids uz dzimuma dziņu</i>	136
10. <i>Seksuālās nenormalības un perverzijas suģestijas un autosuģestijas ceļā. — Afektu patogenie iespaidi. — Viņu dziedināšana ar psichoanalīzi</i>	141
11. <i>Seksuālās izvirtības ieraduma ceļā</i>	144

Devītā nodaļa:

SUGESTIJAS LOMA SEKSUĀLA DZĪVĒ. — MĪLESTĪBAS REIBONIS 148

Ārkārtīgus panākumus guvusi
nevien Latvijā, bet visā pasaulē

Emila Ludviga 1914. gada jūlijs

Ši grāmata ir ievērojams cilvēcisks sirdsapziņas dokuments, kas runā patiesību par visām valstīm un visiem vilstsvīriem, kuri atbildīgi par deviņiem miljoniem Eiropas tautu labāko dēlu izlietām asinīm. «1914. gada jūlijs» ir stāsts, kas dibināts uz kara dokumentu pētīšanu. Bet no dokumentiem, notām, ultimātiem, sarkanām, zaļām un melnām grāmatām Ludvigs rada dzīvus cilvēkus.

Maksā Ls 1.50 (Izpārdota).

Grāmata par tām fantastiskām dēkām,
kādas devās pasaules kara frontes
kareivju brāļi: spiegi un izlūki, ir

H. R. Berndorfa

Spiegi un izlūki pasaules karā

Ši brīnišķīgā grāmata tēlo pasaules kara lielāko spiegu traģiskās un neticamās avantūras. Pārdrošības tur saistās ar mīlestības tikliem, kuŗos lielie spiegi-sievietes (Mata Hari, dedzīgā un apgaroti-brīnišķīgā Mademoiselle docteur) sapin pasaules diplomātus, kaŗavīrus un ienaidnieku spieģus.

Maksā Ls 1.50

Teātra izrāžu rīkotājiem aizrādam uz

Ludviga Hiršfelda Sieviete, ko katrs meklē

Tā ir jautra un gaiša komēdija, kuŗas saturs smelts no mūsu laika. Nacionālais Teātrs to Anni Simson viesizrādēs sniedza pie nepārtraukti izpārdotiem namiem. Luga izrādāma viegli: viena dekorācija un 7 personas.

Maksā Ls 1.20

Ikviens var kļūt par mīlestības mākslinieku,
kas izlasīs Vīnes ievērojamā komēdiju
rakstnieka

Rudolfa Lotara Māksla mīlēt

Ši graciozā un elegantā grāmata sniedz mīlestības mākslas teoriju un praktiku.

Maksā Ls 2.—

Latvju grāmatu tirgū nepiedzīvoti panākumi bija P. Krodera sastādītam dziedamo dziesmu krājumam:

Lai atskan dziesmas

Pirmais izdevums galīgi izpārdots.

Maksā Ls 2.—

Darbs, kas pelna vislielāko popularitāti, darbs, kas jālasa ikvienam, kas grib dzīvot skaidru un apzinīgu dzīvi, ir

Dr. med. Augusta Foreļa Dzimumu jautājums

Šajā grāmatā atradis nepieciešamo atbildi uz jautājumiem, kas saistīti ar dzimumu dzīvi, vispirms jaunatne, kas izjūt dzimuma dziņas atmošanās sekas, un tāpat arī vīri un sievas, kurus bieži pārsteidz nejaušas grūtības seksuālo dzīvu remdēšanā, un visi tie, kuri laijas seksuālo dzīvu nedabīgām formām, un beidzot visi tēvi, visas mātes un visi audzinātāji, kuriem lemts atstāt vadošu iespaidu uz augošās paaudzes seksuāliem instinktiem. Milzīgais materiāls, ko Forels savācis savā grāmatā, dzimumu dzīves jautājumu noskaidro tik vispusīgi un pilnīgi, ka noteikti izpilda tos svarīgos praktiskos mērķus, ko iecerējis grāmatas autors.

Latvju valodā «Dzimumu jautājums» iznāks 4 grāmatās, un katra maksās Ls 2.—. Tie, kas naudu iesūta par visām 4 grāmatām reizē, skaitās kā abonenti un maksā Ls 8.— vietā tikai Ls 6.50.

Pirmā un otrā grāmata jau iznākusi.

Turpmāko grāmatu iznākšanu reklamēsīm laikrakstos.

Savus izdevumus piesūtām pa pastu vai pienesam mājās.

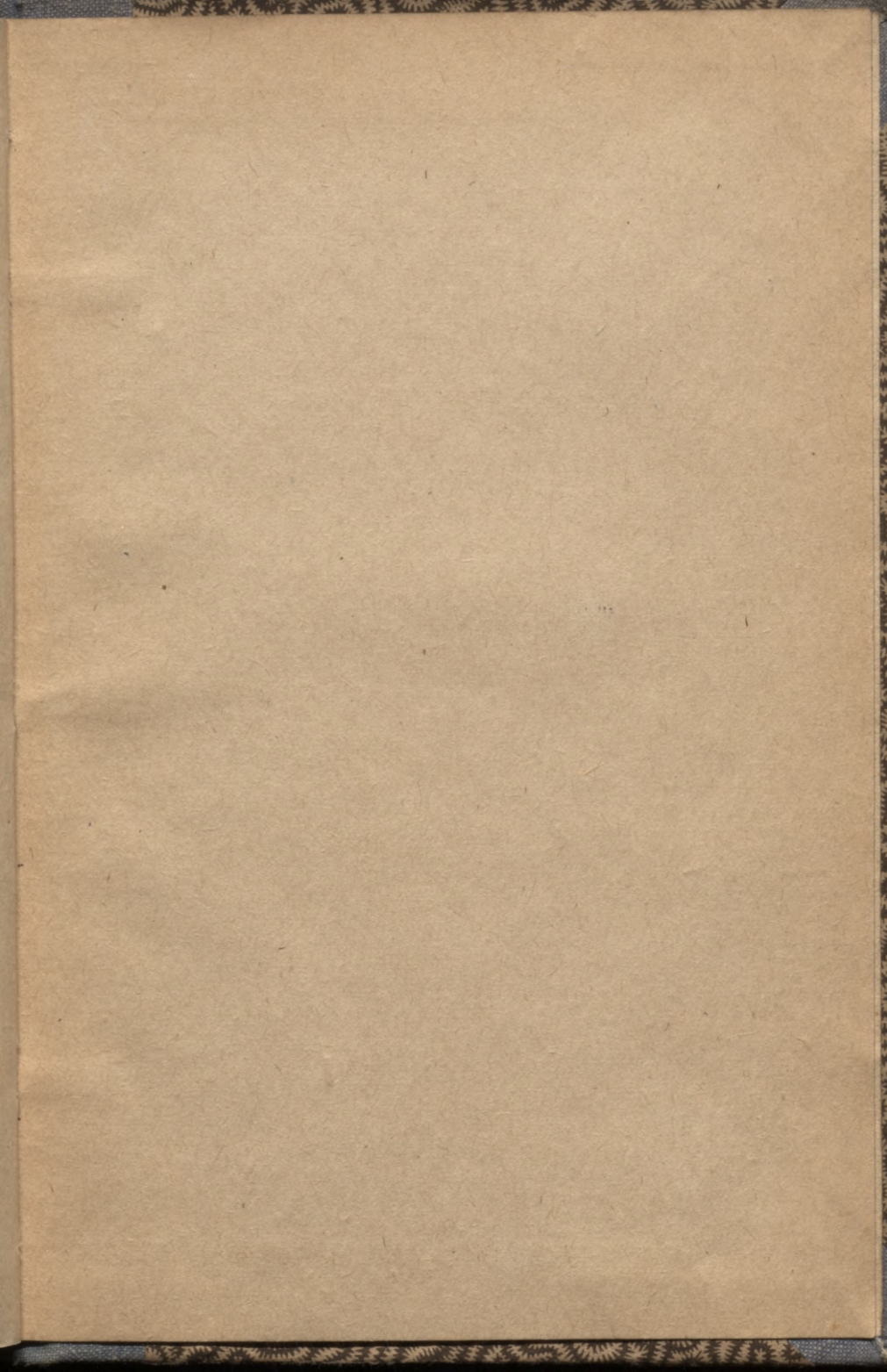
Izdevniecība „ARGONAUTI”

Rīgā, Elizabetes ielā Nr. 16, dz. 5,

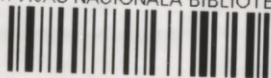
Tel. 26350

Ģenerālkomisijā pie A./S. Valters un Rapa,
Rīgā, Operas laukumā.

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309046535